

გიორგი გლაზოვი

სუროგატულ დედობასთან დაკავშირებული სამართლებრივი
პროცესის / გარემოს ნაკლოვანებათა ანალიზი, სუროგატული
დედისა და შემკვეთი წყვილის უფლებრივი მდგომარეობისა და
საზღვარგარეთის გამოცდილების შედარების საფუძველზე

წარდგენილია სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად

აღმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტი
თბილისი, 0159, საქართველო
2026 წელი

საავტორო უფლება © 2026 წელი, გიორგი გლაზოვი
აღმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტი

იურიდიულ და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ვადასტურებთ, რომ გავეცანით გიორგი გლაზოვის მიერ შესრულებულ სადისერტაციო ნაშრომს დასახელებით: „სუროგატულ დედობასთან დაკავშირებული სამართლებრივი პროცესის / გარემოს ნაკლოვანებათა ანალიზი, სუროგატული დედისა და შემკვეთი წყვილის უფლებრივი მდგომარეობისა და საზღვარგარეთის გამოცდილების შედარების საფუძველზე“ და ვაძლევთ რეკომენდაციას აღმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტის იურიდიულ და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოში მის განხილვას სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი : _____ (ზურაბ ჭეჭელაშვილი)

რეცენზენტები:

თარიღი: ____/____/____

რეზიუმე

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია სუროგაციის ქართული მოდელის ნაკლოვანებები. ნაშრომი მიზნად ისახავს აღნიშნული ნაკლოვანებების იდენტიფიკაციას და აღმოფხვრისთვის საფუძვლების შექმნას. სუროგაციასთან დაკავშირებული ქართული სამართლებრივი სივრცის გაუმჯობესება შესაძლებელია უცხოური გამოცდილების გათვალისწინებით. შესაბამისად, ნაშრომში მიმოხილულია სუროგაციის საზღვარგარეთული სამართლებრივი წესრიგები და უცხოური გამოცდილების გათვალისწინებით შემუშავებულია შესაბამისი რეკომენდაციები.

აღსანიშნავია, რომ სუროგაცია, როგორც რეპროდუქციასთან დაკავშირებული ტექნოლოგია, თუ საშუალება, საკმაოდ პოპულარულია თანამედროვე საზოგადოებაში. სანამ კაცობრიობა მონახავს უშვილობის მკურნალობის „უნივერსალურ“ საშუალებას, სუროგაციაზე იარსებებს მოთხოვნა; სუროგაციის აკრძალვით შეიქმნება ამ მომსახურების მიწოდების ხელოვნური დეფიციტი, რაც შექმნის „იატაკ ქვეშა“ ბაზრის ფორმირების რისკს. შესაბამისად, სუროგაციის დაშვებისა, თუ აკრძალვის შესახებ საკითხი, გადასაწყვეტია სუროგაციის ლეგალიზაციისა და რეგულირების სასარგებლოდ.

სუროგაციის ეფექტურობისა და უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად შესაძლებელია მწყობრი თანმიმდევრული საკანონმდებლო პაკეტი. ნაშრომის მიზანია შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავებით შექმნას საფუძველი ამ საკანონმდებლო პაკეტის ფორმირებისთვის.

წინამდებარე სადისერტაციო ნაშრომი შედგება შესავალი (თავი I.), ძირითადი (თავი II. - თავი IV.) და დასკვნითი ნაწილისაგან. დისერტაციის შესავალ ნაწილში განხილულია სუროგაციასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი ისტორიული ფაქტები, რეპროდუქციის უფლება, სუროგაციის შინაარსი და სახეები, სუროგაციის ურთიერთობის ძირითადი პრინციპები, ასევე, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების არსი; ნაშრომის ძირითად ნაწილში განხილულია სუროგაციის დაშვების და რეგულირების სასარგებლო არგუმენტები, ასევე, სუროგაციის საზღვარგარეთული მოდელები; სანიმუშოდ, განხილული იქნა ევროპის და აზიის ზოგიერთი ქვეყნის სუროგაციის სამართლებრივი მოდელი, ასევე, ამერიკის ზოგიერთი შტატის სუროგაციის სამართლებრივი წესრიგი. სადისერტაციო ნაშრომის დასკვნითი ნაწილი ეხება სუროგაციასთან დაკავშირებული ქართული სამართლებრივი სივრცის ნაკლოვანებათა იდენტიფიკაციას, ასევე, შესაბამისი რეკომენდაციებს, რომლებიც შემუშავებულია აღნიშნული ნაკლოვანებების აღმოფხვრის მიზნით.

Abstract

This study examines the shortcomings of the Georgian model of legal regulation of surrogacy. The objective of the research is to identify these deficiencies and to establish a theoretical and practical foundation for their resolution. The improvement of Georgia's legal framework governing surrogacy can be achieved through consideration of comparative international experience; therefore, the study analyzes various foreign models of surrogacy regulation. Based on a comparative legal assessment of these approaches, relevant legislative recommendations are developed.

Surrogacy, as a reproductive technology and a mechanism for the exercise of reproductive rights, has become increasingly prevalent in contemporary society. Until a universal method of infertility treatment is established, demand for surrogacy is likely to persist. A prohibition on surrogacy would create an artificial scarcity of such services and could contribute to the emergence of an unregulated or underground market. Accordingly, the issue of whether to permit or prohibit surrogacy should be resolved in favor of its legalization and structured state regulation.

To ensure the safety, ethical integrity, and effectiveness of surrogacy arrangements, a comprehensive and coherent legislative framework is required. This dissertation seeks to contribute to the development of such a framework by formulating evidence-based legal recommendations.

The dissertation is structured into three principal sections: an introduction (Chapter I.), a main body (Chapter II. - Chapter IV.), and a conclusion. The introductory chapter addresses key historical developments in surrogacy, the right to reproduction, the definition and typology of surrogacy, the foundational principles of surrogacy relationships, and the nature of assisted reproductive technologies.

The main body of the research evaluates arguments supporting the legalization and regulation of surrogacy and provides a comparative analysis of international legal models. Specifically, it examines regulatory frameworks in selected European and Asian countries, as well as certain U.S. states.

The concluding chapter identifies major deficiencies in Georgia's current legal framework on surrogacy and proposes targeted recommendations aimed at addressing these gaps and strengthening the national regulatory system.

სარჩევი:

შესავალი	7
ლიტერატურის მიმოხილვა	10
თავი I. სუროგაციის შინაარსი და მასთან დაკავშირებული ასპექტები.....	12
1. სუროგაციის წარმოშობა.....	12
2. რეპროდუქციის (მშობლად გახდომის) უფლება.....	15
3. სუროგაციის დეფინიცია.....	18
4. სუროგაციის ძირითადი პრინციპები	24
5. სუროგაციასთან დაკავშირებული რისკების მართვის საჭიროება	36
6. პოტენციური სუროგატული დედა.....	38
7. სუროგატული დედა.....	39
8. პოტენციური/შემკვეთი მშობლები	41
9. სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვი.....	42
10. სუროგაციის სახეები.....	44
10.1. ტრადიციული და გესტაციური სუროგაცია	44
10.2. კომერციული და ალტრუისტული სუროგაცია.....	47
10.3. ადგილობრივი(საშინაო) და საეთაშორისო სუროგაცია.....	50
10.4. სოციალური სუროგაცია	51
11. დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიები (ART)*	52
თავი II. სუროგაციის განსჯა - გაკიცხვა და გამართლება.....	55
1. სუროგაციის ურთიერთობის რეგულირება	55
2. სუროგაციის კრიტიკა.....	57
3. სუროგაციის მხარდამჭერი არგუმენტები	62
4. კონსულტაციის მიზანშეწონილობა.....	64
5. სუროგაციის გამოყენების ჩვენებები	66
6. ორსულობასთან დაკავშირებული რისკები	68
7. სუროგაციის ხელშეკრულება.....	70
8. სუროგაციის რეგულირების არარსებობასთან დაკავშირებული საფრთხე	76
9. სუროგაციის მარეგულირებელი აქტის აუცილებლობა	79
თავი III. სუროგაციის საზღვარგარეთული მოდელები (სამართლებრივი წესრიგები)	83
1. ისრაელის სუროგაციის მოდელი.....	83

2. ევროპის ქვეყნები	95
3. საბერძნეთის სუროგაციის მოდელი.....	96
4. ნიდერლანდების სუროგაციის მოდელი	103
5. ირლანდიის სუროგაციის მოდელი	108
6. იტალიის მიდგომა სუროგაციისადმი.....	121
7. ესპანეთის მიდგომა სუროგაციისადმი	124
8. ამერიკის შეერთებული შტატების სუროგაციის მოდელები	126
9. ალაბამას და ალასკას შტატი	127
10. არიზონას შტატი.....	128
11. არკანზასის შტატი.....	129
12. კალიფორნიის შტატის სუროგაციის მოდელი	130
13. კოლორადოს შტატის სუროგაციის მოდელი.....	135
14. ნიუ იორკის შტატის სუროგაციის მოდელი	143
15. ინდოეთის რესპუბლიკის სუროგაციის მოდელი	154
თავი IV. სუროგაციის ქართული მართლწესრიგი.....	167
1. საქართველოს სუროგაციის მოდელი.....	167
დასკვნა.....	179
ბიბლიოგრაფია.....	191

შესავალი

ადამიანის ბუნებრივი, თანდაყოლილი სურვილია იყოლოს შვილი. რეპროდუქციის უფლება კი, აღნიშნული სურვილის განხორციელების მნიშვნელოვანი საფუძველია. ადამიანის სრულფასოვანი ჰარმონიული არსებობისთვის და განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია აღნიშნული უფლების რეალიზაციის ობიექტური შესაძლებლობის არსებობა. შესაბამისად, რეპროდუქციის უფლების აღიარება საკმარისი არ არის, აუცილებელია ამ უფლების რეალიზაციის ხელშეწყობაც.

ვინაიდან, სახელმწიფოს და საზოგადოების საერთო ინტერესია ამ საზოგადოების წევრების ჰარმონიული ყოფა და განვითარება, მიზანშეწონილად უნდა ჩაითვალოს რეპროდუქციის უფლების რეალიზაციის ხელშეწყობი სამართლებრივი წესრიგის ფორმირება.

რეპროდუქციის უფლების განხორციელებაში ხელშეწყობა განსაკუთრებით აქტუალური ხდება დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების საჭიროების შემთხვევებში, რამეთუ დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენება დაკავშირებულია სხვადასხვა რისკებთან. შესაბამისად, საჭიროა ამ რისკების სათანადოდ მართვა და პრევენცია.

საზოგადოების გარკვეული ნაწილი, სხვადასხვა მიზეზის გამო, მოკლებულია რეპროდუქციული უფლების ბუნებრივად რეალიზაციის შესაძლებლობას. შედეგად, აღნიშნული სეგმენტი უშვილობასთან დაკავშირებული პრობლემის გადასაჭრელად მიმართავს დამხმარე რეპროდუქციულ ტექნოლოგიებს, მათ შორის სუროგაციასაც.

დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების ნაირსახეობას, სხვა მოსაზრებით კი, ამ ტექნოლოგიების განხორციელების საშუალებას წარმოადგენს სუროგაცია. სუროგაცია კომპლექსური ინსტიტუტია, რომელიც დაკავშირებულია სამართლებრივ, სამედიცინო, ეკონომიკურ და მორალურ ასპექტებთან. სუროგაციის გამოყენება, ასევე დაკავშირებულია სხვადასხვა

რისკებთან; მაგალითად, სუროგაციის გამოყენებისას არსებობს არასრულწლოვნებით ვაჭრობის რისკი, სუროგატული დედების ექსპლუატაციის რისკი, შემკვეთი მშობლების სტატუსის და უფლებრივი მდგომარეობის გაურკვევლობის რისკი, ასევე, უკონტროლო დონაციის რისკი და სხვა რისკები.

ვინაიდან, სუროგაციის ურთიერთობის ძირითად მონაწილეებს წარმოადგენენ - სუროგატული დედა, შემკვეთი მშობლები, დონორები (არსებობისას) და სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვები, აუცილებელია ჩამოთვლილ პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის სათანადოდ განსაზღვრა და მათი უფლებების ჯეროვანი დაცვა.

თვალსაჩინოა, რომ სუროგაცია, როგორც რეპროდუქციის უფლების რეალიზაციის დამხმარე საშუალება აქტუალურია. თავის მხრივ, საზოგადოებისთვის აქტუალური ურთიერთობა, რომელიც დაკავშირებულია მნიშვნელოვან რისკებთან, საჭიროებს სათანადო რეგულირებას. აღნიშნული რეგულირება შეიძლება იყოს, როგორც მატერიალურ-სამართლებრივი, ასევე პროცესუალურ-სამართლებრივი ხასიათის. სუროგაციის ურთიერთობის სათანადო (თანამედროვე გამოცდილებაზე დაფუძნებული) მოწესრიგებით მიღწეული იქნება, სულ მცირე, ორი მიზანი, კერძოდ - 1) ხელმისაწვდომი გახდება რეპროდუქციის უფლების რეალიზაციის დამხმარე საშუალება (სუროგაცია) და 2) უზრუნველყოფილი იქნება დანაწესით განჭვრეტილი რისკების მართვისა და პრევენციის შესაძლებლობა.

ბოლოს, მნიშვნელოვანია გამოკვეთოს სუროგაციასთან დაკავშირებული ის საკითხები, რომელთა მოწესრიგებაც მიზანშეწონილად არის მიჩნეული საერთაშორისო დონეზე, სხვადასხვა თანამედროვე მართლწესრიგში. მოსაწესრიგებელ საკითხებში უპირველესყოვლისა მოიაზრება სუროგაციის შედეგად დაბადებული ბავშვის, სუროგატული დედის და პოტენციური მშობლების უფლებებისა და ინტერესების დაცვასთან დაკავშირებული საკითხები. ამ საკითხების იდენტიფიცირება წვლილს შეიტანს სუროგაციის

ბუნების სამართლებრივი მხარის გააზრებაში, რაც თავისმხრივ დაკავშირებულია სამეცნიერო სიახლესთან და სარგებელთან. გარდა თქმულისა, აღნიშნული საკითხების გამოკვეთა და თავმოყრა ქმნის სუროგატის მომწესრიგებელი აქტის ფორმირებისთვის მნიშვნელოვან საფუძვლებს.

წინამდებარე კვლევის განხორციელებისას გამოყენებულია ფორმალური-იურიდიული, დოგმატური, შედარებით-სამართლებრივი, ანალიზის და სინთეზის მეთოდები.

ლიტერატურის მიმოხილვა

წინამდებარე სადისერტაციო ნაშრომის ფარგლებში განხორციელებული კვლევა ეფუძნება ევროპულ, აზიურ და ამერიკულ წყაროებს. აღნიშნული წყაროები ასახავს სხვადასხვა ქვეყნის სუროგაციის სამართლებრივ წესრიგს. საზღვარგარეთული წყაროების - ნორმატიული აქტების, ლიტერატურის, თუ სასამართლო გადაწყვეტილებების დამუშავება ემსახურებოდა შედარებითი კვლევის განხორციელებას სუროგაციის ქართული მოდელის შეფასება-ანალიზისთვის. სუროგაციის ქართული მოდელის (სამართლებრივი წესრიგის) შედარება სხვადასხვა უცხო ქვეყნის სუროგაციის მოდელთან ემსახურება სუროგაციის ქართული ნორმატიული წესრიგის ანალიზს, ამ წესრიგში არსებული ხარვეზების იდენტიფიკაციას და უცხოური გამოცდილების გათვალისწინებით აღნიშნული ხარვეზების აღმოფხვრის მიზნით შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავებას.

ნაშრომში განხილულია ირლანდიის, ნიდერლანდების, საბერძნეთის, ესპანეთის, იტალიის, ისრაელის და ინდოეთის სუროგაციასთან (დამხმარე რეპროდუქციულ ტექნოლოგიებთან) დაკავშირებული კანონმდებლობა, ასევე, აშშ-ის ზოგიერთი შტატის, კერძოდ, არიზონას, არკანზასის, კალიფორნიის, კოლორადოს, ნიუ იორკის შტატის კანონმდებლობა. აღნიშნული ნორმატიული აქტების კვლევით მკაფიოდ გამოიკვეთა უამრავი საკითხი, რომელიც სუროგაციის ურთიერთობაში საჭიროებს სათანადო რეგულირებას. გარდა აღნიშნულისა, ნაშრომში გამოყენებულია ლიტერატურა, რომელიც განმარტავს და განსჯის ზემოთ აღნიშნული ქვეყნების და შტატების სუროგაციის მოდელებს (სამართლებრივ წესრიგებს).

ნაშრომში, ასევე, განხილულია სუროგაციის მარეგულირებელი ქართული სამართლებრივი წესრიგი; გამოყენებულია, როგორც საკანონმდებლო, ასევე კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები, რომლებიც პირდაპირ, თუ ირიბად ეხება სუროგაციას. ასევე, ნაშრომში, განხილულია სუროგაციის შესახებ ქართული

სასამართლო პრაქტიკა, საკონსტიტუციო და საკასაციო სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილებების გაანალიზებით.

ზემოთ აღნიშნული ქვეყნების სუროგაციის მარეგულირებელი კანონმდებლობის მიმოხილვისას გამოკვეთილი იყო და ნაშრომში აისახა ის ნორმები, რომლებიც ეხება სუროგაციის ურთიერთობის შინაარსის არსებით საკითხებს.

თავი I. სუროგაციის შინაარსი და მასთან დაკავშირებული ასპექტები

1. სუროგაციის წარმოშობა

სუროგაციის პირველი შემთხვევების შესახებ, ლიტერატურაში არსებული ცნობები ერთმანეთისაგან გასხვავდება. მიუხედავად ამისა, შეგვიძლია ვიფიქროთ, რომ ტექნოლოგიების განვითარების თანამედროვე დონის შესაბამისი შინაარსის სუროგაციის შემთხვევები, 1970-1980 წლებიდან იჩენს თავს.¹ არსებობს მოსაზრება, რომ პირველი სუროგაციის ხელშეკრულება, რომლიც გამიზნული იყო ალტრუისტული ტრადიციული სუროგაციის შემთხვევის რეგულირებისთვის, დაიდო ჯერ კიდევ 1976 წელს მიჩიგანის შტატში.² აღნიშნული ხელშეკრულების დადების ფაქტი უკავშირდება ადვოკატის - ნოელ კინის სახელს, რომელმაც (როგორც მიჩნეულია) ამ ხელშეკრულების დადებით მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა სუროგაციის განვითარების ისტორიაში.³ თუმცა, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების მეშვეობით, ექსტრაკორპორული მეთოდით, ჩასახული პირველი ბავშვი დაიბადა 1978 წელს მანაჩესტერში,⁴ ხოლო, პირველი გესტაციური სუროგაციის შემთხვევა, როდესაც სუროგატული დედა სხვისი გენეტიკური მასალისაგან შექმნილი ემბრიონით დაორსულდა, დაფიქსირდა 1984 (1985) წელს დიდ ბრიტანეთში.⁵ ამის შემდეგ,

¹ Srinivasen T., Surrogacy in India: Legal Landscape – Regulations, Rules Including Procedural Aspects, for Compliance, 2 Research Corner, 2025, p. 102.

² Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1. / <<https://www.worldwidesurrogacy.org/blog/the-history-of-surrogacy-a-legal-timeline>> [05.10.2025].

³ Srinivasen T., Surrogacy in India: Legal Landscape – Regulations, Rules Including Procedural Aspects, for Compliance, 2 Research Corner, 2025, p. 102.

⁴ Taebi M, Alavi N., Ahmadi SM. The Experiences of Surrogate Mothers: A Qualitative Study, Nurs Midwifery Stud 2020, p. 51. / <http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/july/25/newsid_2499000/2499411.stm> [05.10.2025]. / Kaur R., Joshi N., Kaur J., The Concept of Surrogacy: An Analysis, Nat. Volatiles & Essent. Oils, 2024; 11(2), p. 45.

⁵ De Groot D., European Parliamentary Research Service, Surrogacy: The legal situation in the Eu, February 2025 (Document number: PE 769.508), p. 2. / Hague Conference on Private International Law, Private International Law Issues Surrounding the Status of Children, Including Issues Arising From International Surrogacy Arrangements, 2011, p. 6, <<https://assets.hcch.net/docs/f5991e3e-0f8b-430c-b030-ca93c8ef1c0a.pdf>> [05.10.2025].

სუროგაციის გამოყენება უშვილობის „მკურნალობის“ მიზნით სულ უფრო და უფრო პოპულარული ხდება.

ერთ-ერთი პირველი ქვეყანა, სადაც მიიღეს სუროგაციის მომწესრიგებელი კანონი იყო ინგლისი. ინგლისში, სუროგაციის შესახებ კანონი 1985 წელს იქნა მიღებული.⁶

ამერიკის შეერთებულ შტატებში სუროგაციის გამოყენების პრაქტიკამ 1970-იანი წლების ბოლოს და 1980-იანი წლების დასაწყისში დაიწყო განვითარება.⁷ თავდაპირველად, შტატებს არ ჰქონდა კანონმდებლობა, რომელიც დაარეგულირებდა სუროგაციის ურთიერთობას, ასევე, სუროგაციასთან დაკავშირებით არ არსებობდა „ერთიანი პოზიცია“. ⁸ ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ნიუ-ჯერსის უზენაესმა სასამართლომ, 1988 წელს, სუროგაციის სფეროში, მიუხედავად იმისა, რომ საჯარო წესრიგთან წინააღმდეგობის გამო არ აღიარა სუროგაციის ხელშეკრულება, მიიღო ერთ-ერთი პირველი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება, ე.წ. საქმეზე In re Baby M⁹ და ბავშვის(მელისას) საუკეთესო ინტერესის გამო, ბავშვზე მეურვეობა შემკვეთ მამას მიაკუთვნა.¹⁰ უნდა აღინიშნოს, რომ ამერიკის ცალკეული შტატების სუროგაციის მოდელები (სამართლებრივი წესრიგები) ერთმანეთისგან მკვეთრად განსხვავდება და არცთუ ისე იშვიათად, გამოირჩევიან „უკიდურესობებით“ - ერთ შტატში სუროგაცია შეიძლება იყოს აკრძალული და მისი გამოყენებისათვის დადგენილი იყოს სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობა, ხოლო მეორე შტატში სუროგაცია

⁶ Surrogacy Arrangements Act 1985, <<https://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/1985/49/contents>> [19.12.2025].

⁷ Joslin C., Surrogacy and the Politics of Pregnancy, Harvard Law & Policy Review, Volume 14, 2020, p. 370.

⁸ იქვე, 370-371.

⁹ Younge J., What the Baby M Case Is Really All About, Minnesota Journal of Law & Inequality, Volume 6, 1988, p. 75-82.

¹⁰ Srinivasen T., Surrogacy in India: Legal Landscape – Regulations, Rules including Procedural Aspects, for Compliance, 2 Research Corner, 2025, p. 103.

იყოს დაშვებული და საკმაოდ დეტალურად რეგულირებულიც კი, მათ შორის გამოიყენებოდეს კომერციული სუროგაცია.

სუროგაციის განვითარებისა და გამოყენების გზაზე მნიშვნელოვან ადგილს და როლს მიაკუთვნებენ ინდოეთის სუროგაციასთან დაკავშირებულ გამოცდილებას. აღნიშნული გამოცდილება სავსეა ნეგატიური პრაქტიკით. ინდოეთში, კომერციული სუროგაციის შემთხვევები ჯერ კიდევ 2000-2002 წელს დაფიქსირდა; აღნიშნული პრაქტიკა ცნობილი იყო, როგორც „საშვილოსნოს გაქირავება“ (Rent a Womb).¹¹ შემდგომში, ინდოეთი სწრაფი ტემპით გადაიქცა ტრანსნაციონალური სუროგაციის ჰაბად, მაგრამ საბოლოო ჯამში 2021 წლისთვის, ინდოეთის ხელისუფლებამ მიიღო გადაწყვეტილება კომერციული სუროგაციის აკრძალვის შესახებ.¹² ინდოეთის სუროგაციის ისტორია უნდა აღინიშნოს, როგორც არგუმენტი იმისა, თუ როგორ შეიძლება „სამედიცინო ტექნოლოგიური მიღწევა“ უკონტროლო (რეგულირების გარეშე) სივრცეში გადაიქცეს მერკანტილური მიზნების მიღწევის საშუალებად.

საქართველოში სუროგაცია რეგულირებულია 1997 წლის 10 დეკემბერიდან.¹³ დღეის მდგომარეობით, საქართველოში ფუნქციონირებს არაერთი სუროგაციული მომსახურების პროვაიდერი კომპანია - ე.წ. „სუროგაციის სააგენტო“ და არაერთი სამედიცინო დაწესებულება პაციენტებს სთავაზობს ხელოვნურ განაყოფიერებასთან დაკავშირებულ სამედიცინო მომსახურებას.

¹¹ Sajeev A., Ashwin M., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 7-8;

¹² იქვე.

¹³ საქართველოს კანონი ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ, მუხლი 143, 1997 წლის 10 დეკემბერი. [10.01.2026].

2. რეპროდუქციის (მშობლად გახდომის) უფლება¹⁴

საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, ადამიანის პირადი და ოჯახური ცხოვრება ხელშეუხებელია. არსებობს მოსაზრება, რომ ადამიანის პირადი და ოჯახური ცხოვრების ხელშეუხებლობა მოიცავს პირის უფლებას, ხელოვნური განაყოფიერების გზით იყოლიოს შვილი.¹⁵ სხვა მოსაზრების მიხედვით, რეპროდუქციის უფლების კონსტიტუციურ-სამართლებრივი საფუძველი შეიძლება ასევე იყოს პიროვნების თავისუფალი განვითარებისა და პირადი ცხოვრების მოწყობის უფლება.¹⁶ შესაბამისად, პირის გადაწყვეტილება გახდეს მშობელი, წარმოადგენს მისი ფუნდამენტური თვითგამორკვევის თავისუფლების გამოხატულებას, რომელიც მოიცავს, როგორც პირად, ასევე საოჯახო სფეროს; პირის გადაწყვეტილება იყოლიოს, ან არ იყოლიოს შვილი, შეეხება პიროვნების ყველაზე ინტიმურ და ხელშეუხებელ ნაწილს.¹⁷ რეპროდუქციის უფლება, განიხილება ადამიანის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ უფლებად, ის პირს აძლევს განაყოფიერების არჩევანის თავისუფლებას.¹⁸ განსხვავებული მოსაზრებით, რეპროდუქციის უფლება არ წარმოადგენს დამოუკიდებელ უფლებას და ის გამომდინარეობს სხვა ძირითადი უფლებებიდან.¹⁹ რეპროდუქციული ავტონომია - ეს არის ადამიანის უფლება, დამოუკიდებლად მიიღოს გადაწყვეტილება, თუ როდის და როგორ გახდეს მშობელი, მათ შორის გახდეს მშობელი სუროგაციის გამოყენებით.²⁰

¹⁴ რეპროდუქციის უფლება წარმოქმნის სულ მცირე **ნეგატიურ თავისუფლებას**, რაც ნიშნავს იმას, რომ სხვებმა არ უნდა შეუშალონ ადამიანს მშობლად გახდომაში ხელი.

¹⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პირველი კოლეგიის განმწესრიგებელი სხდომის 2025 წლის 26 მარტის განჩინება №1/4/1577.

¹⁶ გელაშვილი ი., ჩანასახის სამოქალაქოსამართლებრივი მდგომარეობა, სადისერტაციო ნაშრომი, 2012, გვ.-29.

¹⁷ Riezzo I., Neri M., Bello S., Pomara C., Turillazzi E., Italian Law on Medically Assisted Reproduction: Do Women's Autonomy and Health Matter?, BMC Women's Health, 2016, p. 3-4.

¹⁸ Sajeev A., Ashwin M., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 7-8. / Singh R., Regulating Surrogacy in India, International Journal of Advanced Legal Research, Volume 5, 2024.

¹⁹ Powell R. and Baird N., Surrogacy and Human Rights in New Zealand, Report, 2020, p. 3.

²⁰ Sajeev A., Ashwin M., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 9.

რეპროდუქციის და მშობლად გახდომის გადაწყვეტილება უნდა იყოს თავისუფალი, მაშინაც თუ ის ეხება დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებას.

საქართველოს კანონმდებლობით, მშობლად გახდომის უფლება ექსპლიციტურად არ არის დეკლარირებული. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მოწესრიგებულია მშობლის უფლების რეალიზაციის და შეზღუდვის სხვადასხვა ასპექტები. მაგალითად, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი იცნობს მშობლის უფლების აღიარების/დადგენის, რეგისტრაციის, შეჩერების, შეზღუდვის, ჩამორთმევის, აღდგენის წესებს და სხვა.²¹ უმრავლეს შემთხვევაში, ადამიანის, „მშობლად გახდომის უფლების“ აღიარება ხდება ირიბად, მშობლის უფლებიდან გამომდინარე სხვადასხვა უფლებების მინიჭებით და რეგულირებით.

ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე, გადაჭარბებული არ იქნება, თუ ვიტყვით რომ მშობლად გახდომის უფლება მიეკუთვნება ადამიანის ძირითად უფლებებს და მომდინარეობს ადამიანის ბუნებიდან და ადამიანის ღირსებიდან.²² სხვა მოსაზრებით, რეპროდუქციის უფლება, ასევე, გამომდინარეობს ისეთი ძირითადი უფლებებიდან, როგორიც არის ღირსების, ხელშეუხებლობის, თანასწორობის და ოჯახის შემქმნის უფლება.²³ დაქორწინებისა და ოჯახის შექმნის უფლება ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებად განიხილება.²⁴ იურიდიულ ლიტერატურაში მშობლად გახდომის უფლებას განიხილავენ ორი მნიშვნელობით, პირველი - პირს აქვს უფლება იყოს გენეტიკური და ფიზიოლოგიური მშობელი, რაც აპრიორი ნიშნავს იმას, რომ პირს შეუძლია

²¹ საქართველოს კანონი „სამოქალაქო აქტების შესახებ“, 26 მუხლი, 20/12/2011. [20.08.2025]. / საქართველოს კანონი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი 1200-1202, 1205-1206, 1209 მუხლები, 26/06/1997. [20.08.2025].

²² Schuz R., The Developing Right to Parenthood in Israeli Law, the International Survey of Family Law, 2013, p. 199.

²³ Ciri3n A. E., Surrogacy in Spain, Medical, Legal and Ethical Perspective, International Physical Medicine & Rehabilitation Journal, Volume 7, 2022, p. 83. / <<file:///C:/Users/Giorgi/OneDrive/Desktop/IPMRJ-07-00310.pdf>> [07.11.2025].

²⁴ Sajeev A., Ashwin M., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 5.

ჩასახოს ნაყოფი, რომელიც შექმნილი იქნება მისი გენეტიკური მასალისაგან და საკუთარ საშვილოსნოში გამოზარდოს ნაყოფი (რეპროდუქციის უფლება) და მეორე - პირს აქვს უფლება აღიარებულ იქნეს იურიდიულ მშობლად (სტატუსის უფლება).²⁵ პირველი მნიშვნელობით მშობლის უფლების აღიარება აქტუალური ხდება, როდესაც განიხილება ხელოვნური განაყოფიერების შესაძლებლობა, ან იმ პირთა ბუნებრივი გზით განაყოფიერების შესაძლებლობა, რომლებსაც ამისთვის შესაძლოა სახელმწიფოს ნებართვა სჭირდებოდეთ (მაგალითად პატიმრობაში მყოფი პირებისათვის), ხოლო მეორე მნიშვნელობით მშობლის უფლების აღიარება აქტუალური ხდება, როდესაც პირები განზრახულად ხდებიან მშობლები დონორების გამეტების, სუროგაციის ან ბავშვის შვილად აყვანის გზით.²⁶ მშობლობის უფლების აღიარება, „რეპროდუქციის უფლების“ ანდა „სტატუსის უფლების“ მნიშვნელობით, აქტუალური არის, როგორც *ex post facto*, ანუ მშობლის უფლების აღიარება უკვე დაბადებულ ბავშვზე, ასევე, *ex hypothesi*, ანუ მშობლის უფლების აღიარება იმ ბავშვზე, რომლის ჩასახვა იგეგმება ხელოვნური განაყოფიერების საშუალებების გამოყენებით.²⁷ მშობლობის უფლება მოიცავს იმდენი შვილის ყოლის უფლებას, რამდენიც პირს სურს.²⁸ „მშობლად გახდომის უფლების“ ცნება, მოიცავს პირთა უფლებას დაცული იქნას მათი გადაწყვეტილებები გენეტიკურ მშობლებად გახდომის შესახებ.²⁹ თქმულიდან გამომდინარე, პირს მართლწესრიგი არ უნდა უშლიდეს ხელს მშობლის უფლების რეალიზაციაში, მათ შორის არ უნდა ართმევდეს აღნიშნული უფლების დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით რეალიზაციის

²⁵ Schuz R., The Developing Right to Parenthood in Israeli Law, the International Survey of Family Law, 2013, p. 198, <https://isfl.world/wp-content/uploads/2022/07/ISFL_2013_j-ebook.pdf> [09.01.2026].

²⁶ Schuz R., The Developing Right to Parenthood in Israeli Law, the International Survey of Family Law, 2013, p. 198-221, <https://isfl.world/wp-content/uploads/2022/07/ISFL_2013_j-ebook.pdf> [09.01.2026].

²⁷ იქვე.

²⁸ იქვე, 222-225.

²⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 20 იანვრის განჩინება, საქმე №ას-1162-2020.

შესაძლებლობას. პირიქით, სასურველია დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენება სათანადოდ იყოს რეგულირებული.

3. სუროგაციის დეფინიცია

უპირველესყოვლისა, აღსანიშნავია, რომ სუროგაციის პროგრამის რეალიზაცია დაკავშირებულია სამართლებრივ და ეთიკურ დილემებთან.³⁰

სუროგაციას უწოდებენ „უნაყოფობის წამალს“.³¹ სუროგაცია წარმოადგენს დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიის (Assisted reproductive technology) რეალიზაციის საშუალებას.³² სუროგაციის ინსტიტუტი შეიცავს სამართლებრივ, სამედიცინო, ფსიქოლოგიურ, ეთიკურ, მორალურ და ფინანსურ ასპექტებს.³³ ლიტერატურაში სუროგაციის მიმართ დამკვიდრებულია არაერთგვაროვანი³⁴ - უარყოფითი და დადებითი დამოკიდებულება.³⁵ სიტყვის - „სუროგაცია“ ეტიმოლოგია უკავშირდება ლათინურ სიტყვას - Surrogare/subrogare, რაც ნიშნავს ვინმეს, ან რამის ჩანაცვლებას, ან შეცვლას.³⁶ სუროგაცია განმარტებულია, როგორც სამედიცინო, არაკლიტალური,³⁷ დამხმარე რეპროდუქციული მეთოდი.³⁸ სუროგაციის ინსტიტუტის სახელწოდება - „სუროგაცია“, მისი მთავარი მონაწილის - „სუროგატული დედის“ სახელწოდების შესაბამისად არის

³⁰ Narayan G, Mishra H, Suvvari T, et al., The Surrogacy Regulation Act of 2021: A Right Step Towards an Egalitarian and Inclusive Society?. 2023, Cureus 15(4): e37864. DOI 10.7759/cureus.37864.

³¹ Weisberg D. K., The Birth of Surrogacy in Israel, Gainesville, University Press of Florida, (Surrogacy Book Review: Leora Bilsky Tel Aviv University), 2005. p. 1-7.

³² Sajeew A., Ashwin M., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 6.

³³ იქვე.

³⁴ Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law Review, Volume 96:571, 2016, p. 580-581.

³⁵ Kasirer N., The Surrogate Motherhood Agreement: a Proposed Standard Form Contract for Quebec, 1985, p. 351-353,

<https://www.usherbrooke.ca/droit/fileadmin/sites/droit/documents/RDUS/volume_16/1/Vol_16_1_-_Kasirer.pdf> [12.09.2024].

³⁶ [surrogacy | Etymology of surrogacy by etymonline](#) [09.09.2024].

³⁷ Thapa J. D., The Babies M: the Relevance of Baby Manji Yamanda v. Union of India (UOI) and in the Matter of Baby M, Journal of Indian Law and Society, Volume 2, 2019, p. 83.

³⁸ Margaletić A. Č., Preložnjak B., Šimović L., Presumption of Motherhood on Crossroad of Surrogacy Arrangements in Eu, Eu and Comparative Law Issue and Challenges Series – Issue 3, 2019, p. 797-798.

ფორმირებული. სუროგაციის გამოყენების დროს, მისი მთავარი მონაწილე - ქალი, რომელსაც უწოდებენ სუროგატულ დედას, ორსულდება იმ **განზრახვით**, რომ ბავშვი გადასცეს სხვა პირს (ან წყვილს), რომელიც, როგორც წესი მოიხსენება, როგორც „შემკვეთი“, „სავარაუდო“, ან „პოტენციური“ მშობელ(ებ)ი. ³⁹ შესაბამისად, სუროგაციაში მოიაზრებენ პრაქტიკას, რომლის ფარგლებშიც ხდება ქალის ხელოვნური მეთოდებით, დაორსულება, იმ **განზრახვითა** და მიზნით, რომ მშობიარობის შემდეგ, ბავშვი გადაეცეს სხვა პირებს - შემკვეთ მშობლებს. ⁴⁰ რეპროდუქციული მედიცინის დარგში ტექნოლოგიების განვითარება ცვლის ტრადიციულ წარმოდგენებს ადამიანის განაყოფიერების და გამრავლების შესახებ. ⁴¹ გასაზიარებელია მოსაზრება, რომლის მიხედვითაც, სუროგაცია მნიშვნელოვანი სიკეთეა იმ პირთათვის, რომლებსაც ბუნებრივი გზით არ შეუძლიათ ბავშვის ჩასახვა ან გაჩენა. ⁴² სუროგაციის გამოყენების შედეგად ხდება რეპროდუქციული როლების დეპერსონალიზაცია და გენეტიკური, გესტაციური და სოციალური მშობლის სტატუსის ურთიერთგამიჯვნა. ⁴³ აღსანიშნავია, რომ სუროგატული დედობა შესაძლებელი გახდა ორი ტექნოლოგიის შექმნის წყალობით, ესენია - 1) ხელოვნური ინსემინაცია და 2) ექსტრაკორპორული განაყოფიერება. ⁴⁴

სუროგაციის შინაარსზე მსჯელობისას, კიდევ ერთხელ აღვნიშნავთ, რომ სუროგაცია, როგორც გამრავლების მეთოდი, შესაძლებელს ხდის უნაყოფო ან სხვა

³⁹ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 66.

⁴⁰ McLatchie L., Lea L., Surrogacy, Law & Human Rights, ADF International, 2022, P-5. / The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021), Chapter I, 2. Definitions, (zd). [As on the 7th October, 2025].

⁴¹ Eaton T. A., Comparative Responses to Surrogate Motherhood, Eaton University of Georgia School of Law, Nebraska Law Review, Volume 65, Issue 4 Article 3, 1986, p. 687.

⁴² Srinivasen T., Surrogacy in India: Legal Landscape – Regulations, Rules Including Procedural Aspects, for Compliance, 2 Research Corner, 2025, p. 102.

⁴³ Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 2.

⁴⁴ Kaur R., Dr. Joshi N. V., Kaur J., The Concept of Surrogacy: An Analysis, Nat. Volatiles & Essent. Oils, 2024, p. 45.

პათოლოგიების მქონე პირებმა - „შემკვეთმა მშობლებმა“ იყოლიონ ბავშვი.⁴⁵ სუროგაციის გამოყენების შედეგად „შემკვეთ“, პოტენციურ მშობლებს ეძლევათ შესაძლებლობა, ემბრიონის⁴⁶ გამოზრდაში პირადი მონაწილეობის გარეშე, იყოლიონ შვილი, მეტიც, რიგ შემთხვევებში, იყოლიონ გენეტიკური შვილი.⁴⁷ აღნიშნულის გამო, სუროგაციას განიხილავენ, როგორც უნაყოფობის მკურნალობის მეთოდს.⁴⁸ განსხვავებული მოსაზრებით, სუროგაცია არ არის უნაყოფობის მკურნალობის საშუალება, არამედ ის არის შეთანხმება, რომელიც გარეშე პირს რთავს განაყოფიერების/რეპროდუქციის პროცესში.⁴⁹ ორივე პოზიციის გათვალისწინებით, სუროგაციის სამართლებრივი ურთიერთობის საგნად უნდა ჩაითვალოს პოტენციური მშობლების უშვილობის მკურნალობა, ხოლო სუროგაციის ხელშეკრულების საგნად - სუროგატული დედის მიერ ნაყოფის გამოზრდა და ბავშვის დაბადება პოტენციური მშობლებისთვის.⁵⁰

სუროგაციაზე მსჯელობისას, აღსანიშნავია, რომ სუროგაცია არის რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების საშუალება,⁵¹ საშუალებაა რამეთუ სუროგატული დედის ორსულობა მიიღწევა ექსტრაკორპორული განაყოფიერების მეთოდით - დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიებით

⁴⁵ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 463.

⁴⁶ ჩანასახს, ორსულობის 0 დან 9 კვირამდე ეწოდება ემბრიონი, ხოლო 9 კვირის შემდეგ ფეტუსი(ნაყოფი). შეადარე: Myer M. L., Dr. Leon Bullard, and Dr. V. Leigh Beasley, and Danielle Gentile, Embryonic & Fetal Development, 2015, p. 1-10.

⁴⁷ Johnson L., Commercial Surrogacy is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 701.

⁴⁸ Lasker S. P., Surrogacy, 2016, p. 1, <https://www.researchgate.net/publication/299947629_Surrogacy> [15.09.2024].

⁴⁹ Lipkin N., Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 15.

⁵⁰ Алборов С. В., Правоотношения в Сфере Суррогатного Материнства, Актуальные Проблемы Российского Права № 5 (78), 2017, с. 143-144.

⁵¹ Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1.

(ART).⁵² ექსტრაკორპორული განაყოფიერება (In-vitro fertilisation) არის ტექნოლოგია, ხოლო სუროგაცია ამ ტექნოლოგიის რეალიზაციის საშუალება.⁵³ ზემოთ თქმულის საფუძველზე, შეიძლება ითქვას, რომ სუროგაცია ეწოდება კომპლექსურ პროცესს, რომლის ფარგლებში ხდება გენეტიკური მასალის შერჩევითი დონაცია, სუროგატული დედის შერჩევა და ფერტილიზაცია, სუროგატული დედის მიერ ემბრიონის/ფეტუსის გამოზრდა, ბავშვის დაბადება და შემკვეთი მშობლებისათვის გადაცემა და ყველა ამ ეტაპის რეგულირება - სათანადო და შესაბამისი ნორმატიული აქტით და სუროგაციის ხელშეკრულებით.⁵⁴ ასევე, უნდა ითქვას, რომ სუროგატული დედა არის ქალი, რომელიც თავის საშვილოსნოში გამოზრდის ემბრიონს/ფეტუსს და რომელიც აღნიშნული მომსახურებით ანაცვლებს შემკვეთ დედას.⁵⁵ თავის მხრივ, უნდა აღინიშნოს, რომ სუროგაციის განხორციელება დასაშვებია მხოლოდ მაშინ, როდესაც სუროგატულ დედას აქვს საკუთარ საშვილოსნოში ნაყოფის გამოზრდის და სხვისთვის მისი გადაცემის **ნამდვილი ნება**.⁵⁶ სუროგაციის მიზნების მიღწევისათვის მნიშვნელოვანია „შემკვეთი მშობლების“ ნებაც - გახდნენ მშობლები, მნიშვნელოვანია ასევე აღნიშნული მიზნების (ფაქტის) იურიდიულად გაფორმება. შესაბამისად, სუროგაციის მიზნებამდე სხვლა, პირობითად, შედგება ორი ეტაპისაგან, კერძოდ, 1) სუროგაციის ხელშეკრულების დადება და 2) არასრულწლოვანის მიმართ მშობლის უფლების და სტატუსის მოპოვება.⁵⁷ დამატებით, უნდა ითქვას, რომ სუროგაციის ურთიერთობაში

⁵² Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, Acta Medicinæ et Sociologica, Volume 14, No.36, 2023, p. 192.

⁵³ A Preliminary Report on the Issues Arising from International Surrogacy Arrangements, Hague Conference on Private International Law, 2012, p. 6.

⁵⁴ Saravanan Sh., A Transnational Feminist View of Surrogacy Biomarkets in India, 2018, p. 1-181.

⁵⁵ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, Acta Medicinæ et Sociologica, Volume 14, No.36, 2023, p. 180-182.

⁵⁶ Johnson L., Commercial Surrogacy Is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 702.

⁵⁷ Lipkin N., Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 8.

მონაწილე პირთა ზემოაღნიშნული ნებების მაფორმირებელი მოტივები განსხვავებულია. უნდა მივიჩნიოთ, რომ „შემკვეთი მშობლებისათვის“ სუროგაციით სარგებლობის ძირითადი მოტივი არის უნაყოფობა, პათოლოგია და ბავშვის ყოლის სურვილი, თუმცა არსებობს სხვა მოტივებიც.⁵⁸ თავის მხრივ, სუროგატული დედისთვის სუროგატულ დედობაზე დათანხმების ძირითადი მოტივებია: 1) მომსახურებისათვის გათვალისწინებული ანაზღაურება (კომპენსაცია) ანდა 2) უნაყოფო პირთა მამართ ემპათია. თანამედროვე რეალობის მხედველობაში მიღებით, ცალსახაა რომ მსოფლიოში სუროგაცია სულ უფრო პოპულარული ხდება.⁵⁹ აღსანიშნავია ისიც, რომ სუროგაცია თავისი მოთხოვნადობის გამო არის მზარდი ბიზნესის ინტერესის ობიექტი.⁶⁰ არსებობს მოსაზრება, რომ უახლოეს მომავალში სუროგაცია გახდება უშვილობის მკურნალობის რუტინული მეთოდი, განსაკუთრებით ისეთ შემთხვევებში, როდესაც ინდივიდუალური მკურნალობა უშედეგო აღმოჩნდება.⁶¹ იურიდიული აქსიომაა, რომ საზოგადოების მნიშვნელოვანი ურთიერთობა საჭიროებს რეგულირებას, რაც პირველ რიგში, მიიღწევა მატერიალური სამართლით.⁶² სამწუხაროდ, რეგულაციური და ფორმალური კანონმდებლობა ხშირად სწრაფად არ რეაგირებს მეცნიერების და ტექნოლოგიების განვითარებაზე და ადამიანთა ქცევის ცვლილებაზე. აღნიშნულის თვალსაჩინო მაგალითია 2025 წლისთვის საქართველოში არსებული სუროგაციის ურთიერთობის რეგულაციური მდგომარეობა - საქართველოში სუროგაციის მომწესრიგებელი ნორმატიული

⁵⁸Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law Review, Volume 96:571, 2016, p. 575.

⁵⁹ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, P. 464.

⁶⁰ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia, Volume 44, 2022, p. 1142.

⁶¹ Lipkin N., Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 5.

⁶² Абдусаламова М. Ш., Занкина А. М., Материальное и Процессуальное Право в Гражданско-Правовой Науке: Проблемы Соотношения и Различия, Вестник Пензенского Государственного Университета, № 3, 2024, с. 59-62.

ბაზა ძალზე არასრულყოფილი და არათანმიმდევრულია. მართალია მოიძებნება სუროგაციის ურთიერთობის ამა, თუ იმ სეგმენტის მარეგულირებელი რამდენიმე არასრულყოფილი ნორმა, საბოლოოდ, ერთიანი ხედვა და კანონი სუროგაციის შესახებ ვერ იქნა საზოგადოებისთვის შემოთავაზებული. მცდელობის მიუხედავად, 2023 წლის კანონპროექტი - „მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციის შესახებ“ არ იქცა კანონად.⁶³

სუროგაციის პროცესის ორგანიზება მოიაზრებს სხვადასხვა საკითხის მენეჯმენტს. მაგალითად, უშვილო წყვილებისათვის სუროგაციის შეთავაზებას (მათ შორის რეკლამირებას⁶⁴), კვერცხუჯრედის/სპერმის დონორების მოძიებას, მათგან ბიოლოგიური მასალის აღებას და დონორების აღრიცხვას - რეგისტრაციას, პოტენციური სუროგატული დედების მოძიებას, ემბრიონის შექმნასა და საშვილოსნოში იმპლანტაციას, ხოლო, იმ შემთხვევაში, როდესაც შექმნილი ემბრიონის მყისიერი იმპლანტაცია არ ხდება - ემბრიონის კრიოპრეზერვაციას, სუროგაციის ურთიერთობაში ჩართული პირების სამედიცინო და იურიდიულ მომსახურებას(მათ შორის კონსულტირებას), ასევე, სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის ინტერესების დაცვას(მათ შორის, სხვა სახელმწიფოში მიგრაციისას).⁶⁵ აღნიშნულ პროცეს სხვადასხვა ქვეყანაში, სხვადასხვა სუბიექტები მართავენ. სამართლიანობისთვის აღსანიშნავია, რომ არც დახმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიები და არც სუროგაცია იძლევა გარანტიას, რომ მოხდება სასურველი ემბრიონის შექმნა და

⁶³ 2023 წლის კანონპროექტი - მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციის შესახებ, საქართველოს პარლამენტის ბიუროს 2023 წლის 19 ივნისის გადაწყვეტილება N 269/5 – ნორმატიული აქტის პროექტის განხილვის პროცედურის დაწყების შესახებ.

⁶⁴ Lipkin N., Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 30.

⁶⁵ Thapa J. D., The Babies M: The Relevance of Baby Manji Yamanda v. Union of India (UOI) and in the Matter of Baby M, Journal of Indian Law and Society, Volume 2, 2019, p. 88.

რომ ორსულობა დადგება.⁶⁶ თქმულიდან გამომდინარე, სულ უფრო ცხადი ხდება, რომ სუროგაციის ურთიერთობა რთულია და კომპლექსური.⁶⁷

სუროგატული ორსულობისას, გამეტების წარმომავლობის მიხედვით, გამოყოფენ სუროგაციის სხვადასხვა ნაირსახეობას, მაგალითად, განაყოფიერება შეიძლება მოხდეს: ა) შემკვეთი მშობლების (წყვილის) გამეტების (კვერცხუჯრედისა და სპერმატოზოიდის) გამოყენებით, ბ) შემკვეთი ქალის (პოტენციური დედის) კვერცხუჯრედის და პარტნიორის ან დონორის სპერმის გამოყენებით, გ) სუროგატული დედის კვერცხუჯრედის და შემკვეთი მამაკაცის (პოტენციური მამის) სპერმის გამოყენებით, დ) დონორების გამეტების გამოყენებით, ე) დონორის სპერმის და სუროგატული დედის კვერცხუჯრედის გამოყენებით ან, შემკვეთი მამაკაცის (პოტენციური მამის) და დონორის კვერცხუჯრედის გამოყენებით.⁶⁸

ბოლოს კი, უნდა ითქვას, რომ მანკიერ პრაქტიკაში, სუროგატული დედები (რომლებსაც „მატარებელ ქალებს“ უწოდებენ) უბრალოდ ინკუბატორებად ან გასაქირავებელ ობიექტად აღიქმებიან.⁶⁹

4. სუროგაციის ძირითადი პრინციპები

ინსტიტუტის ძირითადი პრინციპები ქმნიან ამ ინსტიტუტის ძირითად შინაარსს. პრინციპების გააზრების საფუძველზე შესაძლებელია ინსტიტუტის განმარტება და მისი მარეგულირებელი მოდელის ფორმირება. შესაბამისად, სუროგაციაზე მსჯელობისას, მნიშვნელოვანია მისი ძირითადი პრინციპების მიმოხილვა. კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილად უნდა

⁶⁶ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 476.

⁶⁷ Tobin B., Surrogacy and Consent Under Irish Law: A Problematic Copy and Paste from the UK, Amicus Curiae, Series 2, Volume 6, No 2, 2025, p. 262.

⁶⁸ Ciri3n A. E., Surrogacy in Spain, Medical, Legal and Ethical Perspective, International Physical Medicine & Rehabilitation Journal, Volume 7, 2022, p. 82. / <<file:///C:/Users/Giorgi/OneDrive/Desktop/IPMRJ-07-00310.pdf>> [07.11.2025].

⁶⁹ Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of the Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 109.

ჩაითვალოს ვერონას პრინციპების მიმოხილვა. ვერონას პრინციპები ემსახურება სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის დაცვის სტანდარტების განსაზღვრას. აღნიშნული პრინციპები, საერთაშორისო სამართლისა და ადამიანის უფლებების დამოუკიდებელი ექსპერტების ჯგუფმა 2021 წლის მარტში შეიმუშავა. ვერონას პრინციპებს არ აქვს სავალდებულო ძალა, ისინი შემუშავდა სუროგაციის რეფორმით დაინტერესებული სახელმწიფოების და სუროგაციის კვლევით დაინტერესებული პირების დახმარების მიზნით.⁷⁰ აღნიშნული პრინციპების შემუშავება განხორციელდა ფართო სპექტრის კონსულტაციების საფუძველზე, რის შედეგადაც გამოიკვეთა და ჩამოყალიბდა შემდეგი პრინციპები:

1. ადამიანის ღირსების აღიარების პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, სუროგაციის საკანონმდებლო რეგულირება, როგორც ეროვნულ, ასევე საერთაშორისო დონეზე, უნდა შეესაბამებოდეს ადამიანის ღირსების დაცვასთან დაკავშირებულ ფუნდამენტურ ადამიანის უფლებების ნორმებს; ყველა ბავშვს, დაბადების გარემოებების მიუხედავად, აქვს თანდაყოლილი და თანაბარი ადამიანური ღირსება; ბავშვების გაყიდვა, ტრეფიკინგი და ექსპლუატაცია არღვევს ადამიანის ღირსებას; სახელმწიფოებმა უნდა აკრძალონ სუროგაციის ის ფორმები, რომლებიც ხელს უწყობენ ბავშვების გაყიდვას, ტრეფიკინგს და ექსპლუატაციას და უზრუნველყონ დამცავი ზომების გამოყენება სუროგაციის კონტექსტში ბავშვების გაყიდვის, ტრეფიკინგისა და ექსპლუატაციის წინააღმდეგ.⁷¹

2. ბავშვის უფლებების დამოუკიდებელ მატარებლად აღიარების პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, ყველა ადამიანი იზადება თავისუფალი და თანასწორი თავისი ღირსებითა და უფლებებით; შესაბამისად, ყველა ბავშვი, მთელი ცხოვრების განმავლობაში, არის საკუთარი უფლებების დამოუკიდებელი

⁷⁰ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 1-8.

⁷¹ იქვე, 10.

მატარებელი.⁷² აღნიშნულისთვის, სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ სუროგაციის გზით დაბადებულ თითოეულ ბავშვს, მისი დაბადების გარემოებების, დაბადების ქვეყნის, სტატუსის, თუ წარმომავლობის მიუხედავად, შეეძლოს ბავშვის უფლებათა კონვენციითა და სხვა საერთაშორისო აქტებით გარანტირებული ყველა უფლებით სხვა ბავშვებთან თანასწორად სარგებლობა.⁷³ ბავშვს, რომელსაც შეუძლია საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება, უნდა მიეცეს შესაძლებლობა თავისუფლად გამოხატოს საკუთარი აზრი იმ საკითხებთან მიმართებაში, რომლებიც მას ეხება; მის შეხედულებებს უნდა მიენიჭოს სათანადო მნიშვნელობა ბავშვის ასაკისა და სიმწიფის შესაბამისად.

3. დისკრიმინაციის აკრძალვის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, ნებისმიერ ბავშვს უფლება აქვს მოითხოვოს პატივისცემაზე დაფუძნებული მოპყრობა, ასევე, დისკრიმინაციის გარეშე საკუთარი უფლებების რეალიზაცია. სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ყველა შესაბამისი ზომა, რათა ბავშვები დაცულნი იყვნენ დისკრიმინაციის ნებისმიერი ფორმისგან.⁷⁴

4. ბავშვის ჯანმრთელობის დაცვის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, ნებისმიერ ბავშვს უფლება აქვს მიაღწიოს ჯანმრთელობის უმაღლეს ხელმისაწვდომ დონეს და სხვა ბავშვებთან თანასწორად ჰქონდეს წვდომა სამედიცინო მომსახურებაზე, მათი დაბადების გარემოებების მიუხედავად.⁷⁵

5. პრესუროგაციამდელი დაცვის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები, რათა მინიმუმამდე დაიყვანონ სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის კანონიერ მშობლობასთან დაკავშირებული უთანხმოების რისკი. ამისთვის კი, შესაძლებელია შემდეგი: ა) სუროგატული დედისთვის დამოუკიდებელი იურიდიული კონსულტაციის გაწევა, ბ) სუროგატული დედის და შემკვეთი მშობლების შემოწმება

⁷² Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 10-11.

⁷³ იქვე.

⁷⁴ იქვე.

⁷⁵ იქვე, 12.

ნასამართლეობაზე და ბავშვზე ძალადობის ფაქტებზე, გ) სუროგატული დედის, შემკვეთი მშობლების და დონორების შესახებ დოკუმენტაციის წარმოება, დ) სუროგატული დედისა და შემკვეთი მშობლების ფსიქო-სოციალური შეფასება. შეფასებისას, შესამოწმებელია ფსიქიკური ჯანმრთელობა და კოგნიტური უნარი. სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისას, უნდა დადასტურდეს, რომ იძულებას და ექსპლუატაციას ადგილი არ ჰქონია.⁷⁶

6. ბავშვის საუკეთესო ინტერესის უპირატესობის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის მშობლის უფლების მქონე პირის დადგენისას და მშობლის პასუხისმგებლობის განსაზღვრისას ყველა გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იყოს ბავშვის საუკეთესო ინტერესის შესაბამისად.⁷⁷ ბავშვის საუკეთესო ინტერესების დაცვა გამორიცხავს ისეთი სახელშეკრულებო დებულებების აღსრულებას, რომლებიც მიზნად ისახავენ მშობლის უფლების და პასუხისმგებლობის სხვისთვის გადაცემას, ან მასზე უარის თქმას; სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის საუკეთესო ინტერესებშია, ჰყავდეს სულ მცირე ერთი გენეტიკურად მონათესავე მშობელი მაინც.⁷⁸ ბავშვის საუკეთესო ინტერესი არის ის ამოსავალი პრინციპი, რომელსაც უნდა ეფუძნებოდეს სუროგაციის მომწესრიგებელი აქტი.

7. სუროგატული დედის თანხმობის სავალდებულობის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, სუროგატულ დედას უნდა შეეძლოს დამოუკიდებელი და ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღება, რომლებიც იქნება ექსპლუატაციისა და იძულებისაგან თავისუფალი.⁷⁹ სამართლებრივ, სოციალურ, ფინანსურ და სამედიცინო საკითხთან დაკავშირებით თავისუფალი და ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღება მხარდაჭერილი უნდა იყოს სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე, ორსულობის განმავლობაში და

⁷⁶ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 12-13.

⁷⁷ იქვე, 14.

⁷⁸ იქვე.

⁷⁹ იქვე, 16.

ბავშვის დაბადების შემდეგ; ამისთვის, უნდა შეიქმნას პირობები, რომლებიც სუროგატულ დედას თვითგამორკვევის საშუალებას მისცემს.⁸⁰ ამასთანავე, სუროგაცია დაშვებული უნდა იყოს მხოლოდ იმ შემთხვევებში, თუ სუროგატული დედა: ა) არის სრულწლოვანი; ბ) ჰქონდა სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე მშობიარობის მინიმუმ ერთი გამოცდილება; გ) აქვს კოგნიტური უნარი, მიიღოს გადაწყვეტილებები, მისცეს თანხმობა და განახორციელოს საკუთარი ავტონომია; **8. შემკვეთი მშობლის თანხმობის სავალდებულობის პრინციპი** - ამ პრინციპის მიხედვით, შემკვეთ მშობელს უნდა შეეძლოს დამოუკიდებელი და ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღება, რომლებიც იქნება ექსპლუატაციისა და იძულებისაგან თავისუფალი.⁸¹ შემკვეთი მშობლის თავისუფალი და ინფორმირებული თანხმობა იურიდიულ, სამედიცინო, სოციალურ და ფინანსურ საკითხთან დაკავშირებით უნდა იქნეს მიღებული და დაფიქსირებული სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე, მაგრამ მას შემდეგ, რაც შემკვეთი მშობელი გაივლის ყოველგვარ შემოწმებასა და მოსამზადებელ პროცედურას.⁸² ასეთი თანხმობა უნდა იყოს რეგისტრირებული წერილობით და შენახული. ამასთან, სუროგაციის ხელშეკრულების დადება დასაშვებია უნდა იყოს მხოლოდ იმ შემთხვევებში, თუ შემკვეთმა მშობელმა: ა. გაიარა სკრინინგი და შეფასება, ბ. გააზრებული აქვს ის ფსიქოსოციალური საკითხები, რომლებიც ზემოქმედებს სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებულ ბავშვზე და ყველა ჩართულ მხარეზე, გ. მიაღწია იმ ასაკს, როდესაც უკვე შეუძლია ბავშვის დამოუკიდებლად აღზრდა, დ. ხელშეკრულების დადებამდე, მისთვის გასაგებ ენაზე დააფიქსირონ თავისუფალი წერილობითი თანხმობა.⁸³

⁸⁰ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 16.

⁸¹ იქვე, 17.

⁸² იქვე.

⁸³ იქვე.

9: დონორების თანხმობის სავალდებულობის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, დონორებს უნდა შეეძლოთ დამოუკიდებელი და ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღება, რომელიც იქნება ექსპლუატაციისა და იძულებისაგან თავისუფალი.⁸⁴ იმ ქვეყნებში, სადაც დონორის რეპროდუქციული უჯრედები გამოიყენება სუროგაციის მიზნებისათვის, დონორს უნდა მიეწოდოს ამომწურავი ინფორმაცია შესაძლო სამედიცინო გართულებების, მასალის გამოყენების დანიშნულების, უჯრედების შენახვის ვადების შესახებ და ა.შ. დონორისგან უნდა იურიდიულ, ფინანსურ და სამედიცინო საკითხთან დაკავშირებული დონორის თანხმობა უნდა იყოს დაფიქსირებული დონორისათვის გასაგებ ენაზე წერილობით და შენახული. დონაცია ნებადართული უნდა იყოს, თუ დონორი: ა. სრულწლოვანია; ბ) აქვს გადაწყვეტილებების მისაღებად საკმარისი კოგნიტური უნარები, გ) დადებს დონაციის შეთანხმებას, დ) გაივლის დამოუკიდებელ იურიდიულ კონსულტაციას.⁸⁵

10. მშობლის უფლება-მოვალეობების განსაზღვრის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, სახელმწიფოები აღიარებენ მშობლის ძირითად და უპირველეს მოვალეობას აღზარდოს თავისი შვილი და იზრუნოს მის განვითარებაზე. მაგრამ, სახელმწიფოებს შეიძლება ჰქონდეთ განსხვავებული წესები სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის იურიდიული მშობლის დადგენის და ამ მშობლის პასუხისმგებლობის შესახებ.⁸⁶ სახელმწიფოებს, რომლებიც არ არეგულირებენ, ან არ აღიარებენ სუროგაციას, მაინც უნდა ჰქონდეთ შემუშავებული სამართლებრივი მექანიზმი, რომელიც განსაზღვრავს სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის მშობლის უფლების მქონე პირს და მის პასუხისმგებლობას.⁸⁷ ნაციონალური და ტრანსნაციონალური სუროგაციის შემთხვევაში, სასამართლოს, ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს მიერ, ბავშვის

⁸⁴ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 18.

⁸⁵ იქვე, 17-18.

⁸⁶ იქვე.

⁸⁷ იქვე.

იურიდიული მშობლის დადგენის, მშობლის პასუხისმგებლობის განსაზღვრის, ანდა ბავშვის დაცვის საკითხის განხილვისას, დაყოვნების გარეშე უნდა მოხდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესების დადგენა. ამასთანავე, სასყიდლის სანაცვლოდ მშობლის იურიდიული სტატუსის გადაცემა უნდა იკრძალებოდეს.⁸⁸ სუროგატული დედა და არც შემკვეთი მშობელი არ უნდა იყვნენ იძულებულნი შეინარჩუნონ მშობლის უფლება, თუ პასუხისმგებლობა, რადგან იძულებითი მშობლობა, როგორც წესი, ეწინააღმდეგება ბავშვის ინტერესებს.⁸⁹ თქმულის მიუხედავად, სახელმწიფოს შეუძლია დაავალოს შემკვეთ მშობლებს ბავშვის რჩენა, გარკვეული ფინანსური პასუხისმგებლობების აღება, ან მშობლის სხვა პასუხისმგებლობის განხორციელება.

11. იდენტობის დაცვის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, ნებისმიერ ბავშვს, სახელმწიფოს შესაბამისი დახმარებით, უნდა შეეძლოს საკუთარი იდენტობის (ეროვნება, სახელი, დაბადების ადგილი და დრო, გენეტიკური, გესტაციური და სოციალური წარმომავლობა) შენარჩუნება.⁹⁰ სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებულ ნებისმიერ ბავშვს სრულწლოვანების მიღწევის შემდეგ, უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა მიიღოს ინფორმაცია საკუთარი გენეტიკური, გესტაციური და სოციალური წარმომავლობის.⁹¹ სახელმწიფომ უნდა შეაგროვოს, განაახლოს და უვადოდ შეინახოს ინფორმაცია სუროგაციის ხელშეკრულების და მისი მონაწილეების შესახებ.⁹²

12. დაბადების რეგისტრაციის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, დაბადების გარემოებების მიუხედავად, ბავშვის დაბადების შესახებ შეტყობინება, დაბადების რეგისტრაცია და დაბადების მოწმობის გაცემა, შესაბამისი

⁸⁸ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 17-18.

⁸⁹ იქვე, 20.

⁹⁰ იქვე, 20.

⁹¹ იქვე, 20.

⁹² იქვე, 20.

ორგანოების მიერ, უნდა მოხდეს ოპერატიულად.⁹³ ბავშვის დაბადება უნდა დარეგისტრირდეს მაშინაც, თუ მისი მშობლის ვინაობა უცნობია, ანდა მისი მშობელი უცხო ქვეყნის მოქალაქეა. გარდა ამისა, სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ეროვნული რეესტრის არსებობა, რომელიც აღრიცხავს დაბადებული ბავშვის საიდენტიფიკაციო ინფორმაციას; ასევე, შეიძლება შეიქმნას სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვების რეგისტრაციისთვის სპეციალური რეესტრი.⁹⁴ ამ რეესტრში დაცული ინფორმაცია უნდა შეიცავდეს ბავშვის დაბადების თარიღსა და ადგილს, სუროგატული დედის, პოტენციური მშობლების, დონორების და სამედიცინო კლინიკების მონაცემებს.⁹⁵

13: მოქალაქეობის არქონის პრევენციის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, დაბადების გარემოებების მიუხედავად, ნებისმიერ ბავშვს აქვს მოქალაქეობის მიღების უფლება; ბავშვის უფლება მიიღოს მოქალაქეობა, გულისხმობს სახელმწიფოს ვალდებულებას თავიდან აიცილოს მოქალაქეობის არმქონე ბავშვების შემთხვევები; სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის მოქალაქეობასთან დაკავშირებული სახელმწიფო პოლიტიკა უნდა ეფუძნებოდეს ისეთ პრიორიტეტს, რომლის მიხედვითაც, ბავშვი არ უნდა დარჩეს მოქალაქეობის გარეშე.⁹⁶ სახელმწიფოებმა, მიზანშეწონილობის მიხედვით, ბავშვის მოქალაქეობის დადგენამდე, დაუყოვნებლივ უნდა უზრუნველყონ ის შესაბამისი ვიზით, რათა ბავშვს მიეცეს ქვეყნიდან გასვლის, ან ქვეყანაში შემოსვლის შესაძლებლობა.⁹⁷

14: ბავშვის ექსპლუატაციისაგან დაცვის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, სახელმწიფოებმა არ უნდა დაუშვან სუროგაციის გზით დაბადებული

⁹³ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 21.

⁹⁴ იქვე.

⁹⁵ იქვე.

⁹⁶ იქვე, 22.

⁹⁷ იქვე, 22.

ბავშვის გაყიდვის ან ტრეფიკინგის ფაქტები, ან საფრთხე.⁹⁸ გასათვალისწინებელია, რომ ბავშვის გადაცემის ფაქტი არსებობს სუროგაციის ყველა დასრულებულ ხელშეკრულებაში.⁹⁹ თუმცა, რადგან კომერციული სუროგაციის შემთხვევაში, გადახდა ხდება გესტაციური მომსახურებისთვის სახეზე არ არსებობს ბავშვებით ვაჭრობის ფაქტი.¹⁰⁰ აღსანიშნავია, რომ სწორი მოსაზრების მიხედვით, კომერციული სუროგაციის ურთიერთობაში შესაძლებელია გესტაციური მომსახურების საფასურის გამოყოფა ბავშვის გადაცემის საფასურისგან. შესაბამისად, კომერციული სუროგაციის ხელშეკრულების ფარგლებში, ბავშვის გადაცემისთვის საფასურის გადახდა არ ხდება.¹⁰¹ ამასთანავე, სახელმწიფო, რომელშიც ნებადართულია კომერციული სუროგაცია უნდა უზრუნველყოს, რომ ყველა გადახდა განცალკევებული იყოს მშობლის უფლების დადგენისა და გადაცემისგან.¹⁰² აღნიშნული მიზნით: ა. სუროგატულ დედას უნდა ჰქონდეს უფლება გადაწყვიტოს გადასცემს, თუ არა მშობლის უფლებას შემკვეთ დედას, ბ. სუროგატული დედისთვის გათვალისწინებული ნებისმიერი ანაზღაურების გადახდა უნდა მოხდეს მშობლის უფლების გადაცემაზე თანხმობის გაცემამდე და სუროგატული დედისთვის გადახდილი საზღაურის უკან დაბრუნება არ უნდა იყოს შესაძლებელი, გარდა თაღლითობის შემთხვევებისა, გ. სუროგატული დედისთვის გადასახდელი და გადახდილი ყველა გადახდა და კომპენსაცია უნდა იყოს დეკლარირებული, დ. სუროგაციის პროვაიდერები უნდა ექვემდებარებოდნენ შესაბამის რეგულირებას.¹⁰³ გასათვალისწინებელია, რომ ალტრუისტული სუროგაციის წესრიგებშიც, იქმნება ბავშვით ვაჭრობის

⁹⁸ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 23.

⁹⁹ იქვე.

¹⁰⁰ იქვე.

¹⁰¹ იქვე, 23-24.

¹⁰² იქვე, 23-24.

¹⁰³ იქვე, 23-24.

პოტენციური რისკები, თუ: ა. ნებადართულია არარეგულირებული გადახდები „კომპენსაციის“, ან „ანაზღაურების“, თუ სხვა „დაკმაყოფილების“ მიზნით, ბ. ნებადართულია კომპენსაციის ისეთი კატეგორიები, როგორიცაა კომპენსაცია „ტკივილისა და ტანჯვის“ გამო, გ. ნებადართულია სხვა ნებისმიერი კომპენსაცია, რომლის მშობლის უფლების გადაცემისგან სრულად გამიჯვნა შეუძლებელია.¹⁰⁴

15. კომპენსაციის გამჭვირვალობის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ყველა შესაბამისი ზომა, რათა თავიდან იქნეს აცილებული სუროგაციის ურთიერთობის საფუძველზე მიღებადი ნებისმიერი არასათანადო-არამართლზომიერი ფინანსური ან სხვა სახის სარგებელი და მოგება. სახელმწიფოებმა, რომლებშიც ნებადართულია სუროგაციული ურთიერთობები, უნდა უზრუნველყონ, სუროგაციასთან დაკავშირებული ყველა ფინანსური ტრანზაქციის გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება; აღნიშნულისთვის უნდა მოითხოვებოდეს, რომ: ა. წარმოებული და შენახული იყოს წერილობითი ჩანაწერები, რომლებშიც ნათლად იქნება მითითებული თითოეული დამოუკიდებელი მომსახურებისთვის განკუთვნილი ყველა გადასახდელი, ბ. აღნიშნული წერილობითი ჩანაწერები წარდგენილი იყოს შესაბამის კომპეტენტურ ორგანოში, კონკრეტული სუროგაციის ურთიერთობის მონიტორინგის მიზნით, ასევე, შუამავლების და სუროგაციის პროგრამებში მონაწილე სხვა პირების ზედამხედველობის მიზნით.¹⁰⁵

16. პროვაიდერების რეგულირების პრინციპი - სუროგაციის ურთიერთობაში შუამავლის ქმედებებმა შეიძლება მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინოს სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის უფლებებზე. ამიტომ, შუამავლების საქმიანობის რეგულირება აუცილებელია. იმ სახელმწიფოებში, სადაც სუროგაცია ნებადართულია, სუროგაციის ურთიერთობებში მომუშავე შუამავლები უნდა გადიოდნენ აკრედიტაციას და ექვემდებარებოდნენ

¹⁰⁴ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 23-24.

¹⁰⁵ იქვე, 25.

სახელმწიფო უფლებამოსილი კომპეტენტური ორგანოს კონტროლს.¹⁰⁶ თავის მხრივ, კომპეტენტურმა ორგანოებმა უნდა უზრუნველყონ შუამავლების რეგულარული მონიტორინგი, ასევე, შუამავლების მიერ შესაბამისი ნორმატიული სტანდარტების შესრულების შეფასება.¹⁰⁷ ამასთანავე, სუროგაციის შუამავლების აკრედიტაციისა და მათი მუდმივი მონიტორინგის კრიტერიუმები, უნდა მოიცავდეს: ა. სუროგაციის შუამავლების ფინანსური და ადმინისტრაციული პატიოსნების შემოწმებას, ბ. შუამავლების შესაბამისი პროფესიული კომპეტენციების არსებობის შემოწმებას, გ. სუროგაციის ხელშეკრულების შინაარსის კანონთან შესაბამისობის შემოწმებას, დ. შუამავლების მიერ, საქმიანობის ნებისმიერ ეტაპზე ეთიკური სტანდარტების დაცვის შემოწმებას.¹⁰⁸ სახელმწიფოებმა უნდა აკრძალონ იმ პროვაიდერების და შუამავლების საქმიანობა, რომლებიც არ იცავენ ნორმატიულ სტანდარტებს ან უარს ამბობენ თანამშრომლობაზე.¹⁰⁹

17. გაუთვალისწინებელ ხდომილებებზე რეაგირების პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, სახელმწიფოები, რომლებიც აღიარებენ და არეგულირებენ სუროგაციას, უნდა უზრუნველყონ, რომ მათმა, ბავშვთა უფლებების დაცვის უწყებებმა შეძლონ სუროგაციის ურთიერთობებში გაუთვალისწინებელ გარემოებებზე ოპერატიული რეაგირება; ასეთ გაუთვალისწინებელ გარემოებებს მიეკუთვნება: ა. კონფლიქტი სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის მოვლასთან დაკავშირებით, ბ. უარი სუროგაციის გზით დაბადებულ ბავშვზე, როგორც სუროგატული დედის, ასევე მომავალი მშობლების მხრიდან, გ. სუროგაციის შეთანხმებასთან დაკავშირებული უკანონო პრაქტიკა, დ. ფორსმაჟორული სიტუაციები, ე. სოციალური, პოლიტიკური ან სამართლებრივი

¹⁰⁶ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 25.

¹⁰⁷ იქვე.

¹⁰⁸ იქვე, 25-26.

¹⁰⁹ იქვე, 25-26.

პირობების ცვლილება.¹¹⁰ შესაბამისად, თუ წარმოიქმნა გაუთვალისწინებელი გარემოება, რასაც შეიძლება მოჰყვეს სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის ინტერესების ხელყოფა, სახელმწიფოებმა დაუყოვნებლივ უნდა მიმართონ შემდეგ ზომებს: ა. უზრუნველყონ იმ სახელმწიფოს კომპეტენტური ორგანოს დაუყოვნებლივი ინფორმირება, რომელშიც არის სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის ადგილსამყოფელი, ბ. დაუყოვნებლივ გაააქტიურონ ბავშვის ფიზიკური, ემოციური და ფსიქოლოგიური კეთილდღეობის უზრუნველმყოფი შესაბამისი მექანიზმები, გ. წახალისონ მედიაციის გამოყენება, როდესაც არსებობს ბავშვის მშობლის უფლების დადგენასთან დაკავშირებით უთანხმოება, დ. უზრუნველყონ ფსიქოსოციალური ანგარიშების მომზადება, რომლებიც ხელს შეუწყობენ ბავშვის საუკეთესო ინტერესების განსაზღვრას, ე. უზრუნველყონ შესაბამისი ორგანოს მიერ ბავშვისთვის მეურვის დანიშვნა, როდესაც სუროგატულ დედას და შემკვეთ მშობლებს არ შეუძლიათ ან არ სურთ ბავშვი. ამასთანავე, **ნათესაური** მზრუნველობის გამოყენების შესაძლებლობები უნდა განიხილებოდეს ბავშვის **განთავსების** სხვა ფორმების გამოყენებამდე; ხოლო, სუროგაციის გზით დაბადებული ტყუპები (და-ძმები) ერთად უნდა განთავსდნენ.¹¹¹

18. ინფორმირებისა და თანამშრომლობის პრინციპი - ამ პრინციპის მიხედვით, ყველა სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს სუროგაციასთან დაკავშირებული კანონმდებლობისა და პრაქტიკის(მიდგომის) შესახებ ინფორმაციის საყოველთაო ხელმისაწვდომობა. აღნიშნული ინფორმაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ფართო საზოგადოებისთვის, მათ შორის, პოტენციური სუროგატული დედებისთვის, პოტენციური შემკვეთი მშობლებისთვის და დონორებისთვის.¹¹² სახელმწიფოები, რომლებშიც

¹¹⁰ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 25-26.

¹¹¹ იქვე, 26.

¹¹² იქვე, 27.

სუროგაცია ნებადართულია, შემკვეთ მშობლებს სუროგაციაზე წვდომა უნდა შეუზღუდონ, თუ შემკვეთი მშობლები არიან იმ უცხო ქვეყნის მოქალაქეები, რომელშიც სუროგაცია ნებადართულია.¹¹³ საერთაშორისო სუროგაციის პრაქტიკა ნებადართული შეიძლება იყოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სახელმწიფო, რომელშიც განხორციელდება სუროგაციის პროგრამა დარწმუნდება, რომ ბავშვს: ა. ექნება პოტენციური მშობლების, ან სულ მცირე, ერთ-ერთი პოტენციური მშობლის ჩვეულებრივი საცხოვრებელი ადგილის ქვეყანაში შესვლის შესაძლებლობა, ბ. ექნება პოტენციური მშობლების, ან სულ მცირე, ერთ-ერთი პოტენციური მშობლის მიმართ ფილიაციის შესაძლებლობა, გ. ექნება პოტენციური მშობლების, ან სულ მცირე, ერთ-ერთი პოტენციური მშობლის მოქალაქეობის მიღების შესაძლებლობა.¹¹⁴ სახელმწიფოებმა უნდა აკრძალონ სუროგაციის მომსახურებით სარგებლობის შესაძლებლობის რეკლამირება.¹¹⁵ სახელმწიფოებმა, რომლებშიც სუროგაცია ნებადართულია და რეგულირებულია, ანდა არ არის რეგულირებული, თუმცა არც აკრძალულია, უნდა შექმნან შესაბამისი მექანიზმები, რათა საჭიროების შემთხვევაში, ბავშვის უფლებებისა და ინტერესების დაცვის მიზნით, უზრუნველყონ სუროგაციის პროგრამაში მონაწილე პირთა შესახებ შესაბამისი ინფორმაციის ეფექტური გაცვლა შიდა, ან საერთაშორისო დონეზე.¹¹⁶

5. სუროგაციასთან დაკავშირებული რისკების მართვის საჭიროება

უპირველესყოვლისა, აღსანიშნავია სუროგაციის საწინააღმდეგო, ის არგუმენტი, რომელიც 40 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში არსებობს. კერძოდ, აღნიშნული პოზიციის მიხედვით - ორსულობის „მომსახურებად“ დახასიათება ახდენს ქალების დაკნინებას და ადამიანის რეპროდუქციის როლის

¹¹³ Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 27.

¹¹⁴ იქვე, 27-28.

¹¹⁵ იქვე, 27-28.

¹¹⁶ იქვე, 27-28.

დეპერსონალიზაციას.¹¹⁷ მიუხედავად აღნიშნულისა, სუროგაცია დამკვიდრდა და ცნობილია ფართო საზოგადოებისთვის.

სუროგაციის კომპლექსური, დუალისტური¹¹⁸ ბუნების, მისი მრავალფეროვანი თავისებურებების, სუროგაციის მიმართ საზოგადოების არაერთგვაროვანი დამოკიდებულებისა და მისი მზარდი აქტუალურობის, თუ პოპულარობის გამო, ყურადსაღებია, გასაანალიზებელია და ნორმატიულ დონეზე მოსაწესრიგებელია სუროგაციის პროცესის სხვადასხვა მნიშვნელოვანი მოწყვლადი სეგმენტი.*¹¹⁹ სანიმუშოდ, დასარეგულირებელი შეიძლება იყოს შემდეგი სეგმენტები, კერძოდ, 1. სუროგაციის ხელშეკრულების საჯარო წესრიგთან შესაბამისობის საკითხი (განისაზღვროს სუროგაციის ხელშეკრულების ჩარჩო შინაარსი, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მისი საჯარო წესრიგთან შესაბამისობა), 2. სუროგაციის სახელშეკრულებო ვალდებულებების აღსრულების საკითხი (სუროგაციის ხელშეკრულებით ნაკისრი რომელი ვალდებულება აღსრულდება და რომელი არა.),¹²⁰ 3. ჰონორარის, კომპენსაციისა და ადამიანებით ვაჭრობის გამიჯვნის საკითხი (სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე გადახდილი ჰონორარი, მომსახურების საზღაურია, თუ ბავშვის შესყიდვის ფასი? შესამუშავებელია კომპენსაციის გადახდის წესი), 4. ბავშვის შენარჩუნების, თუ გადაცემის პრიორიტეტის საკითხი (რა ხდება იმ შემთხვევაში, თუ სუროგატული დედა გადაიფიქრებს ბავშვის გადაცემას შემკვეთი პირისთვის? თუ შემკვეთი პირის მშობლის უფლების დადგენა დამოკიდებული იქნება სუროგატული დედის თანხმობაზე, ამან შეიძლება გააჭიანუროს ან შეუძლებელი გახადოს შემკვეთი პირის ბავშვის მშობლად აღიარება; შედეგად კი, მხარეთა

¹¹⁷ Joslin C. G., Surrogacy and the Politics of Pregnancy, Harvard Law & Policy Review, Volume 14, 2020, p. 371.

¹¹⁸ Weisberg D. K., The Birth of Surrogacy in Israel, Gainesville, University Press of Florida, (Surrogacy Book Review: Leora Bilsky Tel Aviv University), 2005, p. 1-7.

¹¹⁹ *პროცესის მოწყვლადი სეგმენტი - პროცესის სეგმენტი, რომლის მომწესრიგებელი ნორმის არ არსებობამ, შესაძლოა ზიანი მიაყენოს პროცესის მონაწილეთა უფლებებსა და ინტერესებს.

¹²⁰ Weisberg D. K., The Birth of Surrogacy in Israel, Gainesville, University Press of Florida, (Surrogacy Book Review: Leora Bilsky Tel Aviv University), 2005, p. 3.

შეთანხმების საწინააღმდეგოდ, ბავშვის კანონიერ მშობლად სუროგატული დედა იქნება ცნობილი.¹²¹), 5. ვალდებულებათა დარღვევისათვის პასუხისმგებლობის დადგენის საკითი (რა სახის პასუხისმგებლობა შეიძლება იყოს დადგენილი სუროგაციის ხელშეკრულების დარღვევის გამო?), 6. დედობის დეპერსონალიზაციის საკითხი (ვინა არის სუროგაციის შედეგად დაბადებული ბავშვის კანონიერი დედა და როგორ უნდა გახდეს შემკვეთი კაცი კანონიერი მამა?), 7. აბორტის გაკეთების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაზე უფლებამოსილი პირის განსაზღვრის საკითხი (ვის აქვს მუცლად მყოფი ემბრიონის/ფეტუსის შენარჩუნებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღების უფლება?), 8. მიგრაციასთან დაკავშირებული რისკების საკითხი (მაგალითად, რა ხდება იმ შემთხვევაში, როდესაც უცხო ქვეყნის მოქალაქე საქართველოში სუროგაციით დაბადებული ბავშვის გაყვანას ეცდება თავის სახელმწიფოში, სადაც სუროგაცია აკრძალულია (მაგ. გერმანია) და სხვა.

მიუხედავად ზემოთხსენებული სირთულეებისა და რისკებისა, სუროგაცია, ხშირ შემთხვევაში, არის უნაყოფობის მკურნალობის უკანასკნელი საშუალება და სუროგაციის აკრძალვით არაპროპორციულად შეიზღუდებოდა ადამიანის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლება, ასევე შვილების ყოლისა და მშობლად გახდომის უფლება.

6. პოტენციური სუროგატული დედა

ქალი, რომელსაც აქვს განზრახული შეთანხმების საფუძველზე დაორსულდეს „სხვისთვის“, ანუ გახდეს სუროგატული დედა, არის პოტენციური სუროგატული დედა; პოტენციურ სუროგატულ დედად იმიტომ არის წოდებული, რომ მიუხედავად განზრახვისა, შესაძლოა გეგმა არ განხორციელდეს და ქალი არ გახდეს სუროგატული დედა. მიზეზი, რის გამოც პოტენციური სუროგატული დედა შეიძლება ვერ გახდეს სუროგატული დედა ბევრია.

¹²¹ Tobin B., Surrogacy and Consent Under Irish Law: A Problematic Copy and Paste From the UK, *Amicus Curiae*, Series 2, Vol 6, No 2, 2025, p. 270.

მაგალითისთვის: 1) ქალმა შეიცვალა აზრი და გადაიფიქრა სუროგატულ დედად გახდომა, 2) ვერ შეთანხმდა შემკვეთ მშობლებთან სუროგაციის ხელშეკრულების პირობებზე (პონორარზე/კომპენსაციაზე, ხარჯის ანაზღაურებაზე, მშობიარობის ადგილზე, ორსულობის პერიოდის გატარების ადგილზე და ა.შ.), 3) შემკვეთმა მშობლებმა შეიცვალეს აზრი და გადაიფიქრეს კონკრეტული ქალისგან მომსახურების მიღება, 4) პოტენციურმა სუროგატულმ დედამ ვერ დააკმაყოფილა ის მოთხოვნები, რომლებიც კანონით შეიძლება იყოს დადგენილი სუროგატული დედის მიმართ. სანიმუშოდ: ასაკის, ჯანმრთელობის მდგომარეობის, ნასამართლეობის, საკუთარი შვილების ყოლის, ქმრის თანხმობის შესახებ და ა.შ. მაგალითად, რუსეთის ფედერაციის კანონმდებლობის მიხედვით, რეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფი ქალი, მისი მეუღლის წერილობითი თანხმობის გაცემის შემდეგ, შეიძლება გახდეს სუროგატული დედა და ამგვარად, სუროგატული დედის მეუღლე სუროგაციის სამართლებრივი ურთიერთობების მონაწილედ იქცევა.¹²² მართალია, პოტენციური სუროგატული დედის მეუღლეს გააჩნია მხოლოდ ერთი უფლება - გასცეს ან არ გასცეს აღნიშნული თანხმობა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ის მაინც რჩება სუროგაციის სამართალურთიერთობის სუბიექტად.¹²³

7. სუროგატული დედა

სუროგატული დედა არის გენეტიკური, ან არაგენეტიკური „შემკვეთი მშობლის“ (დედის) შემცვლელი ქალი,¹²⁴ ვის საშვილოსნოშიც, ხდება სხვისი

¹²² Алборов С. В., Правоотношения в Сфере Суррогатного Материнства, Актуальные Проблемы Российского Права, № 5 (78), 2017, с. 144.

¹²³ იქვე.

¹²⁴ Mondal S. Ch., Verma A., Gupta Sh. K. and Kumar B., Genetic and Gestational Surrogacy: an Overview, Walailak Journal of Science and Technology (WJST), 2012, p. 189-190. / Centre for Social Research (CSR), Surrogate Motherhood-Ethical or Commercial, p. 3, <<https://www.csrindia.org/csr-research-studies/>> [12.09.2024].

ბიოლოგიური მასალისგან შექმნილი ემბრიონის იმპლანტაცია.¹²⁵¹²⁶ სუროგატული დედა თავისი ნებით, ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელსაც იგი ემბრიონის შექმნამდე, ან ემბრიონის იმპლანტაციამდე აფორმებს „შემკვეთ მშობლებთან“ და რომლითაც განისაზღვრება მისი მოვალეობები,¹²⁷ ორსულდება, იმ განზრახვით რომ ბავშვი დაბადების შემდეგ, მშობლის უფლების შენარჩუნების გარეშე, გადასცეს „შემკვეთ მშობლებს“.¹²⁸ სუროგატულ დედას ადარებენ ძიძას, ოღონდ პრენატალურ ძიძას.¹²⁹ სუროგატული დედობა, ეს იგივეა რაც „დედობა სხვისთვის“ - maternity for another.¹³⁰ სუროგატული დედა არის ქალი, რომელიც სუროგაციის ხელშეკრულების მიხედვით, თავის საშვილოსნოში გამოზრდის ემბრიონს, შობს ბავშვს და ბავშვის დაბადების შემდეგ, ბავშვს გადასცემს სავარაუდო მშობლებს.¹³¹ სუროგატულ დედას სხვაგვარად „გესტაციურ კურიერსაც“ უწოდებენ.¹³² იმისთვის რომ ქალი გახდეს სუროგატული დედა, ის უნდა იყოს ჯანმრთელი,¹³³ ხოლო მოთხოვნები პოტენციური სუროგატული დედის ჯანმრთელობის მიმართ უნდა

¹²⁵ Сорокина Т.В., Суррогатное Материнство: Понятие и Критерии Его Определения, Вестн. Трибуна Молодого Ученого, № 2, 2010, с. 214-216.

¹²⁶ Brouwer D., Het Conceptwetsvoorstel Wet Kind, Draagmoederschap en Afstamming: Een Verademing Voor de Draagmoeder? Universiteit Van Amsterdam, 2022, p. 5.

¹²⁷ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, Acta Medicinæ et Sociologica, Volume 14, No.36, 2023, p. 181-182. / Surrogacy Arrangements Act 1985 (This version extends to England and Wales and Northern Ireland only), 1. Meaning of Surrogate Mother, Surrogacy Arrangement and other terms, 01/10/2009, < <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/49/2009-10-01> > [15.09.2024].

¹²⁸ Taebi M., Alavi N. M., Ahmadi S. M., The Experiences of Surrogate Mothers: A Qualitative Study, Nursing and Midwifery Studies, 2020, p. 51.

¹²⁹ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia, volume 44, 2022, p. 1143.

¹³⁰ Shalev C., Surrogate Motherhood, Publisher: International Academy of Comparative Law, Edition: Colloque, volume 14, 2011, p. 175.

¹³¹ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 66.

¹³² Ламейкина Е., Правовое регулирование суррогатного материнства, Закон и право 01-2021, с. 57.

¹³³ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia, volume 44, 2022, p. 1143.

განისაზღვრებოდა შესაბამისი ნორმატიული აქტით.¹³⁴ საქართველოში აღნიშნული მოთხოვნები ნორმატიული აქტით ექსპლიციტურად განსაზღვრული არ არის.

8. პოტენციური/შემკვეთი მშობლები

პირები, რომლებსაც დამოუკიდებლად არ შეუძლიათ ბავშვის ჩასახვა, ან ჩანასახის შენარჩუნება და გამოზრდა და რომლებმაც გააფორმეს სუროგატულ დედასთან შესაბამისი ხელშეკრულება, რომლის მიხედვითაც, სუროგატული დედა ბავშვს დაბადების შემდეგ მათ გადასცემს, იწოდებიან „შემკვეთ“ ან „პოტენციურ“, ანდა „სავარაუდო“ მშობლებად.¹³⁵ შესაბამისად, პირს, რომელსაც სურს გახდეს სუროგატული დედის მიერ დაბადებული ბავშვის მშობელი ეწოდება „სავარაუდო“ ან „პოტენციური“ მშობელი.¹³⁶ სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის კანონიერ მშობლებად მიიჩნევიან შემკვეთი მშობლები.¹³⁷ სწორედ „შემკვეთი მშობლები“ რეგისტრირდებიან სუროგატული დედის მიერ დაბადებული ბავშვის მშობლებად, ხოლო, დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ბავშვის მშობლად დონორის ან „სუროგატული დედის“ მითითება დაუშვებელია.¹³⁸ შემკვეთი მშობლები შეიძლება იყვნენ, ან არ იყვნენ გენეტიკურად დაკავშირებულნი სუროგატული დედის მიერ გამოზრდილ და დაბადებულ ბავშვთან, შესაბამისად, სუროგაცია, ბავშვის შვილად აყვანისაგან განსხვავებით, იძლევა შესაძლებლობას შემკვეთ მშობლებსა და ბავშვს შორის

¹³⁴ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2014 წლის 7 ოქტომბერის ბრძანება №01-74/ნ - ორსულობის ხელოვნური შეწყვეტის განხორციელების წესების დამტკიცების თაობაზე. [12.01.2026].

¹³⁵ Information for Patients Considering Surrogacy, Manchester University, Saint Mary's Hospital Department of Reproductive Medicine, 2020, p. 1.

¹³⁶ Brouwer D., Het Conceptwetsvoorstel Wet Kind, Draagmoederschap en Afstamming: Een Verademing Voor de Draagmoeder? Universiteit Van Amsterdam, 2022, p. 1-38.

¹³⁷ Information for Patients Considering Surrogacy, Manchester University, Saint Mary's Hospital Department of Reproductive Medicine, 2020, p. 1.

¹³⁸ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2012 წლის 31 იანვარის ბრძანება №18 – სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ. [12.01.2026]

არსებობდეს გენეტიკური კავშირი, თუნდაც ერთ მშობელთან.¹³⁹ ექსტრაკორპორულად შექმნილი ემბრიონი შეიძლება გაყინულ იქნეს, ან გამოყენებულ იქნეს კრიოპრეზერვაციის გარეშე და შესაბამისად, სუროგატული დედის განაყოფიერება მოხდეს გალღობილი, ან ნედლი ემბრიონით.¹⁴⁰ შემკვეთი მშობლები, როგორც წესი არიან ის პირები, რომლებსაც ბუნებრივი გზით არ შეუძლიათ იყოლიონ შვილები, მაგრამ შესაძლებელია, რომ შემკვეთი მშობლები გამოდგნენ ისეთი პირებიც, რომლებსაც პრაქტიკულად შეუძლიათ ბუნებრივი გზით იყოლიონ შვილები, თუმცა ნაყოფის ჩასახვა და გამოზრდა მათთვის დაკავშირებული იყოს სხვადასხვა რისკებთან.¹⁴¹ უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობს ალბათობა, რომ პირმა, სუროგაციით ისარგებლოს სათანადო ჩვენებების და საჭიროების გარეშე (შვილოსნობის უნარით და პათოლოგიების გარეშე), ორსულობასთან დაკავშირებული დისკომფორტის და გართულებების თავიდან არიდების მიზნით. ე.წ. სოციალური სუროგაცია.

პოტენციური მშობლების ინტერესები მნიშვნელოვანია, მაგრამ ვინაიდან, სუროგაციის ხელშეკრულება იდება მათი ინიციატივით, შესაბამისად, სამართლიანია მათ აწვებოდეს სუროგაციის ურთიერთობასთან დაკავშირებული რისკების რეალიზებიდან გამომდინარე ტვირთი.¹⁴²

9. სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვი

სუროგაციის გამოყენების შედეგად, სუროგატული დედის მიერ, დაბადებული ბავშვი განსაკუთრებული ტერმინით არ მოიხსენება; ის, დაბადების

¹³⁹ Johnson L., Commercial Surrogacy Is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 703.

¹⁴⁰ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, Acta Medicinæ et Sociologica, Volume 14, 2023, p. 186.

¹⁴¹ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 475-476.

¹⁴² Lipkin N., Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 23.

გარემოებების მიუხედავად, არის სხვა ბავშვების თანასწორი ბავშვი.¹⁴³ უნდა აღინიშნოს, რომ სუროგაციის პროცესის მონაწილე პირებს შორის, ერთადერთი პირი, ვინც საკუთარი ნების გარეშე, სუროგაციის სამართალ-ურთიერთობის მონაწილედ გვევლინება არის სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვი. შესაბამისად, ასეთი ბავშვის ინტერესების დაცვა არის უპირველესი საზრუნავი. სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებულ ბავშვს შესაძლოა ჰქონდეს იდენტობის კრიზისი და სურვილი გაიგოს თავისი გესტაციური დედის ვინაობა.¹⁴⁴ სუროგაციის გზით დაბადებულ ბავშვს უნდა შეეძლოს მოქალაქეობის, ასევე იდენტობის უფლების რეალიზაცია, მაგრამ ამ ბავშვის უფლებასთან დაკავშირებით - იცოდეს საკუთარი წარმომავლობა არსებობს განსხვავებული მოსაზრებები.¹⁴⁵ თუმცაღა, გაბატონებული მოსაზრების მიხედვით, სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებულ ბავშვს უნდა ჰქონდეს უფლება იცოდეს თავისი წარმომავლობის, ბიოლოგიური მშობლებისა, დაბადების ადგილის და თარიღის შესახებ.¹⁴⁶ თუმცაღა, პორტუგალიის საკონსტიტუციო სასამართლო, თავის ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში აღნიშნავს, რომ დონორების უფლება არ გაამხილონ მათი ვინაობა, არ მოდის წინააღმდეგობაში სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის უფლებასთან იცოდეს საკუთარი წარმომავლობა.¹⁴⁷ გარდა, თქმულისა, სუროგაციის გზით დაბადებულ ბავშვს აქვს ოჯახური ცხოვრების ბუნებრივი კონსტიტუციური უფლება.¹⁴⁸ აღნიშნული ნიშნავს, რომ მას უნდა

¹⁴³ Brouwer D., Het Conceptwetsvoorstel Wet Kind, Draagmoederschap en Afstamming: Een Verademing Voor de Draagmoeder? Universiteit Van Amsterdam, 2022, p. 1-38. / Concept Wetsvoorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming – Consultatieversie.

¹⁴⁴ Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 3.

¹⁴⁵ De Groot D., European Parliamentary Research Service, Surrogacy: the Legal Situation in the Eu, Document number: PE 769.508, 2025, p. 5. / Concept Wetsvoorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming – Consultatieversie, Artikel 199a.

¹⁴⁶ Sajeev A., Ashwin M., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 10-11.

¹⁴⁷ De Groot D., European Parliamentary Research Service, Surrogacy: The Legal Situation in the EU, Document number: PE 769.508, 2025, p. 5.

¹⁴⁸ Tobin B., Surrogacy and Consent under Irish Law: A Problematic Copy and Paste from the UK, Amicus Curiae, Series 2, Vol 6, No 2, 2025, p. 272- 273.

შეეძლოს შემკვეთ მშობლებთან ცხოვრება, განსაკუთრებით მაშინ, როცა სუროგატული დედა არ არის მისი გენეტიკური მშობელი. აღსანიშნავია, ბავშვის უფლებების შესახებ კონვენციის მეშვიდე მუხლი, რომლის მიხედვით: „ბავშვი რეგისტრირდება დაბადებისთანავე და დაბადების მომენტიდან აქვს სახელისა და მოქალაქეობის მოპოვების უფლება, აგრეთვე, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, უფლება, იცნობდეს თავის მშობლებს, და მათი მხრიდან ზრუნვის უფლება. ამასთანავე, მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ ამ უფლებების განხორციელებას თავიანთი ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად და თავიანთი ვალდებულებების შესრულებას ამ სფეროში შესაბამისი საერთაშორისო დოკუმენტების თანახმად, კერძოდ იმ შემთხვევაში, თუ სხვაგვარად ბავშვს არ ექნებოდა მოქალაქეობა.“¹⁴⁹

10. სუროგაციის სახეები

10.1. ტრადიციული და გესტაციური სუროგაცია

მოტივის, ხასიათის და შინაარსის მიხედვით, ერთმანეთისგან განასხვავებენ სუროგაციის სხვადასხვა სახეს. გამოყოფენ სუროგაციის - გესტაციურ და ტრადიციულ სახეს.¹⁵⁰ ამასთანავე, გესტაციურ სუროგაციას უწოდებენ **სრულ**, ხოლო ტრადიციულ სუროგაციას **ნაწილობრივ** სუროგაციას.¹⁵¹ შესაბამისად, ერთმანეთისაგან განასხვავებენ ნაწილობრივ და სრულ სუროგაციასაც.¹⁵² სრული სუროგაციის შემთხვევაში, გამოიყენება ექსტრაკორპორული განაყოფიერება და ემბრიონის იმპლანტაცია, რომელიც გენეტიკურად არ უკავშირდება სუროგატულ

¹⁴⁹ კონვენცია ბავშვის უფლებების შესახებ, მე-7 მუხლი, 1989, <<https://matsne.gov.ge/ka>> [01.10.2025]. / Konecna H., Svatos R., Issues in Determining Parenthood in Surrogacy, Institute for Research in Social Communication, Slovak Academy of Sciences, 2019, p. 129.

¹⁵⁰ Hatzis, A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, 2010, p. 1-13. / Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, Acta Medicinæ et Sociologica, Volume 14, No.36, 2023, p. 182. / Kaur R., Joshi N. V., Kaur J., The Concept of Surrogacy: An Analysis, Nat. Volatiles & Essent. Oils, 2024, p. 44.

¹⁵¹ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, Acta Medicinæ et Sociologica, Volume 14, No.36, 2023, p. 192.

¹⁵² Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1.

დედას, ხოლო ნაწილობრივი სუროგაციის შემთხვევაში, ხდება სუროგატული დედის კვერცხუჯრედის ხელოვნური განაყოფიერება (მათ შორის ინსემინაციის გზით).¹⁵³ გესტაციური სუროგაცია წოდებულია მაღალტექნოლოგიურ სუროგაციად, ხოლო ტრადიციული სუროგაცია - დაბალტექნოლოგიურ სუროგაციად.¹⁵⁴ გესტაციური სუროგაცია დაფუძნებულია გამეტების (ბერძნულად - gamete ცოლი, gametes ქმარი¹⁵⁵) ექსტრაკორფორულ დამუშავებაზე.¹⁵⁶ შემდგომში, სწორედ აღნიშნული გამეტებისაგან შექმნილი ემბრიონის ტრანსფერი მოხდება სუროგატული დედის საშვილოსნოში.¹⁵⁷ ტრადიციული სუროგაციის შემთხვევაში, სუროგატული დედის კვერცხუჯრედის განაყოფიერება ხდება შემკვეთი მამის, ან დონორის სპერმატოზოიდით,¹⁵⁸ ხოლო გესტაციური სუროგაციის შემთხვევაში, სუროგატული დედის საშვილოსნოში ხდება დონორების, ან პოტენციური მშობლების ბიოლოგიური მასალისგან შექმნილი ემბრიონის იმპლანტაცია.¹⁵⁹ შესაბამისად, ტრადიციული სუროგაციისას, სუროგატულ დედას აქვს გენეტიკური კავშირი მის საშვილოსნოში ჩასახულ ემბრიონთან, ხოლო, გესტაციური სუროგაციისას, სუროგატულ დედას არ აქვს გენეტიკური კავშირი

¹⁵³ Kaur R., Joshi N. V., Kaur J., The Concept of Surrogacy: An Analysis, Nat. Volatiles & Essent. Oils, 2024, p. 44. / Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1. განსხვავებული მოსაზრება იხილეთ: Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, 2010, p. 1, <[The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece by Aristides N. Hatzis :: SSRN](#)> [05.01.2026].

¹⁵⁴ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 66.

¹⁵⁵ <<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=13&t=2582>> [04.10.2024].

¹⁵⁶ Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law review, Volume 96:571, 2016, p. 574.

¹⁵⁷ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 66.

¹⁵⁸ Morrissey J. F., Surrogacy: the Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 470.

¹⁵⁹ Mondal S. Ch., Verma A., Shiv Kumar Gupta Sh. K., and Kumar B., Genetic and Gestational Surrogacy: an Overview, Walailak Journal of Science and Technology (WJST), 2012, p.189.

მის საშვილოსნოში ინპლანტირებულ ემბრიონთან.¹⁶⁰ აღნიშნული შესაძლებელი ხდება, ვინაიდან, გესტაციური სუროგაციის შემთხვევაში, გამოიყენება ე.წ. ექსტრაკორპორული განაყოფიერება.¹⁶¹ ექსტრაკორპორული განაყოფიერება გულისხმობს სხეულის გარეთ განაყოფიერებას, რაც მიიღწევა In vitro fertilization მეთოდით.¹⁶² In vitro (ლათინურად - შუშაში) მეთოდის გამოყენებისას, ემბრიონის შექმნის პროცედურა ტარდება შუშაში, სხეულის გარეთ.¹⁶³ ხოლო ტრადიციული სუროგაციის დროს სუროგატული დედის განაყოფიერება ხდება ინსემინაციის მეთოდით.¹⁶⁴ ტრადიციული სუროგაციისას, სუროგატული დედა და ემბრიონის ბუნებრივი(ტრადიციული) გენეტიკური კავშირის გამო, სუროგატულ დედას ეწოდება ტრადიციული დედა და შესაბამისად, სუროგაციას ეწოდება ტრადიციული.¹⁶⁵ უნდა აღინიშნოს, რომ ამ თავისებურების გამო სუროგაციის აღნიშნული სახე ნაკლებად პოპულარულია გესტაციურ სუროგაციასთან შედარებით. შესაბამისად, გესტაციური სუროგაცია უფრო გავრცელებულია ვიდრე ტრადიციული.¹⁶⁶ მეტიც, დღეს ტრადიციულ სუროგაციას სულ უფრო და უფრო არ მიესაღწევიან, რადგან - 1) სუროგატულ დედას, რომელსაც გენეტიკური კავშირი აქვს მის მიერ დაბადებულ ბავშვთან, რიგ შემთხვევებში, შესაძლებლობა და უფლება წარმოექმნება ბავშვი დაიტოვოს თავისთვის და არ გადასცეს შემკვეთ

¹⁶⁰ Mondal S. Ch., Verma A., Shiv Kumar Gupta Sh. K., and Kumar B., Genetic and Gestational Surrogacy: an Overview, Walailak Journal of Science and Technology (WJST), 2012, p. 190.

¹⁶¹ Horsey K., The Future of Surrogacy: A Review of Current Global Trends and National Landscapes, *Rmno*, Volume 48, 2024, p. 1-2.

¹⁶² Begum M. R., Assisted Reproductive Technology: Techniques and Limitations, *Journal of Bangladesh College of Physicians and Surgeons*, Volume 26, 2008, p. 135-136.

¹⁶³ Li B., Clinical Genomic Analysis and Diagnosis-Genomic Analysis ex Vivo, in Vitro and in Silico, *Clinical Medicine and Diagnostics*, 2012, p. 38-39.

¹⁶⁴ The American Society for Reproductive Medicine, Assisted Reproductive Technology, A Guide for Patients, 2015, p. 15, 27.

¹⁶⁵ Morrissey J. M., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, *Willamette Law Review*, 2015, P. 470.

¹⁶⁶ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, *Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism*, 2021, p. 67.

მშობლებს, თუ ბავშვის მათთვის გადაცემას გადაიფიქრებს,¹⁶⁷ 2) სუროგატული დედის მიერ მასთან გენეტიკური კავშირის მქონე ბავშვის სხვა პირთათვის გადაცემა შეიძლება შეფასდეს, როგორც სისხლის სამართლით გათვალისწინებული დანაშაული(ბავშვის გაყიდვა).¹⁶⁸

10.2. კომერციული და ალტრუისტული სუროგაცია

თავის მხრივ, როგორც გესტაციური, ასევე ტრადიციული სუროგაცია შეიძლება იყოს სასყიდლიანი, ასევე უსასყიდლო. შესაბამისად, გამოყოფენ **კომერციულ (სასყიდლიან) და ალტრუისტულ (კეთილ ნებაზე დაფუძნებულ, უსასყიდლო) სუროგაციას**. თუმცა, ასეთი ბინარული დაყოფა შესაძლოა სწორი არ იყოს, რამეთუ ალტრუისტულ სუროგაციაში გარკვეული ფინანსური ვალდებულებების არსებობის გამო, ზღვარი კომერციულ და ალტრუისტულ სუროგაციას შორის საკმაოდ მყიფეა.¹⁶⁹ მეტიც, კომერციული სუროგაცია თავისთავად არ გამორიცხავს სუროგატული დედის ალტრუისტულ მოტივებს.¹⁷⁰ მიუხედავად აღნიშნულისა, სუროგატული დედების უმრავლესობა „სხვისთვის ორსულობას“ თანხმდება მხოლოდ საზღაურის გამო, ხოლო უმცირესობა თანაგრძნობის მოტივით.¹⁷¹ საბოლოო ჯამში, დომინირებულად გამოყოფენ კომერციულ და ალტრუისტულ სუროგაციას. უნდა ითქვას, რომ ზოგიერთ იურისდიქციაში იკვეთება ყალბი ალტრუიზმის ტენდენცია, ეს ისეთი შემთხვევებია, როდესაც სუროგატული დედისთვის გადახდილი კომპენსაცია

¹⁶⁷ Morrissey J. M., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 471-473.

¹⁶⁸ გელაშვილი ი., ჩანასახის სამოქალაქოსამართლებრივი მდგომარეობა, სადისერტაციო ნაშრომი, 2012, გვ. 106-108.

¹⁶⁹ Horsey K., The Future of Surrogacy: A Review of Current Global Trends and National Landscapes, Rmo, Volume 48, 2024, p. 3-4. / Bracken L., Prohibiting Commercial Surrogacy in Ireland, International Journal of Law, Policy and the Family, Volume 39, No. 1, 2025, p. 3.

¹⁷⁰ იქვე, 3-4. / Bracken L., Prohibiting Commercial Surrogacy in Ireland, International Journal of Law, Policy and the Family, Volume 39, No. 1, 2025, p. 3.

¹⁷¹ Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law Review, Volume 96:571, 2016, p. 580-581.

ობიექტურ ხარჯებს აღემატება.¹⁷² ზოგადად, ქალის მოტივი გახდეს სუროგატული დედა შეიძლება იყოს სხვადასხვა - 1) ეკონომიკური კომპენსაცია, 2) წმინდა ალტრუიზმი, 3) დედობის განსხვავებული გამოცდილების მიღების სურვილი, 4) კულტურული მოსაზრებები.¹⁷³ შესაბამისად, ქალისთვის, სუროგატული დედობა შესაძლებელია იყოს ეკონომიკური სარგებლის მიღების საშუალება.¹⁷⁴ მაგრამ, ეს არ გამოირიცხავს ისეთ შემთხვევებს, როდესაც ქალი სუროგატულ დედობას თანხმდება თანაგრძნობის გამოც.¹⁷⁵ მსოფლიოში, მათ შორის საქართველოში, იკვეთება სუროგატული დედისთვის გადასახდელი თანხის კომპენსაციად წარმოჩენის ტენდენციები. ამ დროს, მიუხედავად მცდელობისა, სუროგაციასთან დაკავშირებული სასყიდლიანი ვალდებულებები შეფასდეს(შეინილბოს) კომპენსაციად, სუროგაცია მაინც კომერციალიზებულია.¹⁷⁶ მეტიც, ზოგიერთი ავტორი მიიჩნევს, რომ სუროგატული დედისთვის გათვალისწინებული ნებისმიერი კომპენსაციის არსებობა უკვე ანიჭებს სუროგაციას კომერციულ ბუნებას.¹⁷⁷ პრაქტიკაში, შეთანხმება ალტრუისტული სუროგაციის შესახებ, როგორც წესი იდება ახლობლებს, ან სულაც ნათესავებს შორის და ამ დროს სუროგატული დედისთვის ხდება მხოლოდ იმ ხარჯის ანაზღაურება, რომელიც მას ობიექტურად ესაჭიროება სამედიცინო

¹⁷² Bracken L., Prohibiting Commercial Surrogacy in Ireland, *International Journal of Law, Policy and the Family*, Volume 39, No. 1, 2025, p. 3.

¹⁷³ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, *Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia*, volume 44, 2022, p. 1144.

¹⁷⁴ Field M. A., Surrogate Motherhood: The Legal Issues, *Nyls Journal of Human Rights*, Volume 4, Article 5, 1987, p. 482.

¹⁷⁵ Margaletić A. Č., Preložnjak B., Šimović I., Presumption of Motherhood on Crossroad of Surrogacy Arrangements in EU, EU and Member States – Legal and Economic Issues, Volume. 3, 2019, p. 779, <<https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/eclic/article/view/9031>> [15.09.2024].

¹⁷⁶ Horsey K., The Future of Surrogacy: A Review of Current Global Trends and National Landscapes, *Rrmo*, Volume 48, 2024, p. 3-4.

¹⁷⁷ Johnson L., Commercial Surrogacy Is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, *Comment*, *Washington International Law Journal Association*, Volume 28, 2019, p. 702.

მომსახურებისათვის,¹⁷⁸ მედიკამენტებისთვის, კვებისთვის და ტანისამოსისათვის.¹⁷⁹ როგორც კი, სუროგატული დედისთვის გადაცემული სახსრები, თანხა გადააჭარბებს ობიექტურ და გონივრულ საჭიროებებს, უსასყიდლო სუროგაცია გარდაიქმნება სასყიდლიანში.¹⁸⁰ მაგრამ, ალტრუისტული სუროგაციის შემთხვევაშიც, სუროგატული დედისთვის ასანაზღაურებელი სამედიცინო მომსახურების და სხვა საყოფაცხოვრებო ხარჯების მოცულობა ხშირ შემთხვევაში, ისეთი მოცულობისაა, რომ ასანაზღაურებელი თანხის განსხვავება კომერციული სუროგაციის დროს დაწესებული ეკონომიკური კომპენსაციისაგან წარმოადგენს დიდ სირთულეს.¹⁸¹ არსებობს მოსაზრება, რომლის მიხედვითაც, კომერციული სუროგაცია დაუშვებელია და მიუღებელი მასში გათვალისწინებული კომპენსაციის ბუნების და მიზნების გამო, ხოლო რაც შეეხება ალტრუისტულ სუროგაციას, მისი დასაშვებობისათვის მასში გამოყენებული კომპენსაციის ოდენობა არ უნდა ცდებოდეს რეალურ საჭიროებებს.¹⁸² სხვა მოსაზრების მიხედვით, კომერციული და ალტრუისტული სუროგაციის განსხვავება ცალსახად და საბოლოოდ შეუძლებელია.¹⁸³ უნდა ითქვას, რომ ქვეყნებში, სადაც კანონმდებლობით კომერციული სუროგაცია აკრძალულია, არსებობს მოჩვენებითი ალტრუისტული სუროგაციის რისკი, რა დროსაც ხდება მოცულობითი გადახდების კომპენსაციებად გასაღება, სახეზე კი, ალტრუისტულის მაგივრად,

¹⁷⁸ Johnson L., Commercial Surrogacy Is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 704-705. / Ciri3n A. E., Surrogacy in Spain. Medical, Legal and Ethical Perspective, International Physical Medicine & Rehabilitation Journal, Volume 7, 2022, p. 83. / <<file:///C:/Users/Giorgi/OneDrive/Desktop/IPMRI-07-00310.pdf>> [07.11.2025].

¹⁷⁹ Brand3o P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federa33o Brasileira de Ginecologia e Obstetr3cia, volume 44, 2022, p. 1144.

¹⁸⁰ Johnson L., Commercial Surrogacy Is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 705.

¹⁸¹ Brand3o P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federa33o Brasileira de Ginecologia e Obstetr3cia, volume 44, 2022, p.1144.

¹⁸² იქვე, 1144-1145. / <<https://www.acog.org/clinical>> [10.01.2025].

¹⁸³ იქვე, 1145-1146.

მყარდება კომერციული სუროგაცია.¹⁸⁴ არსებობს მოსაზრება, რომ სუროგაციასთან დაკავშირებული თანამედროვე პრაქტიკა უკავშირდება უფრო კომერციულ სუროგაციას, ვიდრე ალტრუისტულს.¹⁸⁵ ზოგადად, სუროგატული დედისთვის გათვალისწინებული კომპენსაცია არის ეთიკური, რამეთუ წარმოადგენს სუროგატული დედის მიერ გაღებული დროის, ძალისხმევისა და რისკებისთვის ანაზღაურებას.¹⁸⁶ ეკონომიკური მოტივების არსებობა და ორსულობის პერიოდის სირთულე იძლევა რაციონალური დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას, რომ იქ, სადაც ნებადართული იქნება კომერციული სუროგაცია, ის აუცილებლად განდევნის ალტრუისტულს.¹⁸⁷ ლიტერატურაში გამოთქმული გაბატონებული მოსაზრების თანახმად, ქალების უმრავლესობა, სუროგატულ დედობას თანხმდება ფინანსური ინტერესის გამო, რამეთუ, როგორც წესი პოტენციურ სუროგატულ დედებს აქვთ საკუთარი დაბალი შემოსავალი.¹⁸⁸

10.3. ადგილობრივი(საშინაო) და საერთაშორისო სუროგაცია¹⁸⁹

კომერციული და ალტრუისტული, მათ შორის გესტაციური და ტრადიციული სუროგაცია შეიძლება იყოს საერთაშორისო ან ადგილობრივი ხასიათის. საერთაშორისო, ე.წ. „ტრანსნაციონალური“ სუროგაციის შემთხვევაში, შემკვეთი მშობლები და სუროგატული დედა არიან სხვადასხვა ქვეყნების წარმომადგენლები, მოქალაქეები.¹⁹⁰ საერთაშორისო (ტრანსნაციონალური) სუროგაციისადმი მიმართვის უამრავი მიზეზი არსებობს. შესაძლოა პოტენციური მშობელი მიმართავდეს საერთაშორისო სუროგაციას იმის გამო, რომ მის

¹⁸⁴ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, *Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia*, volume 44, 2022, p. 1146-1147.

¹⁸⁵ Thapa J. D., The Babies M: The Relevance of Baby Manji Yamanda v. union of india (UOI) and in the Matter of Baby M, *Journal of Indian Law and Society*, Volume 2, 2019, p. 84.

¹⁸⁶ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, *Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia*, volume 44, 2022, p. 1143. / <<https://www.acog.org/>> [10.10.2025].

¹⁸⁷ Cohen I. G. and Kraschel K. L., *Gestational Surrogacy Agreements Enforcement and Breach*, Cambridge University Press, 2016, p. 86.

¹⁸⁸ Lipkin N., Samama E., *Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment*, p. 14.

¹⁸⁹ domestic and international surrogacy.

¹⁹⁰ Powell R. and Baird N., *Surrogacy and Human Rights in New Zealand, Report*, 2020, p. 1.

ქვეყანაში სუროგაცია მისთვის არ იყოს ხელმისაწვდომი,¹⁹¹ ან სულაც იყოს აკრძალული. თავის მხრივ სუროგაციის ხელმისაწვდომობა ქვეყანაში არ განისაზღვრება მხოლოდ სუროგაციის დაშვება-აკრძალვით, არამედ სხვადასხვა ფაქტორით, მაგ. - მაღალი ფასის გამო, ან სუროგაციის სარგებლობის წინაპირობების/ჩვენების არ არსებობის გამო.¹⁹² „საერთაშორისო“ სუროგაციის შემთხვევების მომრავლების გამო, აქტუალური ხდება სუროგაციის ხელშეკრულების მიმართ გამოსაყენებელი საერთაშორისო კერძო სამართალი.¹⁹³ ტრანსნაციონალური სუროგაციის დროს ხშირად თავს იჩენს ისეთი პრობლემები, როგორიცაა მაგალითად, ბავშვის მოქალაქეობის განსაზღვრა, მშობლის უფლების მქონე პირების ვინაობის დადგენა და ა.შ.¹⁹⁴ რაც ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უგულვებელყოფად შეიძლება ჩაითვალოს.¹⁹⁵ რაც შეეხება ადგილობრივ (საშინაო), იგივე ნაციონალურ სუროგაციას იგი ხორციელდება კონკრეტული ქვეყნის შიგნით, ამ ქვეყნის მოქალაქეებს შორის, როდესაც შემკვეთი წყვილი და სუროგატული დედა განეკუთვნებიან ამ ქვეყნის იურისდიქციას. დასაშვებია საშინაო სუროგაციად ჩაითვალოს ისეთი შემთხვევა, როდესაც პოტენციური მშობლებიდან ერთ-ერთი არის უცხო ქვეყნის მოქალაქე (აღნიშნულის მიზეზი არის ინტერნაციონალური ოჯახების არსებობა).

10.4. სოციალური სუროგაცია

ზემოთთქმულის გარდა გამოყოფენ ე.წ. „სოციალურ“ სუროგაციასც, რა დროსაც ქალი (შემკვეთი მშობელი), მიუხედავად იმისა რომ მას თვითონაც შეუძლია ბავშვის გაჩენა, შრომითი მოუცლელობის, ანდა ვიზუალური

¹⁹¹ Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law review, Volume 96:571, 2016, p. 577.

¹⁹² იქვე.

¹⁹³ Hague Conference on Private International Law, Private International Law Issues Surrounding the Status of Children, Including Issues Arising From International Surrogacy Arrangements, 2011, P. 3, <<https://assets.hcch.net/docs/f5991e3e-0f8b-430c-b030-ca93c8ef1c0a.pdf>> [05.10.2025].

¹⁹⁴ იქვე, 4.

¹⁹⁵ <<https://www.uanet.org/en/news/surrogacy-italy-universal-crime>> [15.10.2025].

ცვლილებების თავიდან არიდების სურვილის გამო, მიმართვას გესტაციურ სუროგაციას, რომ მას, ბავშვი სხვა ქალმა - სუროგატულმა დედამ გაუჩინოს.¹⁹⁶

11. დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიები (ART)*¹⁹⁷

ზოგადად, განაყოფიერება ნიშნავს სპერმატოზოიდის კვერცხუჯრედში შეღწევას, რის შედეგადაც, გენეტიკური მასალის შერწყმით, ვითარდება ზიგოტა.¹⁹⁸ ზიგოტადან იქმნება ემბრიონი, ხოლო ემბრიონიდან ფეტუსი.¹⁹⁹

„დამხმარე რეპროდუქცია“, „ხელოვნური რეპროდუქცია“ ან „ხელოვნური განაყოფიერება“ გულისხმობს სამედიცინო ტექნოლოგიების გამოყენებით, კოიტალური კავშირის გარეშე, ორსულობის მიღწევას, სპერმის ან კვერცხუჯრედის ადამიანის სხეულის გარეთ დამუშავებით და გამეტის ან ემბრიონის ქალის რეპროდუქციულ სისტემაში გადატანით.²⁰⁰ შესაბამისად, დამხმარე რეპროდუქციულ ტექნოლოგიას განეკუთვნება ისეთი ტექნოლოგია, რომლითაც ხდება გამეტებით მანიპულაცია, მათ შორის, სხეულს გარეთ.²⁰¹ ბიოტექნოლოგიის განვითარების შედეგად, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიები ხელმისაწვდომი გახდა ყოველდღიურ ცხოვრებაში.²⁰² გამოყოფენ ხელოვნური განაყოფიერების შემდეგ მეთოდებს: ა) სხეულში (in vivo) განაყოფიერების მეთოდს და ბ) სხეულის გარეთ (in vitro) განაყოფიერების

¹⁹⁶ De Groot D., European Parliamentary Research Service, Surrogacy: The legal situation in the Eu, February 2025 (Document number: PE 769.508), p. 2. / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](#), 2010, p. 2. DOI:<[10.2139/ssrn.1689774](#)> [12.01.2026].

¹⁹⁷ Assisted Reproductive Technology (ART) Refers to Medical Procedures Used to Help Individuals and Couples With Infertility Achieve Pregnancy.

¹⁹⁸ The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021) [As on The 7th October, 2025], 24. Duties of Assisted Reproductive Technology Clinics Using Human Gametes and Embryos.

¹⁹⁹ <https://www.thebump.com/a/zygote?utm_source=chatgpt.com> [12.01.2026].

²⁰⁰ Koukoulis A. N., Medical Involvement in Procreation in Greek Law, *BioLaw Journal–Rivista Di BioDiritto*, N. 3, 2022, p.-129. / The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021) [As on The 7th October, 2025], 2. Definitions.

²⁰¹ Begum M. R., Assisted Reproductive Technology: Techniques and Limitations, *Journal of Bangladesh College of Physicians and Surgeons*, Volume 26, 2008, p. 135.

²⁰² Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, *Note, Boston University Law review*, Volume 96:571, 2016, p. 575.

მეთოდს.²⁰³ აქ, უპირველესყოვლისა იგულისხმება: ა) ექსტრაკორპორული განაყოფიერება და ემბრიონის ტრანსფერი (IVF & ET) და ბ) საშვილოსნოს სპერმით ინსემინაცია (IUI).²⁰⁴ თუმცა, არსებობს მოსაზრება, რომ დამხმარე რეპროდუქციულ ტექნოლოგიას არ მიეკუთვნება საშვილოსნოში სპერმის ინსემინაცია (IUI).²⁰⁵ დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების ჩვენებები სხვადასხვაა, მაგალითად - ენდომეტრიოზი, ოლიგოსპერმია, აზოოსპერმია²⁰⁶ და ა.შ. ექსტრაკორპორულმა განაყოფიერებამ (IVF) შესაძლებელი გახადა სუროგატულ დედასა და მის მიერ დაბადებულ ბავშვს შორის გენეტიკური კავშირის არ არსებობის უზრუნველყოფა და პირიქით, რიგ შემთხვევაში, სუროგატული დედის მიერ დაბადებულ ბავშვსა და პოტენციურ მშობლებს შორის გენეტიკური კავშირის არსებობა.²⁰⁷ ხელოვნური განაყოფიერების დროს სპერმა შეიძლება იყოს შემკვეთი მამის (ქმრის/პარტნიორის), ე.წ. ჰომოლოგიური ხელოვნური განაყოფიერება, ან შეიძლება ეკუთვნოდეს მესამე პირს - დონორს, ე.წ. ჰეტეროლოგიური ხელოვნური განაყოფიერება და ანალოგიურად, კვერცხუჯრედებიც შეიძლება ეკუთვნოდეს შემკვეთ დედას(ცოლს), ან მესამე პირს - დონორს.²⁰⁸ პირველი ექსტრაკორპორული განაყოფიერება (IVF) და ემბრიონის ტრანსფერი მოხდა

²⁰³ Koukoulis A. N., Medical Involvement in Procreation in Greek Law, BioLaw Journal –Rivista Di BioDiritto, N. 3, 2022, p. 129. / <<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/164338/nomos-3305-2005>> [01.10.2025].

²⁰⁴ Law 3305/2005, <<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/164338/nomos-3305-2005>> [02.10.2025].

²⁰⁵ Begum M. R., Assisted Reproductive Technology: Techniques and Limitations, Journal of Bangladesh College of Physicians and Surgeons, Volume 26, 2008, p. 135. / <<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/164338/nomos-3305-2005>> [01.10.2025].

²⁰⁶ იქვე.

²⁰⁷ A Preliminary Report on the Issues Arising from International Surrogacy Arrangements, Hague Conference on Private International Law, 2012, p. 6.

²⁰⁸ Koukoulis A. N., Medical Involvement in Procreation in Greek Law, BioLaw Journal - Rivista Di BioDiritto, N. 3, 2022, p. 129.

ინგლისში 1978 წელს²⁰⁹ დღეს კი, ეს რეპროდუქციის ტექნოლოგია ცნობილია მთელ მსოფლიოში.

²⁰⁹ A Preliminary Report on the Issues Arising from International Surrogacy Arrangements, Hague Conference on Private International Law, 2012, p. 6.

თავი II. სუროგაციის განსჯა - გაკიცხვა და გამართლება

1. სუროგაციის ურთიერთობის რეგულირება

ქვეყნების მიხედვით, ძირითადად, გამოყოფენ შემდეგ სუროგაციის სამართლებრივ წესრიგებს (მოდელებს): 1) სუროგაცია საერთოდ იკრძალება; 2) სუროგაცია საერთოდ არ არის მოწესრიგებული; 3) მოწესრიგებულია და დაშვებულია მხოლოდ ალტრუისტული სუროგაცია; 4) დაშვებულია სუროგაციის ყველა სახე.²¹⁰ გამოთქმულია მოსაზრება, რომ იმ ქვეყნების საკანონმდებლო სივრცე, რომლებიც უგულებელყოფენ კომერციული და საერთაშორისო სუროგაციის რეგულირების საჭიროება-აუცილებლობას და შემოიფარგლებიან ალტრუისტული სუროგაციის დაშვებით, ან სულაც ახდენენ სუროგაციის აკრძალვას, ჩამორჩება თანამედროვე გამოწვევა-მოთხოვნებსა და ტექნოლოგიური პროცესის წინსვლას.²¹¹ ასევე, გამოთქმულია მოსაზრება რომ სათანადო ჯეროვანი საკანონმდებლო რეგულირების პირობებში, კომერციული სუროგაცია იქნება უსაფრთხო; შესაბამისად, ლეგალიზებული იქნება რეალური მოტივების მქონე ურთიერთობა, სადაც მონაწილეებს არ მოუწევთ თვალთმაქცობა გარიგების დადებისას.²¹²

გავრცელებული პოზიციის შესაბამისად, სუროგაციასთან დაკავშირებული ძირითადი საკითხების მოწესრიგება განეკუთვნება კერძო სამართალის,²¹³ ხოლო სუროგაციასთან დაკავშირებული ძირითადი აკრძალვების დადგენა სისხლის სამართლის სფეროს.²¹⁴ სუროგაციისა და მასთან დაკავშირებული ურთიერთობების მოსაწესრიგებლად აუცილებელია ჯეროვნად შემუშავებული

²¹⁰ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, *Acta Medicinæ et Sociologica*, Volume 14, No.36, 2023, p. 180-182, 185.

²¹¹ Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, *Note*, *Boston University Law review*, Volume 96:571, 2016, p. 578.

²¹² Bracken L., Prohibiting Commercial Surrogacy in Ireland, *International Journal of Law, Policy and the Family*, Vol. 39, No. 1, 2025, p. 4.

²¹³ <<https://www.internetconsultatie.nl/kinddraagmoederschapenafstamming>> [10.10.2025].

²¹⁴ <[wetten.nl - Regeling - Wetboek van Strafrecht - BWBR0001854](https://wetten.nl/Regeling-Wetboek-van-Strafrecht-BWBR0001854)> [10.10.2025].

კანონმდებლობის არსებობა, რომლითაც მოწესრიგებული და დაცული იქნება სუროგაციის პროცესში ჩართული ყველა მხარის, თუ სუბიექტის უფლებები და მოვალეობები.²¹⁵ წინააღმდეგ შემთხვევაში, სუროგაციის ურთიერთობაში იარსებებს გაუთვალისწინებელი კონფლიქტური შედეგების დადგომის რისკი და ქაოტური არაერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკა.²¹⁶ სუროგაციის ურთიერთობის მოწესრიგებისას აუცილებელია, სულ მცირე სამი სუბიექტის ძირითადი უფლებების გათვალისწინება და რეგულირება, ესენია - სუროგატული დედა, ბავშვი და შემკვეთი მშობელი(ები).²¹⁷ უახლეს საკანონმდებლო აქტებში აღნიშნულია, რომ დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიის გამოყენების რეგულირება პირველ რიგში აუცილებელია ქალებისა და ბავშვების უფლებების დაცვის უზრუნველსაყოფად.²¹⁸ მაგრამ, ცალკე, რეგულირების თვალსაზრისით, ყურადღების მიქცევას საჭიროებს დონორების იურიდიული მდგომარეობაც. სუროგაციის აკრძალვა გამოიწვევს იმას, რომ უშვილო წყვილები სუროგაციის მომსახურების ძებნას დაიწყებენ საზღვარგარეთ იქ, სადაც სუროგაცია ხელმისაწვდომია.²¹⁹ სუროგაციის მომწესრიგებელი კანონმდებლობის შექმნა, მიუხედავად იმისა, თუ სუროგაციის რომელი სახე იქნება „დაკანონებული“ და სამართლებრივი წესრიგის რომელი მოდელი არჩეული, შექმნის მინიმალურ გარანტიებს სუროგატული დედის, მის მიერ დაბადებული ბავშვის და შემკვეთი მშობლ(ებ)ის უფლებების დასაცავად.²²⁰ მოქმედების თავისუფლების შეზღუდვისას, კანონმდებლის გონიერება სწორედ

²¹⁵ Den Exter A., Surrogacy Reforms in the Netherlands, Ethics, Medicine and Public Health, v. 33, 2025, p. 1.

²¹⁶ Vieth P. J., Surrogate Mothering: Medical Reality in a Legal Vacuum, Journal of Legislation, Volume. 8:140, 1981, p. 140. / Powell R. and Baird N., Surrogacy and Human Rights in New Zealand, Report, 2020, p. 1-2.

²¹⁷ იქვე.

²¹⁸ The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021) [As on The 7th October, 2025] Statement of Objects and Reasons.

²¹⁹ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 67.

²²⁰ იქვე.

მაშინ ვლინდება, როდესაც იგი ჩარევის ფარგლებს მართებულად განსაზღვრავს.²²¹ შესაბამისად, პირის ნებისმიერი უფლების, მათ შორის პირის ჯანმრთელობისა და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების შეზღუდვა ლეგიტიმური მიზნის არსებობითა და ასეთი ჩარევის ყველაზე მსუბუქი ფორმის გამოყენების პირობით, თუ გამართლდება.

ზემოთთქმულის გათვალისწინებით, შეიძლება ითქვას, რომ სუროგაციის მარეგულირებელი კანონმდებლობის ფორმირებისას, გასათვალისწინებელია: სუროგატული დედის, პოტენციური მშობლების და დონორების უფლებები და მოვალეობები, ასევე, სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის უფლებები და ინტერესები.

2. სუროგაციის კრიტიკა

სუროგაციის საწინააღმდეგო ზოგადი პოზიცია შემდეგნაირია - ალტრუისტულ-გმირულ ქცევასა და ადამიანის ექსპლუატაციას შორის, უნაყოფო წყვილებისთვის შვილის ყოლის შესაძლებლობის შექმნასა და „განაყოფიერების ფერმების“ (სადაც ადამიანებს მანქანების დარად იყენებენ) შექმნას შორის მანძილი დიდი არ არის და ის სულ უფრო შემცირდება, თუ სუროგაციას მიეცემა რუტინული სახე და ის მეტად გავრცელდება.²²²

სუროგაციის მოწინააღმდეგენი აცხადებენ, რომ სუროგაციის გამოყენებით ხდება ბავშვებით ვაჭრობა და რომ სუროგატული დედა, კლინიკები და შემკვეთი მშობლები სუროგაციის პროცესში დაბადებულ ბავშვებს განიხილავენ, როგორც საქონელს, რომლის ყიდვა-გაყიდვა სუროგაციის ხელშეკრულებით არის შესაძლებელი.²²³ შედეგად, სუროგაცია და მისი გამამართლებელი არგუმენტაცია, მხოლოდ საფარველია ადამიანებით ვაჭრობისა და ქალებისა და ბავშვების

²²¹ ჯორბენაძე ს., ხელშეკრულების თავისუფლების ფარგლები სამოქალაქო სამართალში, სადისერტაციო ნაშრომი, 2016, გვ. 65.

²²² Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 15.

²²³ Saravanan Sh., A Transnational Feminist View of Surrogacy Biomarkets in India, 2018, p. 81-155.

ექსპლუატაციის შესანიშნავად.²²⁴ სუროგაციას ამსგავსებენ პროსტიტუციას,²²⁵ ცოლ-ქმრულ ღალატს, ქალის მონურ მდგომარეობას, ასევე, მიიჩნევენ, რომ სუროგაცია აკნინებს სუროგატული დედის ადამიანურ ღირსებას.²²⁶ არსებობს მოსაზრება, რომ ექსტრაკორპორული განაყოფიერების დროს, საკვერცხეების მედიკამენტოზური სტიმულაცია ზრდის საკვერცხის სიმსივნეს წარმოქმნის რისკს.²²⁷ გარდა ამისა, სუროგატული დედა შეიძლება გახდეს სტიგმატიზაციისა და ოსტრაკიზმის მსხვერპლი.²²⁸ სუროგაციის მოწინააღმდეგეთა, ერთ-ერთი მოსაზრების მიხედვით კომერციული სუროგაციისას ხდება სუროგატული დედის ექსპლუატაცია ფინანსურად ძლიერი „შემკვეთი მშობლების“ მიერ.²²⁹ შესაბამისად, სუროგაციის მეშვეობით ხდება ქალის საშვილოსნოს კომოდაცია.²³⁰ ღარიბი ქალები ფინანსური სარგებლის ძიების გამო, თანხმდებიან სუროგაციას, რის შედეგადაც, მათ - სუროგატულ დედებს უწევთ სუროგაციის ხელშეკრულების დადება და თანხმობის გაცხადება საკუთარი რეპროდუქციული ორგანოების (საშვილოსნოს) „ექსპლუატაციაში გადაცემა“; თავის მხრივ, სუროგატული დედის საშვილოსნოს ექსპლუატაცია შესწევს ფინანსურად უზრუნველყოფილ ფენას და პირიქით, ფინანსურად სუსტ ფენას არ ძალუძს.²³¹ გარდა ამისა, ზოგიერთი მკვლევარი - მეცნიერი აღნიშნავს, რომ მშობიარობის

²²⁴ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, *Acta Medicinæ et Sociologica*, Volume 14, No.36, 2023, p. 180.

²²⁵ European Network of Migrant Women (ENoMW), What is Surrogacy: Exploitation and Commodification of Women's Bodies, <<https://www.migrantwomennetwork.org/2020/11/27/surrogacy2020/>> [25.09.2024].

²²⁶ Saravanan Sh., A Transnational Feminist View of Surrogacy Biomarkets in India, 2018, p. 17-171.

²²⁷ Bukovic D., Segregur J., Radan M., Sovic T., Hrgovic Z., Simon S. A., Fassbender W. J., Fajdic J., Extracorporeal Fertilization in The World and in Croatia, *MED ARH Review*, 2011, p. 312. / The American Society for Reproductive Medicine, Assisted Reproductive Technology, A Guide for Patients, 2015, p. 15, 27.

²²⁸ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, *Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia*, Volume N 44, 2022, p. 1143.

²²⁹ Horsey K., The Future of Surrogacy: A Review of Current Global Trends and National Landscapes, *Rrmo*, Volume 48, 2024, p. 2.

²³⁰ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, *Acta Medicinæ et Sociologica*, Volume 14, No.36, 2023, p. 182.

²³¹ იქვე, 183.

შემდეგ, როდესაც სუროგატული დედა ბავშვს გადასცემს შემკვეთ პირებს, შესაძლოა მას დაემართოს დეპრესია და განუვითარდეს ფსიქოლოგიური გართულებები; ²³² მათი აზრით, შეუძლებელია სუროგატულ დედას სრულყოფილად ჰქონდეს გაცნობიერებული საკუთარი თანხმობის - დაორსულებისა და ბავშვის შემკვეთი მშობლებისათვის გადაცემის შესახებ მნიშვნელობა და შედეგები.²³³ ნეგატიურ ფონს ქმნის ის ფაქტიც, რომ სუროგაციის კომპლექსური პროცესის გამო, სუროგაციის შედეგად დაბადებული ბავშვის წარმომავლობისა და ეროვნული-ეთნიკური კუთვნილების დადგენა მარტივი არ არის, რიგ შემთხვევაში კი, შეუძლებელია.²³⁴ ერთ-ერთი ნიუანსი, რომელიც მკაფიოდ წარმოაჩენს სუროგაციის ხელშეკრულების პოტენციურ სირთულესა და პრობლემურობას, არის ჰიპოთეტური შესაძლებლობა, რომ ჯანმრთელმა ქალმა, რომელსაც სურს თავიდან აიცილოს ორსულობის გვერდითი მოვლენები (როგორიცაა გულისრევა, სტრები და ა.შ.), დაიქირავოს სხვა ქალის სხეული, რათა მის მაგივრად სხვამ გამოიაროს ორსულობის პროცესი.²³⁵

მიგრანტ ქალთა ევროპული ქსელის პოზიციით, სუროგაციის ხელშეკრულება უკანონოა და სუროგატული დედის მომსახურება შეუძლებელია იყოს ხელშეკრულების ობიექტი შემდეგი მიზეზების გამო: 1) სუროგაციის მომსახურებაში ხდება ადამიანის სხეულის ჩართვა, რაც ეწინააღმდეგება სხეულის კომერციალიზაციის აკრძალვის პრინციპის; სუროგაციის პრაქტიკაში ხდება სუროგატული დედის კომოდაცია და მისი შვილოსნობის ორგანოების და განაყოფიერების უნარის გამოყენება სხვა პირთა სასარგებლოდ, 2) სუროგაციის

²³² Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, *Acta Medicinae et Sociologica*, Volume 14, No.36, 2023, p. 183-184.

²³³ European Network of Migrant Women (ENoMW), What is Surrogacy: Exploitation and Commodification of Women's Bodies, <<https://www.migrantwomennetwork.org/2020/11/27/surrogacy2020/>> [25.09.2024].

²³⁴ Johnson L., Commercial Surrogacy is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, *Comment*, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 702.

²³⁵ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 16.

ხელშეკრულების გაფორმებისას ვერ იარსებებს სუროგატული დედის ნამდვილი თანხმობა, რამეთუ მან არ იცის, თუ როგორ განვითარდება მისი ორსულობა და მისი თანხმობის არსებობის შემთხვევაშიც კი, აღნიშნული თანხმობა არ უნდა ჩაითვალოს გაცნობიერებულ თანხმობად, 3) სუროგაციის პრაქტიკა ეხება ბავშვებს; სუროგატული დედა, ხელშეკრულების საფუძველზე ბავშვს გადასცემს შემკვეთ პირებს, რის გამოც ბავშვები იქცევიან ნასყიდობის საგნად და თვით ასეთი (ბავშვის გადაცემის) განზრახვა, საწყისშივე, არის დაუშვებელი (უკანონო) და შესაბამისად, ასეთი განზრახვის საფუძველზე დადებული ხელშეკრულებაც უკანონოა, 4) სუროგატული დედის მომსახურებისთვის კომპენსაციის (ღირებულების) გადახდას მივყავართ ღარიბი ქალების ექსპლუატაციამდე.²³⁶ იმის გამო, რომ როგორც წესი შემკვეთი მშობლები შეძლებულ ფენას მიეკუთვნებიან, ხოლო სუროგატული დედები არაუზრუნველყოფილ ფენას, თან ხშირად დაბალი დონის განათლებით, შემკვეთ მშობლებსა და სუროგატულ დედას შორის შესაძლებლობათა დისბალანსია, ერთ მხარეს დგანან ფინანსურად ძლიერი, ინფორმირებული პირები, ხოლო მეორე მხარეს დგას ფინანსური საჭიროებების მქონე ქალი, რომელიც, როგორც წესი ფინანსური შემოსავლის მიღების გამო, ავლენს სუროგაციის ხელშეკრულების დადების ნებას; ასეთ პირობებში კი, ნების გამოვლენა განიხილება ნების გამოტყუებად.²³⁷ მშობიარობის შემდეგ, ბავშვის მოწყვეტა სუროგატული დედისგან შესაძლოა იწვევდეს სუროგატული დედის ფსიქოლოგიურ ტანჯვას.²³⁸ კომერციული სუროგაციის შედეგად ხდება ადამიანის სხეულის კომერციალიზაცია.²³⁹

²³⁶ European Network of Migrant Women (ENoMW), What is Surrogacy: Exploitation and Commodification of Women's Bodies, <<https://www.migrantwomennetwork.org/2020/11/27/surrogacy2020/>> [25.09.2024].

²³⁷ Johnson L., Commercial Surrogacy Is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 707.

²³⁸ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 67.

²³⁹ იქვე.

სუროგაციის ურთიერთობისა და პრაქტიკის განვითარებასთან ერთად ხდება სუროგაციის პროცესის გამარტივება, სუროგატული დედის მომსახურების (საშვილოსნოში ნაყოფის გამოზრდის, ბავშვის შობის და გადმოცემის) შეკვეთა მარტივდება, შედეგად კი, იქმნება სახლები, სადაც ცხოვრებენ სუროგატული დედები, შემდეგ კი, მათ მიერ შობილი ბავშვები („ბავშვთა ფერმები“), როგორც ეს მოხდა ინდოეთში და კიდევ არაერთ ქვეყანაში.²⁴⁰ ზემოთთქმულის გათვალისწინებით, მიუხედავად იმისა, რომ სუროგაციის აკრძალვა ყველაზე მარტივ გამოსავლად წარმოდგება სუროგაციით გამოწვეული რისკების აღკვეთისათვის, შესაძლებელია, აღნიშნული რისკების კონტროლი და პრევენცია სუროგაციის გამოყენებისათვის წინაპირობების დადგენით.²⁴¹ თუმცა, აქვე აღსანიშნავია, რომ სუროგაციით სარგებლობის წინაპირობების დადგენა, შექმნის სირთულეებს სუროგაციით სარგებლობის საჭიროების მქონე ადამიანებს შორის თანასწორობის თვალსაზრისით, კერძოდ, რთულია იმ აკრძალვის გამართლება, რომელიც მაგალითად, მარტოხელა ქალებს და კაცებს არ აძლევს სუროგაციით სარგებლობის შესაძლებლობას.²⁴² ბოლოს, აღსანიშნავია, რომ დრომ და გამოცდილებამ აჩვენა, რომ სუროგაციის აკრძალვა არ სკობს მას, პირიქით, სუროგაციის პრაქტიკა აგრძელებს ზრდას და გაფართოებას, იქაც კი, სადაც კანონმდებლობა არ არსებობს.²⁴³ დამატებით უნდა აღინიშნოს, რომ უარყოფითი დამოკიდებულება ფორმირებულია ძირითადად კომერციული სუროგაციის მიმართ.²⁴⁴ ლიტერატურაში, კომერციულ სუროგაციასთან დაკავშირებით, იკვეთება სამი პოზიციის მიმდინარეობა: აბოლიციონისტები - კომერციული

²⁴⁰ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 5.

²⁴¹ იქვე, 15-16.

²⁴² იქვე, 15-16.

²⁴³ Joslin C. G., Surrogacy and The Politics of Pregnancy, Harvard Law & Policy Review, Volume 14, 2020, p.-373

²⁴⁴ Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of the Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 106-107.

სუროგაციის სრული აკრძალვის მომხრეები, რეფორმისტები - კომერციული სუროგაციის პრაქტიკის რეგულირებისა და რეფორმის მომხრეები და ლიბერტარიანელები - გარკვეული პირობების დაცვით, იცავენ ინდივიდების თავისუფალი არჩევანისა და კომერციული სუროგაციის უფლებას.²⁴⁵ კომერციული სუროგაციის მოწინააღმდეგენი აღნიშნავენ, რომ ბიოლოგიური დედობა არ არის მომსახურება და არც გასაყიდი საქონელი, არამედ ეს არის ურთიერთობა; მათი აზრით, ზოგადად, სუროგატული დედობა ამცირებს დედობის ღირებულებას, რამეთუ, იწვევს ურთიერთობრივი (არა გენეტიკურ) ბმის გაწყვეტას.²⁴⁶

3. სუროგაციის მხარდამჭერი არგუმენტები

ალტრუიზმისა და განსაცდელში მყოფის დახმარების პრინციპი ზოგადად სამართლებრივი ხასიათისაა და მას არაერთი სამართლებრივი დარგი ეფუძნება. უნაყოფობა და გამრავლების უნარის არ ქონა ის განსაცდელია, რომელიც ადამიანის ბუნებრივი ცხოვრების რითმის და ბაზისური ინსტინქტის (შვილის ყოლის მოთხოვნილების) განხორციელების პარალიზებას იწვევს. უნაყოფო, ანდა გამრავლების უნარის არ მქონე პირები - პოტენციური მშობლები სუროგაციის დახმარებით იძენენ შვილს, რიგ შემთხვევაში გენეტიკურ შვილს, რომელიც მათ სხვაგვარად ვერ ეყოლებოდათ, ხოლო, სუროგატული დედის მიერ, შემკვეთი მშობლებისაგან მიღებული კომპენსაცია სუროგატული დედისთვის მნიშვნელოვანი ეკონომიკური სარგებელია და გარდა ამისა, შესაძლებელია სუროგატულმა დედამ მიიღოს მორალური კმაყოფილება სხვათა დახმარების გამო (ალტრუისტული მოტივების არსებობის შემთხვევაში).²⁴⁷ ქალს, რომელსაც თანდაყოლილი, ან შეძენილი საშვილოსნოს პათოლოგიის, ან სხვადასხვა

²⁴⁵ Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of the Surrogacy (Regulation) Act of 2021, *Quru: Journal of Family Law and Culture*, Volume 3, 2025, p. 106-107.

²⁴⁶ იქვე.

²⁴⁷ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, *Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia*, volume 44, 2022, p. 1143.

დაავადების და სამედიცინო ჩვენების გამო არ შეუძლია დაორსულება, რიგ შემთხვევებში, სუროგაციის მეშვეობით შეუძლია იყოლიოს საკუთარი გენეტიკური შვილი.²⁴⁸ გარდა აღნიშნულისა, სუროგაციის გამოყენებით, შთამომავლობას ეძლევა დაბადებისა და სიცოცხლის შესაძლებლობა.²⁴⁹ ასევე, სუროგაცია შესაძლებლობას აძლევს მარტოხელა პირებს იყოლიონ გენეტიკური, ან თუნდაც არაგენეტიკური შვილი.²⁵⁰ სუროგაციის პროცესი, როგორც წესი უფრო მარტივია ვიდრე ბავშვის შვილად აყვანის პროცესი და შვილებისგან განსხვავებით, სუროგაცია შემკვეთ მშობლებს შესაძლებლობას აძლევს მშობლიური ემოციები განიცადონ ბავშვის ჩასახვისთანავე.²⁵¹ ბავშვის შვილად აყვანა, გამონაკლისი შემთხვევების გარდა, მოითხოვს მშვილელელთა რიგში ხანგრძლივად ყოფნას, სასურველი შვილად ასაყვანის მოძიებამდე.²⁵² ზემოთ, სუროგაციის მიმართ გამოთქმული საწინააღმდეგო არგუმენტების მიუხედავად, სუროგაცია, უშვილო პირებს აძლევს მშობლად გახდომის სურვილის განხორციელების რეალურ შესაძლებლობას. მეცნიერების ნაწილი მიიჩნევს, რომ სუროგაციის სათანადოდ რეგულირების პირობებში, სუროგაცია ვერ იქნება განხილული ქალთა ექსპლუატაციად და ვერც ჩვილთა ვაჭრობად; მათი აზრით სუროგაციის დაშვებით და გამოყენებით, ავტომატურად, არ ირღვევა ვინმეს უფლებები და ეს აშკარა ხდება მაშინ, როდესაც სუროგაციის ხელშეკრულება ჯეროვნად სრულდება; ასევე, მათივე აზრით, სუროგაციის შედეგად დაბადებული ბავშვის სავარაუდო მშობლებისათვის გადაცემის შემთხვევაში, ბავშვის საუკეთესო ინტერესები არააშკარად, მაგრამ დაცული იქნება, რამეთუ

²⁴⁸ Taebi M., Alavi N., Ahmadi S., The Experiences of Surrogate Mothers: A Qualitative Study, Nurs Midwifery Stud, 2020, p. 51.

²⁴⁹ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia, volume 44, 2022, p. 1143.

²⁵⁰ Johnson L., Commercial Surrogacy is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 705.

²⁵¹ იქვე.

²⁵² საქართველოს კანონის შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ, 22-23 მუხლები, 04/05/2017. [03.08.2025]

ბავშვის გადაცემა შეესაბამება სუროგატული დედის და სავარაუდო მშობლების აშკარა ნების რეალიზაციას.²⁵³ შესაბამისად, სუროგაციის აკრძალვას საფუძველი არ აქვს.²⁵⁴ რეპროდუქციული მედიცინის ამერიკული საზოგადოების (ASRM) მოსაზრებით, სუროგატული დედისთვის კომპენსაციის გადახდა ხდება მის მიერ დახარჯული დროის, გადასატანი სტრესის, ფიზიკური და მორალური ძალისხმევის და ორსულობასთან დაკავშირებული რისკების აღების გამო; შესაბამისად, სუროგატული დედისთვის გადახდილი კომპენსაცია ეთიკურად და მორალურად გამართლებულია.²⁵⁵ ჯერ კიდევ 1986 წელს კენტუკის უმაღლესმა სასამართლომ თავის გადაწყვეტილებაში მიუთითა, რომ შტატის ის კანონი, რომელიც კრძალავდა ბავშვებით ვაჭრობას სუროგაციაზე არ ვრცელდებოდა.²⁵⁶

გარდა ზემოთქმულისა, პოტენციური მშობლების კეთილგანწყობა და მადლიერება შეიძლება იყოს ერთ-ერთი საფუძველი, რომლის გამოც, ქალმა ორსულობა და ბავშვის გადაცემა ალტრუიზმის და არა ექსპლუატაციის აქტად აღიქვას.²⁵⁷

4. კონსულტაციის მიზანშეწონილობა

სუროგაციის ურთიერთობის დაწყებამდე სასურველია და აუცილებელიც პოტენციურ სუროგატულ დედას და შემკვეთ მშობლებს გაეწიოთ კონსულტაცია,²⁵⁸ შემდეგ საკითხებზე: ა) უშვილობის მკურნალობის ალტერნატიული მეთოდების შესახებ, ბ) პოტენციური ფსიქოლოგიური რისკებისა, თუ სირთულეების შესახებ, გ) პრაქტიკული და იურიდიული

²⁵³ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, *Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia*, volume 44, 2022, p. 1143.

²⁵⁴ იქვე.

²⁵⁵ იქვე, 1144. /

<https://www.asrm.org/search/?q=compares%20gestational%20surrogacy%20to%20medical%20research> [10.10.2024].

²⁵⁶ Meinke S. A., *Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues*, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 2.

²⁵⁷ Lipkin N. and Samama E., *Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment*, p. 5.

²⁵⁸ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., *A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy*, *Acta Medicinæ et Sociologica*, Volume 14, No.36, 2023, p. 192.

პროცედურებისა და აქედან მომდინარე სირთულეების შესახებ, დ) ბავშვის შვილად აყვანის შესაძლებლობის შესახებ, ან სულაც ბავშვის გარეშე ცხოვრების შესაძლებლობის შესახებ, ე) სუროგაციის და ექსტრაკორპორული განაყოფიერების მავნე შედეგების შესახებ, ვ) ტყუპების ჩასახვის შესაძლებლობის შესახებ, ზ) სოციალური და სამედიცინო რისკების და შედეგების შესახებ და რაც მთავარია, თ) სუროგატული დედის შესაძლო მორალური ტანჯვის შესახებ, რომელიც გამოწვეული იქნება ბავშვის შემკვეთი მშობლებისთვის გადაცემით.²⁵⁹ კონსულტაცია გამიზნულია ფსიქოლოგიური სტრესის მოხსნისთვის და ცხოვრების დონის ხარისხის შენარჩუნებისათვის; კონსულტაცია განიხილება, როგორც დადებითი კომუნიკაციის პროცესი, რომელიც სასარგებლოა სუროგაციასთან დაკავშირებული პროცედურების დაწყებამდე.²⁶⁰ გამოყოფენ სხვადასხვა კონსულტაციის სახეს, კერძოდ: ა) გადაწყვეტილების მიღებისათვის კონსულტაცია (decisionale), აღნიშნული კონსულტაცია წინ უნდა უძღოდეს პროცედურების დაწყებას, ბ) მხარდამჭერი კონსულტაცია (di sostegno), რომელიც შეიძლება პირს გაეწიოს, როგორც პროცედურების დაწყებამდე, პროცედურების განხორციელების პროცესში, ასევე პროცედურების განხორციელების შემდეგ, რამეთუ გამიზნულია სტრესულ, რთულ მდგომარეობაში მყოფი პირის მხარდაჭერაზე, გ) თერაპევტული კონსულტაცია (terapeutica), რომელიც გამიზნულია პირისთვის პროცედურების და პროცედურების შემდგომი შედეგების მართვის სტრატეგიის შედგენაზე და რეალიზაციაზე,²⁶¹ დ) სამართლებრივი კონსულტაცია. სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე სუროგატული დედისთვის და შემკვეთი მშობლებისათვის ფსიქოლოგიური და სამართლებრივი კონსულტაციის გაწევა დადებითად აისახება მათი შემდგომი

²⁵⁹ Emmanuel A. T., Sárvary A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, *Acta Medicinae et Sociologica*, Volume 14, No.36, 2023, p. 183-193.

²⁶⁰ *Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana*, Serie Generale - N. 107, 9-5-2024, p. 13.

²⁶¹ იქვე.

ურთიერთობის ხასიათზე, რომელიც მათ შორის წარმოიშობა.²⁶² ისრაელის სახელმწიფოებრივი ინფორმაციის ერთიან ელექტრონულ პლატფორმაზე გაკეთებულია რეკომენდაცია, სუროგაციის ხელშეკრულების გაფორმებამდე, სუროგატული დედისთვის და პოტენციური მშობლებისათვის სამედიცინო და იურიდიული კონსულტაციების გაწევის მიზანშეწონილობის შესახებ.²⁶³ ირლანდიის კანონის ადამიანის რეპროდუქციის დამხმარე მეთოდების შესახებ(No.18 of 2024) მიხედვით, როგორც პოტენციურ მშობელს, ან მშობლებს, ასევე, პოტენციურ სუროგატულ დედას კონსულტაცია უნდა გაეწიოს მოსალოდნელი სოციალური და ფსიქოლოგიური შედეგების შესახებ.²⁶⁴

5. სუროგაციის გამოყენების ჩვენებები

სუროგაცია, როგორც უნაყოფობის მკურნალობის სამედიცინო მეთოდი, საშუალებას იძლევა, უნაყოფო, ან გამრავლების უნარის არ მქონე პირებმა იყლიონ ბავშვი, მათ შორის გენეტიკური.²⁶⁵ მიუხედავად იმისა, რომ სუროგაციის გამოყენების მოტივი შეიძლება იყოს შემკვეთი ქალის სურვილიც, თავისი კომფორტის ზონიდან გაუსვლელად იყლიოს ბავშვი,²⁶⁶ როგორც წესი სუროგაციის გამოყენებას აქვს თავისი სპეციფიკური წინაპირობები.²⁶⁷ სუროგაციისადმი მიმართვის ჩვენება შეიძლება იყოს სხვადასხვა. გამოყოფენ სუროგაციისადმი მიმართვის სხვადასხვა ჩვენებებს, მაგალითად: 1) საშვილოსნოს არ ქონას ან საშვილოსნოს პათოლოგიას;²⁶⁸ თავის მხრივ, ქალს

²⁶² The American Society for Reproductive Medicine, Assisted Reproductive Technology, A Guide for Patients, 2015, p. 15.

²⁶³ <<https://www.gov.il/en/service/embryo-carrying>> [08.08.2025].

²⁶⁴ Health (Assisted Human Reproduction) Act 2024, p. 16-17. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

²⁶⁵ Mondal S. Ch., Verma A., Gupta Sh. K. and Kumar B., Genetic and Gestational Surrogacy: an Overview, Walailak Journal of Science and Technology (WJST), 2012, p. 189.

²⁶⁶ Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 2.

²⁶⁷ Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](https://ssrn.com/abstract=1689774), DOI:10.2139/ssrn.1689774, 2010, p. 1.

²⁶⁸ Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, Acta Medicinæ et Sociologica, Volume 14, 2023, p. 185.

შეიძლება საშვილოსნო არ ქონდეს დაბადებიდანვე ბუნებრივად, ან სხვადასხვა მიზეზის გამო, ჰქონდეს ამოკვეთილი (ჰისტერექტომია), მაგრამ გამოუმუშავდებოდეს კვერცხუჯრედები;²⁶⁹ 2) გენეტიკური, ან ინფექციური²⁷⁰ დაავადების ნაყოფისათვის გადაცემის რისკს;²⁷¹ 3) ხელოვნური განაყოფიერების წარუმატებელ მცდელობებს; 4) ისეთი სამედიცინო მდგომარეობები, რომლებიც გამორიცხავენ განაყოფიერებას, ორსულობას, ანდა საფრთხეს უქმნიან ქალის სიცოცხლეს(მაგალითად, გულის, თირკმელების დაავადებები, ასევე, ფალოპის მილების არ ქონა, ან დახშული ფალოპის მილები, ენდომეტრიოზი, რომელიც არ ექვემდებარება მკურნალობას, ასევე, ოლიგოსპერმია, აზოოსპერმია, იდეოპათიური უნაყოფობა, ქალის ორგანიზმში ანტისპერმული ანტისხეულების განვითარება, გენეტიკური პათოლოგია, რომლის გამოც ხდება მუცლის მოშლა²⁷² და ა.შ.); ამასთანავე, პოტენციური დედა უნდა იყოს საკმარისად ჯანმრთელი, რომ შეძლოს ბავშვზე ზრუნვა და პოტენციური დედის მოსალოდნელი სიცოცხლისუნარიანობა უნდა იყოს საკმარისად გონივრული;²⁷³ 5) წარსულში რამდენიმე აბორტის გაკეთება²⁷⁴ და სხვა.

აღსანიშნავია, რომ, როგორც მამაკაცების, ასევე ქალების შემთხვევაში, რეპროდუქციული უნარის დაკარგვის გამომწვევი ფაქტორი შეიძლება იყოს სხვადასხვა, მათ შორის ასაკი, გენეტიკა, ცხოვრების წესი და გარემოც კი.²⁷⁵ არსებობს მოსაზრება, რომ მარტოხელა ქალებს, თუ მათ არ შეუძლიათ

²⁶⁹ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 67.

²⁷⁰ Franjic S., Legal Aspects of Surrogacy Motherhood, Medicine & Pharmacology: Open Access, Research Article, Volume 1, 2023, p. 24.

²⁷¹ Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1.

²⁷² Begum M. R., Assisted Reproductive Technology: Techniques and Limitations, Journal of Bangladesh College of Physicians and Surgeons, Volume 26, 2008, p. 135-136.

²⁷³ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 67.

²⁷⁴ Begum M. R., Assisted Reproductive Technology: Techniques and Limitations, Journal of Bangladesh College of Physicians and Surgeons, Volume 26, 2008, p. 135-136.

²⁷⁵ Narayan G., Mishra H., Suvvari T., et al., The Surrogacy Regulation Act of 2021: A Right Step Towards an Egalitarian and Inclusive Society? Cureus 15(4): e37864. DOI 10.7759/cureus.37864, 2023.

დაორსულება, უნდა ჰქონდეთ სუროგაციით სარგებლობის უფლება, თუმცა ეს შესაძლებლობა მარტოხელა მამაკაცებს არ უნდა ჰქონდეთ, რადგან მამაკაცებს ბუნებით არ აქვთ ორსულობის უნარი,²⁷⁶ შესაბამისად, სუროგატული დედის მომსახურებით სარგებლობა დაიშვება დაკარგული ბუნებრივი უნარის რეალიზაციისთვის. განსხვავებული მოსაზრების მიხედვით, ვინაიდან, სუროგაცია წარმოადგენს სოციალურ-სამართლებრივ ინსტიტუტს, ბუნდოვანია, რატომ უნდა მიეცეს სუროგაციით სარგებლობის შესაძლებლობა მხოლოდ ქალებს და არა მამაკაცებს; სოციალური/სამართლებრივი ინსტიტუტების მიზანი არაა ბიოლოგიური დეფექტების გამოსწორება, არამედ ინდივიდებს შორის ურთიერთობების რეგულირება საზოგადოებაში.²⁷⁷

6. ორსულობასთან დაკავშირებული რისკები

ყველა ორსულობას თან ახლავს სხვადასხვა სახის გართულების რისკი,²⁷⁸ რომელთა ხარისხი და რეალიზაციის ალბათობა დიდწილად დამოკიდებულია ორსული ქალის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე და მოვლისა, თუ ზრუნვის იმ ხარისხზე, რომელსაც ის იღებს პრენატალურ პერიოდში.²⁷⁹ ორსულობასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა გართულებას შორის გამოყოფენ შემდეგს: პრეეკლამპსია, რა დროსაც იმატებს არტერიული წნევა, რომლის ფონზეც წარმოიქმნება ინსულტის რისკი, ასევე, პრეეკლამპსიას უკავშირებენ სხვადასხვა ორგანოების(მაგალითად, თირკმელების, გულის და ა.შ.) ფუნქციონირების დარღვევას;²⁸⁰ ასევე, ეკლამპსია - პრეეკლამპსიის გართულებული ფორმა; გესტაციური დიაბეტი - ორსულობისას განვითარებული დიაბეტი, რომელიც ზრდის ნაყოფის დიდი წონის, ნაადრევი მშობიარობის და დედის დიაბეტის

²⁷⁶ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 18-19.

²⁷⁷ იქვე.

²⁷⁸ იქვე, 10.

²⁷⁹ Myer M. L., Bullard L., Beasley V. L. and Gentile D., Embryonic & Fetal Development, 2015, p. 11.

²⁸⁰ იქვე. / Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 10.

განვითარების რისკს მომავალში; რკინადეფიციტური ანემია, რაც თავის მხრივ იწვევს დაღლილობას, სისუსტეს, სუნთქვის გაძნელებას და ა.შ. ინფექციების (მაგ. შარდსასქესო, ტოქსოპლაზმოზი და ა.შ.) გაჩენა, რომლებიც შეიძლება გავრცელდეს ნაყოფზე და გამოიწვიოს გართულებები; დაბალი პლაცენტა (პლაცენტა პრევია), ამ დროს პლაცენტა ფარავს საშვილოსნოს ყელს, რა დროსაც შესაძლებელია ძლიერი სისხლდენა, რის გამოც შეიძლება საჭირო გახდეს საკეისრო კვეთა; განგრძობადი მშობიარობა, რის გამოც ასევე საჭირო ხდება საკეისრო კვეთა; დეპრესია და შფოთვა, რაც იწვევს ფსიქიკური ჯანმრთელობის დარღვევას - ორსულობაშიც და მშობიარობის შემდეგაც; ნაყოფის შეჩერებული ზრდა, რა დროსაც ნაყოფის განვითარება არ შეესაბამება ორსულობის ვადებს (აღნიშნული ხშირად ხდება პრეეკლამპსიის ან პლაცენტარული დარღვევების ფონზე); ნაადრევი მშობიარობა/ნაყოფის ნაადრევი დაბადება, მაგალითად, დაბადება 37 კვირამდე; ნაყოფის გენეტიკური ან განვითარებასთან დაკავშირებული ანომალიები, მაგ. დაუნის სინდრომი, გულის ნაკლოვანებები; ნაყოფის დაღუპვა; ნაყოფის ჰიპოქსია (ჟანგბადის ნაკლებობა), რამაც შეიძლება გამოიწვიოს ნაყოფის ტვინის დაზიანება, სუსტი მოძრაობა, პოსტნატალური პრობლემები; ორსულის ფილტვებში სითხის დაგროვება და გულის უკმარისობა.²⁸¹ საკეისრო კვეთის რისკი, რომლის ტრიგერი შესაძლოა იყოს ნაყოფის ჯანმრთელობის მდგომარეობა ან გაბარიტები, ანდა დედის მდგომარეობა.²⁸² სისხლდენის რისკი, როგორც პრენატალურ, ასევე პოსტნატალურ პერიოდში, სისხლდენის ინტენსივობის მიხედვით შესაძლოა საჭირო გახდეს ინფუზია, ან ჰისტერექტომია(საშვილოსნოს ამოკვეთა).²⁸³

ორსულობასთან დაკავშირებული სამედიცინო ჩარევებიდან გამომდინარე და განსაკუთრებით კი, ჰორმონალური მედიკამენტების მიღებიდან გამომდინარე

²⁸¹ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 11.

²⁸² იქვე.

²⁸³ იქვე.

გრძელვადიანი რისკები ბოლომდე არ არის შესწავლილი.²⁸⁴ სუროგატული ორსულობა და ორსულობის შემდგომი პროცესი სუროგატული დედისთვის შეიძლება დაკავშირებული იყოს მძაფრ ემოციებთან, რომლებიც შესაძლოა განპირობებული იყოს იმ მიჯაჭვულობით, რომელიც ყალიბდება, როგორც შემკვეთი წყვილის, ასევე ნაყოფის მიმართ და მშობიარობის შემდეგ, ურთიერთობის დასუსტებამ შეიძლება გამოიწვიოს იმედგაცრუება და ექსპლუატაციის განცდა.²⁸⁵ აღწერილი რისკები არაა ამომწურავი, თუმცა ისინი აუცილებლად გასათვალისწინებელია, როგორც სუროგაციის მარეგულირებელი აქტის ფორმირებისას, ასევე, სუროგატული დედის კონსულტირებისას.

7. სუროგაციის ხელშეკრულება

სუროგაციის ხელშეკრულება, საკუთარი არაორდინალური, კომპლექსური შინაარსის გამო წარმოშობს მთელ რიგ სამართლებრივ, ეთიკურ და საოციალურ-კულტურულ სირთულეებს.²⁸⁶ არსებობს განსხვავებული შეფასებები სუროგაციის ხელშეკრულების სამართლებრივი ბუნების შესახებ, მეცნიერების ნაწილი მას სამოქალაქო-სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულებად განიხილავს, ნაწილი კი, საოჯახო-სამართლებრივი ბუნების კონტრაქტად, ასევე განსხვავებული მოსაზრებით, სუროგაციის ხელშეკრულებას განსაკუთრებული, დამოუკიდებელი, მაგრამ სამოქალაქო-სამართლებრივი ბუნება გააჩნია.²⁸⁷ ჩვეულებრივ, სუროგაციის ხელშეკრულება იდება სუროგატულ დედასა და იმ შემკვეთ წყვილს შორის, რომელშიც ქალი ან მამაკაცი არის უნაყოფო.²⁸⁸ სუროგაციის ხელშეკრულებას ჰყავს ორი მხარე - ერთ მხარესაა სუროგატული

²⁸⁴ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 10-11.

²⁸⁵ იქვე, 11.

²⁸⁶ Powell R. and Baird N., Surrogacy and Human Rights in New Zealand, Report, 2020, p. 1.

²⁸⁷ Алборов С. В., Правоотношения в Сфере Суррогатного Материнства, Актуальные Проблемы Российского Права, № 5 (78), 2017, с. 142.

²⁸⁸ Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1.

დედა, ხოლო მეორე მხარეს - პოტენციური, შემკვეთი მშობლები.²⁸⁹ შესაბამისად, სუროგაციის ხელშეკრულება არის ორმხრივი გარიგება და ვინაიდან, სუროგაციის ხელშეკრულებით, ხელშეკრულების ორივე მხარისთვის წარმოიშობა ურთიერთმიმართული ვალდებულებები, სუროგაციის ხელშეკრულება იმავდროულად არის ორმხრივი ხელშეკრულება. განსხვავებული პოზიციის მიხედვით, სუროგაციის ხელშეკრულება არის მრავალმხრივი ხელშეკრულება, რადგანაც ხელშეკრულებაში შეიძლება სამედიცინო მომსახურების გამწევი დაწესებულება იყოს ჩართული. ²⁹⁰ სუროგაციის ხელშეკრულებით სუროგატული დედა თანხმდება საკუთარ საშვილოსნოში ხელოვნურად იმპლანტირებული ემბრიონის გამოზრდაზე(ბავშვის ტარებაზე) პოტენციური მშობლების სახელით. ²⁹¹ შესაბამისად, სუროგაციის ხელშეკრულების საგანი არის პროცესი, რომელიც მიმართულია, ემბრიონის გამოზრდის, ბავშვის გაჩენის და ბავშვის დაბადების შემდეგ, ბავშვის შემკვეთი მშობლებისათვის გადაცემისაკენ.²⁹² მიჩნეულია, რომ სუროგაციის ხელშეკრულება იდება იმ პირთა კერძო ავტონომიის რეალიზაციის შედეგად, რომლებიც მოქმედებენ „თავისუფალი ბაზრის“ პირობებში.²⁹³ თუმცა, ასევე, არსებობს მოსაზრება, რომ სუროგაციის ხელშეკრულება არ უნდა განიხილებოდეს რაციონალურ ეკონომიკურ შეთანხმებად. ²⁹⁴ სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე, დადებისას, ან დადების შემდგომაც კი, იდება სხვა, სუროგაციის პროცესთან დაკავშირებული ხელშეკრულებებიც (ე.წ.

²⁸⁹ Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1.

²⁹⁰ Алборов С. В., Правоотношения в Сфере Суррогатного Материнства, Актуальные Проблемы Российского Права, № 5 (78), 2017, с. 143-144.

²⁹¹ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 71.

²⁹² Алборов С. В., Правоотношения в Сфере Суррогатного Материнства, Актуальные Проблемы Российского Права, № 5 (78), 2017, с. 143-144.

²⁹³ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 71.

²⁹⁴ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 14.

დაკავშირებული ხელშეკრულებები), რომლებიც მიზნად ისახავს სუროგაციის პროცესის დაგეგმვას, ორგანიზებას, უზრუნველყოფას, განხორციელებას და მხარდაჭერას.²⁹⁵ სუროგაციის პროცესის და მიზნების განხორციელებისთვის, შეიძლება დაიდოს სხვადასხვა სახის და შინაარსის ხელშეკრულება და ამ სახელშეკრულებო ურთიერთობების მონაწილე/სუბიექტი შეიძლება იყოს: ა) სუროგატული დედა და შემკვეთი მშობლები, ბ) კვერცხუჯრედის, ან/და სპერმის დონორები, გ) უნაყოფობის მკურნალი კლინიკა,²⁹⁶ დ) სუროგაციის სააგენტო, ე) იურისტები - ადვოკატები და ვ) მზღვეველი(სამედიცინო დაზღვევა).²⁹⁷ დონორის მონაწილეობასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ დონორის ბიოლოგიური მასალის გამოყენება აუცილებელი ხდება, თუ სუროგაციის პროგრამას მხოლოდ ერთი პოტენციური მშობელი მიმართავს, ან თუ პოტენციური მშობლებიდან რომელიმე მშობლის გენეტიკური მასალა გამოუსადეგარია განაყოფიერებისთვის, ან თუ არსებობს რისკები პოტენციური მშობლების გენეტიკურ მასალასთან დაკავშირებით (მაგალითად, დაავადების გადაცემის შესაძლებლობა).²⁹⁸ ასევე, უნდა აღინიშნოს, რომ სუროგატულ დედას არ შეუძლია იყოს დონორი საკუთარი სუროგაციული ორსულობისთვის.²⁹⁹ ერთდროულად დონორობა და სუროგატული დედობა დაიშვება ტრადიციული სუროგაციის მოდელში. სუროგაციის ხელშეკრულების ძირითადი შინაარსი ვლინდება იმაში, რომ სუროგატულმა დედამ ბავშვზე მშობლის უფლება უნდა დაუთმოს შემკვეთ მშობლებს, ხოლო შემკვეთმა მშობლებმა უნდა მიიღონ

²⁹⁵ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 472-473.

²⁹⁶ Алборов С. В., Правоотношения в Сфере Суррогатного Материнства, Актуальные Проблемы Российского Права, № 5 (78), 2017, с. 144.

²⁹⁷ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette law review, 2015, p. 472.

²⁹⁸ Алборов С. В., Правоотношения в Сфере Суррогатного Материнства, Актуальные Проблемы Российского Права, № 5 (78), 2017, с. 145.

²⁹⁹ იქვე.

აღნიშნული უფლება და წაიყვანონ ბავშვი.³⁰⁰ თუ სუროგატული დედა და შემკვეთი მშობლები ავლენენ ინფორმირებულ ნებას სუროგაციის ხელშეკრულების დადების თაობაზე, მიიჩნევა რომ მათი ნების ავტონომია დაცულია; შესაბამისად, თუ სუროგაციის ხელშეკრულების დადება აიკრძალებოდა ზემოთ აღნიშნული პირების ნების ავტონომია დაუსაბუთებლად შეიზღუდებოდა.³⁰¹ რაც შეეხება ჩანასახს, მას ავტონომია არ აქვს.³⁰² გავრცელებული მიდგომის მიხედვით, სუროგაციის ხელშეკრულება შემკვეთ მშობლებსა და სუროგატულ დედას შორის უნდა დაიდოს ექსტრაკორპორულ განაყოფიერებამდე (სინჯარაში ემბრიონის შექმნამდე); აღნიშნული წესი ბავშვებით ვაჭრობის სქემების რეალიზაციის პრევენციას ემსახურება.³⁰³ სასყიდლიანი სუროგაციის ხელშეკრულებით, სუროგატული დედა საკუთარ საშვილოსნოში ბავშვის გამოზრდის მომსახურებას ცვლის ფულში.³⁰⁴ წესისამებრ, კომერციული სუროგაციის დროს, სუროგატულ დედას ქირაობენ შუამავალი აგენტების (სააგენტოების) დახმარებით, ხოლო სუროგატული დედისგან მომსახურების მიღების ეტაპზე, მას უნაზღაურებენ აუცილებელ სამედიცინო ხარჯებს და უხდიან გესტაციური მომსახურების (gestational services) ღირებულებას.³⁰⁵ თავისმხრივ, ალტრუისტული სუროგაციით სარგებლობისას, მიუხედავად იმისა, რომ სუროგატული დედის მიერ გაწეული მომსახურებისათვის მომსახურების ღირებულების გადახდა არ ხდება, სუროგაციის ხელშეკრულება მაინც იდება, ხოლო სუროგატული დედის მიერ

³⁰⁰ Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library the Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1.

³⁰¹ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia, volume 44, 2022, p. 1143.

³⁰² იქვე.

³⁰³ Johnson L., Commercial Surrogacy is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 706.

³⁰⁴ Thapa J. D., The Babies M: The Relevance of Baby Manji Yamanda v. Union of India (UOI) and in the Matter of baby M, Journal of Indian Law and Society, Volume 2, 2019, p. 84.

³⁰⁵ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 66.

მომსახურების გაწევის ეტაპზე ხდება მისთვის აუცილებელი სამედიცინო ხარჯების ანაზღაურება და მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურებაც კი, რომელიც გამოწვეულია ორსულობის გამო შრომის უნარის დროებითი დაკარგვით.³⁰⁶ არსებობს პოზიცია, რომ სუროგაციის ხელშეკრულება დასაშვებად უნდა იქნეს მიჩნეულ, თუ სუროგატ დედას ექნება აბორტის გაკეთების უფლება, ასევე, თუ მას მიენიჭება ნებისმიერ დროს ხელშეკრულების მოშლის უფლება.³⁰⁷ კანონით დასაშვები თავისუფლების ფარგლები, საზოგადოების მსოფლმხედველობის ცვლილების კვალდაკვალ იცვლება და ვითარდება.³⁰⁸

სუროგაციის ხელშეკრულებით ხდება ამ ხელშეკრულების მხარეთა მიერ, ერთმანეთისთვის სასურველი სიკეთეების გადაცემა - „გაცვლა“, სავარაუდო მშობლები სუროგატულ დედას გადასცემენ სოლიდურ თანხას, ხოლო სუროგატული დედა, შემკვეთ მშობლებს გადასცემს გესტაციურ მომსახურებას.³⁰⁹ სუროგაციის ხელშეკრულება შესაძლოა შეიცავდეს ისეთ დებულებებს, რომლებითაც სუროგატული დედის ცხოვრების რეჟიმზე დგინდებოდეს მკაცრი კონტროლი და მოეთხოვებოდეს სპეციფიკური რეჟიმების დაცვა.³¹⁰ სუროგაციის ხელშეკრულების მნიშვნელოვან დებულებას წარმოადგენს აბორტის უფლებამოსილების მარეგულირებელი დანაწესი, რადგანაც აბორტის გაკეთებით შეიძლება დაინტერესებულები იყვნენ შემკვეთი მშობლები, ან, სუროგატული დედა. შემკვეთი მშობლების ინტერესი სუროგატულმა დედამ გაიკეთოს აბორტი შეიძლება განპირობებული იყოს ნაყოფის ნაკლოვანებებით, ან შემკვეთი მშობლების დაშორებით, ხოლო სუროგატული დედის სურვილი გაიკეთოს

³⁰⁶ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 66.

³⁰⁷ იქვე, 66-67.

³⁰⁸ ჯორბენაძე ს., ხელშეკრულების თავისუფლების ფარგლები სამოქალაქო სამართალში, სადისერტაციო ნაშრომი, 2016, გვ. 65.

³⁰⁹ Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia, volume 44, 2022, p. 1143-1144.

³¹⁰ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 72.

აბორტი შეიძლება განპირობებული იყოს იმით, რომ მას აღარ სურდეს სუროგატული დედობა, ან იმით, რომ ორსულობის გაგრძელება სუროგატული დედის ჯანმრთელობისთვის ქმნიდეს გარკვეულ საფრთხეებს.³¹¹ თუმცადა, აბორტის გაკეთების დათქმები არ არის იძულებითი წესით აღსრულებადი. თუმცადა, მათი შეუსრულებლობისთვის შეიძლება იყოს დადგენილი პასუხისმგებლობა. სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისას, გასათვალისწინებელია, რომ სუროგატულ დედას და შემკვეთ მშობლებს განსხვავებული ინტერესები გააჩნიათ სუროგაციის მიმართ, კერძოდ, სუროგატულ დედას აქვს ინტერესი აიღოს კომპენსაცია მიუხედავად ორსულობის წარმატებულობის და მიუხედავად იმისა, ბავშვი ჯანმრთელი დაიბადება, თუ არა; ხოლო, შემკვეთი მშობლების ძირითადი ინტერესი არის ის, რომ ჯანმრთელი ბავშვი მიიღონ სუროგაციის პროცესის დასრულების შემდეგ (მშობლის უფლებით).³¹² სუროგაცია არის მშობლად ყოფნის უფლების რეალიზაციის საშუალება, ხოლო სუროგაციის ხელშეკრულება არის სუროგაციის რეალიზაციის დამხმარე, მაგრამ უალტერნატივო შემადგენელი კომპონენტი. ლიტერატურაში დაფიქსირებული მოსაზრების მიხედვით, დაუშვებლად უნდა ჩაითვალოს სუროგატული დედის მოქმედებების თავისუფლების შეზღუდვა, მაგალითად გადაადგილების თავისუფლების შეზღუდვა, სამედიცინო პროცედურების თმენის, მედიკამენტების მიღების დავალდებულება და ა.შ. აღნიშნული განპირობებულია იმით, რომ ქცევის მსგავსი რეგულირება ემგვანება მონობას.³¹³ გარდა ამისა, არსებობს მოსაზრება, რომ სუროგაციის ხელშეკრულებით არ უნდა იყოს შეზღუდული სუროგატული დედის სურვილი მოწიოს სიგარეტი, გაიკეთოს სვირინგი, მიირთვას გარკვეული საკვები და ა.შ.

³¹¹ Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law Review, Volume 96:571, 2016, p. 579.

³¹² იქვე, 581.

³¹³ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 27-28.

რამეთუ მსგავსი ჩარევები განიხილება ქალის პირადი ცხოვრების უფლების ხელყოფად.³¹⁴

8. სუროგაციის რეგულირების არარსებობასთან დაკავშირებული საფრთხე

მშობლად ყოფნის სურვილი, ცოცხალი არსებისთვის და მითუმეტეს ადამიანისთვის, დამახასიათებელი ბუნებრივი მოთხოვნილებაა, რაც თავის მხრივ მშობლად ყოფნის უფლებას და მის რეალიზაციას უკავშირდება. ადამიანი მუდამ ეცდება თავისი, ბუნებით მინიჭებული სურვილების, მოთხოვნილებების რეალიზაციას. ნებისმიერი წესი, ნორმა, რომელიც ადამიანის ჯანსაღ ბუნებრივ საწყისებს უგულებელყოფს განწირულია გაუქმებისთვის. რეპროდუქციის ბუნებრივი მოთხოვნილებების დათრგუნვის მაგივრად, სასურველია კანონმდებელი ცდილობდეს მათი რეალიზაციისთვის ჯანსაღი გარემოს შექმნას. რეპროდუქციული უნარების მოშლა, უნაყოფობა განიხილება დაავადებად, რომელიც გავლენას ახდენს ადამიანთა ცხოვრების ხარისხზე.³¹⁵ პრაქტიკამ აჩვენა, რომ სუროგაციის აკრძალვა დაკავშირებულია სხვადასხვა რისკის წარმოშობასთან და რეალიზაციასთან. სანიმუშოდ, შეგვიძლია განვიხილოთ ლა როშების (Le Roch) ოჯახის შემთხვევა, რომლებმაც იმის გამო, რომ საფრანგეთში აკრძალული იყო სუროგაცია, გაემგზავრნენ უკრაინაში, სადაც სუროგაცია ნებადართული იყო და სუროგაციის შედეგად შეიძინეს ორი ტყუპი და მიუხედავად იმისა, რომ ტყუპების დაბადების მოწმობებში შემკვეთი მშობლები დაფიქსირდნენ მშობლებად, საფრანგეთის სახელმწიფომ უარი განაცხადა ბავშვებისთვის ფრანგული პასპორტების გაცემაზე. თავისმხრივ, ტყუპებს პასპორტებს არც უკრაინა აძლევდა, ვინაიდან მიაჩნდა რომ ბავშვები საფრანგეთის მოქალაქეები იყვნენ. შედეგად, ტყუპები, რომლებიც იყვნენ ლა

³¹⁴ Den Exter A., Surrogacy Reforms in the Netherlands, Ethics, Medicine and Public Health v. 33, 2025, p. 3.

³¹⁵ Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism, 2021, p. 66.

როშების გენეტიკური შვილები „გაიჭედნენ“ უკრაინაში მოქალაქეობის გარეშე.³¹⁶ ლა როშების შემთხვევა არ არის გამონაკლისი. Baby Manji - ის სახელით ცნობილ შემთხვევაში, იაპონელმა წყვილმა ინდოეთში ისარგებლა სუროგაციით. მათ 2008 წელს გაუჩნდათ შვილი, რომელსაც ჰქონდა გენეტიკური კავშირი შემკვეთ მამასთან, ხოლო კვერცხუჯრედი ეკუთვნოდა დონორს. ბავშვის გაჩენამდე წყვილი დაშორდა და შემკვეთ დედას ბავშვის დედობა აღარ სურდა, ხოლო მამა ისევ აცხადებდა მზადყოფნას ბავშვის მამობაზე. აღნიშნული შემთხვევაში, იაპონიის შესაბამისმა უწყებამ ბავშვისთვის პასპორტის გაცემაზე უარი განაცხადა.³¹⁷ მიუხედავად იმისა, რომ ბავშვი - Baby Manji საბოლოოდ შეუშვეს იაპონიაში მამასთან საცხოვრებლად, მამას ბავშვის მიკუთვნებისათვის დასჭირდა ბევრი ბიუროკრატიული ბარიერის გადალახვა. შესაბამისად, სუროგაციის აკრძალვით, ან შეზღუდვით: 1) უშვილო წყვილებს ეზღუდებათ მშობლის უფლების რეალიზაციის საშუალება, 2) სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვების საუკეთესო ინტერესი ითრგუნება და არსებობს რეალური რისკი, რომ ბავშვი დარჩეს მოქალაქეობის ან კიდევ უარესი მშობლების გარეშე. შესაბამისი მართლწესრიგი უნდა ახდენდეს სუროგაციასთან დაკავშირებული რისკების და საფრთხეების პრევენციას და სუროგაციის პროცესის განჭვრეტადი მართვის შესაძლებლობის უზრუნველყოფას.³¹⁸ ზოგიერთ ქვეყანაში (მაგ. ტაილანდში) სუროგაციის მომწესრიგებელი, ან სულაც აღმკვეთი ნორმატიული აქტების მიღება მოხდა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც სუროგაციის ურთიერთობაში დაფიქსირდა ინციდენტი.³¹⁹ აღსანიშნავია, რომ

³¹⁶ Johnson L., Commercial Surrogacy is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 708.

³¹⁷ Thapa J. D., The Babies M: The Relevance of Baby Manji Yamanda v. Union of India (UOI) and In the Matter of Baby M, Journal of Indian Law and Society, Volume 2, 2019, p. 98-99.

³¹⁸ Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law review, Volume 96:571, 2016, p. 572-573.

³¹⁹ იქვე.

საფრთხის შემცველია არამართო ის მოცემულობა, როდესაც ქვეყანას არ აქვს სუროგაციის მარეგულირებელი სათანადო კანონმდებლობა, არამედ ის მოცემულობაც, როდესაც ხდება სუროგაციის აკრძალვა ნაცვლად ჯეროვანი მოწესრიგებისა.³²⁰

სუროგაციისთვის დამახასიათებელია მძაფრი ემოციები, მაგრამ ემოციურ ასპექტს სამართლებრივი მნიშვნელობა არ აქვს; შესაბამისად, ემოციები და მორალური სტიგმები არ გამოდგება სუროგაციის უგულვებელყოფისთვის.³²¹ არსებობს საკანონმდებლო რეგულირების და სუროგატული დედის უფლებების სათანადოდ დაცვის გარეშე, სუროგაციის ურთიერთობა სუროგატული დედისთვის სერიოზული საფრთხეების შემცველია.³²² ამ მოსაზრების მიხედვით, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს სუროგაციის ხელშეკრულების სამართლიანობა და სუსტი მხარის - სუროგატული დედის დაცვა, შესაბამისად, სახელმწიფო უნდა იყოს აქტიურად ჩართული სუროგაციის ურთიერთობის ყველა ეტაპზე.³²³ სახელმწიფო კონტროლის ფარგლებში, სასურველია შემუშავდეს სტანდარტული სუროგაციის ხელშეკრულება, რომლისგანაც დასაშვებზე მეტ გადახრას დასჭირდება სპეციალურ ნებართვა.³²⁴ გარდა აღნიშნულისა, სუროგაციის მწყობრი საკანონმდებლო მოწესრიგების არარსებობის პირობებში, უპირველესყოვლისა არსებობს სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის უფლებებისა და ინტერესების ხელყოფის საფრთხე.³²⁵

³²⁰ Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law review, Volume 96:571, 2016, p. 572-573.

³²¹ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 14.

³²² იქვე, 21.

³²³ იქვე, 21-22.

³²⁴ იქვე, 21-22.

³²⁵ Hague Conference on Private International Law, Private International Law Issues Surrounding the Status of Children, Including Issues Arising From International Surrogacy Arrangements, 2011, p. 3, <<https://assets.hcch.net/docs/f5991e3e-0f8b-430c-b030-ca93c8ef1c0a.pdf>> [05.10.2025].

9. სუროგაციის მარეგულირებელი აქტის აუცილებლობა

სუროგაციის „დაშვების“, თუ „უარყოფის“ შესახებ გადაწყვეტილების მიღება ერთობ რთულ ამოცანას წარმოადგენს. ამოცანის სირთულეს განაპირობებს ურთიერთ საწინააღმდეგო არგუმენტების სიმრავლე, რომელთაგან ნაწილი სუროგაციის „ბნელი“, უარყოფითი მხარის წარმოჩენას ემსახურება, ხოლო ნაწილი „ნათელი“, დადებითი მხარის წარმოჩენას. გამონათქვამი – „მედალს ორი მხარე აქვს“, სწორედ, სუროგაციისთვის არის „ზედ გამოჭრილი“. მეცნიერთა ნაწილი ცდილობს სუროგაციის აკრძალვის აუცილებლობა დაასაბუთოს, ხოლო სხვა ნაწილი ცდილობს სუროგაციის ლეგალიზაციის საჭიროებაში დარწმუნებას.³²⁶ სუროგაციის ლეგალიზაციის, თუ აკრძალვის საკითხის გადაწყვეტისას, განვითარებული ქვეყნების გამოცდილება, „ჭკუის სასწავლებელი“ და სწორი გადაწყვეტილების მიღებაში დახმარების გამწვევი უნდა იყოს. მაგალითისთვის, გერმანია სუროგაციის ყველა სახეს კრძალავს,³²⁷ მაშინ, როცა ინგლისი დასაშვებად მიიჩნევს მხოლოდ ალტრუისტულ სუროგაციას, ხოლო ისრაელში დაშვებულია კომპენსაციური სუროგაციის მოდელი.

სუროგაციის ურთიერთობის მომწესრიგებელი, ჯეროვნად მომზადებული, ნორმატიული აქტის გაჩენა, სულ მცირე, უზრუნველყოფს ადამიანის რეპროდუქციისა და მშობლად გახდომის უფლების, ბავშვის მშობელთან ურთიერთობის უფლების და სუროგატული დედის მიერ გაწეული ჯეროვანი ალტრუისტული მომსახურების სანაცვლოდ კომპენსაციის მიღების უფლების აღიარებას, დაცვას და რეალიზაციის ხელშეწყობას. ჯეროვანი მოცულობის კომპენსაციის მიღების უფლების ლეგალიზაცია, წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება სუროგატული დედების უფლებების დაცვის თვალსაზრისით, იმ ფაქტორის გათვალისწინებით, რომ დომინირებული უმრავლესობა ქალებისა, რომლებიც

³²⁶ Johnson L., Commercial Surrogacy is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 709-711.

³²⁷ <<https://www.gesetze-im-internet.de/eschg/BJNR027460990.html?utm.com>> [10.02.2026].

თანხმდებიან სუროგაციას, ამ გადაწყვეტილებას იღებენ ფინანსური სარგებლის მიღების მოტივებით.³²⁸ სუროგაციის ურთიერთობაში მონაწილე სუბიექტთა ინტერესების ხელყოფისაგან დაცვის მიზნით, შესაბამისი ნორმატიული გარანტიების შექმნა - გესტაციური და ალტრუისტული სუროგაციის ლეგალიზაციით, თანამედროვე საზოგადოების რეპროდუქციული მოთხოვნების და ბიოტექნოლოგიების განვითარების დონის შესაბამისი და თანადროული გადაწყვეტილება იქნება. სუროგაციის დაშვება, და რეგულირება აუცილებელია, რამეთუ მშობლობად გახდომის უფლება წარმოადგენს ადამიანის რასის არსებობის საფუძველს და ასახავს გადარჩენის ინსტინქტს - ბუნებრივ მოთხოვნილებას სიცოცხლის გაგრძელებისა.³²⁹

ვინაიდან, სუროგაციის „განკითხვის“ ძირითადი მიზეზი მდგომარეობს „ბავშვებით ვაჭრობის“ საფრთხის არსებობაში და ბავშვისთვის წარმომავლობის იდენტიფიცირების უფლების წართმევაში, აუცილებელია სუროგაციის (კომერციულის, თუ ალტრუისტულის) ლეგალიზაციის ეტაპზე, ძირითად პრინციპად და სიკეთედ განისაზღვროს „ბავშვის საუკეთესო ინტერესები“, ³³⁰ ხოლო შემდეგ ყველა სხვა ზემოთ განხილული პრინციპი.

სუროგაცია კერძო-სამართლებრივი ხასიათის ურთიერთობაა და მიუხედავად იმისა, რომ გარკვეული, სუროგაციის ურთიერთობასთან დაკავშირებული საკითხები საჭიროებს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ (მაგ. სააგენტოების, თუ კლინიკების ლიცენზირება, დედის, დონორების, მშობლების, თუ ბავშვის შესაბამის რეესტრში რეგისტრაცია და ა.შ.) მოწესრიგებას, სუროგაცია მაინც კერძო პირთა შორის, კერძო ხასიათის ინტერესების გამო, დამყარებული

³²⁸ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 22.

³²⁹ Vertommen S., Surrogacy at the Fertility Frontier Rethinking Surrogacy in Israel/Palestine as an (Anti) Colonial Episteme, Universiteit of Amsterdam, 2024, p. 113.

³³⁰ Johnson L., Commercial Surrogacy Is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 712-713. / Den Exter A., Surrogacy Reforms in the Netherlands, Ethics, Medicine and Public Health V 33, 2025, p. 2.

ურთიერთობაა. სუროგაციის ურთიერთობა წარმოიშობა პირთა თავისუფალი ნებების გამოვლენის და კონსენსუსის მიღწევის შედეგად. შემკვეთი მშობლები სთავაზობენ სუროგატულ დედას ბავშვის მათთვის გამოზრდას, დაბადებას და გადაცემას, ხოლო სუროგატული დედა შემკვეთ მშობლებს აღნიშნულის სანაცვლოდ, სთხოვს კომპენსაციას (ან საზღაურს). სუროგატულ დედასა და შემკვეთ მშობლებს შორის დამყარებული ურთიერთობა, კერძო-სამართლებრივი ხასიათის ბუნების გამო, საჭიროებს ხელშეკრულებისმიერ რეგულირებას. სუროგაციის ხელშეკრულება ის გარიგებაა, რომლის მეშვეობითაც, შესაძლებელია სუროგაციის ურთიერთობის მონაწილეთა უფლება-მოვალეობების განსაზღვრა და რეგულირება. სუროგაციის ხელშეკრულება ფორმდება სუროგატულ დედასა და შემკვეთ მშობლებს შორის, ასევე, მასში შესაძლოა მონაწილეობდნენ დონორები და პროვაიდერი სააგენტოები. სუროგაციის ხელშეკრულების საჭიროების აღიარების შემდეგ, აუცილებელი იქნება მისი საკანონმდებლო მოწესრიგება და ნორმატიულ სივრცეში მისთვის შესაბამისი ჩარჩოს ფორმირება. სახელშეკრულებო ურთიერთობებს არეგულირებს სამოქალაქო კოდექსის ვალდებულებითი სამართალის კერძო ნაწილი, რომლისთვისაც სუროგაციის ხელშეკრულების მომწესრიგებელი დანაწესების შემომატებით, გაიზრდება აღნიშნული დარგის ფუნქცია, როლი და შინაარსი. თუმცა, სუროგაციის კომპლექსური ბუნების გამო, შესაძლებელია, ასევე ცალკე სპეციალურ კანონში სუროგაციის ხელშეკრულებისათვის ადგილის განსაზღვრა. სუროგაციის სახელშეკრულებო ურთიერთობა მოიცავს სხვადასხვა შინაარსის და მნიშვნელობის საკითხს, როგორც ქონებრივს, ასევე არაქონებრივს. საზოგადოებისათვის აქტუალური და მისი წევრებისათვის მოთხოვნადი ურთიერთობის დერეგულირების პირობებში, თავს იჩენს სხვადასხვა რისკი, რომლის გაუთვალისწინებლობამ შესაძლოა სავალალო შედეგებთან იყოს დაკავშირებული. სუროგაციის რეგულირების უგულვებელყოფას, უმჯობესია სახელმწიფომ აირჩიოს სუროგაციის მხარდამჭერი, ან სუროგაციის აღმკვეთი

სამართლებრივი წესრიგი. სხვადასხვა სამართლებრივი წესრიგის ანალიზის შედეგად, შესაძლებელია, სუროგაციის მომწესრიგებლი ყველაზე ოპტიმალური ვარიანტი შერჩევა. სუროგაციის ხელშეკრულების დეტალური რეგულირება აუცილებელია და ამაზე მიუთითებს სუროგატული დედის, პოტენციური მშობლების და ბავშვის უფლებების დაცვის საჭიროებაც.³³¹ თავის მხრივ, ბავშვის უფლებების დაცვა შეიძლება მიღწეული იყოს კანონით, პოტენციური მშობლებისათვის მოთხოვნების და ვალდებულების დადგენის გზით და ასევე სამმხრივი ხელშეკრულების დადების ვალდებულების დადგენით, რომელშიც სუროგატული დედისა და შემკვეთი წყვილის გარდა, აუცილებელ, მესამე მონაწილედ განისაზღვრება მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო.³³²

³³¹ Ламейкина Е., Правовое Регулирование Суррогатного Материнства, Закон и Право, 2021, с. 57.

³³² იქვე.

თავი III. სუროგაციის საზღვარგარეთული მოდელები (სამართლებრივი წესრიგები)

1. ისრაელის სუროგაციის მოდელი

ისრაელში, 1996 წელს დაშვებულ იქნა კომპენსაციური ხასიათის სუროგაცია, რითიც ისრაელი სუროგაციის ლეგალიზაციისას გახდა ერთ-ერთი პიონერი ქვეყანა.³³³ აღნიშნულის საფუძველი გახდა 1996 წლის კანონი - „ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ“.³³⁴ ამ კანონის მიხედვით, სუროგაციით სარგებლობის მსურველმა პირებმა, სუროგაციის გამოყენების ნებართვის განაცხადი უნდა წარადგინონ ისრაელის ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროში, რომელიც ამ განაცხადს, განიხილავს სპეციალური, შვიდი წევრისგან შემდგარი კომიტეტის მეშვეობით, რომელიც თავისმხრივ გასცემს სუროგაციის ხელშეკრულების დადების და სუროგაციით სარგებლობის ნებართვას.³³⁵ აღნიშნული კომიტეტი უნდა შედგებოდეს ორი ქეიმისაგან, რომლებსაც აქვთ შესაბამისი კვალიფიკაცია ნეონტოლოგიაში და გინეკოლოგიაში, თერაპევტისაგან, კლინიკური ფსიქოლოგისაგან, სოციალური მუშაკისაგან, საზოგადოების წარმომადგენელი იურისტისაგან და რელიგიური წარმომადგენელისაგან, რომელიც განისაზღვრება სუროგაციის ხელშეკრულების მხარეთა რელიგიური კუთვნილების მიხედვით.³³⁶ ამასთანავე, კომიტეტის შემადგენლობის სამი წევრის სქესი უნდა განსხვავდებოდეს კომიტეტის სხვა წევრების სქესისგან.³³⁷ განაცხადს, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების

³³³ Vertommen S, Surrogacy at The Fertility Frontier, History of the present, A Journal of Critical History, 2024, p. 108.

³³⁴ Shalev C., Surrogate Motherhood, Publisher: International Academy of Comparative Law, Edition: Colloque volume 14, 2011, p. 175. / <<https://www.gov.il/en/service/embryo-carrying?trigger=sugg>> [16.10.2024]

³³⁵ <<https://www.gov.il/en/service/embryo-carrying>> [08.08.2025] / עובדיו לנשיאת הסכמי חוק (הסכם אישור), 1996-1997. [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ -1996).

³³⁶ იქვე. / Benshushan A. and Schenker J. G., Legitimizing Surrogacy in Israel, Human Reproduction, Volume 12, No.8, 1997, p. 1832–1834.

³³⁷ იქვე. / Benshushan A. and Schenker J. G., Legitimizing Surrogacy in Israel, Human Reproduction Volume 12, No.8, 1997, p. 1832–1834.

(სუროგაციის ხელშეკრულების) დამტკიცების შესახებ, რომელიც წარედგინება კომიტეტს, თან უნდა დაერთოს შემდეგი დოკუმენტაცია: ა) სუროგაციის ხელშეკრულების პროექტი, რომლის დადებაც არის დაგეგმილი, ბ) სამედიცინო დასკვნა იმის თაობაზე, რომ შემკვეთ დედას არ შეუძლია დაორსულება, ანდა ორსულობის შენარჩუნება ანდა სხვა მიზეზის თაობაზე, რომლის გამოც, ორსულობა სერიოზულ საფრთხეს შეუქმნის შემკვეთი დედის ჯანმრთელობას, გ) ნეონტოლოგიის და გინეკოლოგიის სპეციალისტის სამედიცინო დასკვნა პოტენციური სუროგატული დედის დაორსულებისა და ორსულობის (ემბრიონების ტარების) პროცესისთვის მზაობისა და ვარგისიანობა-შესაფერისობის შესახებ, დ) ფსიქოლოგიური შეფასება პოტენციური სუროგატული დედის დაორსულებისა და ორსულობის (ემბრიონების ტარების) პროცესისთვის მზაობისა და შესაფერისობის შესახებ, ასევე ფსიქოლოგის შეფასება შემკვეთი მშობლების სუროგაციის პროცესისთვის მზაობა-შესაფერისობის შესახებ, ე) ფსიქოლოგის ან სოციალური მუშაკის დასტური, იმის შესახებ, რომ შემკვეთმა მშობლებმა მიიღეს შესაბამისი პროფესიული კონსულტაცია სუროგაციის მნიშვნელობისა და შედეგების შესახებ, მათ შორის ალტერნატიული, მშობლად გახდომის გზების არსებობის და მეთოდების გამოყენების შესაძლებლობის შესახებ, ვ) სამედიცინო საიდუმლოების გამხელაზე თანხმობა (უარი სამედიცინო საიდუმლოებაზე) სუროგაციის ხელშეკრულების ყველა მხარისაგან, ზ) შემკვეთი მშობლების თანხმობა, მათ შესახებ მონაცემების ნასამართლეობის რეესტრიდან ამოღების შესახებ, თ) სუროგაციის ხელშეკრულების ანაზღაურებადი შუამავლის დახმარებით გაფორმების შემთხვევაში, კომიტეტს უნდა წარედგინოს შუამავალთან დადებული შესაბამისი ხელშეკრულება და შუამავლის მონაცემები.³³⁸

³³⁸ חוק ומעמד האישה (רוש"א חס"ח), תשנ"ו-1996. [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ -1996).

აღნიშნული კომიტეტის სხდომები დახურულია და იკრძალება კომიტეტის სხდომაზე განხილული საკითხების პუბლიცირება.³³⁹ ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ ისრაელის კანონის მიხედვით, პოტენციური მშობლები, რომლებსაც შეუძლიათ სუროგაციით სარგებლობა არიან - მეუღლეები, ბიოლოგიური მარტოხელა მამაკაცი, ან ბიოლოგიური მარტოხელა ქალი; ამასთანავე, „პოტენციური მშობლების“ ასაკი არ უნდა იყოს 18 წელზე ნაკლები, ხოლო სხვა შემთხვევაში, ერთ-ერთი პოტენციური მშობლის ასაკი მაინც უნდა იყოს 54 წელზე ნაკლები. იმ შემთხვევაში, თუ შემკვეთი მშობლები არიან მეუღლეები, აუცილებელია სუროგაციის ხელშეკრულების დადების მომენტისათვის მათ არ ჰყავდეთ ორ საერთო შვილზე მეტი, იგივე მოთხოვნა ვრცელდება მარტოხელა შემკვეთ მშობელზე - მას არ უნდა ჰყავდეს ორ შვილზე მეტი.³⁴⁰ ამასთანავე, შემკვეთი მშობლები არ უნდა იყვნენ ნასამართლევნი, ისეთი დანაშაულის ჩადენისათვის, რომლის ბუნებიდან, სიმძიმიდან ან გარემოებებიდან გამომდინარე, არსებობს სერიოზული საფრთხე, რომ შეილახება სუროგაციის შედეგად დაბადებული ბავშვის კეთილდღეობა და საუკეთესო ინტერესები.³⁴¹ პოტენციური სუროგატული დედა უნდა იყოს იმავე რელიგიის აღმსარებელი, რომელსაც განეკუთვნება შემკვეთი დედა, ან შემკვეთი მარტოხელა მამა,³⁴² მაგრამ, თუ სუროგაციის ხელშეკრულების ყველა პოტენციური მხარე არის არაებრაული წარმომავლობის, კომიტეტს შეუძლია გადაუხვიოს რელიგიათა იგივეობის ზემოაღნიშნულ მოთხოვნას კომისიაში შემავალი შესაბამისი სასულიერო პირის მოსაზრების საფუძველზე.³⁴³ იუდაიზმში ახალშობილის

³³⁹ חוק הנישואין (החוק), 1996. [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ -1996).

³⁴⁰ იქვე.

³⁴¹ იქვე.

³⁴² <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025] / Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 8.

³⁴³ חוק הנישואין (החוק), 1996. [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ -1996). / <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025].

რელიგიური კუთვნილება განისაზღვრება დედის რელიგიური კუთვნილების მიხედვით.³⁴⁴ ისრაელის „ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ“ კანონით სუროგაციით სარგებლობისთვის აუცილებელია, ექსტრაკორპორული განაყოფიერებისთვის გამოყენებული ერთი რეპროდუქციული უჯრედი (კვერცხუჯრედი ან სპერმა) მაინც, ეკუთვნოდეს შემკვეთ მშობელს,³⁴⁵ ამასთანავე, შემკვეთი მშობლები უნდა იყვნენ ისრაელის რეზიდენტები - პირები, რომლებიც „ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმების“ დადებამდე და სუროგაციით სარგებლობის მოთხოვნის განსახილველად წარდგენამდე, არიან ისრაელის მოქალაქეები, ან აქვთ ისრაელში ცხოვრების უფლება და ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში მინიმუმ სამი წელი, ან ბოლო 18 თვის განმავლობაში მინიმუმ 12 თვე ცხოვრობენ ისრაელში.³⁴⁶ გასათვალისწინებელია, რომ ექსტრაკორპორალური განაყოფიერებით ემბრიონის შექმნა, სუროგატული დედის საშვილოსნოში ტრანსფერის მიზნით, არ დაიშვება, თუ არ არსებობს „ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმება“, რომელიც შესაბამისმა კომიტეტმა დაამტკიცა. ამასთანავე, ისრაელში, სუროგაცია დაშვებულია შემდეგი წინაპირობების დაკმაყოფილებისას: 1) კვერცხუჯრედი, რომლის გამოყენებაც მოხდება „ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმების“ განხორციელების ფარგლებში, არ იქნება სუროგატული დედის, 2) სუროგატულ დედასა და მარტოხელა შემკვეთ მშობელს შორის „ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმების“ დადებისას, ბიოლოგიური მასალა, უნდა ეკუთვნოდეს პოტენციურ მშობელს (მამას, ან დედას), 3) ექსტრაკორპორალური განაყოფიერება და ემბრიონის იმპლანტაცია უნდა ჩატარდეს აკრედიტირებულ სამედიცინო

³⁴⁴ Vertommen S., Surrogacy at the Fertility Frontier Rethinking Surrogacy in Israel/Palestine as an (Anti) Colonial Episteme, Universiteit of Amsterdam, 2024, p. 116.

³⁴⁵ חוק מימון תאגיד מייצור (רש"מ תשנ"ו-1996, [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ - 1996). / <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025]. / Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 8.

³⁴⁶ იქვე.

დაწესებულებაში.³⁴⁷ განაცხადის განხილვის შემდეგ, კომიტეტს შეუძლია დაამტკიცოს „ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმება“, ან დაამტკიცოს იგი გარკვეული პირობებით.³⁴⁸ იმისთვის რომ სუროგატული დედობის კანდიდატი გახდეს სუროგატული დედა, ის უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს: ა) პოტენციური სუროგატული დედა არ უნდა იმყოფებოდეს ქორწინებაში, მაგრამ, მიუხედავად აღნიშნული აკრძალვისა, კომიტეტს აქვს უფლება გასცეს ქორწინებაში მყოფ სუროგატულ დედასთან, „ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმების“ დადების ნებართვა, თუ დამტკიცდა, რომ შემკვეთ მშობლებს, გონივრული ძალისხმევის მიუხედავად, არ მიეცათ შესაძლებლობა გაეფორმებინათ შეთანხმება დაუქორწინებელ პოტენციურ სუროგატულ დედასთან; ბ) პოტენციური სუროგატული დედა არ უნდა იყოს შემკვეთი მშობლების ნათესავი;³⁴⁹ თავის მხრივ, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ კანონის მიხედვით, ერთმანეთის ნათესავებად მიიჩნევიან შემდეგი პირები: დედა, შვილი, შვილიშვილი (გოგონა), და, დეიდა, მამიდა, ბიძაშვილი (გოგონა) ან დეიდაშვილი (გოგონა), გარდა ნათესაობისა, რომელიც წარმოიშვა შვილად აყვანის გზით.³⁵⁰ გ) პოტენციური სუროგატული დედის მიერ, ადრე გაჩენილი შვილები არ უნდა იყვნენ დაბადებულები სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე და უნდა იმყოფებოდნენ პოტენციური სუროგატული დედის მეურვეობაში, რაც ასევე, იმას ნიშნავს, რომ სასამართლოს არ უნდა ჰქონდეს პოტენციური სუროგატული დედისთვის ჩამორთმეული მის შვილებზე მეურვეობის უფლება; დ) პოტენციურ სუროგატულ დედას არ უნდა ჰქონდეს ოთხზე მეტი ბავშვი დაბადებული, ე) ემბრიონის გამოზრდის შესახებ

³⁴⁷ חוק הנישואין (החוק ה-1996, [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ -1996).

³⁴⁸ იქვე.

³⁴⁹ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 8.

³⁵⁰ חוק הנישואין (החוק ה-1996, [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ-1996). / <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025].

შეთანხმების დამტკიცების მომენტისათვის პოტენციური სუროგატული დედა უნდა იყოს არანაკლებ 22 წლის და არაუმეტეს 39 წლის ასაკის; ვ) პოტენციურ სუროგატულ დედას, წარსულში არ უნდა ჰქონდეს ორ სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე რეალიზებულ ორსულობაზე მეტი, რაც ნიშნავს იმასაც, რომ ქალს შეუძლია სუროგატული დედა იყოს მხოლოდ სამჯერ; ზ) პოტენციურ სუროგატულ დედას, ორი წინა სუროგაციის ფარგლებში, ბავშვი უნდა ჰყავდეს დაბადებული მხოლოდ ერთხელ; დაზუსტებისთვის, თუ ბავშვი ორივე შემთხვევაში დაიბადა ქალი ვეღარ გადება სუროგატული დედა. თ) იმ შემთხვევაში, თუ პოტენციური სუროგატული დედა იმყოფება ქორწინებაში, აუცილებელია მის მეუღლეს, მისთვის გასაგებ ენაზე, განემარტოს სუროგაციის მნიშვნელობა, რისკები და შედეგები.³⁵¹ პოტენციური სუროგატული დედის მეუღლეს უფლება აქვს დაგეგმილი სუროგაციის შესახებ თავისი პოზიცია წარუდგინოს კომიტეტს, რომელიც თავის მხრივ, აღნიშნულ პოზიციას გააცნობს შემკვეთ მშობლებს სანამ სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისათვის გასცემს ნებართვას.³⁵² გარდა თქმულისა, სუროგატული დედის ბოლო მშობიარობიდან, სუროგაციის განაცხადის წარდგენამდე, გასული უნდა იყოს სულ მცირე 12 თვე, ხოლო, თუ სუროგატული დედის ბოლო ორსულობის შედეგად, ბავშვი დაიბადა საკეისრო კვეთით, საკეისრო კვეთიდან, სუროგაციის განაცხადის წარდგენამდე, გასული უნდა იყოს 18 თვე.³⁵³ ლიტერატურაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომლის მიხედვითაც, სუროგატულ დედად არ უნდა დაიშვას ქალი, რომლის შვილების ასაკი, გარკვეულ ასაკობრივ შუალედშია მოქცეული (მაგალითად, ოთხიდან ათ წლამდე), რადგან სუროგაცია უარყოფითად შეიძლება აისახოს

³⁵¹ חוק תשנ"ו-1996 (חוק אי-שוויון), [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ-1996). / <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025].

³⁵² იქვე.

³⁵³ <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025]. / <https://www.gov.il/BlobFolder/service/embryo-carrying/he/services_embryo_carrying_drishot-refuiot.pdf> [15.08.2025].

სუროგატული დედის იმ შვილების ფსიქიკურ მდგომარეობაზე, რომლებიც ექცევიან აღნიშნულ ასაკობრივ შუალედში.³⁵⁴

გასათვალისწინებელია მიზეზები, რომელთა არსებობის გამო, პოტენციურ სუროგატულ დედას, კომიტეტი ვერ მისცემს ნებართვას გახდეს სუროგატული დედა.³⁵⁵ კერძოდ, თუ სუროგაციის განაცხადის წარდგენამდე, პოტენციურ სუროგატულ დედას: ა) არ ჰქონდა მშობიარობის გამოცდილება, ან ჰქონდა ხუთი მშობიარობის შემთხვევა, ბ) ჰქონდა ორი საკეისრო კვეთის შემთხვევა, გ) ბოლო ორსულობისას, ჰქონდა ნაადრევი მშობიარობა, ან თუ ნაყოფი დაიბადა ორსულობის ხანგრძლივობის შეუსაბამო დაბალი წონით, დ) ბოლო მშობიარობისას დაუზიანდა ნაწლავი, ე) დაუდგინდა ე.წ. „გარე ორსულობა“, ვ) ადგილი ჰქონდა სპონტანურ აბორტს, საშვილოსნოს ყელის უკმარისობის რისკით, ზ) აქვს რაიმე ქრონიკული დაავადება, რომელიც შესაძლოა საფრთხეს უქმნიდეს სუროგატულ დედას ან ნაყოფს, თ) ჰყავს/ჰყავდა მშობლები მე-2 ტიპის შაქრიანი დიაბეტით, თ) წინა ერთი ან რამდენიმე ორსულობის დროს, გადატანილი აქვს გესტაციური დიაბეტი ან ორსულობის ჰიპერტენზია, ასევე, აქვს ან წარსულში ჰქონდა ჰიპერტენზია, ი) მეორე ან შემდგომი ორსულობის დროს, ჰქონდა პრეეკლამფსია, კ) აქვს შესაბამისი ინდექსის სიმსუქნე, ლ) აქვს გენიტალური ჰერპესი ან ბუშტუკოვანი კონდილომები, მ) აღმოუჩნდა საშვილოსნოს ყელის უჯრედებში პათოლოგიური ცვლილებები, ნ) ჩატარებული აქვს კონიზაცია,³⁵⁶ ო) ჰყავს/ჰყავდა ახლო ნათესავები (ბებია/ბაბუა, დედა/მამა ან და/მმა), ვისაც დაუდგინდა ძუძუს ან საკვერცხის სიმსივნე, პ) აქვს რეზუს-უარყოფითი სისხლი, ჟ) აქვს დამოკიდებულება სიგარეტის მოწევის ან ნარკოტიკებისა და ალკოჰოლის მიმართ, რ) აქვს პიროვნების აშლილობის ან სხვა

³⁵⁴ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 26.

³⁵⁵ <https://www.gov.il/BlobFolder/service/embryo-carrying/he/services_embryo_carrying_drishot-refuiot.pdf> [15.08.2025].

³⁵⁶ *კონიზაცია – საშვილოსნოს დაზიანებული უბნის (ნაწილობრივი, ან მთლიანი) მოკვეთა / <<https://emedicine.medscape.com/article/270156-overview>> [09.08.2025].

ფსიქიკური დაავადება, რის გამოც მოთავსებული იყო შესაბამისი პროფილის საავადმყოფოში, ს) წარსულში, ორსულობის პროცესში, ან ორსულობის შემდეგ, გადატანილი აქვს დეპრესია, ტ) არ აქვს ინფორმაციული თანხმობის გაცემის უნარი.³⁵⁷

ისრაელში არ დაიშვება ტრადიციული სუროგაცია და შესაბამისად, სუროგატულ დედასა და მის ნაყოფს შორის გენეტიკური კავშირი არ უნდა არსებობდეს.³⁵⁸

„ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ“ კანონი, არეგულირებს სუროგაციის ხელშეკრულების შინაარსს. კანონისმიერი მოთხოვნაა, რომ „ემბრიონის გამოზრდის შესახებ“ შეთანხმება უნდა დაიდოს მხარეთა თავისუფალი ნების გამოვლენის შედეგად და რომ ხელშეკრულების პირობები და შედეგები გასაგები იყოს ყველა მხარისთვის.³⁵⁹ „ემბრიონის გამოზრდის შესახებ“ შეთანხმება უნდა ადგენდეს, რომ ექსტრაკორპორული განაყოფიერება, განაყოფიერებული კვერცხუჯრედის ტრანსფერი სუროგატული დედის საშვილოსნოში, ორსულობა(ორსულობის პროცესი) და მშობიარობა უნდა მოხდეს ისრაელში, თუმცა, საპატიო მიზეზთა არსებობისას, კომიტეტს შეუძლია დაუშვას ორსულობის ნაწილმა პერიოდმა გაიაროს ისრაელის ფარგლებს გარეთ. ³⁶⁰ შეთანხმებაში უნდა აღინიშნოს, რომ განაყოფიერებული კვერცხუჯრედის ტრანსფერი, სუროგატული დედის საშვილოსნოში მაქსიმუმ ხუთ ჯერ განხორციელდება - ხუთი მცდელობა ორსულობის მიღწევის მიზნით.³⁶¹ შეთანხმებაში არ უნდა იყოს ისეთი პირობები, რომლებიც შელახავენ ბავშვის

³⁵⁷ <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025]. /

<https://www.gov.il/BlobFolder/service/embryo-carrying/he/services_embryo_carrying_drishot-refuiot.pdf> [15.08.2025].

³⁵⁸ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 8.

³⁵⁹ חוק ה"י-1996. [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ-1996). / <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025].

³⁶⁰ იქვე.

³⁶¹ იქვე.

საუკეთესო ინტერესებს, ან რომელიმე მხარეს ჩააყენებენ არახელსაყრელ მდგომარეობაში.³⁶² თუ კომიტეტმა დაამტკიცა ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმება, ხელშეკრულებას ყველა მხარემ ხელი უნდა მოაწეროს კომიტეტის წინაშე და ნებისმიერი ცვლილება ხელშეკრულებაში მოითხოვს კომიტეტის დამატებით თანხმობას.³⁶³ თუ კომიტეტმა უარყო ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმების დამტკიცების განაცხადი, წერილობითი გადაწყვეტილება უნდა იყოს მოტივირებული.³⁶⁴ ისრაელში, მხოლოდ კომიტეტს აქვს უფლება დაამტკიცოს ემბრიონის გამოზრდის შესახებ შეთანხმების საფუძველზე გადასახდელ კომპენსაციასთან დაკავშირებული პირობები, რომლებიც ეხება სუროგატული დედის ყოველთვიური ფაქტობრივი ხარჯების ანაზღაურებას, მათ შორის ისეთი ხარჯების ანაზღაურებას, რომლებიც დაკავშირებულია - შეთანხმების შესრულებასთან, იურიდიული კონსულტაციის ხარჯების და დაზღვევის ხარჯების ანაზღაურებას, ასევე, დახარჯული დროის, განცდილი დისკომფორტის, შესაძლო დაკარგული შემოსავლის ანაზღაურების, შრომისუნარიანობის დროებით დაკარგვის გამო გადასახდელ კომპენსაციასთან.³⁶⁵ კომიტეტი უფლებამოსილია დათანხმდეს სუროგატული დედისთვის ნებისმიერ სხვა სამართლიან კომპენსაციას.³⁶⁶ გასათვალისწინებელია, რომ ისრაელში კომიტეტის თანხმობის გარეშე არავის არ აქვს უფლება დადოს სუროგაციის ხელშეკრულება, ანდა განსაზღვროს სუროგატული დედისთვის გადასახდელი კომპენსაციის სახე და მისი მოცულობა.³⁶⁷ სუროგაციის გზით ბავშვის დაბადებიდან არაუგვიანეს 24 საათისა

³⁶² חוק מימון תאגידים (רשימת מימון ומעמד חש"ו-1996. [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ-1996). / <https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying> [09.08.2025].

³⁶³ იქვე. / <https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying> [09.08.2025].

³⁶⁴ იქვე. / <https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying> [09.08.2025].

³⁶⁵ იქვე. / Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 8-9, 22.

³⁶⁶ იქვე. / <https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying> [09.08.2025]. / Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 22.

³⁶⁷ იქვე.

შემკვეთმა მშობლებმა უნდა შეატყობინონ სოციალურ სამსახურს ბავშვის სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადების შესახებ. სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვი არის შემკვეთი მშობლების მეურვეობის ქვეშ და მათ ბავშვის მიმართ აქვთ მშობლის ყველა უფლება და მოვალეობა.³⁶⁸ ბავშვის დაბადების შემდეგ, სუროგატული დედა, სოციალური მუშაკის თანდასწრებით ბავშვს გადასცემს შემკვეთ მშობლებს; აკრძალულია სუროგაციის შედეგად დაბადებული ბავშვის გადაცემა სოციალური მუშაკის თანხლების გარეშე. ბავშვის დაბადებიდან შვიდი დღის განმავლობაში შემკვეთმა მშობლებმა უნდა მიმართონ სასამართლოს სუროგაციის შედეგად დაბადებულ ბავშვზე მშობლის უფლების დადგენა-აღიარების მოთხოვნით; ხოლო, თუ შემკვეთი მშობლები აღნიშნულ განაცხადს არ წარდგენენ, განაცხადს წარადგენს სოციალური მუშაკის თხოვნით პროკურორი.³⁶⁹ მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ, შემკვეთი მშობლები ხდებიან სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის სრულფასოვანი იურიდიული მეურვეები და წარმომადგენლები; სუროგატულ დედას, შეუძლია უარი თქვას სუროგაციის ხელშეკრულებაზე და მოითხოვოს ბავშვის დატოვება, რასაც სასამართლო დააკმაყოფილებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დარწმუნდება, რომ გარემოებათა ცვლილების გამო, აღნიშნული შეესაბამება და არ ეწინააღმდეგება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს; იმ შემთხვევაში, თუ სასამართლო დააკმაყოფილებს სუროგატული დედის მოთხოვნას სუროგაციის ხელშეკრულებაზე უარის თქმის შესახებ, სასამართლო განსაზღვრავს სუროგატული დედის მშობლის უფლებებს ბავშვის მიმართ.³⁷⁰ თუ სუროგატული დედის მოთხოვნა ბავშვის დატოვებაზე დაკმაყოფილდება, სასამართლოს შეუძლია მასვე დააკისროს შემკვეთი მშობლებისათვის გაღებული ხარჯების ანაზღაურება. შესაბამისად, ისრაელის კანონმდებლობა ადგენს, რომ

³⁶⁸ קח מימכה תאישל מ'רוב (רו"א מכה ומעמ ויל"ה), נא"ו-1996. [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემבריוნის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ-1996).

³⁶⁹ იქვე.

³⁷⁰ იქვე.

სუროგაციის ხელშეკრულების დადების შემდეგ, სუროგატულ დედას შეუძლია უარი თქვას სუროგაციის ხელშეკრულებაზე, ოღონდ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ხდება გარემოებების „რეალური ცვლილება“, რომელიც ამართლებენ ხელშეკრულების გაუქმებას; ამასთანავე სუროგაციის ხელშეკრულების გაუქმება დასაშვებია პოტენციური მშობლებისათვის მშობლობის ორდერის გამოცემამდე.³⁷¹ აღნიშნული სასამართლოს სხდომები დახურულია, გამონაკლისი შემთხვევების გარდა. სასამართლოს გადაწყვეტილება (მიუხედავად შინაარსისა) ექვემდებარება იუსტიციის სამინისტროს სპეციალურ რეესტრში რეგისტრაციას.³⁷²

ნებისმიერი შემდეგი ქმედება ისჯება პატიმრობით, ხოლო იურიდიული პირის შემთხვევაში სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული ჯარიმით: ა) კანონის მოთხოვნების დარღვევით განხორციელებული ექსტრაკორპორული განაყოფიერება, ანდა ემბრიონის ტრანსფერი სუროგატული დედის საშვილოსნოში, ბ) კანონის დარღვევით კომპენსაციის განსაზღვრა და გადახდა სუროგატული დედისთვის, გ) კანონის დარღვევით და კომიტეტის თანხმობის გარეშე სუროგაციის ხელშეკრულების დადება, დ) კანონის დარღვევით ბავშვის მიღება სუროგატული დედისგან მეურვეობაში.

ისრაელის სუროგაციის ხელშეკრულებების დამტკიცების კომიტეტის, 2025 წლის 24 თებერვალს გამოქვეყნებული ოფიციალური სტატისტიკის მიხედვით, 2024 წელის კომიტეტში შემოვიდა 151 განაცხადი სუროგაციის ხელშეკრულების დამტკიცების შესახებ, ხოლო ჯამში, 1996 წლიდან 2024 წლის ჩათვლით 2270 განაცხადი.³⁷³ 1996 და 1997 წელს კომიტეტში განაცხადი საერთოდ არ შესულა.

³⁷¹ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 8-9.

³⁷² עובדיו ומעמד החסה (ראשי), 1996-1997. [09.08.2025] (ისრაელის კანონი, ემბრიონის გამოზრდის შეთანხმების შესახებ-1996).

³⁷³ <https://www.gov.il/BlobFolder/service/embryo-carrying/he/services_embryo_carrying_mispar_pniot.pdf> [15.08.2025]. / עובדיו ומעמד החסה (ראשי) - სუროგაციის ხელშეკრულებების დამტკიცების კომიტეტი.

ისრაელში, 2024 წელს, სუროგაციის დახმარებით დაიბადა 95 ბავშვი, ხოლო, 1996 წლიდან 2024 წლის ჩათვლით ჯამში 1379 ბავშვი.³⁷⁴ 1996 წლიდან 2024 წლის ჩათვლით, კომიტეტის მიერ, უარი ითქვა 58 სუროგაციის ხელშეკრულების დამტკიცების შესახებ განაცხადის დაკმაყოფილებაზე, ამასთანავე, პირველი 3 განაცხადი პირველად 2016 წელს არ დაკმაყოფილდა.³⁷⁵

ისრაელში, ტრანსნაციონალური სუროგაციისადმი ინტერესი გაცილებით მაღალია ვიდრე ქვეყნის შიგნით ნაციონალურის მიმართ.³⁷⁶ 2005–2017 წლებში, ისრაელში 700 ბავშვი დაიბადა ადგილობრივი (ნაციონალური) სუროგაციის ხელშეკრულებების რეალიზაციის საფუძველზე, ხოლო 1513 ბავშვი დაიბადა საერთაშორისო სუროგაციის ხელშეკრულებების რეალიზაციის საფუძველზე.³⁷⁷ მიიჩნევა, რომ ისრაელში, ტრანსნაციონალური სუროგაციისადმი ინტერესი გაპირობებულია იმით, რომ საზღვარგარეთ, სადაც მყარდება სუროგაციის ურთიერთობა, შედარებით ნაკლები ბიუროკრატიული ბარიერია, სუროგაციის რეალიზების პროცესი უფრო სწრაფია, სუროგაციული ურთიერთობა ფინანსურად ბევრად მომგებიანია, სუროგაციის ურთიერთობის კანონშესაბამისობის მონიტორინგის ინტენსივობა გაცილებით სუსტია.³⁷⁸ აქვე აღსანიშნავია, რომ შუამავალი სააგენტოების უმრავლესობა, მათ მიერ შემოთავაზებული სუროგაციის ურთიერთობის კომერციული ხასიათის შენიღბვას ცდილობენ „დახმარების“, „ზრუნვის“ და „ალტრუიზმის“ ნარატივი.³⁷⁹ ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრების მიხედვით, კომერციული მოტივებით მოქმედი შუამავალი სააგენტოები შეუსაბამოა სუროგაციის

³⁷⁴ <https://www.gov.il/BlobFolder/service/embryo-carrying/he/services_embryo_carrying_mispar-pniot.pdf> [15.08.2025].

³⁷⁵ <https://www.gov.il/BlobFolder/service/embryo-carrying/he/services_embryo_carrying_mispar-pniot.pdf> [15.08.2025].

³⁷⁶ Vertommen S., Surrogacy at the Fertility Frontier Rethinking Surrogacy in Israel/Palestine as an (Anti) Colonial Episteme, Universiteit of Amsterdam, 2024, p. 121-122.

³⁷⁷ იქვე.

³⁷⁸ იქვე.

³⁷⁹ იქვე.

მიზანთან და მორალთან.³⁸⁰ აღნიშნულის მიზეზი არის ის, რომ შუამავალი სააგენტოს ძირითად ინტერესს წარმოადგენს საკუთარი მოგების მაქსიმალურად გაზრდა და კლიენტების დაკმაყოფილება და რაც შეიძლება მეტი სუროგაციის ხელშეკრულების გაფორმება.³⁸¹

ისრაელის კანონმდებლობა სუროგაციის ხელშეკრულებას განიხილავს, როგორც მხარეთა მიერ დამოუკიდებლად, „თავისუფალი ბაზრის“ პირობებში დადებულ ხელშეკრულებას, მაგრამ, რომელიც დადასტურებისათვის წარდგენილ უნდა იქნეს სპეციალურ კომიტეტში.³⁸² აღნიშნული კომიტეტის ძირითადი დანიშნულებაა დადასტუროს სუროგაციის ხელშეკრულება მხოლოდ მას შემდეგ, რაც შეამოწმებს და დარწმუნდება რომ სუროგაციის ხელშეკრულება შეესაბამება საკანონმდებლო პირობებს, რომ აღნიშნული ხელშეკრულება დადებულია მხარეების თავისუფალი ნების გამოვლენის შედეგად და რომ სახელშეკრულებო ურთიერთობისას არ იქნება ხელყოფილი სუროგატული დედის ჯანმრთელობა და ბავშვის კეთილდღეობა და საუკეთესო ინტერესები.³⁸³

2. ევროპის ქვეყნები

ევროპის ქვეყნების დამოკიდებულება სუროგაციის მიმართ არაერთგვაროვანია. ევროპის ზოგიერთი ქვეყნა კრძალავს სუროგაციის მომსახურებით სარგებლობას და მისთვის ფულის გადახდას, ზოგიერთი კი, პირიქით არც კი არეგულირებს.³⁸⁴ ბოლოდროს, იკვეთება ალტრუისტული სუროგაციის მოდელის დადგენის ტენდენცია. ამის კარგი მაგალითია, საბერძნეთი, ირლანდია ნიდერლანდები და ა.შ.

³⁸⁰ Lipkin N. and Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 29.

³⁸¹ იქვე, 29-30.

³⁸² იქვე, 8-9.

³⁸³ იქვე, 8-9.

³⁸⁴ De Groot D., European Parliamentary Research Service, Surrogacy: The legal Situation in the Eu, Document Number: PE 769.508, 2025, p. 2. / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](https://ssrn.com/abstract=1689774), DOI:[10.2139/ssrn.1689774](https://doi.org/10.2139/ssrn.1689774), 2010, p. 2.

3. საბერძნეთის სუროგაციის მოდელი

საბერძნეთის რესპუბლიკამ ჯერ კიდევ 2002 წელს დაუშვა სუროგაცია სამოქალაქო კოდექსში შესაბამისი ცვლილების განხორციელებით.³⁸⁵ შედეგად, საბერძნეთში, დაშვებულ იქნა ალტრუისტული გესტაციური სუროგაცია.³⁸⁶ რაც შეეხება სუროგაციის სხვა სახეებს, როგორიც არის ტრადიციული, კომერციული, ანდა სოციალური სუროგაცია, ისინი საბერძნეთში არ არის დაშვებული.³⁸⁷ საბერძნეთის რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შესახებ კანონის მე-13 მუხლის მიხედვით, სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა იყოს უსასყიდლო. ასევე, აღსანიშნავია, რომ განსაზღვრული ნებადართული დანახარჯები არ აქცევს სუროგაციის ხელშეკრულებას სასყიდლიანად; ნებადართულ კომპენსაციას და მამასადამე, ანაზღაურებას მიეკუთვნება: ა) ხელოვნურ განაყოფიერებასთან, ორსულობასთან, მშობიარობასთან და მშობიარობის შემდგომ საჭიროებებთან დაკავშირებული ფულადი ხარჯის ანაზღაურება; ასევე, დაიშვება კომპენსაცია, რომელიც საჭიროა სუროგატული დედისთვის მიუღებელი შრომითი შემოსავლის ანაზღაურებისთვის, რომელიც ქალმა რეალურად ვერ მიიღო იმის გამო, რომ ხელოვნური განაყოფიერების, ორსულობის, მშობიარობის ან მშობიარობის შემდგომ პერიოდში მოუწია სამსახურის მიტოვება, ან ანაზღაურების გარეშე შვებულებაში გასვლა.³⁸⁸ საბერძნეთის კანონმდებლობის მიხედვით, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით ხელოვნური განაყოფიერება ემსახურება ადამიანის შთამომავლობის ყოლის მისწრაფების რეალიზაციას და დაიშვება მხოლოდ ბავშვის საუკეთესო

³⁸⁵ Law 3089/2002, <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/175735/nomos-3089-2002#google_vignette> [01.10.2025].

³⁸⁶ <<https://www.greeklawdigest.gr/topics/aspects-of-greek-civil-law/item/217-surrogacy-proceedings-in-greece-after-the-implementation-of-law-4272-2014>> [29.09.2025]. / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, *SSRN Electronic Journal*, DOI:[10.2139/ssrn.1689774](https://doi.org/10.2139/ssrn.1689774), 2010, p. 2.

³⁸⁷ Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, *SSRN Electronic Journal*, DOI:[10.2139/ssrn.1689774](https://doi.org/10.2139/ssrn.1689774), 2010, p. 2.

³⁸⁸ Law 3305/2005, Enforcement of Medically Assisted Reproduction, Article 13, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [10.01.2026] / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, *SSRN Electronic Journal*, DOI:[10.2139/ssrn.1689774](https://doi.org/10.2139/ssrn.1689774), 2010, p. 2-4.

ინტერესების უზრუნველყოფის პირობით.³⁸⁹ საბერძნეთის რესპუბლიკის სამოქალაქო კოდექსის 1455-ე მუხლის მიხედვით, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით ხელოვნური განაყოფიერება დაიშვება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც განაყოფიერება ბუნებრივი გზით შეუძლებელია, ანდა როდესაც ბუნებრივი გზით განაყოფიერების შემთხვევაში, არსებობს ბავშვისთვის მძიმე დაავადების გადაცემის საფრთხე.³⁹⁰ პირს, ხელოვნური განაყოფიერებით შეუძლია იყოლიოს შვილი მხოლოდ თავისი ფერტილური პერიოდის ამოწურვამდე.³⁹¹ აქვე, აღსანიშნავია, რომ ხელოვნური განაყოფიერებისათვის დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენება არ დაიშვება, თუ ეს არ გამომდინარეობს სამედიცინო აუცილებლობიდან.³⁹² საბერძნეთის სამოქალაქო კოდექსის 1456-ე მუხლის მიხედვით, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით ხელოვნური განაყოფიერება დაიშვება მხოლოდ პოტენციური მშობლის (მარტოხელა ქალის) ან მშობლების (პეტერო წყვილი) ნოტარიულად დამოწმებული თანხმობით.³⁹³ ამასთანავე, ემბრიონის იმპლანტაციამდე დასაშვებია თანხმობის გამოხმობა, ასევე, თანხმობა ითვლება გაუქმებულად, თუ ემბრიონის ტრანსფერამდე ერთ-ერთი პოტენციური მშობელი გარდაიცვლება.³⁹⁴ მიუხედავად აღნიშნულისა, პოტენციური მამის (ქმრის, ან პარტნიორის) გარდაცვალების შემდეგ, ხელოვნური განაყოფიერება, მისი მშობლად გამოცხადების მიზნით, დაიშვება სასამართლოს ნებართვით, თუ: ა) გარდაცვლილი მამაკაცი იყო უნაყოფო, ან არსებობდა მისი გარდაცვალების

³⁸⁹ Law 3305/2005, Enforcement of Medically Assisted Reproduction, Article 13, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [01.10.2025], <<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/164338/nomos-3305-2005>> [01.10.2025].

³⁹⁰ Law 3089/2002, Article 1455, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [01.10.2025], https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/175735/nomos-3089-2002#google_vignette [01.10.2025]. / Koukoulis A. N., Medical Involvement in Procreation in Greek Law, BioLaw Journal–Rivista Di BioDiritto, N. 3, 2022, p. 130.

³⁹¹ იქვე.

³⁹² Koukoulis A. N., Medical involvement in Procreation in Greek Law, BioLaw Journal–Rivista Di BioDiritto, N. 3, 2022, p. 130.

³⁹³ Law 3089/2002, Article 1456, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [01.10.2025].

³⁹⁴ იქვე.

რისკი და მან განაცხადა ნოტარიალურად დამოწმებული თანხმობა მისი გარდაცვალების შემდეგ ხელოვნურ განაყოფიერებაზე.³⁹⁵ ყოველივე დაიშვება, თუ განაყოფიერება ხდება გარდაცვალებიდან არაუადრეს 6 თვის და არაუგვიანეს 2 წლის. საბერძნეთის სამოქალაქო კოდექსის 1458-ე მუხლის მიხედვით, განაყოფიერებული კვერცხუჯრედების იმპლანტაცია სუროგატული დედის საშვილოსნოში დასაშვებია მხოლოდ სასამართლოს ნებართვის საფუძველზე, რომელიც სასამართლომ უნდა გასცეს ემბრიონის იმპლანტაციამდე.³⁹⁶ ამავე მუხლის მიხედვით, აუცილებელია პოტენციურ მშობლებსა და პოტენციურ სუროგატულ დედას შორის, ყოველგვარი სასყიდლის გარეშე, წერილობითი ფორმით დაიდოს სუროგაციის ხელშეკრულება; ამასთანავე, თუ პოტენციური სუროგატული დედა იმყოფება ქორწინებაში, აუცილებელია მისმა ქმარმა განაცხადოს თანხმობა. ამის შემდეგ, პოტენციურმა დედამ უნდა მიმართოს სასამართლოს ნებართვის მისაღებად, ხოლო სასამართლო აღნიშნულ ნებართვას გასცემს, თუ პოტენციური დედა დაამტკიცებს, რომ მას სამედიცინო დასკვნით (არგუმენტაციით) ესაჭიროება სუროგაციით (დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიით) სარგებლობა, ვინაიდან არ შესწევს დაორსულების ბუნებრივი უნარი. აღნიშნული სასამართლოს ნებართვის მისაღებად უნდა დამტკიცდეს, რომ პოტენციური სუროგატული დედის ზოგადი ჯანმრთელობის მდგომარეობა მისააღებია ორსულობისთვის.³⁹⁷ სუროგატული დედის საშვილოსნოში გადატანილი კვერცხუჯრედები უნდა ეკუთვნოდეს ან თავად პოტენციურ დედას, ან მესამე პირს - დონორს და დაუშვებელია, რომ სუროგატული დედა დაორსულდეს საკუთარი განაყოფიერებული კვერცხუჯრედით.³⁹⁸ როგორც

³⁹⁵ Law 3089/2002, Article 1457, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](http://www.kodiko.gr/nomothesia/document/175735/nomos-3089-2002#google_vignette)> [01.10.2025], <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/175735/nomos-3089-2002#google_vignette> [01.10.2025].

³⁹⁶ იქვე, Article 1458. / Llopoulou P. AG. A., Basic Concepts of Greek Civil Law, Athens, 2005, p. 457-458.

³⁹⁷ იქვე, Article 1458, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](http://www.kodiko.gr/nomothesia/document/175735/nomos-3089-2002#google_vignette)> [01.10.2025].

³⁹⁸ Llopoulou P. AG. A., Basic Concepts of Greek Civil Law, Athens, 2005, p. 458. / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](https://ssrn.com/abstract=1689774), DOI:[10.2139/ssrn.1689774](https://doi.org/10.2139/ssrn.1689774), 2010, p. 2-4.

ითქვა, სუროგაციის ხელშეკრულება დადებული უნდა იყოს წერილობითი ფორმის დაცვით სუროგატული დედის განაყოფიერებამდე და ხელმოწერილი უნდა იყოს პოტენციური მშობლების (პეტერო წყვილის - მეუღლეები, ან პარტნიორები), ან პოტენციური დედის მიერ (თუ ის მარტოხელაა) და სუროგატული დედის და მისი ქმრის, ან რეგისტრირებული პარტნიორის მიერ (არსებობის შემთხვევაში).³⁹⁹ იმისთვის, რომ სუროგაციის ხელშეკრულება იყოს აღსრულებადი აუცილებელია შემდეგი სამი პირობის დაცვა: 1) ხელშეკრულების ყველა მხარის მიერ ხელმოწერილი უნდა იყოს ინფორმირებული თანხმობა, 2) სუროგაციის ხელშეკრულება მოწონებული უნდა იყოს სასამართლოს მიერ სუროგატული დედის საშვილოსნოში ემბრიონის ტრანსფერამდე, 3) სუროგაციის ხელშეკრულებას უნდა ჰქონდეს არაკომერციული, ალტრუისტული ბუნება (დადასტურებული კონკრეტული დებულებებით).⁴⁰⁰ მიუხედავად იმისა, რომ კანონი არ ითხოვს სუროგაციის ხელშეკრულების ნოტარიულად დამოწმებას, ამას ხშირად ითხოვენ სასამართლოები.⁴⁰¹ აღსანიშნავია, რომ პოტენციურ დედას (შემკვეთ ქალს), ან სუროგატულ დედას საბერძნეთში დროებითი ან მუდმივი ცხოვრების უფლება უნდა ჰქონდეს⁴⁰² და აღნიშნული მოთხოვნა არსებობს იმ მიზნით, რომ გამოირიცხოს სუროგაციული რეპროდუქციის ტურიზმის შესაძლებლობა.⁴⁰³ შესაბამისად, საბერძნეთში ალტრუისტული სუროგაციის ხელშეკრულებები იურიდიული ძალის მქონეა და ექვემდებარება შესრულებას (აღსრულებას).⁴⁰⁴

საბერძნეთის რესპუბლიკაში, 2005 წელს მიღებულ იქნა კანონი - დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შესახებ, რომლის მე-13 მუხლის

³⁹⁹ <<https://www.greeklawdigest.gr/topics/aspects-of-greek-civil-law/item/217-surrogacy-proceedings-in-greece-after-the-implementation-of-law-4272-2014>> [29.09.2025].

⁴⁰⁰ იქვე.

⁴⁰¹ იქვე.

⁴⁰² Law 4272, Article 17, 11.07.2014 <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](https://www.greeklawdigest.gr/topics/aspects-of-greek-civil-law/item/217-surrogacy-proceedings-in-greece-after-the-implementation-of-law-4272-2014)> [06.10.2025].

⁴⁰³ Llopoulou P. AG. A., Basic Concepts of Greek Civil Law, Athens, 2005, p. 458.

⁴⁰⁴ <<https://www.greeklawdigest.gr/topics/aspects-of-greek-civil-law/item/217-surrogacy-proceedings-in-greece-after-the-implementation-of-law-4272-2014>> [29.09.2025].

მიხედვით, პოტენციურმა სუროგატულმა დედამ და პოტენციურმა მშობლებმა უნდა გაიარონ სამედიცინო, მათ შორის ფსიქოლოგიური შემოწმება.⁴⁰⁵ სამედიცინო შემოწმებისას, აღნიშნულმა პირებმა აუცილებლად უნდა გაიარონ გამოკვლევა ადამიანის იმუნოდეფიციტის ვირუსზე, ჰეპატიტზე და სიფილისზე (აივ ინფიცირების შემთხვევაში, მოითხოვება სპეციალური ნებართვა).⁴⁰⁶ შემკვეთი მშობელი, კერძოდ კი ქალი შეიძლება იყოს მაქსიმუმ 54 წლის,⁴⁰⁷ რაც უკავშირდება მისი ფერტილური პერიოდის ამოწურვას.⁴⁰⁸ ამასთანავე, ის რომ მამაკაცებისათვის არ არის დაწესებული სუროგაციით სარგებლობის ზედა ასაკობრივი ზღვარი, ქალებთან მიმართებაში უთანასწორო მიდგომად არ განიხილება, ვინაიდან ქალისა და მამაკაცის ბუნებრივი რეპროდუქციული უნარი განსხვავდება.⁴⁰⁹ თავის მხრივ, ქალს შეუძლია 25 წლიდან 45 წლამდე პერიოდში გახდეს სუროგატული დედა, იმ პირობით, რომ მას სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე, უკვე ჰყავს საკუთარი, ერთი შვილი მაინც.⁴¹⁰ აღსანიშნავია, რომ დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიები გამოიყენება სრულწლოვანი პირების მიმართ, ხოლო არასრულწლოვანი პირების მიმართ მათი გამოყენება შეიძლება, თუ გარკვეული დაავადების გამო, არსებობს რისკი, რომ არასრულწლოვანს შემდგომში ბავშვი არ ეყოლება.⁴¹¹ საბერძნეთის სამოქალაქო კოდექსის 1460-ე მუხლი აწესებს დონორების ვინაობის კონფიდენციალურობას. ამ მუხლის მიხედვით, გამეტების დონორების ვინაობის შესახებ ინფორმაცია არ

⁴⁰⁵ Law 3305/2005, Enforcement of Medically Assisted Reproduction, Article 13, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [29.09.2025]. / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](#), DOI:[10.2139/ssrn.1689774](#), 2010, p. 2-5.

⁴⁰⁶ იქვე, Article 4, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [29.09.2025]. / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](#), DOI:[10.2139/ssrn.1689774](#), 2010, p. 3-4.

⁴⁰⁷ Law 4958/2022, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#), <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/809426/nomos-4958-2022>> [02.10.2025].

⁴⁰⁸ Koukoulis A. N., Medical Involvement in Procreation in Greek Law, *BioLaw Journal–Rivista Di BioDiritto*, N. 3, 2022, p. 131.

⁴⁰⁹ იქვე.

⁴¹⁰ <<https://www.greeklawdigest.gr/topics/aspects-of-greek-civil-law/item/217-surrogacy-proceedings-in-greece-after-the-implementation-of-law-4272-2014>> [05.10.2025].

⁴¹¹ Law 3305/2005, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [05.10.2025].

საჯაროვდება პოტენციური მშობლებისათვის, ხოლო სამედიცინო ცნობები დონორის შესახებ ინახება სპეციალურ საიდუმლო არქივში, დონორის ვინაობის მითითების გარეშე.⁴¹² აღნიშნულ არქივზე, გამონაკლის შემთხვევაში, წვდომის საშუალება ეძლევა ბავშვს და ისიც მხოლოდ ჯანმრთელობის მდგომარეობის საჭიროებიდან გამომდინარე სამედიცინო კვლევებისათვის. თავისმხრივ ბავშვის და შემკვეთი მშობლების ვინაობის შესახებ არ ეცნობება დონორებსაც.⁴¹³

სუროგაციის გამოყენების შემთხვევაში, ბავშვის დედად ითვლება (პრეზუმირდება) შემკვეთი ქალი (მიუხედავად იმისა, რომ ბავშვი შვა სუროგატულმა დედამ), რომელსაც სუროგაციის მომსახურების მიღებისათვის მიეცა შესაბამისი სასამართლო ნებართვა, მაგრამ ეს პრეზუმფცია შეიძლება გაქარწყლდეს სასამართლოში დედობის შედავების სარჩელის წარდგენით, რომელიც უნდა იქნეს წარდგენილ მშობიარობიდან ექვსი თვის ვადაში, შემკვეთი დედის ან სუროგატული დედის მიერ; აღნიშნულ შედავებას ექნება პერსპექტივა, თუ დამტკიცდება, რომ ბავშვი გენეტიკურად სუროგატულ დედასთან არის დაკავშირებული.⁴¹⁴ თუ დამტკიცდება, რომ ბავშვს აქვს გენეტიკური კავშირი სუროგატულ დედასთან, ბავშვის დედად სასამართლო აღიარებს სუროგატულ დედას ბავშვის დაბადების მომენტიდან.⁴¹⁵

ზემოთთქმულის გარდა, საბერძნეთის კანონის - დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შესახებ 26-ე მუხლით, დადგენილია სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობა სუროგაციასთან და რეპროდუქციულ პროცესებთან დაკავშირებული რეგულაციების დარღვევისათვის. ასე მაგალითად, ის ვინც საჯაროდ, პუბლიკაციების, წარმოდგენების, თუ გამოსვლების მეშვეობით, პირდაპირ ან ირიბად აკეთებს

⁴¹² Law 3089/2002, Article 1460, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/175735/nomos-3089-2002#google_vignette)> [05.10.2025], https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/175735/nomos-3089-2002#google_vignette [02.10.2025].

⁴¹³ იქვე.

⁴¹⁴ იქვე, Article 1464, / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](https://ssrn.com/abstract=1689774), DOI:[10.2139/ssrn.1689774](https://doi.org/10.2139/ssrn.1689774), 2010, p. 4.

⁴¹⁵ იქვე, Article 1464.

სუროგაციის რეკლამას, სუროგაციის შესახებ განცხადებებს, სთავაზობს სუროგაციის მომსახურებას ან კომერციულ შუამავლობას, ანდა სთავაზობს ანალოგიურ მომსახურებებს საკუთარი ან მესამე პირების სახელით ორსულობის მიღწევის მიზნით, დაისჯება თავისუფლების აღკვეთით არანაკლებ ორი წლის ვადით და ჯარიმით (1500 ევრო).⁴¹⁶ იგივე პასუხისმგებლობა ემუქრება მას, ვინც დაარღვევს საბერძნეთის სამოქალაქო კოდექსის 1458-ე მუხლს, კერძოდ - დადებს სასყიდლიან სუროგაციის ხელშეკრულებას. გარდა ამისა დადგენილია სხვა პასუხისმგებლობაც. კერძოდ - პირი, ვინც გაამხელს დონორების, რეციპიენტების, ან განაყოფიერებული კვერცხუჯრედის შესახებ ინფორმაციის (დაარღვევს კანონმდებლობით დადგენილ საიდუმლოებას) დაისჯება თავისუფლების აღკვეთით არანაკლებ 2 წლის ვადით.⁴¹⁷ აღნიშნული პასუხისმგებლობა დადგენილია განურჩევლად ყველას მიმართ, იქნება ეს სუროგატული დედა, ექიმი, თუ პოტენციური მშობელი და ა.შ.

ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრების მიხედვით, სუროგაციის მარეგულირებელი წესების დარღვევისათვის დადგენილი სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობის მიუხედავად, საბერძნეთში სუროგაციის განხორციელებული შემთხვევების უმრავლესობა ეფუძნება კომერციულ საწყისებს; აღნიშნული ჩანს თუნდაც იქედან, რომ პოტენციური სუროგატული დედები და პოტენციური მშობლები პროცედურების დაწყებამდე, როგორც წესი ერთმანეთს არ იცნობენ, ხოლო სასამართლოების მიდგომა სუროგაციის ნებართვის განაცხადების განხილვისას მეტად ფორმალურია.⁴¹⁸ შედეგად, იქმნება შთაბეჭდილება, რომ კომერციული სუროგაციის მიმართ ოფიციალური უნდობლობა (law in book) პრაქტიკაში ნაკლებად გაზიარებულია.

⁴¹⁶ Law 3305/2005, Enforcement of Medically Assisted Reproduction, Article 26, <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [05.10.2025]. / Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](#), DOI:[10.2139/ssrn.1689774](#), 2010, p. 4-5.

⁴¹⁷ იქვე.

⁴¹⁸ Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, [SSRN Electronic Journal](#), DOI:[10.2139/ssrn.1689774](#), 2010, p. 5-6.

საზოგადოებაში, კომერციული სუროგაციის მიმართ მაინც არსებობს ინტერესი, რაც თავის მხრივ განპირობებულია რაციონალიზმით. აკრძალვების მიუხედავად, კომერციული სუროგაცია პარალელურ რეჟიმში განაგრძობს განვითარებას. შედეგად, სახელმწიფოს განშტოებებს, რიგ შემთხვევებში, ამისთვის უწევთ ანგარიშის გაწევა (law in action).

4. ნიდერლანდების სუროგაციის მოდელი

ნიდერლანდებში, აკრძალულია კომერციული სუროგაცია, მაგრამ სამაგიეროდ, დაშვებულია ალტრუისტული.⁴¹⁹

ნიდერლანდების სისხლის სამართლის კოდექსის 151b მუხლის, მიხედვით: სუროგატულ დედად ითვლება ქალი, რომელიც დაორსულდა იმისათვის, რომ ბავშვი დაბადოს სხვა პირისთვის, რომელსაც სურს მოიპოვოს მშობლის უფლებამოსილება ამ ბავშვის მიმართ, ან სხვა შემთხვევაში, სურს აიღოს მუდმივი პასუხისმგებლობა ბავშვის მუდმივ მოვლასა და აღზრდაზე.⁴²⁰ ამავე მუხლის მიხედვით, პირი, რომელიც პროფესიული ან სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელებისას პოტენციურ სუროგატულ დედას განზრახ უწყობს ხელს, რათა მან პირდაპირი ან არაპირდაპირი მოლაპარაკებები აწარმოოს ან დადოს სუროგაციის ხელშეკრულება შემკვეთ მშობლებთან სუროგაციის პროგრამაში მონაწილეობის მიზნით, ისჯება მაქსიმუმ ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთით ან ფულადი ჯარიმით.⁴²¹ იგივე სასჯელი დაეკისრება: ა. პირს, ვინც გააკეთებს საჯარო შეთავაზებას, რომელიც ეხება სუროგაციის მომსახურების მიღებასთან დაკავშირებული მოლაპარაკებების ორგანიზებას ან ასეთი მოლაპარაკებებისთვის ხელისშეწყობას; ბ. პირს, ვინც საჯაროდ აცხადებს, რომ ქალი მზად არის გახდეს სუროგატული დედა ან ქალი ხელმისაწვდომია, როგორც ასეთი, ან რომ იძებნება ქალი, რომელიც მზად არის გახდეს სუროგატული დედა

⁴¹⁹ Den Exter A., Surrogacy Reforms in the Netherlands, Ethics, Medicine and Public Health, V 33, 2025, p. 1.

⁴²⁰ Wetboek Van Strafrecht, Artikel 151b, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2024-01-01#BoekTweede_TiteldeelV_Artikel151b> [08.10.2025].

⁴²¹ იქვე.

ან ხელმისაწვდომი იყოს როგორც ასეთი. შესაბამისად, მიუხედავად იმისა, რომ თავად სუროგაცია აკრძალული არ არის, სუროგაციის მომსახურების რეკლამირება, სუროგაციის ხელშეკრულების დადების ხელშეწყობა, პროფესიულ ანდა კომერციულ საწყისებზე შუამავლობა და ამ სერვისის ორგანიზება ითვლება უკანონო ქმედებად და შეიძლება გამოიწვიოს სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრება.⁴²² ამ მიდგომით, კანონმდებელი ცდილობს თავიდან აიცილოს ქალების, როგორც სუროგატული დედების ექსპლუატაცია, ის აღკვეთს ნებისმიერ კომერციულ შუამავლობას, რომელიც მიზნად ისახავს შემკვეთ მშობლებსა და სუროგატულ დედებს შორის კავშირების ორგანიზებას.⁴²³

შესაბამისი წინაპირობების დაკმაყოფილებისას, პოტენციურ მშობლებს შეუძლიათ დადონ სუროგაციის ხელშეკრულება.⁴²⁴ ნიდერლანდებში, პოტენციურ მშობლებს შეუძლიათ დადონ სუროგაციის ხელშეკრულება იმ ქალთან, რომელსაც ისინი იცნობენ (მაგალითად, ეს ქალი შეიძლება იყოს მათი ნათესავი, ან ნაცნობი) და სუროგატულ დედას აუნაზღაურონ ორსულობასთან დაკავშირებული ხარჯები, მაგრამ შემკვეთ მშობლებს არ შეუძლიათ რაიმე სახის საჯარო განცხადებით მოძებნონ პოტენციური სუროგატული დედა.⁴²⁵ ზემოთთქმულის გარდა, აღსანიშნავია რომ სუროგაციას ნიდერლანდების კანონმდებლობა სპეციალურად არ არეგულირებს,⁴²⁶ რის გამოც, სუროგატული დედობის შემთხვევების მოსაწესრიგებლად გამოიყენება მშობლად აღიარების, შვილად აყვანის, მეურვეობის და ბავშვთა დაცვის ზოგადი ნორმები.⁴²⁷ სუროგაციის ურთიერთობის მარეგულირებელი კანონმდებლობის სრულყოფის

⁴²² Den Exter A., Surrogacy Reforms in the Netherlands, Ethics, Medicine and Public Health, V 33, 2025, p. 1-2. / <<https://www.government.nl/topics/surrogate-mothers/surrogacy-legal-aspects>> [09.10.2025].

⁴²³ იქვე, 1-2. / <<https://www.government.nl/topics/surrogate-mothers/surrogacy-legal-aspects>> [09.10.2025].

⁴²⁴ <<https://www.government.nl/topics/surrogate-mothers/surrogacy-legal-aspects>> [09.10.2025].

⁴²⁵ იქვე.

⁴²⁶ Vonk, M. J., Maternity for Another: A Double Dutch Approach, 2011, p. 1-13, <<https://hdl.handle.net/1887/29276>> [10.10.2025].

⁴²⁷ Den Exter A., Surrogacy Reforms in the Netherlands, Ethics, Medicine and Public Health, V 33, 2025, p. 2-4.

მიზნით, ნიდერლანდების პარლამენტი 2020 წლის 24 აპრილიდან იწყებს კანონპროექტის - კანონი „ბავშვის, სუროგატული დედობისა და წარმოშობის“ შესახებ განხილვას. 2025 წლის 11 ივლისის მდგომარეობით, აღნიშნული კანონპროექტი, რომელიც მიზნად ისახავდა სხვადასხვა ნორმატიულ აქტებში, მათ შორის ნიდერლანდების სამოქალაქო კოდექსში⁴²⁸ ცვლილების შეტანას ჯერ კიდევ არ არის პარლამენტის მიერ მიღებული.⁴²⁹

ზემოთთქმულიდან გამომდინარე, ნიდერლანდებში სუროგაცია არ არის აკრძალული, თუ ის არ ხორციელდება კომერციული სახით და შესაბამისად, სუროგატულ დედას არ შეუძლია საზღაურის, ან რაიმე სახის ჯილოდოს მიღება გაწეული მომსახურებისათვის.⁴³⁰ თავის მხრივ, სუროგაციის ხელშეკრულება მოწონებული უნდა იქნეს ხელოვნური განაყოფიერების დონორთა მონაცემების ფონდის (SDKB) მიერ, რომელიც აკონტროლებს დადგენილი წესების შესრულებას.⁴³¹ მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ნიდერლანდებში, ორსულობის და ბავშვის მოვლის გამო, სუროგატული დედის შვებულების საკითი მოწესრიგებული არ არის და ბავშვის მოვლის გამო შვებულების აღება შეუძლიათ მშობლის უფლების მქონე პირებს.⁴³² ზემოთხსენებული კანონპროექტის მიხედვით, შემკვეთი მშობლების მშობლებად ცნობა უნდა მოხდეს სასამართლოს გადაწყვეტილებით და ამავე სასამართლოს გადაწყვეტილებით ბავშვს, შემკვეთი მშობლების ორმხრივი განცხადებით მიეკუთვნება ერთ-ერთი მათგანის გვარი.⁴³³ სასამართლოს მიერ, შემკვეთი მშობლის, ან მშობლების მშობლად/მშობლებად აღიარება ხდება შემკვეთი მშობლის/მშობლების და სუროგატული დედის ერთობლივი განცხადების საფუძველზე, რომელსაც უნდა დაერთოს

⁴²⁸ <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/36390>> [10.10.2025].

⁴²⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/07/11/tk-vervolg-wetsvoorstel-kind-draagmoederschap-en-afstamming-36390?utm_source=chatgpt.com> [10.10.2025].

⁴³⁰ Vegter M, Country Report for the European Commission, Gender equality, Netherlands, 2023, p. 46.

⁴³¹ იქვე, 46-47.

⁴³² იქვე, 46-47.

⁴³³ Concept Wetsvoorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming – Consultatieversie / <[Wetsvoorstel draagmoederschap internetconsultatieversie%20\(2\).pdf](#)> [08.11.2025].

ნებაყოფლობით დადებული სუროგაციის ხელშეკრულება.⁴³⁴ მიუხედავად ერთობლივი მიმართვისა, სასამართლოს შეუძლია არ ცნოს შემკვეთი მშობლები მშობლებად, თუ მივა დასკვნამდე რომ ეს არ შეესაბამება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს.⁴³⁵ ერთობლივ განაცხადთან ერთად, სასამართლოში უნდა წარედგინოს ახალი ცნობა პოტენციური მშობლის, ან მშობლების ყოფაქცევის შესახებ, რომელსაც გასცემს ბავშვთა უფლებების დაცვის ორგანო, რომელიც ამ ცნობით ადასტურებს პოტენციური მშობლის, ან მშობლების ვარგისიანობას.⁴³⁶ გარდა თქმულისა, კანონპროექტის მიხედვით, სასამართლო შემკვეთ მშობლებს წინსწრებით აღიარებს ბავშვის მშობლებად⁴³⁷ შემდეგი პირობების არსებობისას: ა) შემკვეთ მშობლებს უნდა ჰქონდეთ გავლილი სწავლება და მიღებული ჰქონდეთ კონსულტირება სუროგაციასთან დაკავშირებული იურიდიული და ფსიქოლოგიური ასპექტების შესახებ, ბ) სასამართლო სხდომაზე სუროგატული დედა დაადასტურებს, რომ ის ჯერ არ არის ორსულად, გ) ყველა მონაწილე უნდა იყოს სრულწლოვანი, დ) ემბრიონს უნდა ჰქონდეს გენეტიკური კავშირი ერთ-ერთ შემკვეთ მშობელთან ან უნდა დაადასტურდეს ამის შეუძლებლობა, ე) სპერმის, ან კვერცხუჯრედის დონორის ვინაობა დადგენადი უნდა იყოს მომავალში, ვ) სუროგაციის ხელშეკრულებიდან არ უნდა გამომდინარეობდეს, რომ სუროგატული დედა მიიღებს დადგენილზე მეტ ანაზღაურებას, ზ) დადგენილი უნდა იყოს, რომ ბავშვი სულ მცირე ერთი შემკვეთი მშობლის მოქალაქეობას მიიღებს, თ) სუროგატული დედა და ერთ-ერთი შემკვეთი მშობელი არიან ნიდერლანდების მოქალაქეები და სუროგატული დედის ორსულობის განმავლობაში იცხოვრებს ნიდერლანდებში.⁴³⁸ კანონპროექტის მიხედვით, ბავშვს აქვს უფლება ჰქონდეს წვდომა ინფორმაციაზე საკუთარი

⁴³⁴ Concept Wetsvoorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming – Consultatieversie / <[Wetsvoorstel draagmoederschap internetconsultatieversie%20\(2\).pdf](#)> [08.11.2025].

⁴³⁵ იქვე.

⁴³⁶ იქვე.

⁴³⁷ იქვე.

⁴³⁸ იქვე.

ბიოლოგიური და გენეტიკური წარმომავლობის შესახებ, რომელიც დაცულია შესაბამის რეესტრში.⁴³⁹ სუროგაციის ხელშეკრულებაში აუცილებლად უნდა იყოს გათვალისწინებული შემდეგი პირობები: ა) პირობა, სუროგატული დედის მიერ მისაღები კომპენსაციის შესახებ, ბ) პირობა, რომელიც უზრუნველყოფს შემკვეთი მშობლების ხარჯზე სუროგატულ დედას იურიდიული კონსულტაციით, გ) პირობა, რომელიც განსაზღვრავს სუროგატული დედის ურთიერთობის წესს, მის მიერ დაბადებულ ბავშვთან, დ) პირობა, რომელიც საკმარისად ფარავს რისკებს, რომლებიც დაკავშირებულია სუროგატული დედის ორსულობასთან და მშობიარობასთან.⁴⁴⁰ სასამართლოს მიერ, შემკვეთი მშობლების მშობლებად წინასწარ აღიარებას ძალა აქვს სამი წლის განმავლობაში და თუ ამ პერიოდში სუროგატული დედა შობს ბავშვს, ან ტყუპებს, ან თუ იგი შობს მკვდარ ნაყოფს ყველა შემთხვევაში, მშობლებად ჩაითვლებიან შემკვეთი მშობლები; მაგრამ, თუ ეს პერიოდი გავა ისე, რომ სუროგატული დედა ბავშვს არ შობს სასამართლო აღიარებს ძალა ეკარგება.⁴⁴¹ მას შემდეგ, რაც სასამართლო შემკვეთ მშობლებს წინსწრებით აღიარებს ჯერ კიდევ არ დაბადებული ბავშვის მშობლებად, სუროგაციის ხელშეკრულების ნებისმიერ მონაწილეს, შეუძლია ცალმხრივი განცხადებით მიმართოს სასამართლოს და მოითხოვოს ამ წინასწარი აღიარების გაუქმება, რომელსაც სასამართლო გააუქმებს, თუ მოთხოვნის მომენტიდან სუროგატული დედა არ არის ორსული, ან უკვე არ შვა ბავშვი.⁴⁴² სასამართლოს წინასწარი აღიარების გაუქმება შესაძლებელია სუროგატული დედის მოთხოვნითაც, თუ ის სუროგატულ დედობაზე დათანხმდა შეცდომის, ტყუილის ან იძულების გამო, ან თუ აღნიშნული შეესაბამება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს; შემკვეთ მშობელსაც შეუძლია სასამართლოს წინასწარი აღიარების გაუქმების მოთხოვნა, თუ ის მოატყუეს ან აიძულეს. სასამართლოს წინასწარი

⁴³⁹ Concept Wetsvoorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming, Artikel 199a. / Concept Mvt Voorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming – Consultatieversie, p. 1-2.

⁴⁴⁰ იქვე, Artikel 216.

⁴⁴¹ იქვე, Artikel 218.

⁴⁴² იქვე, Artikel 219.

აღიარების გაუქმების შემდეგ, გადახდილი თანხების, თუ გადაცემული ქონების დაბრუნება დაუშვებელია.⁴⁴³

5. ირლანდიის სუროგაციის მოდელი

ირლანდიის რესპუბლიკაში, სუროგაციასა და ადამიანის რეპროდუქციასთან დაკავშირებულ საკითხებს არეგულირებს კანონი „ადამიანის რეპროდუქციის დამხმარე მეთოდების“ შესახებ (No.18, 2024).⁴⁴⁴ გამოთქმულია მოსაზრება, რომ აღნიშნული კანონი სათავეს იღებს გაერთიანებული სამეფოს(ინგლისის) „ადამიანის განაყოფიერებისა და ემბრიოლოგიის შესახებ კანონიდან“. ⁴⁴⁵ ირლანდიის კანონი „ადამიანის რეპროდუქციის დამხმარე მეთოდების“ შესახებ(No.18 of 2024) ეფუძნება ალტრუისტული სუროგაციის მოდელს და არეგულირებს, როგორც საშინაო, ასევე საერთაშორისო სუროგაციას.⁴⁴⁶ აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული კანონის ფორმირებას და მიღებას ირლანდიამ მოანდომა თითქმის საუკუნის მეოთხედი.⁴⁴⁷ რაც შეეხება კანონის შინაარსს, No18 კანონი აყალიბებს „სუროგაციის“ ცნებას, შემდეგი შინაარსით: „სუროგაცია - ეს არის ქალისა და პოტენციური მშობლების, ან მშობლის, შეთანხმება, რომლის საფუძველზე ქალი აცხადებს თანხმობას, რომ ეცდება დაორსულებას სხვისი კვერცხუჯრედების გამოყენებით და წარმატებული ორსულების შემთხვევაში, ნებისმიერ ბავშვზე, რომელიც დაიბადება ამ ორსულობის შედეგად, მშობლის უფლება გადასცეს პოტენციურ მშობლებს.⁴⁴⁸

⁴⁴³ Concept Wetsvoorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming, Artikel 220. / Concept Mvt Voorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming – Consultatieversie.

⁴⁴⁴ <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2025/si/468/made/en/print>> [16.10.2025]. / <[Health \(Assisted Human Reproduction\) Act 2024](#)> [16.10.2025].

⁴⁴⁵ Tobin B., Surrogacy and Consent Under Irish Law: A Problematic Copy and Paste from the Uk, Amicus Curiae, Series 2, Volume 6, No 2, 2025, p. 260. / Human Fertilisation and Embryology Act 2008 <<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/22/contents>> [15.10.2025].

⁴⁴⁶ Bracken L., Prohibiting Commercial Surrogacy in Ireland, International Journal of Law, Policy and the Family, Volume 39, No. 1, 2025, p. 1-3.

⁴⁴⁷ Tobin B., Surrogacy and Consent under Irish Law: A Problematic Copy and Paste from the Uk, Amicus Curiae, Series 2, Volume 6, No 2, 2025, p. 261.

⁴⁴⁸ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 2, 2024, p. 24. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

No.18 კანონი ადგენს, რომ რეპროდუქციული ტექნოლოგიებით მკურნალობის დაწყებამდე, ადამიანის უნდა გაეცნოს საინფორმაციო დოკუმენტი, რომელიც უნდა შეიცავდეს შემდეგ ინფორმაციას: ა) მითითებას, რომ სუროგატული დედა ჩაითვლება ნებისმიერი ბავშვის დედად, რომელიც დაიბადება სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე გაწეული მომსახურების შედეგად; ბ) მითითებას, რომ სუროგატული დედის ქმარი (არსებობის შემთხვევაში) არ ჩაითვლება იმ ბავშვის მამად, რომელიც დაიბადება სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე გაწეული მომსახურების შედეგად; გ) მითითებას, რომ სავარაუდო მშობლები, ან მშობელი, არ ჩაითვლებიან ბავშვის მშობლებად(მშობლად) სასამართლოს „მშობლობის ბრძანების“ (parental order) გარეშე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც დამხმარე რეპროდუქციული მეთოდებით მკურნალობისას სავარაუდო მშობლებმა წარმოადგინეს საკუთარი გამეტები; დ) მითითებას, რომ დონორების ბიოლოგიური მასალის გამოყენებით ჩასახული და დაბადებული ბავშვის მშობლებად დონორები არ ჩაითვლებიან.⁴⁴⁹ გარდა აღნიშნულისა, კანონის მიხედვით სუროგაციის სახელმწიფო რეესტრში სავალდებულოდ შეიტანება სუროგატული დედის, შემკვეთი მშობლების, ან მშობლის და სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის შესახებ ინფორმაცია. ასევე, თუ ემბრიონის შექმნისას გამოყენებული იყო დონორის კვერცხუჯრედი, ან სპერმა დონორის ან დონორების შესახებ ინფორმაცია.⁴⁵⁰ ნებისმიერ პირს, რომელიც დაიბადა სუროგაციის გზით, უფლება აქვს ჰქონდეს წვდომა სუროგაციის ნაციონალურ რეესტრში (NSR) დაცულ ინფორმაციაზე სუროგაციის, კერძოდ - ყველა მხარის შესახებ, ანუ, სუროგატული დედის, პოტენციური მშობლების და დონორების შესახებ.⁴⁵¹ ეს უფლება წარმოიშობა სრულწლოვანების მიღწევის შემდეგ. აღსანიშნავია, რომ No.18 კანონის შესაბამისად, ემბრიონის იმპლემენტაციამდე,

⁴⁴⁹ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 15, 2024, p. 29. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁵⁰ იქვე, Section 15, 2024, p. 29-30.

⁴⁵¹ იქვე, Section 15, 2024, p. 29-30.

როგორც სუროგატულ დედას, ასევე შემკვეთ მშობელს შეუძლია გამოითხოვოს საკუთარი გაცემული თანხმობა სუროგაციის ხელშეკრულების დადების თაობაზე.⁴⁵² დონორის არსებობის შემთხვევაში, დონორსაც შეუძლია გაიხმოს საკუთარი გაცემული თანხმობა მისი ბიოლოგიური მასალის გამოყენების შესახებ, მაგრამ ემბრიონის ფორმირებამდე.⁴⁵³ No.18 კანონი განსაზღვრავს საშინაო (ადგილობრივი) სუროგაციის მნიშვნელობას. კანონის მიხედვით საშინაო სუროგაცია არის შემთხვევა, როდესაც სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისას დაცულია შემდეგი ერთ-ერთი პირობა: ა) სუროგატული დედა არანაკლებ ბოლო ორი წლისა მუდმივად და კანონიერად ცხოვრობს ირლანდიაში, ან პოტენციური მშობლებიდან ერთ-ერთი არანაკლებ ბოლო ორი წლის განმავლობაში მუდმივად და კანონიერად ცხოვრობს ირლანდიაში, ან ემბრიონის იმპლანტაცია უნდა განხორციელდეს ირლანდიაში.⁴⁵⁴ ამავე, კანონით დაიშვება (Permitted surrogacy) საშინაო, არაკომერციული სუროგაცია, იმ პირობით, რომ სანამ გამოყენებული იქნება დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიები, მიღებული იქნება ნებართვა რეგულატორისაგან (Assisted Human Reproduction Regulatory Authority).⁴⁵⁵ No.18 კანონი კრძალავს სპეციალისტების (ექიმების, იურისტების, შუამავლების და სხვა პროფესიონალების) მონაწილეობას ფიქტიურ სუროგაციის შეთანხმებებში, როდესაც შეთანხმების შინაარსს „ნებადართულ“ სუროგაციას უწოდებენ, მაგრამ სინამდვილეში, აღნიშნული შეთანხმება არ შეესაბამება კანონის მოთხოვნებს.⁴⁵⁶

კანონი კრძალავს „ფიქტიურ“ სუროგაციის ხელშეკრულებებში ნებისმიერ განზრახ მონაწილეობას, ასევე სხვების დარწმუნების მცდელობას მონაწილეობის

⁴⁵² Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 19 (5) (a), 2024, p. 35. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁵³ იქვე, 35, Section 19, (5) (b).

⁴⁵⁴ იქვე, 60-61, Section 51.

⁴⁵⁵ იქვე, 61, Section 52 (1).

⁴⁵⁶ იქვე, 61, Section 52 (2).

მისაღებად.⁴⁵⁷ No.18 კანონის მიხედვით, არავის არ აქვს უფლება მიიღოს მონაწილეობა სუროგაციის ხელშეკრულებაში, თუ ეს ხელშეკრულება წინასწარ არ არის დამტკიცებული რეგულატორის მიერ.⁴⁵⁸ ხოლო, რეგულატორი სუროგაციის შეთანხმების განხილვისას, იღებს ამ შეთანხმების მოწონების შესახებ გადაწყვეტილებას, თუ: ა) სუროგაციის შეთანხმება წარმოადგენს ნებადართულ სუროგაციის ხელშეკრულებას, ბ) სუროგაციის ხელშეკრულება სათანადოდ უნდა იყოს გაფორმებული და მასში უნდა იყოს სუროგატული დედის და შემკვეთი მშობლების, ან მშობლის დეკლარირებული განაცხადი რომ მათ სწამთ, რომ მათ მიერ დადებული სუროგაციის ხელშეკრულება წარმოადგენს ნებადართულ ხელშეკრულებას, ასევე, აღნიშნული ხელშეკრულება ხელმოწერილი უნდა იყოს ყველა მხარის მიერ.⁴⁵⁹ რეგულატორს, სუროგაციის ხელშეკრულების მოწონების განცხადებით მიმართვას ლიცენზირებული დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების პროვაიდერი (კლინიკა, რომელიც ახორციელებს ინ ვიტრო განაყოფიერებას ან ემბრიონის გადატანას), რომელიც განცხადებას ურთავს სუროგაციის ხელშეკრულებას. ამ დროს, პროვაიდერის მიზანია, სამედიცინო პროცედურების დაწყებამდე(ემბრიონის ტრანსფერამდე) მიიღოს წინასწარი ნებართვა.⁴⁶⁰ ორივე შემკვეთი მშობლის არსებობის შემთხვევაში, სუროგაციის ხელშეკრულების სპეციალური ფორმა უნდა შეიცავდეს თითოეული მშობლის დასტურს იმის შესახებ, რომ თუ რომელიმე მათგანი გარდაიცვლება ემბრიონის იმპლანტაციამდე, გარდაცვლილის თანხმობა სუროგაციის გამოყენებაზე გაუქმდება სიკვდილის თარიღიდან.⁴⁶¹ შესაბამისად, თუ რეგულატორის მიერ, სუროგაციის ხელშეკრულების მოწონების შემდეგ, ემბრიონის იმპლანტაციამდე, გარდაიცვლება ერთ-ერთი შემკვეთი მშობელი

⁴⁵⁷ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 52 (2), 2024, p. 61. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁵⁸ იქვე, 62, Section 54 (1), (4).

⁴⁵⁹ იქვე, 62, Section 54, (4).

⁴⁶⁰ იქვე, 63, Section 54 (3).

⁴⁶¹ იქვე, 62-63, Section 53 (3).

(საუბარია ისეთ შემთხვევაზე, როდესაც სუროგაციის ხელშეკრულებას აფორმებს ორი შემკვეთი მშობელი) რეგულატორის მიერ გაცემული ნებართვა(მოწონება) უქმდება გარდაცვალების თარიღიდან.⁴⁶²

აღსანიშნავია, რომ No.18 კანონის მიხედვით, რეგულატორი არ მოიწონებს სუროგაციის ხელშეკრულებას, თუ მის ხელთ არსებული ინფორმაციის საფუძველზე არ დარწმუნდება, რომ პოტენციური მშობლები, ან მშობელი და მისი პარტნიორი(რომელიც არაა შემკვეთი მშობელი) ან სუროგატული დედა და მისი ქმარი(თუ მას ჰყავს ქმარი) არ წარმოადგენს საფრთხეს ბავშვისთვის.⁴⁶³ თავისმხრივ, რეგულატორის ხელთ არსებული ინფორმაცია, რომლის საფუძველზეც ის ადგენს ბავშვისთვის საფრთხის შემცველი პოტენციური რისკების არსებობას ან არ არსებობას, მან შეიძლება გამოითხოვოს/მიიღოს პოტენციური მშობლებისაგან, სახელმწიფო ან სამედიცინო რეესტრებიდან, სამართალდამცავი ორგანოებისაგან ან სოციალური სამსახურებისაგან, ასევე სხვა წყაროებიდან (ოფიციალური დოკუმენტების მიღებით).⁴⁶⁴ დოკუმენტაციის შენახვა ხდება არანაკლებ 30 წლის მანძილზე. No.18 კანონის მიხედვით, საშინაო სუროგაციაში, სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე ქალს შეუძლია გახდეს სუროგატული დედა მხოლოდ იმ პირობით, რომ დაცული იქნება შემდეგი მოთხოვნები, კერძოდ, სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე: ა) პოტენციურ სუროგატულ დედას უკვე ჰყავს დაბადებული საკუთარი ბავშვი და პოტენციურმა სუროგატულმა დედამ უკვე მიაღწია 25 წლის ასაკს, გ) რეგულატორმა დაადასტურა რომ პოტენციური სუროგატული დედა, ვარგისია სუროგატული დედობისათვის.⁴⁶⁵ სუროგაციის ხელშეკრულების დადება არ შეიძლება ისეთ ქალთან, რომელიც სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე, სულ მცირე ერთ შემთხვევაზე მეტჯერ ხელშეკრულების საფუძველზე იყო

⁴⁶² Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 53 (7), (8), 2024, p. 63. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁶³ იქვე, 63, Section 54, (1).

⁴⁶⁴ იქვე, 63-64, Section 54, (2), (3), (4).

⁴⁶⁵ იქვე, 64-65, Section 55, (1).

სუროგატული დედა და ამ სულ მცირე ორ შემთხვევაში დადგა კლინიკური ორსულობა.⁴⁶⁶ ირლანდიაში, საშინაო სუროგაციის ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს ერთი, ან ორი შემკვეთი მშობლის მიერ, ოღონდ იმ პირობით, რომ შემკვეთი მშობელი, რომელიც დებს სუროგაციის ხელშეკრულებას და წარადგენს განცხადებას ნებართვისთვის არის მინიმუმ 21 წლის.⁴⁶⁷

გარდა აღნიშნული საკითხებისა, No.18 კანონი ადგენს მოთხოვნებს სუროგაციის ხელშეკრულების შინაარსის მიმართაც. კერძოდ, სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა შეიცავდეს მოთხოვნას, რომლის მიხედვითაც, სუროგაციისთვის გამოსაყენებელი ემბრიონი უნდა იყოს შექმნილი ერთ-ერთი, ან ორივე შემკვეთი მშობლის გამეტებისგან, ან თუ შემკვეთი მშობელი მარტოხელაა, მისი გამეტისაგან.⁴⁶⁸ ასევე, სუროგაციის ხელშეკრულებაში უნდა იყოს სულ მცირე ერთ-ერთი შემკვეთი მშობლის მიერ გაკეთებული დათქმა, რომ იგი ბავშვს გაზრდის 18 წლამდე, ხოლო, თუ მშობელი მარტოხელაა აღნიშნული დათქმა მან უნდა გააკეთოს.⁴⁶⁹ შემთხვევაში, როდესაც შემკვეთ მშობლებს წარმოადგენენ ქალი და მამაკაცი, სუროგაციის ხელშეკრულებაში უნდა გაკეთდეს დათქმა (დადასტურდეს), რომ შემკვეთ ქალს არ შეუძლია დაორსულება (მათ შორის დამხმარე რეპროდუქციული მეთოდების გამოყენებით), ან რომ შემკვეთ ქალს არ შეუძლია ორსულობის შენარჩუნება მშობიარობამდე, ან რომ არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ შემკვეთი ქალი ორსულობას, ან მშობიარობას ვერ გადაიტანს, ან რომ არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ ორსულობამ, ან მშობიარობამ მნიშვნელოვანი საფრთხე შეიძლება შეუქმნას შემკვეთი ქალის ჯანმრთელობას.⁴⁷⁰ თუ ორივე შემკვეთი მშობელი ქალია, მაშინ სუროგაციის ხელშეკრულება დამატებით უნდა ადასტურებდეს, რომ ორივე შემკვეთ

⁴⁶⁶ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 55, (2), 2024, p. 65. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁶⁷ იქვე, 65, Section 56, (1), (2).

⁴⁶⁸ იქვე, 65, Section 56, (3), (a).

⁴⁶⁹ იქვე, 65, Section 56, (3), (b).

⁴⁷⁰ იქვე, 65, Section 56, (3), (c).

მშობელს(ორივე ქალს) არ შეუძლია დაორსულება, ან ორსულობის მშობიარობამდე შენარჩუნება, ან არსებობს ვარაუდი, რომ ცალ-ცალკე ორივე შემკვეთმა მშობელმა შეიძლება ვერ გადაიტანოს ორსულობა ან მშობიარობა ანდა ორსულობამ ან მშობიარობამ შეიძლება მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენოს თითოეულ შემკვეთ ქალს.⁴⁷¹ ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც შემკვეთი მშობელი მარტოხელაა სუროგაციის ხელშეკრულებაში უნდა მიეთითოს(დადასტურდეს), რომ შემკვეთ მშობელს არ შეუძლია დაორსულება, ან არ შეუძლია ორსულობის მშობიარობამდე შენარჩუნდება, სავარაუდოდ ვერ გადაიტანს ორსულობას ან მშობიარობას, ანდა ჯანმრთელობის მდგომარეობა შეიძლება მნიშვნელოვნად გაუარესდეს ორსულობის, ან მშობიარობის გამო.⁴⁷² სუროგაციის ხელშეკრულებაში უნდა იყოს ასახული შემკვეთი მშობლის/მშობლების დაპირება, რომ ის/ისინი იზრუნებენ სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებულ ნებისმიერ ბავშვზე და რომ ის/ისინი წარადგენენ განცხადებას აღნიშნული ბავშვის მშობლებად რეგისტრაციის მოთხოვნით.⁴⁷³ ამასთანავე, ხელოვნური განაყოფიერების განმახორციელებელი დაწესებულება ვალდებულია უზრუნველყოს, რომ შემკვეთმა მშობლებმა, რომლებმაც მას მიაწოდეს გამეტები, რომელთა გამოყენებითაც შექმნილი ემბრიონის იმპლანტაცია უნდა მოხდეს სუროგაციის ხელშეკრულების შესაბამისად, გაიარონ ის სავალდებულო კვლევები, რომლებიც დადგენილია დონორთა შემოწმებისთვის.⁴⁷⁴ თუ გამეტების კვლევების შედეგები აჩვენებს რომ გამეტები არ აკმაყოფილებს უსაფრთხოების სტანდარტებს, შემკვეთ მშობლებს გამოეცხადებათ უარი მათი გამეტების გამოყენებაზე.⁴⁷⁵

⁴⁷¹ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 56, (3), (c), 2024, p. 66. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁷² იქვე, 66, Section 56, (3), (c).

⁴⁷³ იქვე, 66-67, Section 56, (4), (c).

⁴⁷⁴ იქვე, 67, Section 56, (5).

⁴⁷⁵ იქვე, 67, Section 56, (6).

No.18 კანონის მიხედვით, პირის ქმედება დაკვალიფიცირდება კომერციული სუროგაციის ხელშეკრულების დადებად, თუ ეს პირი იღებს მატერიალურ სარგებელს, ან თანხმდება მიიღოს ამდაგვარი სარგებელი, ან გასამრჯელო სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისათვის, ან აღსრულებისთვის.⁴⁷⁶ როგორც ითქვა ყველა კომპენსაცია არ აქცევს სუროგაციას კომერციულად. ირლანდიის კანონმდებლობით, შემდეგი კომპენსაცია არ აქცევს სუროგაციის ხელშეკრულებას კომერციულ ხელშეკრულებად: ა) იურიდიული მომსახურებისათვის საჭირო ხარჯი, ბ) სუროგატული დედის ორსულობასთან და მშობიარობასთან დაკავშირებული ფაქტობრივი და გონივრული ხარჯი (მაგ., სამედიცინო ხარჯები, შემოსავლის დაკარგვა, დაზღვევა და ა.შ.); თუმცა, სუროგაციის ალტრუისტული ბუნების შესანარჩუნებლად, ანაზღაურების ყველა სხვა ფორმა (მოგება, ჰონორარი, საბროკერო მომსახურება და ა.შ.) აკრძალულია.⁴⁷⁷ ირლანდიაში, აკრძალულია კომერციული სუროგაციის ხელშეკრულების დადება. თუმცა, კანონი შეიცავს საინტერესო დათქმას, რომლის მიხედვითაც, ალტრუისტული სუროგაციის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული, სუროგატული დედისთვის გადასახდელი გონივრული კომპენსაციის თანხა ექვემდებარება იძულებითი აღსრულებით გადახდევინებას.⁴⁷⁸ ამასთანავე, გონივრულია ხარჯი, რომელიც ემსახურება და უკავშირდება სუროგაციის ხელშეკრულების დადებასა და შესრულებას, მათ შორის - დაორსულებასა და დაორსულების მცდელობას, ასევე, ორსულობასა და მშობიარობას.⁴⁷⁹ ასანაზღაურებელია ნებისმიერი სამედიცინო დანახარჯი, რომელიც უკავშირდება ორსულობასა და მშობიარობას, ასევე, მგზავრობასთან და საცხოვრებელით სარგებლობასთან დაკავშირებული ხარჯი, რომელიც დაკავშირებულია ორსულობასა და მშობიარობასთან; კომპენსირებას

⁴⁷⁶ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 57, (6), 2024, p. 67. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁷⁷ იქვე, 67, Section 57, (6).

⁴⁷⁸ იქვე, 67, Section 58, (1).

⁴⁷⁹ იქვე, 67, Section 58, (2).

ექვემდებარება სუროგატული დედის მიუღებელი შემოსავალი, რომელიც მან ვერ მიიღო სუროგატული დედის როლის შესრულების გამო, ოღონდ იმ პირობით, რომ ასანაზღაურებელი პერიოდი არ უნდა აღემატებოდეს 12 თვეს.⁴⁸⁰ სხვა გონივრულ და შესაბამისად, ასანაზღაურებელ ხარჯს მიეკუთვნება ისეთი ხარჯი, რომელიც აუცილებელია სუროგატული დედისთვის კონსულტაციის გაწევისათვის, იქნება ეს სამედიცინო, ფსიქოლოგიური, თუ სამართლებრივი კონსულტაცია და იურიდიული პროცედურებისათვის საჭირო ხარჯი, სასამართლო ხარჯების ჩათვლით.⁴⁸¹ აუცილებელ ხარჯებს ემატება ორსულისთვის საჭირო ტანსაცმლის ხარჯი და სხვა ხარჯი, რომელიც დაკავშირებულია ორსულისათვის ორსულობის პროცესის გამართვებასთან.⁴⁸² ამასთანავე, ხარჯი გონივრულად ჩაითვლება, თუ რეალურად იქნება გაღებული და დადასტურდება შესაბამისი მტკიცებულებებით.⁴⁸³ აღსანიშნავია, რომ გარდა სუროგატული დედისთვის გადასახდელი კომპენსაციისა, სხვა ნაწილში სუროგაციის ხელშეკრულება იძულებით აღსრულებას არ ექვემდებარება.⁴⁸⁴ სუროგაციის ხელშეკრულება იძულებით აღსრულებას არ ექვემდებარება მაშინაც კი, თუ არსებობს ოფიციალურად დადასტურებული სუროგაციის ხელშეკრულება; სუროგატული დედა არ არის ვალდებული შეასრულოს ისეთი პირობები, რომლებიც დაკავშირებულია, მაგალითად, დაორსულებასთან, ორსულობასთან ან ბავშვის გადაცემასთან - მისი პირადი ავტონომია პრიორიტეტად რჩება.

ზემოთაღნიშნულის გარდა, ირლანდიაში აკრძალულია ნებისმიერი პუბლიკაცია, თუ რეკლამა, რომელიც ამცნობს საზოგადოებას, რომ არსებობს პირი, რომელიც მზად არის დადოს სუროგაციის ხელშეკრულება, ან მის დადებას

⁴⁸⁰ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 58, (3), 2024, p. 68. / <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf> [20.10.2025].

⁴⁸¹ იქვე, 68, Section 58, (4).

⁴⁸² იქვე, 68, Section 58, (6).

⁴⁸³ იქვე, 68, Section 58, (7).

⁴⁸⁴ იქვე, 69, Section 59, (1), (2).

შეუწყოს ხელი, ან რომ პირი ეძებს ქალს, რომელიც მზად არის გახდეს სუროგატული დედა, ან რომ არსებობს ქალი, რომელიც მზად არის რომ გახდეს სუროგატული დედა.⁴⁸⁵ სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე, პოტენციური სუროგატული დედა და შემკვეთი მშობლები ვალდებული არიან მიიღონ დამოუკიდებელი იურიდიული კონსულტაცია, სუროგაციის ხელშეკრულების შინაარსის და შედეგების გაცნობიერების მიზნით.⁴⁸⁶ სუროგატული დედის, შემკვეთი მშობლების, დონორების და სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის შესახებ ინფორმაცია სუროგაციის განმახორციელებელმა პროვაიდერმა დაწესებულებამ უნდა შეატყობინოს ნაციონალურ მარეგულირებელს, აღნიშნული ინფორმაციის შესაბამის რეესტრში რეგისტრაციის მიზნით. თუ სუროგაციისას გამოიყენება დონორების გამეტები, აღნიშნული არ არის დონორის ბავშვის მშობლად ცნობის საფუძველი და შესაბამისად, დონორი არ შეიძლება ცნობილი იყოს ბავშვის მშობლად.⁴⁸⁷ დონორის გამეტების გამოყენებით ემბრიონის შექმნისთვის აუცილებელია დონორმა მისცეს წერილობითი თანხმობა მისი გამეტის გამოყენებაზე სუროგაციის კონკრეტულ ხელშეკრულებაში.⁴⁸⁸ სუროგაციის გზით, სუროგატული დედის მიერ დაბადებულ ბავშვს შეუძლია შემკვეთ მშობლებთან ცხოვრება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სუროგატულმა დედამ დადგენილი ფორმით, წერილობით მისცა აღნიშნულზე თანხმობა. ეს იმას ნიშნავს, რომ სუროგატული დედის თანხმობის გარეშე ბავშვს არ შეუძლია შემკვეთ მშობლებთან საცხოვრებლად გადასვლა. სუროგატული დედის თანხმობა არ არის საჭირო, შემდეგ შემთხვევებში: ა) თუ სუროგატული დედა გარდაიცვალა, ბ) თუ სუროგატული დედის ადგილსამყოფელის დადგენა შეუძლებელია გონივრული ძალისხმევის

⁴⁸⁵ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 60, (1), 2024, p. 69. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁸⁶ იქვე, 69, Section 61.

⁴⁸⁷ იქვე, 71, Section 63, (1).

⁴⁸⁸ იქვე, 71, Section 63, (2-3).

მიუხედავად.⁴⁸⁹ შესაბამისად, სუროგატული დედა ინარჩუნებს ბავშვის საცხოვრებელზე კანონიერ კონტროლს დაბადებისთანავე, ზემოთაღნიშნული თანხმობის მიცემამდე. ხოლო თანხმობის საჭიროების არარსებობასთან დაკავშირებული საგამონაკლისო შემთხვევები, უზრუნველყოფს ბავშვის მზრუნველობის გარეშე დარჩენის რისკის რეალიზაციასთან დაკავშირებული შედეგების აღმოფხვრას და შერბილებას; აღნიშნული რისკის მართვა აუცილებელია, თუ „მშობელი“ დედა მიუწვდომელია. იმისთვის, რომ შემკვეთ მშობლებს წარმოეშვათ სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებულ ბავშვზე მშობლის უფლებები აუცილებელია გამოიცეს მშობლის უფლებების შესახებ ორდერი, რომელიც თავის მხრივ გაიცემა იმ შემთხვევაში, თუ სუროგაციის ხელშეკრულება დადებულია კანონის მოთხოვნათა დაცვით; აღნიშნული ორდერის გაცემა დასაშვებია შემდეგი პირობების დაცვით: თუ სამედიცინო პროცედურები რეალიზებულია კანონმდებლობის მოთხოვნათა დაცვით, თუ შემკვეთი მშობლები თანახმა არიან ორდერის გამოცემაზე, თუ ორდერის გამოცემის მოთხოვნის მომენტისათვის სუროგატული დედა თანახმა არის ორდერის გამოცემაზე და თუ სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვი ცხოვრობს შემკვეთ მშობლებთან.⁴⁹⁰ ორდერის გაცემისათვის, სასამართლოს შეუძლია არ მოითხოვოს ერთ-ერთი მშობლის თანხმობა, თუ: ის გარდაცვლილია, ან თუ მისი ადგილსამყოფელი უცნობია, ან თუ მას არ აქვს ასეთი გადაწყვეტილების მიღებისთვის საჭირო ქმედუნარიანობა (მაგ., სამედიცინო ქმედუნარიანობის გამო).⁴⁹¹ აღსანიშნავია, რომ სასამართლო პროცესი, სადაც იხილება სუროგაციასთან დაკავშირებული საკითხები, მათ შორის ორდერის გაცემა, ყოველთვის უნდა იყოს დახურული - კონფიდენციალურობის უზრუნველსაყოფად. ორდერის გაცემის შემდეგ, სუროგაციის გამოყენების

⁴⁸⁹ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 64, (1), (2), 2024, p. 72. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁹⁰ იქვე, 73, Section 66, (1).

⁴⁹¹ იქვე, 73, Section 66 (2), (3).

შედეგად დაბადებული ბავშვი ითვლება იმ პირების შვილად, რომლებიც ორდერში მითითებულნი არიან ამ ბავშვის მშობლებად და შესაბამისად, ორდერის გაცემის შემდეგ შემკვეთი მშობლები იძენენ ბავშვთან მიმართებაში მშობლის იურიდიულ სტატუსს, ხოლო სუროგატული დედა ბავშვთან მიმართებაში კარგავს უფლებებსა და მოვალეობებს.⁴⁹² ნებისმიერი ბავშვი, რომელიც დაიბადება სუროგაციისა და დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად, რეგისტრირებული უნდა იყოს ირლანდიის სუროგაციის ნაციონალურ რეესტრში; აღნიშნულ რეესტრში, ფიქსირდება მაიდენტიფიცირებელი ინფორმაცია აღნიშნული ბავშვის, სუროგატული დედის, თითოეული შემკვეთი მშობლის და დონორების შესახებ.⁴⁹³ ამ რეესტრიდან ბავშვს, სრულწლოვანების მიღწევის შემდეგ, შეუძლია გამოითხოვოს ინფორმაცია მისი ბიოლოგიური მშობლების ან დონორების შესახებ (საკონტაქტო ინფორმაციის გამოკლებით), ასევე, ინფორმაცია, თუ რამდენი ბავშვი დაიბადა ამ დონორის გენეტიკური მასალის გამოყენების შედეგად და აღნიშნული ბავშვების მაიდენტიფიცირებელი და საკონტაქტო ინფორმაციაც კი, თუ ეს უკანასკნელნი არ იქნებიან ამის წინააღმდეგი.⁴⁹⁴ გარდა ამისა, დონორსაც აქვს უფლება ნაციონალური რეესტრიდან გამოითხოვოს ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რამდენი ბავშვი დაიბადა მისი ბიოლოგიური მასალის გამოყენების შედეგად, ასევე, ინფორმაცია ამ ბავშვების სქესის და დაბადების წლის შესახებ.⁴⁹⁵ სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებულ ბავშვს, სრულწლოვანების მიღწევისას შეუძლია ნაციონალური რეესტრიდან მოითხოვოს სუროგატული დედის შესახებ ინფორმაცია.⁴⁹⁶

⁴⁹² Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 67, (1), 2024, p. 74-75. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁹³ იქვე, 75-76, Section 68, (1), (2), (3).

⁴⁹⁴ იქვე, 77-79, Section 70, (1), Section 72, (1-2), Section 73, (1-5).

⁴⁹⁵ იქვე, 77, Section 70 (2).

⁴⁹⁶ იქვე, 77, Section 71, (1).

სუროგაციის ხელშეკრულების შინაარსის კანონთან შესაბამისობაზე პასუხისმგებელია სუროგაციის მომსახურების პროვაიდერი დაწესებულება.⁴⁹⁷ ზემოთ უკვე ითქვა, რომ No.18 კანონი არეგულირებს საერთაშორისო სუროგაციასაც. საერთაშორისო სუროგაციის ურთიერთობაში შესვლისას, კანონი მოითხოვს, როგორც ირლანდიის, ასევე იმ ქვეყნის კანონმდებლობის დაცვას, სადაც სუროგაცია ხორციელდება.⁴⁹⁸ ნებისმიერი უცხო ქვეყანა ავტომატურად არ ითვლება დასაშვებად საერთაშორისო სუროგაციის გამოყენებისათვის, მეტიც საერთაშორისო სუროგაციის ურთიერთობაში შესვლამდე, საჭიროა ირლანდიის სუროგაციის ნაციონალური მარეგულირებლის ოფიციალური თანხმობა. აღნიშნული თანხმობის გაცემამდე, ნაციონალური მარეგულირებელი იკვლევს იმ ქვეყანაში მოქმედ სუროგაციის მარეგულირებელ კანონმდებლობას, რომელშიც იგეგმება საერთაშორისო სუროგაციის რეალიზაცია. კვლევისას, მარეგულირებელი ყურადღებას ამახვილებს ირლანდიის და უცხო ქვეყნის სუროგაციის მარეგულირებელი კანონმდებლობების შესაბამისობაზე. საერთაშორისო სუროგაციის გამოყენების შემთხვევაშიც, ირლანდიის სუროგაციის ნაციონალურ რეესტრში აღირიცხება მონაცემები სუროგატული დედის, შემკვეთი მშობლების, ბავშვის და დონორების შესახებ. ბავშვს, რომელიც დაიბადება საერთაშორისო სუროგაციის გამოყენების შედეგად, უფლება აქვს მოითხოვოს და მიიღოს ინფორმაცია სუროგატული დედის, დონორების და შემკვეთი მშობლების შესახებაც. შესაბამისად, ირლანდიის მართლწესრიგი ცდილობს ბავშვის წარმომავლობის ცოდნის უფლების განხორციელების უზრუნველყოფას. ამ მიზნით, შემკვეთმა მშობლებმა, ბავშვის მიერ, შესაბამისი ასაკის მიღწევის შემდეგ, უნდა აცნობონ, რომ ის სუროგაციის ხელშეკრულების ფარგლებში, დამხმარე რეპროდუქციის თერაპიის გამოყენების შედეგად

⁴⁹⁷ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 78, 2024, p. 80. / <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>> [20.10.2025].

⁴⁹⁸ იქვე, 83, Section 80.

დაიბადა.⁴⁹⁹ გარდა თქმულისა, საერთაშორისო სუროგაციის მიმართ კანონი ადგენს საშინაო სუროგაციის მსგავს (თითქმის იდენტურ) მოთხოვნებს. მაგალითად, საერთაშორისო სუროგაციისას სუროგატული დედა უნდა აკმაყოფილებდეს იგივე მოთხოვნებს, რასაც საშინაო სუროგაციის შემთხვევაში.⁵⁰⁰ ასევე, შემკვეთი მშობლებიც უნდა აკმაყოფილებდნენ კანონით დადგენილ იგივე მოთხოვნებს.⁵⁰¹

6. იტალიის მიდგომა სუროგაციისადმი

იტალიის რესპუბლიკის კანონმდებლობით (40/2004) დაშვებულია და განსაზღვრულია დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების წესები.⁵⁰² კანონით, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენება დასაშვებია, თუ უნაყოფობის მკურნალობა სხვა მეთოდებით ვერ ხერხდება და აღნიშნული დადასტურებულია სამედიცინო დოკუმენტაციით,⁵⁰³ ასევე, იდეოპათიური უნაყოფობის, ან სტერილურობის შემთხვევაში, რაც ასევე დადასტურებული უნდა იყოს სამედიცინო კვლევებით; ასევე, თუ პირს(პირებს) კრიოკონსერვირებული აქვს საკუთარი ბიოლოგიური მასალა ბავშვის ყოლის შესაძლებლობის შენარჩუნების მიზნით.⁵⁰⁴ გარდა აღნიშნულისა, კანონმდებლობით განსაზღვრული გენეტიკური და ინფექციური დაავადებების შემთხვევაში, როდესაც დასაშვებია დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენება. იტალიის 2004 წლის კანონით (40/2004)

⁴⁹⁹ Health (Assisted Human Reproduction) Act, Section 84, 2024, p. 86. / <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf> [20.10.2025].

⁵⁰⁰ იქვე, 93, Section 91, (1-2).

⁵⁰¹ იქვე, 94, Section 92, (1-2).

⁵⁰² <<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11764802/>> [14.10.2025]. / Riezzo I., Neri M., Bello S., Pomara C., Turillazzi E., Italian Law on Medically Assisted Reproduction: Do Women's Autonomy and Health Matter? BMC Women's Health, 2016, p. 1. / Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana, Serie Generale - N. 107, 2024, p.10, <<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2024/05/09/24A02320/sg>> [15.10.2025].

⁵⁰³ Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana, Serie Generale - N. 45, 2004, p. 5, <<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/02/24/004G0062/sg>> [14.10.2025].

⁵⁰⁴ / Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana, Serie Generale - N. 107, 2024, p. 10-14, <<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2024/05/09/24A02320/sg>> [14.10.2025].

აკრძალული იყო ჰეტეროლოგიური ტიპის დამხმარე რეპროდუქციული მეთოდების გამოყენება.⁵⁰⁵ ამასთანავე, ნებისმიერი პირი, რომელიც ნებისმიერი საფუძვლით, გამეტების შერწყმისთვის გამოიყენებდა მესამე პირს, ჰეტეროლოგიური ტიპის დამხმარე რეპროდუქციულ მეთოდს, დაისჯებოდა ადმინისტრაციული წესით, 300 000 - 600 000 ევროს ოდენობით.⁵⁰⁶ თუმცა, 2014 წელს, იტალიის საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებით (N° 162/2014), კანონის (40/2004) აღნიშნული ამკრძალავი ნორმა, რომელიც გამორიცხავდა ჰეტეროლოგიური ტიპის დამხმარე რეპროდუქციული მეთოდის გამოყენებას, ცნობილი იქნა არაკონსტიტუციურად.⁵⁰⁷ აღსანიშნავია, რომ ჰეტეროლოგიური მეთოდის გამოყენების შემთხვევაში, დონორს არ შეიძლება ჰქონდეს ბავშვის მიმართ მშობლის უფლებები და მოვალეობები.⁵⁰⁸ რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენება შეუძლიათ სრულწლოვან, განსხვავებული სქესის, ფერტილურ ასაკში მყოფ ცოცხალ პირებს, რომლებიც იმყოფებიან ქორწინებაში, ან თანაცხოვრობენ, ხოლო არასრულწლოვანთან მიმართებაში პროცედურების განხორციელება დასჯადია კანონით.⁵⁰⁹ მიუხედავად ზემოთ თქმულისა, იმ პირისთვის, ვინც აორგანიზებს, ან ახორციელებს გამეტების, ან ემბრიონების კომერციულ რეალიზაციას, ან აღნიშნულს უკეთებს რეკლამას, ანდა აორგანიზებს, ან ახორციელებს სუროგაციას ანდა სუროგაციას უკეთებს რეკლამას დადგენილია სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობა თავისუფლების აღკვეთის სახით - ვადით 3 თვიდან 2 წლამდე და ჯარიმით 600 000 - 1 000 000 ევროს ოდენობით.⁵¹⁰ შესაბამისად, მიუხედავად დამხმარე

⁵⁰⁵ Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana, Serie Generale - N. 45, 2004, p. 6, <<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/02/24/004G0062/sg>> [14.10.2025].

⁵⁰⁶ იქვე, 9.

⁵⁰⁷ Riezzo I., Neri M., Bello S., Pomara C., Turillazzi E., Italian Law on Medically Assisted Reproduction: Do Women's Autonomy and Health Matter? BMC Women's Health, 2016, p. 3.

⁵⁰⁸ Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana, Serie Generale - N. 45, 2004, p. 8, <<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/02/24/004G0062/sg>> [14.10.2025].

⁵⁰⁹ იქვე, 6-12.

⁵¹⁰ იქვე, 9.

რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შესაძლებლობის დაშვებისა, იტალიის რესპუბლიკის კანონმდებლობით გესტაციური და ტრადიციული (როგორც ნაციონალური, ასევე საერთაშორისო) სუროგაცია აკრძალულია.⁵¹¹ იტალიის რესპუბლიკის კანონმდებლობა, სუროგაციის აკრძალვის მიმართ ადგენს „უნივერსალურ იურისდიქციას“, რაც ნიშნავს იმას, რომ იტალიის მოქალაქეებს საზღვარგარეთაც არ შეუძლიათ სუროგაციის მომსახურების მიღება.⁵¹² იურიდიულ წრეებში, გამოთქმული მოსაზრებების შესაბამისად, უმჯობესია მიღებულ იქნეს დაბალანსებული და ალტრუისტული სუროგაციის მარეგულირებელი, მკაცრი მოთხოვნების დამდგენი კანონმდებლობა.⁵¹³

იტალიის ჯანმრთელობის დაცვის მინისტრის 09.05.2024 წლის ბრძანებით № 107 განისაზღვრა სახელმძღვანელო პრინციპები, რომლებიც შეიცავენ მითითებებს დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების პროცესების და გამოყენების მეთოდების შესახებ.⁵¹⁴ აღნიშნული ბრძანების მიხედვით დამხმარე სამედიცინო რეპროდუქციაში იგულისხმება ყველა პროცედურა, რომელიც მოიცავს ადამიანის ოოციტების, სპერმატოზოიდების და ემბრიონების დამუშავებას იმ მიზნით რათა მიღწეულ იქნეს ორსულობა. აღნიშნული პროცედურები შეიძლება ჩატარდეს, როგორც უშუალოდ წყვილის გამეტებით, ასევე, დონორების გამეტებით.⁵¹⁵ შესაბამისად, მინისტრის 2024 წლის ბრძანება № 107 ნებას რთავს დონორების ბიოლოგიური მასალის გამოყენებას, რაც „წინ გადადგმულ ნაბიჯად“ უნდა შეფასდეს.

⁵¹¹ Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana, Serie Generale - N. 45, 2004, p. 5-12, <<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/02/24/004G0062/sg>> [14.10.2025]. / <Surrogacy in Italy: a “Universal Crime” - Union internationale des avocats> [14.10.2025].

⁵¹² <Surrogacy in Italy: a “Universal Crime” - Union internationale des avocats> [14.10.2025].

⁵¹³ იქვე, 8.

⁵¹⁴ Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana, Serie Generale - N. 107, 2024, p. 10, <<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2024/05/09/24A02320/sg>> [15.10.2025].

⁵¹⁵ იქვე, 13-14.

7. ესპანეთის მიდგომა სუროგაციისადმი

ესპანეთში, სუროგაცია რეგულირდება, უფრო სწორედ კი, იკრძალება 14/2006, კანონით დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების შესახებ.⁵¹⁶ აღნიშნული კანონის მე-10 მუხლის მიხედვით, ბათილად მიიჩნევა ნებისმიერი ხელშეკრულება, რომლითაც ხდება შეთანხმება სუროგატული დედის ორსულობის თაობაზე, იქნება ეს სასყიდლის სანაცვლო ორსულობა, თუ უსასყიდლო დახმარება. ხელშეკრულება, რომლითაც ქალი უარს აცხადებს საკუთარ დედობრივ (მშობლის) უფლებებზე შემკვეთების ან მესამე პირების სასარგებლოდ ბათილია.⁵¹⁷ ამასთანავე, სუროგაციის შედეგად დაბადებული ბავშვების ფილიაცია (სამართლებრივი კავშირი) განისაზღვრება დაბადების მომენტით,⁵¹⁸ ანუ, დედად მიიჩნევა ქალი, რომელმაც დაბადა ბავშვი, ხოლო, ბიოლოგიურ მამასთან მიმართებაში მამობის დადგენის შესაძლებლობა განისაზღვრება ზოგადი წესების მიხედვით.⁵¹⁹ შესაბამისად, იმის მიუხედავად, თუ ვისი ბიოლოგიური უჯრედებისაგან შექმნილ ემბრიონს მუცლად ატარებს სუროგატული დედა (გასცა მან თავისი გამეტი, თუ გამეტები ეკუთვნის სხვას) ბავშვის დედად მაინც სუროგატული დედა ითვლება.⁵²⁰ ესპანეთის სუროგაციის სამართლებრივი წესრიგი, მრავალი წლის განმავლობაში აჩენდა კრიტიკულ კითხვებს; თუმცა, აღნიშნული მოდელის არსებობის მიზანშეწონილობასთან დაკავშირებული კითხვები სიახლეს არ წარმოადგენს. საზოგადოების, მათ შორის იურიდიული საზოგადოების ნაწილი არ ეთანხმება არსებულ ხისტ სამართლებრივ ჩარჩოს. აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ესპანეთში

⁵¹⁶ Ley 14/2006, de 26 de Mayo, Sobre Técnicas de Reproducción Humana Asistida, <<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-9292>> [06.11.2025].

⁵¹⁷ იქვე, Artículo 10, 1.

⁵¹⁸ იქვე, Artículo 10, 2.

⁵¹⁹ იქვე, Artículo 10, 3. / <[Gestational surrogacy - Minor children - Citizens' and family rights - Citizens - Your rights and obligations in the EU - Tu espacio europeo - Punto de Acceso General](#)> [06.11.2025].

⁵²⁰ Cirión A. E., Surrogacy in Spain, Medical, Legal and Ethical Perspective, International Physical Medicine & Rehabilitation Journal, Volume 7, 2022, p. 83. / <<file:///C:/Users/Giorgi/OneDrive/Desktop/IPMRI-07-00310.pdf>> [07.11.2025].

სუროგაციის ხელშეკრულება განიხილება ბათილ ხელშეკრულებად, უშვილო წყვილების გარკვეული სეგმენტი, სუროგაციის მომსახურებას ეძებს ესპანეთის საზღვრებს გარეთ და შემდგომ ცდილობს ესპანეთის სამოქალაქო რეესტრში მშობლის სტატუსის რეგისტრაციას.⁵²¹ სუროგაციის ხელშეკრულების ბათილობის გამართლებასთან დაკავშირებით ლიტერატურაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომ სუროგაციის ხელშეკრულება არანამდვილია იმის გამოც, რომ იგი მოკლებულია ხელშეკრულების ობიექტს.⁵²² ამრიგად, ესპანეთის სამოქალაქო კოდექსის ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი პრინციპების მიხედვით, სუროგაციის ხელშეკრულების მხარეები არ არიან ვალდებული შეასრულონ ამ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებები, ანუ რაზეც შეთანხმდნენ (გადასცენ ბავშვი და გადაიხადონ სანაცვლოდ თანხა) და თუ დაპირებული მოქმედებები არ შესრულდება, მეორე მხარეს არ შეეძლება მათი იძულებით აღსრულების მოთხოვნა.⁵²³ მიუხედავად სუროგაციის აკრძალვისა, არსებობს შემთვევები, როდესაც ესპანეთის სამოქალაქო რეესტრის უწყებები აღიარებენ ესპანეთის საზღვრებს გარეთ, უცხო სახელმწიფოს კანონმდებლობის შესაბამისად გაფორმებული სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე დაბადებული ბავშვის იურიდიულ კავშირს შემკვეთ მშობლებთან და აძლევენ შემკვეთ მშობლებს სამოქალაქო რეესტრში ბავშვების მშობლებად რეგისტრაციის შესაძლებლობას.⁵²⁴ ამ მიდგომის საწინააღმდეგოდ, ესპანეთის უზენაესმა სასამართლომ თავის ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში აღნიშნა, რომ დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების შესახებ 14/2006 კანონის მე-10 მუხლის მიზანია, თავიდან აიცილოს სამეცნიერო მიღწევების გამოყენებით სუროგატული დედის ღირსების დაკნინება; ამ დანაწესის მიზანია ასევე თავიდან აიცილოს ორსულობით, ქალის ორგანიზმით და ბავშვით ვაჭრობა და მათი კომერციული

⁵²¹ Cirión A. E., Surrogacy in Spain, Medical, Legal and Ethical Perspective, International Physical Medicine & Rehabilitation Journal, Volume 7, 2022, p. 84.

⁵²² იქვე.

⁵²³ იქვე. / <<file:///C:/Users/Giorgi/OneDrive/Desktop/IPMRI-07-00310.pdf>> [07.11.2025].

⁵²⁴ იქვე, 83.

გარიგების ობიექტად ქცევა. ამავდროულად, დაუშვებელია შუამავლებისათვის საშუალების მიცემა, რომ მიიღონ მოგება ფინანსურად არაუზრუნველყოფილი ქალების გამოყენებით.⁵²⁵ მიუხედავად თქმულისა, ესპანეთში სუროგაცია კვლავ დებატების საგანია. 2017 წლის სექტემბერს, როდესაც ესპანეთის პარლამენტში წარედგინა სუროგაციის ლეგალიზაციის წინადადება, სუროგაცია აქტიური განხილვების საგანი გახდა, როგორც პოლიტიკურ, ასევე სოციალურ წრეებში.⁵²⁶ შემოთავაზებული იყო ალტრუისტული სუროგაცია, როგორც პროგრესული ხედვა და მიდგომა, რასაც გამოუჩნდნენ, როგორც მომხრეები, ასევე მოწინააღმდეგეები.⁵²⁷

8. ამერიკის შეერთებული შტატების სუროგაციის მოდელები

ამერიკის შეერთებული შტატების თითოეული შტატის დამოკიდებულება სუროგაციის მიმართ ურთიერთ განსხვავებულია. ამერიკის შეერთებული შტატები სუროგაციას ფედერალურ დონეზე არ არეგულირებს, ამიტომ ცალკე აღებულ შტატებს აქვთ საკუთარი კანონები, რომლებიც განსაზღვრავს, დაშვებულია, თუ არა სუროგაცია ამ შტატში და როგორი მიდგომით რეგულირდება ის.⁵²⁸ ზოგიერთი შტატი აღიარებს და არეგულირებს სუროგაციას, ზოგიერთი კი, კრძალავს.⁵²⁹ სუროგაციის შესახებ შტატების რეგულაციური მიდგომები ერთმანეთისაგან განასხვავებს კომპენსირებად და არაკომპენსირებად სუროგაციის მოდელებს; სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ზოგიერთ შტატში, ქალს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, ეძლევა უფლება გახდეს სუროგატული დედა, თუ მას სუროგატული ორსულობისთვის ანდა ამ ორსულობის შედეგად დაბადებული

⁵²⁵ Ciri3n A. E., Surrogacy in Spain, Medical, Legal and Ethical Perspective, International Physical Medicine & Rehabilitation Journal, Volume 7, 2022, p. 85.

⁵²⁶ Ur3as Mart3nez R., Gestational Surrogacy or Wombs for Rent? An Analysis of the Surrogacy Debate in Spain, 2020, P. 1-9. /

<<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=9003850&fileId=9003852>> [08.11.2025].

⁵²⁷ იქვე, 9-10.

⁵²⁸ <<https://www.ncrights.org/get-help/resource/us-surrogacy-laws/>> [24.11.2025].

⁵²⁹ <<https://connect.asrm.org/lpg/resources/surrogacy-by-state?ssopc=1>> [24.11.2025].

ბავშვის დათმობისთვის არ გადაუხდიან.⁵³⁰ იდეა მდგომარეობს შემდეგში - მიიჩნევა, რომ სუროგატული დედისთვის სუროგატული ორსულობის, ან მის მიერ, ბავშვის დათმობის გამო, ანაზღაურების გადახდა შეურაცხყოფელია და ანალოგიურია სუროგატული დედის სხეულის გაყიდვისა, თუ გაქირავებისა, ხოლო, შემდეგ, სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის გაყიდვისა.⁵³¹ აღსანიშნავია, რომ არსებობს შემთხვევები, როდესაც ცდილობენ სუროგაციის ანაზღაურებადი ხელშეკრულებების არაანაზღაურებადად ინტერპრეტაციას, იმაზე მითითებით, რომ გადახდები განკუთვნილია საცხოვრებლის ანაზღაურებისთვის ან დაკარგული შემოსავლის კომპენსაციისთვის.⁵³² საბოლოო ჯამში, ამერიკის შეერთებულ შტატებში სუროგაციასთან დაკავშირებული სურათი ძალზედ ჭრელია.

9. ალაბამას და ალასკას შტატი

ალაბამას შტატში სუროგაციის მარეგულირებელი სპეციალური ნორმა არ მოქმედებს.⁵³³ თუმცა, აღნიშნული კოდექსი არეგულირებს ხელოვნურ განაყოფიერებასთან დაკავშირებულ საკითხებს.⁵³⁴

ალასკას შტატს არ აქვს სუროგაციის ხელშეკრულებების მარეგულირებელი ნორმატიული აქტი და შტატის სტატუტები სუროგაციასთან დაკავშირებით რაიმე დებულებას არ შეიცავს.⁵³⁵ თუმცა, ალასკის შტატში მიმართავენ სუროგაციას და არსებობს ბავშვის დაბადების შემდგომი შვილად აყვანის პრაქტიკა პოტენციური მშობლების მიერ.⁵³⁶

⁵³⁰ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 486-487.

⁵³¹ იქვე.

⁵³² იქვე.

⁵³³ Code of Alabama 2024, Title 26 - Infants and Incompetents, <<https://law.justia.com/codes/alabama/title-26/chapter-17/>> [24.11.2025]. / <<https://alison.legislature.state.al.us/code-of-alabama?utmt.com>> [01.12.2025].

⁵³⁴ იქვე.

⁵³⁵ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 488.

⁵³⁶ <<https://connect.asrm.org/lpg/resources/surrogacy-by-state?ssopc=1>> [30.11.2025].

აღნიშნული შტატები მოყვანილია ილუსტრაციისთვის, იმის საჩვენებლად, თუ როგორ მოქმედებს სხვადასხვა შტატში ერთმანეთისაგან განსხვავებული სუროგაციის მოდელი.

10. არიზონას შტატი

არიზონის შტატში, სუროგაციის ურთიერთობა და სუროგაციის ხელშეკრულების დადება პირდაპირ აკრძალულია.⁵³⁷ არიზონას შტატის სტატუტის მიხედვით, არავის აქვს უფლება დადოს, წაახალისოს, ორგანიზება გაუწიოს, უზრუნველყოს ან სხვაგვარად ხელი შეუწყოს სუროგაციის ხელშეკრულების დადებას; ამასთანავე, სუროგატული დედა ითვლება სუროგაციის ხელშეკრულების შესრულების შედეგად დაბადებული ბავშვის კანონიერ დედად და მას აქვს ამ ბავშვზე მეურვეობის უფლება.⁵³⁸ თუ სუროგაციის ხელშეკრულების შესრულების შედეგად დაბადებული ბავშვის დედა (სუროგატული დედა) დაქორწინებულია, მისი ქმარი ამ ბავშვის კანონიერ მამად ითვლება, თუმცა, აღნიშნული პრეზუმფცია შეიძლება იქნეს გაქარწყლებული.⁵³⁹ გასათვალისწინებელია, რომ არიზონას სტატუტის მიზნებისათვის, „სუროგაციის ხელშეკრულება“ ნიშნავს ხელშეკრულებას, შეთანხმებას ან გარიგებას, რომლითაც ქალი თანხმდება სხვისი გენეტიკური მასალისგან შექმნილი ემბრიონის საკუთარ საშვილოსნოში იმპლანტაციაზე; ასევე, აღნიშნული ხელშეკრულებით შესაძლოა ქალი თანხმდებოდეს ბავშვის ბუნებრივი ან ხელოვნური განაყოფიერების გზებით ჩასახვას. მაგრამ რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, სუროგაციის შეთანხმებისთვის დამახასიათებელია

⁵³⁷ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 487.

⁵³⁸ Arizona Revised Statutes 2024, Title 25 - Marital and Domestic Relations, § 25-218 - Surrogate Parentage Contracts, Prohibition, Custody, Definition, <<https://www.azleg.gov/ars/25/00218.htm?utm.com>> [30.11.2025].

⁵³⁹ იქვე, § 25-218, C.

ის, რომ ქალი ნებაყოფლობით აცხადებს უარს საკუთარ მშობლის უფლებებზე ბავშვის მიმართ.⁵⁴⁰

11. არკანზასის შტატი

არკანზასის შტატში ნებადართულია გესტაციური სუროგაცია.⁵⁴¹ არკანზასის კოდექსის მიხედვით, ნებისმიერი ბავშვი, რომელიც ხელოვნური განაყოფიერების შედეგად, დაიბადება დაქორწინებული ქალისგან ჩაითვლება ამ ქალის კანონიერ შვილად, ასევე, ამ ქალის ქმრის კანონიერ შვილად, იმ პირობით, რომ ქმარმა მისცა წერილობითი თანხმობა ხელოვნურ განაყოფიერებაზე.⁵⁴² ბავშვი, რომელიც დაიბადება ხელოვნური განაყოფიერების შედეგად ქალისგან, რომელიც დაქორწინებული იყო ბავშვის დაბადების მომენტში, ჩაითვლება ამ ქალის და მისი ქმრის კანონიერ შვილად, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ ბავშვის გამჩენი, ე.წ. „მშობელი“ ქალი სუროგატული დედა იყო; ასეთ შემთხვევაში, ბავშვი ჩაითვლება:

1) ბიოლოგიური მამის და შემკვეთი დედის კანონიერ შვილად, თუ ბიოლოგიური მამა დაქორწინებულია შემკვეთ დედაზე; 2) მხოლოდ ბიოლოგიური მამის შვილად, თუ ის არ არის დაქორწინებული; ან 3) შემკვეთი დედის კანონიერ შვილად, თუ სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე, სუროგატული დედის ხელოვნური განაყოფიერებისთვის გამოყენებულ იქნა ანონიმური დონორის სპერმა.⁵⁴³ შესაბამისად, თუ ხელოვნური განაყოფიერების შედეგად სუროგატულ დედას გაუჩნდება ბავშვი, ის მიიჩნევა: 1) ბიოლოგიური მამის და შემკვეთი დედის კანონიერ შვილად, თუ შემკვეთი ქალი და ბიოლოგიური მამა იმყოფებიან

⁵⁴⁰ Arizona Revised Statutes 2024, Title 25 - Marital and Domestic Relations, § 25-218, D - Surrogate Parentage Contracts, Prohibition, Custody, Definition, <<https://www.azleg.gov/ars/25/00218.htm?utm.com>> [30.11.2025].

⁵⁴¹ <<https://connect.asrm.org/lpg/resources/surrogacy-by-state?ssopc=1>> [29.11.2025]. / <<https://www.arkleg.state.ar.us/ArkansasLaw?utm.com>> [29.11.2025]. / Bewkes F. G., Surrogate or “Mother”? The Problem of Traditional Surrogacy, Tennessee Journal of Race, Gender, & Social Justice, Volume 3, 2015, p. 159.

⁵⁴² Arkansas Code of 1987 (2024), Section 9-10-201, <<https://law.justia.com/codes/arkansas/title-9/subtitle-2/chapter-10/subchapter-2/section-9-10-201/?utm.com>> [29.11.2025].

⁵⁴³ იქვე, Section 9-10-201, a), b).

ქორწინებაში; 2) მხოლოდ ბიოლოგიური მამის კანონიერ შვილად, თუ ის არ არის დაქორწინებული; ან 3) შემკვეთი დედის კანონიერ შვილად, თუ სუროგატული დედის ხელოვნური განაყოფიერებისთვის გამოყენებული იყო ანონიმური დონორის სპერმა.⁵⁴⁴ სუროგაციის გამოყენებით დაბადებული ბავშვის დაბადების რეგისტრაციისას სუროგატული დედა აღირიცხება, როგორც ამ ბავშვის კანონიერი დედა, თუმცა სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, შესაძლებელია გაცემულ იქნას შეცვლილი დაბადების მოწმობა.⁵⁴⁵ ამასთანავე, ქალის ხელოვნური განაყოფიერება შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ არკანზასის სამედიცინო პრაქტიკის შესახებ კანონის შესაბამისად ლიცენზირებული ექიმის მეთვალყურეობის ქვეშ.⁵⁴⁶ ხელოვნურ განაყოფიერებამდე, ექიმმა, ქალისა და მისი მეუღლისაგან, ან სპერმის დონორისგან(მისი არსებობის შემთხვევაში) უნდა მიიღოს წერილობითი განაცხადი, რომელიც დაადასტურებს მათ თანხმობას ხელოვნურ განაყოფიერებაზე; ამასთანავე, ექიმმა უნდა დაადასტუროს ხელმოწერების ნამდვილობა და მიუთითოს განაყოფიერების ჩატარების თარიღი.⁵⁴⁷

12. კალიფორნიის შტატის სუროგაციის მოდელი

კალიფორნიის შტატის საოჯახო სამართლის კოდექსი ადგენს, რომ კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად დადებული, როგორც ანაზღაურებადი, ასევე არაანაზღაურებადი სუროგაციის ხელშეკრულება იურიდიული ძალის მქონეა და ექვემდებარება აღსრულებას,⁵⁴⁸ აღნიშნულს ადასტურებს სასამართლო პრაქტიკაც და არამართო კალიფორნიის შტატში.⁵⁴⁹ 1993 წელს უზენაესმა სასამართლომ, საქმეზე - Johnson v. Calvert, აღნიშნა შემდეგი: „ქალი, რომელიც აფორმებს

⁵⁴⁴ Arkansas Code of 1987 (2024), Section 9-10-201, c).

⁵⁴⁵ იქვე, Section 9-10-201, 2).

⁵⁴⁶ იქვე, Section 9-10-202, a).

⁵⁴⁷ იქვე, Section 9-10-202, b).

⁵⁴⁸ <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=FAM&division=12.&title=&part=7.&chapter=&article=> [30.11.2025].

⁵⁴⁹ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 489-490.

გესტაციური სუროგაციის ხელშეკრულებას, არ ახდენს საკუთარი რეპროდუქციული უფლების რეალიზაციას, ის თანხმდება აუცილებელი და უკიდურესად მნიშვნელოვანი მომსახურების გაწევაზე, იმ მოლოდინის გარეშე, რომ ის გაზრდის სუროგატული ორსულობის შედეგად დაბადებულ ბავშვს, როგორც საკუთარს“. ⁵⁵⁰ კალიფორნიის შტატის სამართლებრივი დამოკიდებულება გესტაციური სუროგაციის მიმართ უკიდურესად დადებითია, რადგან შტატი არ აღიარებს გესტაციური სუროგატული დედის მშობლის უფლებებს. ⁵⁵¹ გესტაციური სუროგაციისადმი პროგრესული მიდგომის მიუხედავად, კალიფორნიაში, ტრადიციული სუროგაციისას, სუროგატული დედები კვლავ ითვლებიან კანონიერ დედად. შესაბამისად, ტრადიციული სუროგაციის შემთხვევებში, შემკვეთ მშობლებს ბავშვზე მეურვეობის მოსაპოვებლად უწევთ ბავშვის შვილად აყვანა.⁵⁵²

კალიფორნიის საოჯახო სამართლის კოდექსი ახდენს სუროგაციის ურთიერთობის ძირითადი ცნებების ფორმირებას. ასე, მაგალითად, აღნიშნული კოდექსის მიხედვით, „დამხმარე რეპროდუქციის შესახებ ხელშეკრულება“ ნიშნავს შეთანხმებას პოტენციურ მშობლებსა და სუროგაციის ან დონაციის შუამავალს შორის, რომელიც ეხება ამ შუამავლის მიერ გასაწევი მომსახურების ანაზღაურებას ან მის სხვაგვარ დაჯილდოვებას.⁵⁵³ ამავე კოდექსის მიხედვით, „პოტენციური მშობელი“ ნიშნავს ფიზიკურ პირს, დაქორწინებულს ან დაუქორწინებულს, რომელიც გამოთქვამს სურვილს აღიარებულ იქნეს დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის

⁵⁵⁰ Johnson v. Calvert, [1993], Superior Court of Orange County, No. S023721.

⁵⁵¹ Bewkes F. J., Surrogate or “Mother”? The Problem of Traditional Surrogacy, Tennessee Journal of Race, Gender, & Social Justice, Volume 3, 2015, p. 156.

⁵⁵² იქვე, 157-158. / Adoption of Matthew B. [1991], Superior Court of Sonoma County, No. A044280. / Family Code – FAM, Division 13. Adoption, Sections 8500 – 9340. [30.11.2025].

⁵⁵³ Family Code – FAM, Division 12. Parent and Child Relationship, Sections 7960, (a), (b), <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=FAM&division=12.&title=&part=7.&chapter=&article> [30.11.2025].

კანონიერ მშობლად.⁵⁵⁴ ხოლო, „სუროგატული დედა“ ნიშნავს ქალს, რომელიც სამედიცინო დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების მეშვეობით ორსულდება და შობს ბავშვს, სხვა პირისთვის, წერილობითი შეთანხმების შესაბამისად.⁵⁵⁵ კოდექსის მიხედვით, განსაზღვრება, სუროგატული დედის შესახებ მოიცავს სუროგატული დედობის ორ განსხვავებულ ტიპს, - ტრადიციულ და გესტაციურ სუროგატულ დედას. 1) „ტრადიციული სუროგატული დედა“ არის ქალი, რომელიც თანხმდება საკუთარი კვერცხუჯრედისგან და პოტენციური მამის სპერმისგან, ან პოტენციური მშობლების მიერ შერჩეული დონორის სპერმისგან შექმნილი ემბრიონის გამოზრდას; ხოლო, 2) „გესტაციური მატარებელი“ არის ქალი, რომელიც არ არის პოტენციური მშობელი და რომელიც დათანხმდა მასთან გენეტიკური კავშირის არმქონე ემბრიონის გამოზრდას დამხმარე რეპროდუქციული შეთანხმების შესაბამისად.⁵⁵⁶ გესტაციურ სუროგატულ დედასთან გაფორმებული დამხმარე რეპროდუქციის შესახებ ხელშეკრულება(იგივე სუროგაციის ხელშეკრულება), უნდა მოიცავდეს შემდეგ პირობებს: 1) გესტაციური სუროგატული დედის მიერ სუროგაციის ხელშეკრულების ხელმოწერის თარიღს; 2) გამეტების დონორებისაგან მიღების შემთხვევაში, არ არის აუცილებელი დონორის სახელის მითითება, მაგრამ აუცილებლად უნდა მიეთითოს, რომელი გამეტები იქნა გამოყენებული: კვერცხუჯრედები, სპერმატოზოიდები, თუ ორივე ერთად. 3) პოტენციური მშობლის ან მშობლების ვინაობას;⁵⁵⁷ 4) მეთოდებს, თუ როგორ დაფარავენ პოტენციური მშობლები გესტაციური სუროგატული დედის და ახალშობილის სამედიცინო ხარჯებს, და თუ ხარჯების დაფარვა იგეგმება სამედიცინო დაზღვევით, მითითებული უნდა იყოს დაზღვევის პოლისის

⁵⁵⁴ Family Code – FAM, Division 12. Parent and Child Relationship, Sections 7960, (c), https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=FAM&division=12.&title=&part=7.&chapter=&article= [30.11.2025].

⁵⁵⁵ იქვე, Sections 7960 (f).

⁵⁵⁶ იქვე, Sections 7960, (f) 1), 2).

⁵⁵⁷ იქვე, Sections 7962.

პირობები. გესტაციური სუროგატული დედის მონაწილეობით დამხმარე რეპროდუქციის შესახებ წერილობითი შეთანხმების ხელმოწერამდე, სუროგატული დედა და პოტენციური მშობლები უნდა იყვნენ წარმოდგენილნი მათ მიერ ცალკე არჩეული, დამოუკიდებელი და ლიცენზირებული ადვოკატების მიერ.⁵⁵⁸ დამხმარე რეპროდუქციის შესახებ ხელშეკრულებას, რომელშიც მონაწილეობს გესტაციური სუროგატული დედა, ხელი უნდა მოაწერონ მხარეებმა, ხოლო ხელშეკრულებაზე მათი ხელმოწერები უნდა იყოს ნოტარიულად დამოწმებული.⁵⁵⁹ გესტაციური სუროგაციის შემთხვევაში, დამხმარე რეპროდუქციის (სუროგაციის) ხელშეკრულების მხარეებს უფლება არ აქვთ გაიარონ ემბრიონის გადატანის პროცედურა ან დაიწყონ ინექციური მედიკამენტების მიღება ემბრიონის გადატანისთვის მოსამზადებლად, იქამდე სანამ გესტაციურ სუროგატულ დედასთან კანონის მოთხოვნების შესაბამისად არ გაფორმდება სუროგაციის ხელშეკრულება.⁵⁶⁰ თითოეული პოტენციური მშობლისა და სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის იურიდიული კავშირის დადგენის მიზნით სარჩელი შეიძლება წარდგენილ იქნეს ბავშვის დაბადებამდეც; კოდექსით განსაზღვრულია სასამართლოს განსჯადობაც. აღნიშნული სარჩელის შეტანა შესაძლებელია: ა) ოლქში, სადაც მოსალოდნელია ბავშვის დაბადება, ბ) ოლქში, სადაც პოტენციური მშობელი(ები) ცხოვრობენ, გ) ოლქში, სადაც სუროგატული დედა ცხოვრობს, დ) ოლქში, სადაც გესტაციურ სუროგატულ დედასთან გაფორმდა დამხმარე რეპროდუქციის შესახებ ხელშეკრულება, ე) ოლქში, სადაც ჩატარდება შეთანხმებით გათვალისწინებული სამედიცინო პროცედურები.⁵⁶¹ გესტაციური სუროგაციის შემთხვევაში, ოლქის უზენაეს სასამართლოში ნოტარიულად დამოწმებული და ყველა მხარის მიერ

⁵⁵⁸ Family Code – FAM, Division 12. Parent and Child Relationship, Sections 7962, b), https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=FAM&division=12.&title=&part=7.&chapter=&article= [30.11.2025].

⁵⁵⁹ იქვე, Sections 7962. (c).

⁵⁶⁰ იქვე, Sections 7962, d).

⁵⁶¹ იქვე, Sections 7962, (e), (b).

ხელმოწერილი სუროგაციის ხელშეკრულების წარდგენით გამოირიცხება სუროგატული დედის „დაბადებით კანონიერი დედობის“ შესახებ პრეზუმფცია, ასევე სუროგატული დედის მეუღლის „კანონიერი მამობის შესახებ“ პრეზუმფცია.⁵⁶² სათანადოდ გაფორმებული სუროგაციის ხელშეკრულების ნებისმიერი მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე, სასამართლომ უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება პოტენციურ მშობლებსა და ბავშვს შორის იურიდიული კავშირის დადგენის თაობაზე; აღნიშნული სასამართლოს გადაწყვეტილება შეიძლება მიღებულ იქნას, როგორც ბავშვის (შვილების) დაბადებამდე, ასევე, ბავშვის დაბადების შემდეგ. შესაბამისად, სასამართლოს გადაწყვეტილებით დგინდება თითოეული პოტენციური მშობლის „მშობლის“ უფლება გესტაციური სუროგატული დედის მიერ დაბადებული ბავშვის მიმართ - პოტენციური მშობლებისა და სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის იურიდიული ურთიერთკავშირი. ამავე გადაწყვეტილებითვე დგინდება რომ სუროგატული დედა, მისი მეუღლე ან პარტნიორი არ არიან ბავშვის მშობლები და არ აქვთ მშობლის უფლება-მოვალეობები სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის მიმართ.⁵⁶³ სასამართლოს, საკმარისი და სათანადო მტკიცებულებების არსებობის შემთხვევაში, შეუძლია სავარაუდო მშობლების იურიდიული კავშირი ბავშვის მიმართ დაადგინოს მაშინაც კი, თუ სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისას, ან სასამართლოში შუამდგომლობის წარდგენისას კანონის მოთხოვნები სრულად არ იყო დაკმაყოფილებული.⁵⁶⁴ პოტენციური მშობლების შუამდგომლობის განხილვასთან დაკავშირებული სასამართლო პროცესი, საქმისწარმოების მასალები (დოკუმენტები) და განხილვის შედეგები არ არის საჯარო და შეიძლება გასაჯაროვდეს მხოლოდ უზენაესის სასამართლოს მოსამართლის თანხმობის

⁵⁶² Family Code – FAM, Division 12. Parent and Child Relationship, Sections 7962, f) (1), <https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=FAM&division=12.&title=&part=7.&chapter=&article=> [30.11.2025]

⁵⁶³ იქვე, Sections 7962. F) (2).

⁵⁶⁴ იქვე, Sections 7962, f) (2) (b).

შემდეგ.⁵⁶⁵ კანონის შესაბამისად დადებული გესტაციური დამხმარე რეპროდუქციის შესახებ ხელშეკრულება ქმნის ნამდვილი შეთანხმების პრეზუმფციას და არ შეიძლება გამოცხადდეს ძალადაკარგულად ან ბათილად სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე.⁵⁶⁶

13. კოლორადოს შტატის სუროგაციის მოდელი

კოლორადოს შტატის ბავშვთა კოდექსი არეგულირებს სუროგაციის ხელშეკრულებასთან დაკავშირებულ საკითხებს.⁵⁶⁷ აღნიშნულ კოდექსში, სუროგაციის ხელშეკრულების მომწესრიგებელი ნორმების ცვლილება განხორციელდა 2021 წლის 6 მაისს სუროგაციის ხელშეკრულების შესახებ კანონით.⁵⁶⁸ კოლორადოში დაიშვება, როგორც გესტაციური, ტრადიციული, კომერციული, ასევე ალტრუისტული სუროგაცია. სუროგაციის ხელშეკრულების შესახებ კანონი ადგენს სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისათვის საჭირო უფლებაუნარიანობის წინაპირობებს, სუროგაციის ხელშეკრულების მხარეთა ვალდებულებებს, სუროგაციის ხელშეკრულების დადების პროცედურას, ხელშეკრულების შინაარსს და ხელშეკრულების მხარეთა უფლებას იყოლიონ წარმომადგენელი, პოტენციური მშობლ(ებ)ის გარდაცვალების ან მისი ოჯახური მდგომარეობის შეცვლის შემთხვევაში, სუროგაციის ხელშეკრულებაში ცვლილებების შეტანის წესებს, სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტის პროცესს და მხარეთა ვალდებულებებს ხელშეკრულების შეწყვეტისას, სასამართლოს უფლებამოსილებას მიიღოს გადაწყვეტილებები სუროგაციის

⁵⁶⁵ Family Code – FAM, Division 12. Parent and Child Relationship, Sections 7962, g), <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=FAM&division=12.&title=&part=7.&chapter=&article> [30.11.2025].

⁵⁶⁶ იქვე, Sections 7962, i).

⁵⁶⁷ Colorado Revised Statutes 2024, Title 19 - Children's Code, Article 4.5 - Colorado Surrogacy Agreement ACT, <<https://law.justia.com/codes/colorado/title-19/>> [03.12.2025].

⁵⁶⁸ <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022.com>> [03.12.2025].

ხელშეკრულების აღიარების, აღსრულების შესახებ, ასევე მშობლის უფლების განსაზღვრის შესახებ.⁵⁶⁹

კოლორადოს შტატის სუროგაციის ხელშეკრულების შესახებ კანონის მიზანია დაადგინოს ერთიანი სტანდარტები და პროცედურული გარანტიები სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვების საუკეთესო ინტერესების განხორციელების მიზნით, უზრუნველყოს სუროგაციის ხელშეკრულების მხარეების უფლებების დაცვა, ასევე, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების სფეროში მიღწევების აღიარებით, პოტენციურ მშობლებს, გესტაციურ და გენეტიკურ სუროგატულ დედებს მისცეს საშუალება ისარგებლონ ამ მიღწევებით, შტატის პოლიტიკის შესაბამისად.⁵⁷⁰

სუროგაციის ხელშეკრულების შესახებ კოლორადოს კანონი, განმარტავს დამხმარე რეპროდუქციის ცნებას. აღნიშნული განმარტების მიხედვით, დამხმარე რეპროდუქციაში მოიაზრება მეთოდი, რომლის მეშვეობით, სქესობრივი აქტის გარეშე, შესაძლებელია ქალის დაორსულება; შესაბამისად, დამხმარე რეპროდუქციის ცნება მოიცავს (მაგრამ არ შემოიფარგლება), შემდეგ მეთოდებს: ა) საშვილოსნოსშიდა, ან ინტრაცერვიკალურ ინსემინაციას; ბ) კვერცხუჯრედის ან სპერმის დონაციას; გ) ემბრიონის დონაციას; დ) ინ ვიტრო განაყოფიერებასა და ემბრიონის იმპლანტაციას; ე) ინტრაციტოპლაზმურ სპერმის ინექციას (ICSI); ვ) სხვა დამხმარე რეპროდუქციულ ტექნოლოგიებს.⁵⁷¹ კანონის მიზნებისათვის, ბავშვში მოიაზრება პირი, ან პირები, რომლებიც დაიბადნენ დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად და რომელთა მშობლების ვინაობა შეიძლება დადგინდეს სუროგაციის ხელშეკრულების შესახებ კანონის შესაბამისად; ხოლო, „გენეტიკური სუროგატული დედა“ არის ქალი, რომელიც არ არის სავარაუდო მშობელი და რომელიც თანხმდება

⁵⁶⁹ House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act. <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>> [03.12.2025]. / Final Fiscal Note, HB 21-1022.

⁵⁷⁰ იქვე, Section 19-4.5-102. (2).

⁵⁷¹ იქვე, Section 19-4.5-103.

საკუთარი გამეტების გამოყენებით დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების მეშვეობით დაორსულებაზე, სუროგაციის ხელშეკრულების შესაბამისად; ხოლო, „გესტაციური სუროგატული დედა“ არის ქალი, რომელიც არ არის სავარაუდო მშობლი და რომელიც თანხმობა სხვისი გამეტების გამოყენებით, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების მეშვეობით შექმნილი ემბრიონით დაორსულებაზე სუროგაციის ხელშეკრულების შესაბამისად; თავის მხრივ, სავარაუდო მშობელი არის დაქორწინებული, ან დაუქორწინებელი პირი, რომელსაც სურს აღიარებულ იქნას დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად ჩასახული ბავშვის კანონიერ მშობლად.⁵⁷² კანონის მიხედვით, „სუროგაციის ხელშეკრულება“ ნიშნავს ერთ ან რამდენიმე პოტენციურ მშობელსა და იმ პირს შორის, რომელიც არ არის პოტენციური მშობელი შეთანხმებას, რომლითაც ეს პირი თანხმდება დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით დაორსულებაზე, რა დროსაც ითვალისწინებს, რომ თითოეული პოტენციური მშობელი იქნება შეთანხმების საფუძველზე ჩასახული ბავშვის კანონიერი მშობელი. სუროგაციის ხელშეკრულების აღნიშნული განმარტება ეხება, როგორც გესტაციურ სუროგაციას, ასევე გენეტიკურ სუროგაციას.⁵⁷³

იმისთვის, რომ ქალს უფლება ჰქონდეს დადოს სუროგაციის ხელშეკრულება, რომლითაც ის გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედის ფუნქციას შეასრულებს, ეს ქალი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს, კერძოდ: ა) იყოს მინიმუმ ოცდაერთი წლის; ბ) ჰყავდეს მინიმუმ ერთი დაბადებული ბავშვი; გ) გავლილი ჰქონდეს სუროგაციის ორსულობასთან დაკავშირებული სამედიცინო გამოკვლევა ლიცენზირებულ ექიმთან; დ) ლიცენზირებულ ფსიქოლოგთან გავლილი ჰქონდეს კონსულტაცია და ე) საკუთარი არჩევანის საფუძველზე, სუროგაციის მთელი პროცესის

⁵⁷² House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act, Section 19-4.5-103; (8), (9), (10). <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>> [03.12.2025].

⁵⁷³ იქვე, Section 19-4.5-103; (14).

განმავლობაში, ჰყავდეს დამოუკიდებელი იურიდიული წარმომადგენელი - ლიცენზირებული ადვოკატი, რათა აუხსნას სუროგაციის ხელშეკრულების პირობების მნიშვნელობა და სუროგაციის ხელშეკრულების პოტენციური სამართლებრივი შედეგები.⁵⁷⁴ თავისმხრივ, სუროგაციის ხელშეკრულების დასადავად, თითოეული სავარაუდო მშობელი, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა მას გენეტიკური კავშირი ბავშვთან, უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს:

ა) იყოს მინიმუმ ოცდაერთი წლის; ბ) გავლილი ჰქონდეს, სუროგაციის ხელშეკრულებასთან დაკავშირებული სამედიცინო გამოკვლევა ლიცენზირებულ ექიმთან და სუროგატული დედის მსგავსად, გ) საკუთარი არჩევანის საფუძველზე, სუროგაციის მთელი პროცესის განმავლობაში, ჰყავდეს დამოუკიდებელი იურიდიული წარმომადგენლობა - ლიცენზირებული ადვოკატის სახით, რათა აუხსნას სუროგაციის ხელშეკრულების პირობების შინაარსი და სუროგაციის ხელშეკრულების პოტენციური სამართლებრივი შედეგები.⁵⁷⁵ სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა დაიდოს შემდეგი წესების დაცვით: ა) ხელშეკრულების ერთი მხარე მაინც უნდა იყოს კოლორადოს შტატის რეზიდენტი, ან ბავშვის დაბადება უნდა მოხდეს ან იგეგმებოდეს ამ შტატში, ან სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე განხორციელებული დამხმარე რეპროდუქციული ჩარევები უნდა შესრულდეს ამ შტატში; ბ) გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედა და შემკვეთი მშობელი უნდა აკმაყოფილებდეს მათდამი კანონით დადგენილ მოთხოვნებს; გ) თითოეული პოტენციური მშობელი, გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედა და სუროგატული დედის მეუღლე (არსებობის შემთხვევაში) უნდა იყოს სუროგაციის ხელშეკრულების მხარე; დ) თითოეულმა მხარემ უნდა მოაწეროს ხელი ხელშეკრულებას; ე) თითოეული მხარის ხელმოწერა უნდა იყოს ნოტარიულად დამოწმებული; ვ) მომავალ მშობელს ან მშობლებს შეუძლიათ გადაიხადონ

⁵⁷⁴ House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act, Section 19-4.5-104, (1), Eligibility requirements, <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>> [03.12.2025].

⁵⁷⁵ იქვე, Section 19-4.5-104. (2).

გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედის დამოუკიდებელი იურიდიული წარმომადგენლობის ხარჯები; (ზ) ხელშეკრულება უნდა გაფორმდეს სამედიცინო რეპროდუქციული პროცედურის დაწყებამდე.⁵⁷⁶ სუროგაციის ხელშეკრულებაში სავადებულოდ უნდა: ა) მიეთითოს გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედის თანხმობა, რომ ის ეცდება დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით დაორსულებას; ბ) მიეთითოს, რომ გესტაციურ ან გენეტიკურ სუროგატულ დედას და მის მეუღლეს ან ყოფილ მეუღლეს (თუ ასეთი არსებობს), არ აქვთ მშობლის უფლებები დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით ჩასახულ არცერთ ბავშვზე; გ) დადგინდეს გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედის მეუღლის (ასეთის არსებობისას) ვალდებულება აღიაროს და დაეთანხმოს სუროგაციის ხელშეკრულებით სუროგატულ დედაზე დაკისრებული ვალდებულებების გათვალისწინება და დაცვა; დ) მიეთითოს პოტენციური მშობლების (ან მშობლის) ერთობლივი და დამოუკიდებელი ვალდებულება ბავშვის დაბადებისთანავე გახდნენ ბავშვის ექსკლუზიური, კანონიერი მშობლები (ან მშობელი), დაბადებული ბავშვების რაოდენობის, მათი სქესის ან თითოეული ბავშვის ფსიქიკური და ფიზიკური მდგომარეობის მიუხედავად; ე) მიეთითოს პოტენციური მშობლების (ან მშობლის) ერთობლივი და დამოუკიდებელი ვალდებულება, ბავშვის დაბადებისთანავე ფინანსურად უზრუნველყონ ბავშვი, დაბადებული ბავშვების რაოდენობის, მათი სქესის ან თითოეული ბავშვის ფსიქიკური და ფიზიკური მდგომარეობის მიუხედავად; ვ) მიეთითოს ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ როგორ დაფარავს თითოეული პოტენციური მშობელი გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედის დამხმარე რეპროდუქციასთან და სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებულ შეთანხმებულ ხარჯებს; ზ) ჩამოყალიბდეს პირობა, რომელიც გესტაციურ ან

⁵⁷⁶ House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act, Section 19-4.5-105, <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>> [03.12.2025].

გენეტიკურ სუროგატულ დედას მისცემს საშუალებას, მიიღოს ყველა გადაწყვეტილება საკუთარი ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის, ასევე ორსულობის მიმდინარეობის განსაზღვრის შესახებ; თ) შეიცავდეს თითოეული მხარის უფლებას - კანონის შესაბამისად შეწყვიტოს სუროგაციის ხელშეკრულება.⁵⁷⁷ თუ სუროგაციის ხელშეკრულება არ აკმაყოფილებს კანონის მოთხოვნებს, შესაბამისი იურისდიქციის მქონე სასამართლო განსაზღვრავს მშობლის უფლების მქონე პირებს მხარეთა **განზრახვების საფუძველზე („განზრახვის ტესტი“).**⁵⁷⁸ სუროგაციის ხელშეკრულება შეიძლება ითვალისწინებდეს: ა) კომპენსაციას - დახმარებისა და გონივრული ხარჯების ანაზღაურების ვალდებულებას; და ბ) შეთანხმებული ხარჯების ანაზღაურებას კანონის შესაბამისად ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში.⁵⁷⁹ სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე შეძენილი უფლებები არ შეიძლება გადაეცეს სხვა პირს; სუროგაციის ხელშეკრულების ერთადერთი ბენეფიციარი არის ბავშვი.⁵⁸⁰ თუ სუროგაციის ხელშეკრულებაში სხვა რამ არ არის მითითებული: ა) სუროგაციის ხელშეკრულების დადების შემდეგ, გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედის ქორწინება, გავლენას არ ახდენს ხელშეკრულების ნამდვილობაზე; ამ შემთხვევაში, ხელშეკრულების ნამდვილობისთვის სუროგატული დედის მეუღლის თანხმობა არ მოითხოვება და ის არ ითვლება სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით ჩასახული ბავშვის სავარაუდო მშობლად; ბ) სუროგაციის ხელშეკრულების დადების შემდეგ, სუროგატული დედის ან პოტენციური მშობლების განქორწინება, ან მათი ქორწინების ბათილად ცნობა არ იმოქმედებს სუროგაციის ხელშეკრულების ნამდვილობაზე; გარდა ამისა, გ) სუროგაციის ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ, პოტენციური მშობლის

⁵⁷⁷ House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act, Section 19-4.5-106. <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>> [03.12.2025].

⁵⁷⁸ იქვე, Section 19-4.5-106, (4).

⁵⁷⁹ იქვე, Section 19-4.5-106, (2).

⁵⁸⁰ იქვე, Section 19-4.5-106, (3).

ქორწინება, გავლენას არ ახდენს სუროგაციის ხელშეკრულების ნამდვილობაზე და პოტენციური მშობლის მეუღლის თანხმობა დამატებით არ მოითხოვება, ასევე, პოტენციური მშობლის მეუღლე არ ჩაითვლება სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე ჩასახული ბავშვის მშობლად.⁵⁸¹

სუროგაციის ხელშეკრულების ერთ-ერთი მხარის ინიციატივით, სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტა, გამეტის ან ემბრიონის იმპლანტაციამდე, შესაძლებელია ნებისმიერ დროს. ამისთვის ინიციატორმა, ხელშეკრულების შეწყვეტის ნება წერილობით უნდა შეატყობინოს ხელშეკრულების ყველა სხვა მხარეს; თუ გამეტის ან ემბრიონის ტრანსფერი არ იწვევს სუროგატული დედის დაორსულებას, ხელშეკრულების შეწყვეტის ინიციატორ მხარეს კვლავ შეუძლია ნებისმიერ დროს შეწყვიტოს სუროგაციის ხელშეკრულება, ოღონდ გამეტის, ან ემბრიონის მომდევნო გადატანამდე.⁵⁸² სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში, ყველა მხარე თავისუფლდება ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებებისგან; თუმცა, თითოეული პოტენციური მშობელი პასუხისმგებლად რჩება იმ ხარჯების ანაზღაურებაზე, რომლებიც გესტაციურმა ან გენეტიკურმა სუროგატულმა დედამ გასწია ხელშეკრულების შეწყვეტამდე.⁵⁸³ ზემოთხსენებული წესების შესაბამისად სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში, არცერთი მხარე არ იქნება პასუხისმგებელი მეორე მხარის წინაშე რაიმე სახის ჯარიმის ან კომპენსაციისთვის სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტის გამო.⁵⁸⁴ კანონით გათვალისწინებული გამონაკლისების გარდა, სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით დაბადებული ბავშვის კანონიერ მშობლებად, ბავშვის დაბადების მომენტიდან, მიიჩნევიან შემკვეთი მშობლები; შესაბამისად, არც გესტაციური და არც

⁵⁸¹ House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act, Section 19-4.5-107, (1), (2), <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>> [03.12.2025].

⁵⁸² იქვე, Section 19-4.5-108, (1).

⁵⁸³ იქვე, Section 19-4.5-108, (2).

⁵⁸⁴ იქვე, Section 19-4.5-108, (3).

გენეტიკური სუროგატული დედა და არც მისი მეუღლე ან ყოფილი მეუღლე (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) არ მიიჩნევიან ბავშვის მშობლებად; თუმცადა, თუ გესტაციური სუროგაციისას, სუროგატული დედა განაცხადებს, რომ ბავშვი მისი გენეტიკური შვილია, სასამართლო დანიშნავს გენეტიკურ კვლევას და თუ დადგინდება, რომ ბავშვი მართლაც სუროგატული დედის გენეტიკური შვილია, სუროგატული დედა ჩაითვლება ბავშვის კანონიერ დედად.⁵⁸⁵ ამასთანავე, თუ კლინიკური ან ლაბორატორიული შეცდომის შედეგად, სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით ჩასახული ბავშვი არ აღმოჩნდება გენეტიკურად პოტენციურ მშობელთან დაკავშირებული, პოტენციური მშობელი მაინც ჩაითვლება ბავშვის მშობლად, ხოლო, გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედა და მისი მეუღლე ან ყოფილი მეუღლე (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), არ ჩაითვლებიან ბავშვის მშობლებად; რაც შეეხება დონორებს ისინი არ ითვლებიან რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით ჩასახული ბავშვის მშობლებად.⁵⁸⁶ პოტენციური მშობელი არ ჩაითვლება სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების მეშვეობით ჩასახული ბავშვის კანონიერ მშობლად, თუ პოტენციური მშობელის გარდაიცვლებიდან გამეტის ან ემბრიონის იმპლანტაცია მოხდება 36 თვის გასვლის შემდეგ, ან ბავშვი დაიბადება 45 თვის გასვლის შემდეგ, ამასთანავე, ხელშეკრულებით ეს წესი შეიძლება შეიცვალოს.⁵⁸⁷ სუროგაციის ხელშეკრულების მხარეს, ბავშვის დაბადებამდე, ან დაბადების შემდეგ, შეუძლია წარადგინოს სასამართლოში განცხადება მშობლისა და შვილის ურთიერთკავშირის დადგენის მოთხოვნით.⁵⁸⁸ კანონის შესაბამისად გაფორმებული სუროგაციის ხელშეკრულება ექვემდებარება სავალდებულო

⁵⁸⁵ House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act, Section 19-4.5-109, (1) (2), (3), <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>> [03.12.2025]. / Colorado Revised Statutes 2024, Children's Code, Title 19, Article 4.

⁵⁸⁶ იქვე, Section 19-4.5-109, (4), (5).

⁵⁸⁷ იქვე, Section 19-4.5-110.

⁵⁸⁸ იქვე, Section 19-4.5-111.

შესრულებას, თუმცაღა, თუ სუროგაციის ხელშეკრულება გაფორმებულია კანონის მოთხოვნათა დაუცველად, ასეთ შემთხვევაში, სასამართლო განსაზღვრავს სუროგაციის ხელშეკრულების მხარეთა უფლებებსა და მოვალეობებს ხელშეკრულების დადების დროს მხარეთა ჰიპოთეტური **განზრახვის** შესაბამისად. სუროგაციის ხელშეკრულების მოთხოვნათა დარღვევისას, გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედის განაყოფიერების(დაორსულების), ორსულობის შეწყვეტის, ორსულობის შენარჩუნების ან სამედიცინო პროცედურების ჩატარების ვალდებულების იძულებითი აღსრულება არ მოხდება; ამასთანავე, იძულებითი აღსრულება დაიშვება, თუ გესტაციური ან გენეტიკური სუროგატული დედა ხელს უშლის კანონიერ მშობლად ცნობილ პოტენციურ მშობელს მშობლის უფლებების რეალიზაციაში ბავშვის მიმართ; ასევე, თუ პოტენციური მშობელი აბრკოლებს მეორე პოტენციური მშობლის, ან საკუთარი მშობლის მოვალეობების წარმოქმნას ბავშვის მიმართ; პოტენციური მშობლის მიერ, სუროგაციის ხელშეკრულების დარღვევა არ ათავისუფლებს მას ბავშვის რჩენის ვალდებულებისაგან;⁵⁸⁹

14. ნიუ იორკის შტატის სუროგაციის მოდელი

ნიუ იორკის შტატის ოფიციალური მიდგომა სუროგაციისადმი 2021 წელს შეიცვალა. 2021 წლამდე არსებული მიდგომის მიხედვით, ითვლებოდა რომ სუროგაციის ხელშეკრულება წინააღმდეგობაში მოდიოდა ნიუ-იორკის შტატის საჯარო წესრიგთან და შესაბამისად, განიხილებოდა, როგორც ბათილი და შედეგის არ მქონე ხელშეკრულება.⁵⁹⁰ თუმცაღა, 2021 წლის 15-19 თებერვალს შტატის ოფიციალური მიდგომა სუროგაციის მიმართ შეიცვალა და ახლებურად ჩამოყალიბდა.⁵⁹¹ ნიუ იორკის შტატის საოჯახო სასამართლოს შესახებ კანონის მიხედვით სუროგაციის ხელშეკრულების დადება ნებადართულია. აღნიშნული

⁵⁸⁹ House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act, Section 19-4.5-109 - 19-4.5-111, <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>> [03.12.2025].

⁵⁹⁰ Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p. 497-498.

⁵⁹¹ <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [05.12.2025].

კანონის მიხედვით, თუ სუროგაციის ხელშეკრულების დამდები თითოეული მხარე აკმაყოფილებს ასეთი ხელშეკრულების მხარისადმი კანონით დადგენილ მოთხოვნებს, მაშინ პოტენციურ სუროგატულ დედას, მის მეუღლეს (არსებობის შემთხვევაში), პოტენციურ მშობელს ან მშობლებს შეუძლიათ დადონ აღსრულებადი სუროგაციის ხელშეკრულება.⁵⁹² ამასთანავე, სუროგაციის ხელშეკრულება არ გამოიყენება ისეთ შემთხვევებში, როდესაც ბავშვის ჩასახვა ხდება სქესობრივი აქტის შედეგად, ან როდესაც სუროგატული დედა ჩასახვისთვის საკუთარ კვერცხუჯრედს გაიღებს,⁵⁹³ ანუ ტრადიციული სუროგაციისთვის. ასევე, უნდა აღინიშნოს, რომ კანონით ნებადართული სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისას შესაძლებელია მასში გათვალისწინებულ იქნეს სუროგატული დედისთვის გადასახდელი კომპენსაცია.⁵⁹⁴ აღნიშნული კანონის მიხედვით, პოტენციურ სუროგატულ დედას შეუძლია დადოს აღსრულებადი სუროგაციის ხელშეკრულება, თუ ის ამ ხელშეკრულების დადების მომეტისათვის აკმაყოფილებს შემდეგ მოთხოვნებს: 1) უნდა იყოს მინიმუმ ოცდაერთი წლის; 2) უნდა იყოს ამერიკის შეერთებული შტატების მოქალაქე, ან კანონიერი მოზინადრე და თუ პოტენციური მშობლები ნიუ იორკში არ ცხოვრობდნენ უკანასკნელი 6 თვის განმავლობაში, მაშინ თვითონ უნდა ცხოვრობდეს ნიუ იორკის შტატში უკანასკნელი 6 თვის განმავლობაში; 3) ბავშვის ჩასახვისთვის არ უნდა ჰქონდეს გამოყენებული საკუთარი კვერცხუჯრედი; 4) უნდა ჰქონდეს გავლილი სამედიცინო გამოკვლევები იმ პათოლოგიებზე და დაავადებებზე, რომლებმაც შეიძლება საფრთხე შეუქმნან პოტენციურ სუროგატულ დედას ან ემბრიონს ორსულობის დროს; 5) მას შემდეგ, როდესაც ლიცენზირებული ექიმისაგან მიიღებს ინფორმაციას სუროგაციასთან დაკავშირებული სამედიცინო რისკების, მათ შორის მრავალნაყოფიანი

⁵⁹² New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-401, (a), <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

⁵⁹³ იქვე, Section 581-401, (b).

⁵⁹⁴ იქვე, Section 581-401, (c).

ორსულობის შესაძლებლობის, მისაღებ მედიკამენტებთან დაკავშირებული რისკების, ორსულობის გართულებების რისკის, ფსიქოლოგიური და ფსიქოსოციალური რისკების და პირად ცხოვრებაზე ნეგატიურად ზემოქმედების რისკის შესახებ, უნდა ჰქონდეს გაცემული ინფორმირებული თანხმობა სამედიცინო პროცედურების ჩატარებაზე; 6) პოტენციური სუროგატული დედა და მისი მეუღლე (არსებობისას) სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისას და მისი მოქმედების მანძილზე უნდა იყვნენ წარმოდგენილნი, მათ მიერ შერჩეული, დამოუკიდებელი და ლიცენზირებული ადვოკატის მიერ; აღნიშნული ადვოკატის მომსახურების ხარჯები უნდა გაიღონ პოტენციურმა მშობლებმა; ასეთ შემთხვევაში, უნდა გაფორმდეს ცალკე შეთანხმება, რომელშიც აღინიშნება, რომ ადვოკატი მომსახურებას გაუწევს მხოლოდ სუროგატულ დედას და მის მეუღლეს.⁵⁹⁵ 7) სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა ითვალისწინებდეს სუროგატული დედისთვის დაზღვევის პაკეტს, რომელიც დაფარავს მის, სუროგაციასთან დაკავშირებულ სამედიცინო ხარჯებს; აღნიშნული სამედიცინო დაზღვევის პოლისი ძალაში უნდა იყოს შესული სუროგაციასთან დაკავშირებული პირველი სამედიცინო მანიპულაციის განხორციელებამდე და უნდა ფარავდეს ორსულობამდე, ორსულობის და ორსულობის შემდგომ სამედიცინო ხარჯებს; აღნიშნული პოლისი უნდა მოქმედებდეს მთელი ორსულობის განმავლობაში და ორსულობის დასრულების შემდეგ 12 თვის მანძილზე, მიუხედავად იმისა, თუ რა მიზეზით იქნება ორსულობა შეწყვეტილი (მაგალითად, ცოცხალი, ან მკვდარი ბავშვის დაბადებით, მუცლის მოშლით ან აბორტის გაკეთებით გამოწვეული ორსულობის შეწყვეტა); დაზღვევის პრემიას იხდიან შემკვეთი მშობლები; პოტენციური მშობლები ასევე ვალდებული არიან აანაზღაურონ ყველა ის დამატებითი ხარჯი და ფრანშიზა და ნებისმიერი სხვა სამედიცინო ხარჯი, რომელიც დაკავშირებულია ჩასახვამდე მოვლასთან,

⁵⁹⁵ New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-402, 1-6, <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

ორსულობასთან, მშობიარობასთან ან მშობიარობის შემდგომ მოვლასთან თორმეტი თვის განმავლობაში.⁵⁹⁶ თავისმხრივ, პოტენციურმა მშობლებმა (ან მშობელმა) შეიძლება დადონ აღსრულებადი სუროგაციის ხელშეკრულება, თუ ხელშეკრულების გაფორმების მომენტისათვის ისინი აკმაყოფილებენ შემდეგ მოთხოვნებს: პოტენციური მშობლებიდან ერთ-ერთი უნდა იყოს ამერიკის შეერთებული შტატების მოქალაქე ან კანონიერი რეზიდენტი; თუ სუროგატული დედა ბოლო 6 თვის განმავლობაში არ ცხოვრობს ნიუ იორკში ერთ-ერთი პოტენციური მშობელი მაინც ნიუ იორკის შტატში სულ მცირე ბოლო ექვსი თვის განმავლობაში უნდა ცხოვრობდეს; თითოეული პოტენციური მშობელი სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისას და მისი მოქმედების განმავლობაში წარმოდგენილი უნდა იყოს მათ მიერ შერჩეული დამოუკიდებელი და ლიცენზირებული ადვოკატის მიერ; პოტენციური მშობლები უნდა იყვნენ სრულწლოვანები, ერთმანეთთან შეიძლება იმყოფებოდნენ ან არ იმყოფებოდნენ ქორწინებაში, მაგრამ არ უნდა იმყოფებოდნენ სხვა მესამე პირებთან ქორწინებაში, ან ნებისმიერი პარტნიორულ ურთიერთობაში. ამასთანავე, დასაშვებია, ერთ-ერთ პოტენციურ მშობელს ჰყავდეს მეუღლე, თუ ის, სასამართლოს გადაწყვეტილების შესაბამისად, თავის მეუღლესთან ერთად არ ცხოვრობს, ან თუ სუროგაციის ხელშეკრულების გაფორმებამდე სამ წელზე მეტი ხნის განმავლობაში თავისი მეუღლისაგან განცალკევებით ცხოვრობს; თუ პოტენციური მშობლის მეუღლე არ არის სუროგაციის ხელშეკრულების მხარე, მაშინ ეს მეუღლე არ ჩაითვლება სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის მშობლად და არ ექნება უფლებები და მოვალეობები ბავშვის მიმართ.⁵⁹⁷

სუროგაციის ხელშეკრულება ჩაითვლება ნამდვილ და აღსრულებად ხელშეკრულებად, თუ ის დაიდება წერილობით და იქნება ხელმოწერილი სუროგატული დედის, მისი მეუღლის(არსებობისას) და შემკვეთი მშობლების

⁵⁹⁶ New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-402, 7, <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

⁵⁹⁷ იქვე, Section 581-402, 8, 9.

მიერ; თავის მხრივ, სუროგაციის ხელშეკრულების მხარეთა ხელმოწერები შეიძლება დაამოწმებული იყოს ნოტარიულად, ან ორი მოწმის მიერ.⁵⁹⁸ ამასთანავე, სუროგაციის ხელშეკრულების დადება უნდა მოხდეს იქამდე, სანამ პოტენციური სუროგატული დედა დაიწყებს რაიმე მედიკამენტის მიღებას ან ემბრიონის გადატანისთვის რაიმე სამედიცინო პროცედურის გავლას; გასათვალისწინებელია, რომ პოტენციურმა სუროგატულმა დედამ ხელშეკრულების ხელმოწერამდე უნდა მისცეს ინფორმირებული თანხმობა სამედიცინო პროცედურების ჩატარებაზე, ან მედიკამენტების მიღებაზე.⁵⁹⁹ ასევე, თუ სუროგაციის ხელშეკრულება ითვალისწინებს სუროგატული დედისთვის კომპენსაციის გადახდას, მაშინ, კომპენსაციისთვის და მოსალოდნელი გონივრული ხარჯებისთვის განკუთვნილი თანხები უნდა განთავსდეს ესქრო ანგარიშზე მანამ, სანამ სუროგატული დედა დაიწყებს რეპროდუქციასთან დაკავშირებულ სამედიცინო პროცედურას, გარდა სამედიცინო გამოკვლევებისა, რომლებიც აუცილებელია მისი შესაბამისობის დასადგენად.⁶⁰⁰ სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა შეიცავდეს პირობებს იმის შესახებ, თუ როგორ დაფარავს პოტენციური მშობელი სუროგატული დედისა და ბავშვის სამედიცინო ხარჯებს. თუ სამედიცინო ხარჯების დაფარვა იგეგმება ჯანმრთელობის დაზღვევით, ხელშეკრულებაში უნდა იყოს ლაკონიურად აღწერილი სადაზღვევო პოლისის ის დებულებები, რომლებიც ეხება სუროგატული დედისთვის ორსულობასთან დაკავშირებული დანახარჯების ანაზღაურებას.⁶⁰¹

გარდა თქმულისა, კანონი განსაზღვრავს, რომ სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა შეიცავდეს: ინფორმაციას სუროგაციის ხელშეკრულების დადების თარიღის, ქალაქის და შტატის შესახებ; სავარაუდო მშობლის(ების) და სუროგატული დედის სახელსა და გვარს და საკონტაქტო ინფორმაციას;

⁵⁹⁸ New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-403, a), <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

⁵⁹⁹ იქვე, Section 581-403, b).

⁶⁰⁰ იქვე, Section 581-403, f).

⁶⁰¹ იქვე, Section 581-403, g).

ინფორმაციას გამეტების დონორების შესახებ, ასევე ინფორმაციას გამოყენებული გამეტები (კვერცხუჯრედი, სპერმატოზოიდი, თუ ემბრიონი იყო გამოყენებული) შესახებ; ინფორმაციას ლიცენზირებული და რეგისტრირებული სუროგაციის პროგრამის (არსებობისას) შესახებ, რომელიც ორგანიზებას უწევს ან ხელს უწყობს სუროგაციის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულებას; სუროგატული დედის, მისი მეუღლის, პოტენციური მშობლის(ების) წარმომადგენელი ადვოკატის სახელი და საკონტაქტო ინფორმაცია.⁶⁰² აღნიშნულის გარდა, სუროგაციის ხელშეკრულება, ასევე, უნდა შეიცავდეს კანონით განსაზღვრული ვალდებულებების შესახებ პირობებს. აღნიშნული კანონის მიხედვით, სუროგაციის ხელშეკრულებით უნდა იყოს დადგენილი სუროგატული დედის ვალდებულება გაიაროს ემბრიონის იმპლანტაციის პროცედურა, გამოზარდოს ნაყოფი და გააჩინოს ბავშვი; ასევე, სუროგატული დედის და მისი მეუღლის (არსებობისას) ვალდებულება, ბავშვის დაბადებისთანავე, დაბადებულ ბავშვზე ან ბავშვებზე მეურვეობა გადასცენ პოტენციურ მშობელს ან მშობლებს; გარდა თქმულისა, სუროგაციის ხელშეკრულებით უნდა იყოს დადგენილი სუროგატული დედის უფლება გადაწყვიტოს მის ორსულობასთან, ჯანმრთელობასთან და კეთილდღეობასთან დაკავშირებული ნებისმიერი საკითხი, მათ შორის, გადაწყვიტოს ორსულობის შეწყვეტის, თუ გაგრძელების, საკეისრო კვეთის ან განმეორებით რამდენიმე ემბრიონის იმპლანტაციის საკითხი;⁶⁰³ გასათვალისწინებელია, რომ აღნიშნული მოთხოვნების საწინააღმდეგო შინაარსის პირობა ბათილია. შესაბამისად, სუროგაციის ხელშეკრულება არ უნდა ზღუდავდეს სუროგატული დედის უფლებას, შეწყვიტოს ან გააგრძელოს ორსულობა. სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა აძლევდეს სუროგატულ დედას საშუალებას, ისარგებლოს მის მიერ არჩეული ჯანდაცვის სპეციალისტის მომსახურებით. აღნიშნული

⁶⁰² New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-403, h), <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

⁶⁰³ იქვე, Section 581-403, 5), 1).

ხელშეკრულება უნდა ითვალისწინებდეს სუროგატული დედის უფლებას, მოითხოვოს და მიიღოს სუროგაციის ხელშეკრულებაში მის მონაწილეობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე კონსულტაცია, მათ შორის, მშობიარობის შემდეგ; ასეთი კონსულტაციების ხარჯებს ფარავენ პოტენციური მშობლები; ასევე, სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა ითვალისწინებდეს, სუროგატული დედის უფლებას, მოითხოვოს პოტენციურ მშობლებს მისი ინვალიდობის დაზღვევა და შესაბამისი პოლისის ღირებულების გადახდა; სუროგატულ დედას შეუძლია დანიშნოს სადაზღვევო ანაზღაურების ბენეფიციარი.⁶⁰⁴ ასევე, სუროგაციის ხელშეკრულება გარკვეულ, კანონით მოთხოვნილ უფლება-მოვალეობებს უნდა ითვალისწინებდეს პოტენციური მშობლების მიმართაც. ასე მაგალითად, სუროგაციის ხელშეკრულებით უნდა იყოს დადგენილი პოტენციური მშობლების ვალდებულება აიღონ მეურვეობა ყველა იმ ბავშვზე, რომელსაც სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე შობს სუროგატული დედა, მიუხედავად ამ ბავშვების რაოდენობისა, სქესისა, ფსიქიკური, თუ ფიზიკური მდგომარეობისა, და მიუხედავად ემბრიონის გადატანისას დაშვებული ლაბორატორიული შეცდომისა.⁶⁰⁵ თუმცაღა, ემბრიონის გადატანისას დაშვებული ლაბორატორიული შეცდომის შემთხვევაში, პოტენციურ მშობლებთან შედარებით, მშობლის უფლების მოპოვებაზე პრივილეგიით სარგებლობენ პირები მშობლის უპირატესი უფლებებით (არსებობისას). შესაბამისად, სუროგაციის ხელშეკრულებით უნდა იყოს დადგენილი პოტენციური მშობლების მოვალეობა არჩინონ სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე დაბადებული ყველა ბავშვი; ასევე, სუროგაციის ხელშეკრულება უნდა ითვალისწინებდეს პოტენციური მშობლის ან მშობლების უფლებებისა და მოვალეობების მესამე პირებისათვის შეთანხმებით გადაცემის აკრძალვას (უფლებათა განუყოფლობის პრინციპი და pactum de non cedendo-ს პრინციპი); გარდა თქმულისა, კანონი

⁶⁰⁴ New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-403, 5), 1), <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

⁶⁰⁵ იქვე, Section 581-403, 2).

ითვალისწინებს ძალზედ საინტერესო მოვალეობას პოტენციური მშობლის საანდერძო დანაკისრთან დაკავშირებით. კერძოდ, თითოეულმა პოტენციურმა მშობელმა, სუროგატული დედის საშვილოსნოში ემბრიონის იმპლანტაციამდე, საკუთარი გარდაცვალების შემთხვევისათვის უნდა შეადგინოს ანდერძი(ლეგატი), რომლითაც დანიშნავს საანდერძო დანაკისრის შემსრულებელ პირს, რომელსაც დააკისრებს სუროგაციის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული, საკითარი - პოტენციური მშობლის მოვალეობების შესრულებას, მათ შორის ბავშვების მიმართ; საანდერძო დანაკისრის შემსრულებელ პირს უნდა მიენიჭოს უფლება მოითხოვოს სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე ჩასახული ბავშვის მიმართ გარდაცვლილი პოტენციური მშობლობის მშობლის უფლების დადგენა.⁶⁰⁶

სუროგაციის ხელშეკრულების დადების შემდეგ, სუროგატული დედის დაქორწინება გავლენას არ ახდენს ხელშეკრულების ნამდვილობაზე; შესაბამისად, სუროგატული დედის მეუღლის თანხმობა არ მოითხოვება ხელშეკრულების ნამდვილობისთვის. ⁶⁰⁷ მსგავსად აღნიშნულისა, არც პოტენციური მშობლების შემდგომი დაშორება ან განქორწინება გავლენას არ ახდენს მათ უფლებებზე, მოვალეობებზე და პასუხისმგებლობებზე, რომლებიც დადგენილია და გათვალისწინებულია სუროგაციის ხელშეკრულებით. ⁶⁰⁸ აღსანიშნავის ისიც, რომ ნიუ იორკის შტატის აღნიშნული კანონი, ასევე, არეგულირებს სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტას. სუროგაციის ხელშეკრულების დადების შემდეგ, მაგრამ სუროგატული დედის დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით დაორსულებამდე, სუროგატულ დედას, მის მეუღლეს (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) ან ნებისმიერ პოტენციურ მშობელს შეუძლია მოშალოს სუროგაციის

⁶⁰⁶ New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-403, 2). <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

⁶⁰⁷ იქვე, Section 581-404, a).

⁶⁰⁸ იქვე, Section 581-404, b).

ხელშეკრულება ყველა სხვა მხარისთვის შეწყვეტის შესახებ წერილობითი შეტყობინების ჩაბარებით. ⁶⁰⁹ სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში, მხარეები თავისუფლდებიან ხელშეკრულებით ნაკისრი ყველა ვალდებულებისგან, გარდა პოტენციური მშობლებისა, რომლებიც პასუხისმგებელნი რჩებიან ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ყველა ხარჯის ანაზღაურებაზე, რომელიც სუროგატულ დედას წარმოემოზა ხელშეკრულების შეწყვეტის დღემდე. ამასთანავე, თუ პოტენციური მშობლები შეწყვეტენ სუროგაციის ხელშეკრულებას მას შემდეგ, როდესაც სუროგატული დედა დაიწყებს ხელოვნური განაყოფიერების და ემბრიონის გადატანის მიზნით მომზადებას და ამისთვის შესაბამისი მედიკამენტების მიღებას და სამედიცინო პროცედურების გავლას, ისინი ვალდებულნი იქნებიან აუნაზღაურონ სუროგატულ დედას ყველა ხარჯი, თანაგადახდა, ნებისმიერი სხვა სამედიცინო ხარჯი და ნებისმიერი სხვა ეკონომიკური დანაკარგი, რომელიც დაკავშირებული აღმოჩნდება აღნიშნულ სამედიცინო ჩარევებთან, მათ შორის, თუ ეს ხარჯი წარმოიშობა ხელშეკრულების შეწყვეტიდან თორმეტი თვის განმავლობაში. აღსანიშნავია, რომ სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში, სუროგატულ დედას უფლება აქვს შეინარჩუნოს ყველა გადახდა, ან ანაზღაურება, რომელიც მას გადაეცა ხელშეკრულების შეწყვეტის თარიღამდე.⁶¹⁰ ამასთანავე, თუ სუროგატული დედა, ან მისი მეუღლე (არსებობისას) შტატის კანონით გათვალისწინებული წესების დაცვით შეწყვეტენ სუროგაციის ხელშეკრულებას მათი პასუხისმგებლობა პოტენციური მშობლების წინაშე არ დადგება. ⁶¹¹ სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად, დაბადებული ბავშვი ითვლება პოტენციური მშობლების კანონიერ შვილად, ხოლო სუროგატული

⁶⁰⁹ New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-405, <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

⁶¹⁰ იქვე.

⁶¹¹ იქვე.

დედა ან მისი მეუღლე არ მიიჩნევიან აღნიშნული ბავშვის მშობლებად.⁶¹² ზემოთაღნიშნულ მოთხოვნებთან შეუსაბამობის გამო სუროგაციის ხელშეკრულება ხდება არააღსრულებადი, ხოლო ამ ხელშეკრულების საფუძველზე დაბადებული ბავშვის მშობლის ვინაობას სასამართლო განსაზღვრავს მხარეთა განზრახვების საფუძველზე, ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით.⁶¹³ ღირს აღინიშნოს, სუროგაციის ხელშეკრულების აღსრულებასთან დაკავშირებული შტატის მიდგომა. კანონი განსაზღვრავს, რომ სუროგატული დედის მოვალეობათა ნაწილი ექვემდებარება იძულებით აღსრულებას, ხოლო ნაწილი არ ექვემდებარება; ასე მაგალითად, სუროგატული დედის ისეთი მოვალეობები, როგორიცაა დაორსულების, ერთმანეთის მიყოლებით რამდენიმე ემბრიონის გადატანის, ორსულობის შეწყვეტის ან ორსულობის გაგრძელების, ასევე, სამედიცინო პროცედურების ჩატარების, მათ შორის საკეისრო კვეთის შესრულების მოვალეობა არ ექვემდებარება იძულებით აღსრულებას.⁶¹⁴ ხოლო, ისეთი მოვალეობა, როგორიცაა კანონიერ მშობლებად აღიარებული პოტენციური მშობლებისათვის ბავშვის გადაცემის მოვალეობა ექვემდებარება იძულებით აღსრულებას.⁶¹⁵ ასევე, იძულებით აღსრულებას ექვემდებარება პოტენციური მშობლების მოვალეობა არჩინონ სუროგატული დედის მიერ დაბადებული ბავშვი.⁶¹⁶

შტატის კანონის მიხედვით, პოტენციური მშობლების მშობლის უფლების დადგენის შესახებ სასამართლოში წარდგენილი შუამდგომლობა უნდა შეიცავდეს სუროგაციის ხელშეკრულების ყველა მხარის განცხადებას, რომ მათ ნებაყოფლობით და შეგნებულად დადეს სუროგაციის ხელშეკრულება, ასევე, მხარეთა ერთობლივ მოთხოვნას პოტენციური მშობლების კანონიერ მშობლებად

⁶¹² New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 4, Section 581-406, <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026].

⁶¹³ იქვე, Section 581-407.

⁶¹⁴ იქვე, Section 581-409, c).

⁶¹⁵ იქვე, Section 581-409, d), 1).

⁶¹⁶ იქვე, Section 581-409, d), 2).

ცნობის თაობაზე. ⁶¹⁷ აღნიშნული შუამდგომლობის დაკმაყოფილებისას, სასამართლო ადგენს, რომ სუროგაციის ხელშეკრულების საფუძველზე დაბადებული ბავშვის კანონიერ მშობლებად, ამ ბავშვის დაბადებიდან, მიიჩნევიან პოტენციური მშობლები; სასამართლო, ასევე, ადგენს, რომ სუროგატული დედა, მისი მეუღლე(არსებობისას), ან დონორი არ მიიჩნევა ბავშვის კანონიერ მშობლად. ამავე, გადაწყვეტილებით, სასამართლო ავალდებულებს სუროგატულ დედას და მის მეუღლეს(არსებობისას) ბავშვი გადასცენ პოტენციურ მშობლებს, ხოლო პოტენციურ მშობლებს ავალდებულებს ბავშვზე ზრუნვას (მათ შორის - რჩენას).⁶¹⁸

კომპენსაცია - სუროგატულ დედას შეიძლება მიეცეს კომპენსაცია პოტენციური სამედიცინო რისკების, ფიზიკური დისკომფორტის, შექმნილი უხერხულობისა და დამხმარე რეპროდუქციულ პროცესში მნიშვნელოვანი ფუნქციის შესრულების გამო. თუმცადა, არ დაიშვება კომპენსაციის გადახდა გამეტების ან ემბრიონების შესყიდვის ან ბავშვზე მშობლის უფლების დათმობისთვის. ⁶¹⁹ კომპენსაცია, რომელსაც სუროგატულ დედას გადაუხდიან, უნდა იყოს გონივრული და მხარეებს შორის კეთილსინდისიერად შეთანხმებული; სუროგატული დედისთვის გადასახდელი ძირითადი კომპენსაცია არ უნდა აღემატებოდეს ორსულობის ხანგრძლივობას და მშობიარობის შემდეგ აღდგენის/რეაბილიტაციის რვა კვირიან პერიოდს. ხოლო, **დამატებითი** კომპენსაცია, რომელიც დაკავშირებულია ორსულობის ან მშობიარობის გართულებასთან, ან შემოსავლის დაკარგვასთან შეიძლება იყოს გადახდილი (მაგრამ არ არის სავალდებულო), მშობიარობიდან/ორსულობის შეწყვეტიდან თორმეტი თვის მანძილზე, მიუხედავად იმისა დაიბადება ბავშვი

⁶¹⁷ New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 2, Section 581-203, d), <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP2>> [10.01.2026].

⁶¹⁸ იქვე, Part 2, Section 581-203, d), Proceeding for Judgment of Parentage of a Child Conceived Pursuant to A Surrogacy Agreement, <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP2>> [10.01.2026].

⁶¹⁹ იქვე, Part 5, Section 581-502, a), <[NYS Open Legislation | NYSenate.gov](https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP2)> [10.01.2026].

ცოცხალი, თუ მკვდარი.⁶²⁰ კომპენსაციის ოდენობა და მისი გადახდის ვალდებულება არ შეიძლება დამოკიდებული იყოს ბავშვის მონაცემებზე.⁶²¹

15. ინდოეთის რესპუბლიკის სუროგაციის მოედელი

ინდოეთი, ბოლო ორი ათეული წლის განმავლობაში, წყვილებისთვის სხვადასხვა ქვეყნიდან, სუროგაციის გლობალურ ცენტრად იქცა; 2002-2015 წლებში ინდოეთის რესპუბლიკაში აქტიურად გამოიყენებოდა და დაიშვებოდა კომერციული სუროგაცია.⁶²² პარალელურად, ფიქსირდებოდა არაეთიკური პრაქტიკა, კერძოდ-სუროგატული დედების ექსპლუატაციის, სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვების მიტოვების და ადამიანის ემბრიონებისა და გამეტების იმპორტის მრავალი ფაქტი.⁶²³ ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, აუცილებელი გახდა ქვეყანაში სუროგაციის მომწესრიგებელი კანონის შექმნა და სუროგატული დედების და მათ მიერ დაბადებული ბავშვების უფლებების დაცვა, ასევე, პოტენციური ექსპლუატაციის პრევენცია.⁶²⁴ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ინდოეთის რესპუბლიკაში, სუროგაციასთან დაკავშირებული აქტების მიღება ჯერ კიდევ 2005 წლიდან იწყება.⁶²⁵ 2016 წელს შემუშავებულ იქნა კანონპროექტი, რომელიც ემსახურებოდა კომერციული სუროგაციის აკრძალვასა და ალტრუისტული სუროგაციის რეგულირებას;⁶²⁶ აღნიშნული კანონპროექტის

⁶²⁰ New York Family Court Act (FCT) Chapter 686, Article 5-C, Part 5, Section 581-502, b), <[NYS Open Legislation | NYSenate.gov](#)> [10.01.2026].

⁶²¹ იქვე, Part 2, Section 581-202, d), <<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP2>> [10.01.2026].

⁶²² Singh R., Regulating Surrogacy in India, International Journal of Advanced Legal Research, Volume 5, 2024. / Sureshkumar S., Balancing Ethics And Legislation: The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 And Its Socio-Legal Implications in Modern India, 2024, p. 1-2, <<https://ssrn.com/abstract=5118764>> [24.12.2025].

⁶²³ The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021), Statement of Objects and Reasons, [As on The 7th October, 2025].

⁶²⁴ იქვე.

⁶²⁵ TA S., Surrogacy in India: Legal Landscape – Regulations, Rules Including Procedural Aspects, for Compliance, 2 Research Corner, 2025, p. 103. / National Guidelines for Accreditation, Supervision and Regulation of ART Clinics in India, 2005.

⁶²⁶ The Surrogacy (Regulation) Bill, 2016, Bill No. 257 of 2016.

განხილვა, გარდაქმნა და ჩანაცვლება⁶²⁷ გრძელდებოდა 2021 წლამდე.⁶²⁸ ახალმა სუროგაციის შესახებ კანონპროექტმა 2021 წელს მიიღო ის სახე, რომელსაც ედირსა კანონად ქცევა. შესაბამისად, ინდოეთის რესპუბლიკის სუროგაციის შესახებ კანონი ძალაშია 2022 წლის 25 იანვრიდან.⁶²⁹

დღეის (2025) მდგომარეობით, ინდოეთის რესპუბლიკაში, სუროგაცია და მასთან დაკავშირებული ურთიერთობები რეგულირდება, ზემოთაღნიშნული სუროგაციის შესახებ 2021 წლის N47 კანონით.⁶³⁰ გამოითქვა მოსაზრება, რომ კანონის მიღება ემსახურებოდა ინდოეთში „მორალის შენარჩუნებას“. ⁶³¹ პრაქტიკულად ყველა პოლიტიკური პარტია მიიჩნევდა, რომ კომერციული სუროგაციის პრაქტიკა უნდა შემწყდარიყო, ხოლო ალტრუისტული სუროგაცია, ეთიკური მოსაზრებებიდან გამომდინარე, ერთადერთ მისაღებ მეთოდად უნდა აღიარებულიყო. ⁶³² განახლებული კანონმდებლობა აღიარებს ალტრუისტულ (საქველმოქმედო) სუროგაციას, ხოლო კომერციულ სუროგაციას კრძალავს. ⁶³³ აღნიშნული მიდგომით, კანონმდებელი მიზნად ისახავს დედებისა და ბავშვების უფლებების და ინტერესების დაცვას.⁶³⁴

ინდოეთში 2021 წლის სუროგაციის შესახებ N47 კანონი განმარტავს და კრძალავს „კომერციულ სუროგაციას“. ⁶³⁵ აღნიშნული N47 კანონის ძალაში შესვლის დღიდან კლინიკებს აეკრძალათ, შესაბამისი რეგისტრაციის გარეშე, რაიმე ფორმით/სახით მიიღონ მონაწილეობა სუროგაციის პროცედურებთან

⁶²⁷ The Surrogacy (Regulation) Bill, 2019, Bill No. 156 of 2019.

⁶²⁸ Singh R., Regulating Surrogacy in India, International Journal of Advanced Legal Research, Volume 5, 2024.

⁶²⁹ <<https://www.indiacode.nic.in/handle/123456789/17046?utm.com>> [20.12.2025].

⁶³⁰ The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021) [As on the 7th October, 2025].

⁶³¹ Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of the Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 120.

⁶³² იქვე.

⁶³³ Singh R., Regulating Surrogacy in India, International Journal of Advanced Legal Research, Volume 5, 2024.

⁶³⁴ Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of the Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 120.

⁶³⁵ იქვე.

დაკავშირებულ საქმიანობაში, ასევე, არცერთ კლინიკას, პედიატრს, გინეკოლოგს, ემბრიოლოგს, ექიმს ან სხვა ნებისმიერ პირს არ აქვს უფლება რაიმე ფორმით განახორციელოს (შესთავაზოს, წამოიწყოს, წახალისოს, ასოცირდეს ან გამოიყენოს) კომერციული სუროგაცია.⁶³⁶ ამასთანავე აიკრძალა კომერციულ სუროგაციასთან დაკავშირებული ნებისმიერი რეკლამა, ნებისმიერი შემოთავაზება, თუ აგიტაცია ნებისმიერი საშუალებით.⁶³⁷

სუროგატული დედის ორსულობის პერიოდში, მისი წერილობითი თანხმობის გარეშე, არცერთ კლინიკას, ექიმს, მომავალ მშობლებს, თუ სხვა ნებისმიერ პირს არ შეუძლია, სუროგატული დედის ორსულობის შეწყვეტა (აბორტის გაკეთება); ამასთანავე, აბორტის გაკეთება დაშვებულია მხოლოდ შესაბამისი კომპეტენტური ორგანოს მიერ გაცემული ნებართვით. გარდა ამისა, სუროგაციის პროგრამის ფარგლებში, არცერთ კლინიკას, ექიმს, პოტენციურ მშობლებს, თუ სხვა ნებისმიერ პირს არ აქვს უფლება რაიმე გზით შეარჩიოს ბავშვის სქესი.⁶³⁸ სუროგაციისადმი მიმართვა და სუროგაციით სარგებლობა შეუძლიათ იმ პოტენციურ მშობლებს, რომლებსაც გააჩნიათ ინდური წარმომავლობა და სამედიცინო ჩვენებები გესტაციური სუროგაციის გამოყენებისათვის. ასევე, სუროგაციით სარგებლობის უფლება შეიძლება მიენიჭოს პოტენციურ დედას, თუ ის მიიღებს რეკომენდაციის სერტიფიკატს შესაბამისი საბჭოსგან.⁶³⁹ შემკვეთმა მშობლებმა, შესაბამისი ორგანოსგან უნდა მიიღონ სუროგაციის საჭიროების და განხორციელების უფლებამოსილების

⁶³⁶ The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021), Chapter II, 3. Prohibition and Regulation of Surrogacy Clinics. [As on the 7th October, 2025] / TA S., Surrogacy in India: Legal Landscape – Regulations, Rules Including Procedural Aspects, for Compliance, 2 Research Corner, 2025, p. 103.

⁶³⁷ იქვე, Chapter II, 3. (v). [As on the 7th October, 2025] / Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of the Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 120.

⁶³⁸ The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021), Chapter II, 3. (vi), (vii), (viii).

⁶³⁹ იქვე, Chapter III, 4. Regulation of Surrogacy and Surrogacy Procedures.

დამადასტურებელი სერტიფიკატები.⁶⁴⁰ აღნიშნული N47 კანონის მიხედვით სუროგაცია დაიშვება, თუ ის გესტაციური და ალტრუისტულია და შესაბამისად, სუროგაციას არ უნდა გააჩნდეს კომერციული ხასიათი და რათქმაუნდა მიზანი არ უნდა იყოს ბავშვებით ვაჭრობა ან მათი ექსპლუატაცია.⁶⁴¹ კანონის ძირითადი დაშვება, მდგომარეობს იმაში, რომ ალტრუისტულ სუროგაციას აპრიორი არ აქვს ექსპლუატაციური ხასიათი, რადგან არ არსებობს ფულადი კომპენსაცია.⁶⁴² თუმცა, ლიტერატურაში გამოთქმული პოზიციის მიხედვით, კანონის აღნიშნული მიდგომა, დაბალი შემოსავლის მქონე ქალებს ართმევს პოტენციურ ეკონომიკურ სარგებელს, რომელსაც ისინი კომერციული სუროგაციის ხელმისაწვდომობის შემთხვევაში მიიღებდნენ.⁶⁴³ სხვა მოსაზრების მიხედვით, ალტრუისტული სუროგაციის მოდელი არარეალისტურად ვარაუდობს, რომ ქალები ორსულობასა და მშობიარობასთან დაკავშირებულ ფიზიკურ და ემოციურ სირთულეებს გადაიტანენ მხოლოდ თანაგრძნობის გამო, აღნიშნული მოდელი უგულებელყოფს რეალურ ცხოვრებისეულ მოტივაციებს და აძლიერებს საზოგადოებრივ კონტროლს რეპროდუქციულ ავტონომიაზე.⁶⁴⁴

ინდოეთის სუროგაციის შესახებ N47 კანონის მიხედვით, კლინიკა, რომელიც აპირებს სუროგაციის პროგრამის განხორციელებას, სუროგაციის ეტაპების დაწყებამდე, უნდა დარწმუნდეს, რომ შემკვეთ მშობლებს აქვთ შემდეგი სამი წერილობითი მტკიცებულება: 1) შესაბამისი სამედიცინო ორგანოს ნებართვა (სერტიფიკატი), რომელიც ადასტურებს, რომ პოტენციურ მშობლებს, ერთ-ერთ მათგანს, ან მარტოხელა პოტენციურ დედას აქვს სუროგაციით სარგებლობის ჩვენებები; 2) პოტენციური მშობლების და სუროგატული დედის განცხადების

⁶⁴⁰ Singh R., Regulating Surrogacy in India, International Journal of Advanced Legal Research, Volume 5, 2024. / Sajeev A. and M. A., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 10-12.

⁶⁴¹ Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalties of Surrogacy in India: A Critical Analysis of the Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 120.

⁶⁴² იქვე.

⁶⁴³ იქვე, 121.

⁶⁴⁴ იქვე, 121-122.

საფუძველზე მიღებული მაგისტრატის სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომლითაც დადგენილია სუროგატული დედის მიერ გასაჩენი ბავშვის წარმომავლობა და ამ ბავშვზე მეურვეობის უფლება (ეს გადაწყვეტილება, ბავშვის დაბადების შემდეგ, ადასტურებს მის იურიდიულ კავშირს შემკვეთ მშობლებთან); 3) სუროგატული დედის სასარგებლოდ, ოცდა თექვსმეტი თვის ვადით, გაცემული სადაზღვევო პოლისი, რომელიც სხვა სამედიცინო ხარჯებთან ერთად, ფარავს მშობიარობის შემდგომ გართულებებთან დაკავშირებულ ხარჯებს.⁶⁴⁵ აღსანიშნავია, რომ სუროგატულ დედად გახდომა შეუძლია მხოლოდ ქორწინებაში მყოფ (გათხოვილ), ან განქორწინებულ ქალს, რომელსაც ჰყავს საკუთარი შვილი და იმპლანტაციის თარიღისთვის 25-დან 35 წლამდე ასაკისაა.⁶⁴⁶ გასათვალისწინებელია, რომ ქალს არ შეუძლია სუროგატული დედის როლი შეასრულოს საკუთარი გამეტების მიწოდებით; გარდა ამისა, ქალს, თავის სიცოცხლეში, შეუძლია მხოლოდ ერთხელ იყოს სუროგატული დედა და შეასრულოს სუროგატული დედის ფუნქციები.⁶⁴⁷

პოტენციური მშობლებისათვის, შესაბამისი უფლებამოსილი ორგანოს მიერ, შესაბამისობის სერტიფიკატი გაიცემა, თუ დაკმაყოფილებულია შემდეგი პირობები, კერძოდ: ა) პოტენციური მშობლები იმყოფებიან ქორწინებაში და სერტიფიკატის გაცემის თარიღისთვის პოტენციური დედის ასაკი არის 23-დან 50 წლამდე, ხოლო პოტენციური მამის - 26-დან 55 წლამდე; ბ) პოტენციურ მშობლებს არ ჰყოლიათ ცოცხალი შვილი (ბიოლოგიური, შვილად აყვანილი ან სუროგაციის გზით დაბადებული); თუმცა, მიუხედავად შვილის ყოლისა, პოტენციურ მშობლებს, მაინც შეუძლიათ ისარგებლონ სუროგაციით, თუ მათ ჰყავთ ბავშვი ფსიქიკური აშლილობით, ფიზიკური შეზღუდვით, სიცოცხლისთვის საშიში დაავადებით ან დაავადებით ტერმინალურ სტადიაზე მიმდინარე მკურნალობის

⁶⁴⁵ The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021), Chapter III, 4, (I), (II), (III).

⁶⁴⁶ იქვე, Chapter III, 4, (b), (I). / Singh R., Regulating Surrogacy in India, International Journal of Advanced Legal Research, Volume 5, 2024.

⁶⁴⁷ იქვე, Chapter III, 4, (b), (III), (IV). / Sajeew A. and M. A., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 23.

გარეშე - თუ აღნიშნული მდგომარეობა დადასტურებულია შესაბამისი კომპეტენტური ორგანოს მიერ.⁶⁴⁸

სუროგატულ დედას, მისთვის გასაგებ ენაზე, უნდა განემარტოს სუროგაციასთან დაკავშირებული პროცედურების ცნობილი გვერდითი მოვლენები და შედეგები. ხელოვნური განაყოფიერების პროცესის დაწყება შეიძლება მხოლოდ სუროგატული დედის ინფორმირებული, წერილობითი თანხმობის შემდეგ. ამასთანავე, სუროგატულ დედას უფლება აქვს გამოიხმოს „სუროგაციაზე“ თანხმობა, ოღონდ ემბრიონის მის საშვილოსნოში იმპლანტაციამდე.⁶⁴⁹ კანონის აკრძალვები ეხება პოტენციურ მშობლებსაც. პოტენციურ მშობლებს (მათ შორის, მარტოხელა პოტენციურ დედას) უფლება არ აქვთ მიატოვონ სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვი, რითიც არ უნდა იყოს განპირობებული გადაწყვეტილების/სურვილის მოტივები; პოტენციურ მშობლებს, ბავშვის მიტოვების უფლება არ აქვთ, არც ინდოეთში და არც მის საზღვრებს გარეთ, არც გენეტიკური ან თანდაყოლილი დეფექტის, ან ნებისმიერი სხვა სამედიცინო მდგომარეობის, თუ შემდგომში განვითარებული დეფექტის გამო, მათ შორის, არც ბავშვის სქესის, ერთზე მეტი ბავშვის ჩასახვის გამო და ა.შ.⁶⁵⁰ სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვი ითვლება პოტენციური მშობლების ან პოტენციური დედის ბიოლოგიურ შვილად და ასეთ ბავშვს აქვს კანონით გათვალისწინებული ყველა უფლება და პრივილეგია, რომელიც მინიჭებულია ბიოლოგიური შვილისთვის.⁶⁵¹ აღსანიშნავია, რომ არავის, მათ შორის არც კლინიკას, არ აქვს უფლება დაიყოლიოს სუროგატული დედა ორსულობის შეწყვეტაზე - აბორტის გაკეთებაზე;⁶⁵²

⁶⁴⁸ The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021), Chapter III, 4, (c), (I), (II), (III). / Singh R., Regulating Surrogacy in India, International Journal of Advanced Legal Research, Volume 5, 2024.

⁶⁴⁹ იქვე, Chapter III, 6, Written informed consent of surrogate mother.

⁶⁵⁰ იქვე, Chapter III, 7, Prohibition to abandon child born through surrogacy.

⁶⁵¹ იქვე, Chapter III, 8, Rights of surrogate child.

⁶⁵² იქვე, Chapter III, 10, Prohibition of abortion.

ინდოეთის რესპუბლიკის კანონი სუროგაციის შესახებ კრძალავს კომერციულ სუროგაციას და ამ მიზნით ადგენს, რომ არავის, არცერთ პირს, ორგანიზაციას, კლინიკას, თუ ლაბორატორიას არ აქვს უფლება განახორციელოს კომერციულ სუროგაციასთან დაკავშირებული საქმიანობა, გაწიოს კომერციულ სუროგაციასთან დაკავშირებული მომსახურება ან შექმნას რაიმე ორგანიზებული ჯგუფი სუროგატული დედების შერჩევისა და დაქირავების მიზნით, ან გამოიყენოს შუამავლები სუროგაციისა და მასთან დაკავშირებული პროცედურების განხორციელების მიზნით.⁶⁵³ ასევე, კანონის მიხედვით, არავის არ აქვს უფლება გამოსცეს, გამოაქვეყნოს, ან გაავრცელოს, კომერციულ სუროგაციასთან დაკავშირებული რაიმე რეკლამა. გარდა აღნიშნულისა, კანონი კრძალავს სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის ან ბავშვების მიტოვებას, ან ექსპლუატაციას, ასევე სუროგატული დედის ექსპლუატაციას(ნებისმიერი ფორმით). ასევე, აკრძალულია ადამიანის ემბრიონის ან გამეტების ყიდვა, გაყიდვა, ან იმპორტი სუროგაციის მიზნებისთვის.⁶⁵⁴ აღსანიშნავია, რომ სუროგაციის პროგრამის განხორციელებისას, აკრძალულია ბავშვის სქესის შერჩევა.⁶⁵⁵ დადგენილია, რომ ჩამოთვლილი აკრძალვების დარღვევა არის დანაშაული და იწვევს სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებლობას, თავისუფლების 10 წლამდე ვადით აღკვეთის სახით და დაჯარიმებას ათ ლაქ რუპიამდე.⁶⁵⁶ ამასთანავე, პოტენციური მშობელი, ან პოტენციური დედა(მარტოხელა), ან ნებისმიერი პირი, რომელიც მიმართავს სუროგაციის პროგრამის განმახორციელებელ კლინიკას, ლაბორატორიას, გინეკოლოგს, ემბრიოლოგს ან ნებისმიერ სხვა პირს და არ იცავს ალტრუისტული სუროგაციის პრინციპებს, ან ახორციელებს სუროგაციის

⁶⁵³ The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021), Chapter VII, Offences and Penalties, 38, Prohibition of Commercial Surrogacy, Exploitation of Surrogate Mothers and Children Born Through Surrogacy.

⁶⁵⁴ იქვე, Chapter VII, 38, (1), (a)–(f).

⁶⁵⁵ იქვე, Chapter VII, 38, (1), (g).

⁶⁵⁶ იქვე, Chapter VII, 38, (2).

პროცედურებს კომერციული მიზნებისთვის, ისჯება: პირველ შემთხვევაში, თავისუფლების აღკვეთით, ვადით - ხუთ წლამდე და ჯარიმით არაუმეტეს ხუთი ლაქ რუპიისა; ხოლო, მეორე შემთხვევაში, თავისუფლების აღკვეთით ვადით ათ წლამდე და ჯარიმით არაუმეტეს ათ ლაქ რუპიისა.⁶⁵⁷ კანონი ითვალისწინებს ერთობ უცნაურ და საინტერესო პრეზუმფციას, კერძოდ, საპირისპიროს დამტკიცებამდე, ჩაითვლება, რომ სუროგატულ დედას, მისმა ქმარმა, პოტენციურმა მშობლებმა ან სხვა პირებმა აიძულეს შესაბამისი მომსახურების გაწევა, სუროგაციასთან დაკავშირებული პროცედურების ჩატარება ან სასექსო უჯრედების დონაცია კანონით განსაზღვრულისაგან განსხვავებული მიზნებით; ასეთ შემთხვევაში, აღნიშნული პირები ჩაითვლებიან კანონდამრღვევებად.⁶⁵⁸

გარდა თქმულისა, კანონით გათვალისწინებული ნებისმიერი აკრძალული ქმედების(დანაშაულის) ჩადენისას, შემთხვევა უნდა იყოს გამოძიებული. აკრძალული ქმედების სავარაუდოდ ჩამდენი პირისთვის აღკვეთის ღონისძიებად გირაოს შეფარდება დაუშვებელია, ასევე, დაუშვებელია მხარეთა მორიგება. ⁶⁵⁹ ასევე, არ გამოიყენება ბრალის აღიარებასთან დაკავშირებული შეთანხმებები. ⁶⁶⁰ აღსანიშნავია, რომ სუროგაციის შესახებ N47-ე კანონი, სუროგატულ დედას არ განიხილავს შრომითი ფუნქციის შემსრულებლ მუშაკად და შესაბამისად, არ ითვალისწინებს, მის მიერ, ორსულობაზე დახარჯული დროისა და ძალისხმევის ანაზღაურებას.⁶⁶¹ ცხადია, რომ ორსულობამ შეიძლება გამოიწვიოს ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუარესება, როგორც მშობიარობამდე, ასევე, მშობიარობის დროს და მის შემდეგ, რასაც შეუძლია გავლენა მოახდინოს სუროგატული დედის ჯანმრთელობაზე, თუმცაღა, ზემოთაღნიშნული კანონი არ ითვალისწინებს მსგავსი შემთხვევების

⁶⁵⁷ The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021), Chapter VII, 40).

⁶⁵⁸ იქვე, Chapter VII, 42).

⁶⁵⁹ იქვე, Chapter VII, 43).

⁶⁶⁰ იქვე, Chapter VII, 44).

⁶⁶¹ Sajeev A. and M. A., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 9.

რეალიზაციის დროს, სუროგატული დედის უფლებას მოითხოვოს კომპენსაცია ჯანმრთელობის გაუარესების, ინვალიდობის ან შრომისუნარიანობის დაკარგვის გამო.⁶⁶²

დამატებით, უნდა ითქვას, რომ ალტრუისტულ სუროგაციას თან ახლავს თავისი სირთულეები, კერძოდ, მეგობრის ან ნათესავის სუროგატულ დედად გამოყენებამ შეიძლება სერიოზული ემოციური გართულებები გამოიწვიოს ყველა ჩართული მხარისთვის, მათ შორის ბავშვისთვის, და საფრთხე შეუქმნას უკვე არსებულ ოჯახურ და პირად ურთიერთობებს, გარდა ამისა, ეს მიდგომა მნიშვნელოვნად ამცირებს პოტენციური სუროგატული დედების რაოდენობას, რადგან ყველა ნათესავი მზადა არ არის გაიაროს სუროგაციის რთული პროცესი.⁶⁶³ მოლოდინი იმისა, რომ ქალი ნათესავი იქნება ის, თუ არა, ცხრა თვის განმავლობაში, ყოველგვარი ჯილდოს გარეშე მუცლად ატარებს ნაყოფს არაგონივრულია და უსაფუძვლო. ⁶⁶⁴ გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ალტრუისტული სუროგაცია ჰგავს „იმულებით შრომას“, რადგან სუროგატული დედა არ იღებს ანაზღაურებას; ასევე, ალტრუისტული სუროგაციის მოდელის დადგენით კანონი ამოდის იმ მოსაზრებიდან, რომ ქალის თანდაყოლილი როლი შვილების გაჩენაში მდგომარეობს.⁶⁶⁵ კომპენსაციის საწინააღმდეგო არგუმენტები ეფუძნება იმ ვარაუდს, რომ კომპენსაცია თავისთავად იწვევს ექსპლუატაციას, თუმცაღა, კომპენსაციის არარსებობა არანაკლები ექსპლუატაციაა. ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრების მიხედვით, გამოსავალი შეიძლება იყოს კომერციული სუროგაციის აკრძალვის ნაცვლად, ე.წ. რეგულირებადი კომპენსაციის მოდელების შემოღება.⁶⁶⁶

⁶⁶² Sajeev A. and M. A., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 9.

⁶⁶³ Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of The Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 121-122.

⁶⁶⁴ იქვე, 122-123.

⁶⁶⁵ იქვე, 123.

⁶⁶⁶ იქვე, 123-124.

უნდა აღინიშნოს, რომ ინდოეთში წლების განმავლობაში სუროგატული დედების განთავსება ხდებოდა ე.წ. „სუროგატული დედების სახლებში“ („surrogate homes“), სადაც ხდებოდა მათი ძირითადი უფლებების შელახვა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მათი მონაწილეობის შესაძლებლობის წართმევით, ასევე, პირადი მისწრაფებების შეზღუდვით.⁶⁶⁷ ამ სახლებში სუროგატული დედები ექვემდებარებოდნენ მკაცრ სამედიცინო და სოციალურ კონტროლს, რაც მათ ართმევდა განათლების, პირადი ცხოვრების, შრომის უფლების რეალიზაციის შესაძლებლობას და სხვა სოციალურ ფუნქციებს. აღნიშნული კი, ფაქტობრივად მათ აქცევდა „მიზნის მიღწევის საშუალებად“.⁶⁶⁸

ბოლოს, უნდა აღინიშნოს რომ ინდოეთის რესპუბლიკაში, 2021 წელს, ასევე, მიღებულ იქნა N42 კანონი დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების შესახებ.⁶⁶⁹ N42 კანონიც ძალაშია 2022 წლის 25 იანვრიდან.⁶⁷⁰ აღნიშნული კანონი აწესრიგებს დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიებისა და სუროგაციის ეროვნული საბჭოს ფუნქციებსა და უფლება-მოვალეობებს, ასევე, ადგენს რეპროდუქციასთან დაკავშირებული საქმიანობის განმახორციელებელი კლინიკებისა და რეპროდუქციული მასალის ბანკების უფლება-მოვალეობებსა და აღნიშნული კლინიკებისა და ბანკების ეროვნული რეესტრის ფუნქციას.⁶⁷¹ კანონის ძალაში შესვლიდან ოთხმოცდაათი დღის ვადაში, უნდა შექმნილიყო რეესტრი, რომელიც ცნობილია, როგორც დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიებისა და სუროგაციის ეროვნული რეესტრი.⁶⁷² N42 კანონი ადგენს,

⁶⁶⁷ Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of The Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 116-117.

⁶⁶⁸ იქვე.

⁶⁶⁹ The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021)[As on the 7th October, 2025]. / Sajeev A. & M. A., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 22.

⁶⁷⁰ <https://www.indiacode.nic.in/handle/123456789/17031?view_type=search&col=123456789/1362> [30.12.2025].

⁶⁷¹ The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021) [As on the 7th October, 2025].

⁶⁷² იქვე, 9. Establishment of National Registry of clinics and banks.

რომ კლინიკის ან რეპროდუქციული მასალის ბანკის დაარსება დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების სფეროში საქმიანობის განსახორციელებლად, ან მომსახურების გასაწევად საჭიროებს შესაბამის რეგისტრაციას.⁶⁷³ კანონის მიხედვით რეპროდუქციული პროცედურების განმახორციელებელი კლინიკები და რეპროდუქციული მასალის ბანკები ვალდებული არიან უზრუნველყონ, რომ ბავშვის მსურველი მეუღლეები, მარტოხელა ქალები და სასქესო ორგანოების დონორები აკმაყოფილებდნენ წესებით დადგენილ მოთხოვნებს. ასევე, აღნიშნული კლინიკები ვალდებული არიან მიიღონ დონორის სასქესო უჯრედები რეპროდუქციული მასალის ბანკებიდან, რომლებიც თავისმხრივ ადასტურებენ, რომ დონორმა გაიარა სამედიცინო შემოწმება წესებით განსაზღვრულ დაავადებებზე. გარდა აღნიშნულისა, კლინიკები ვალდებული არიან, ბავშვის მსურველ მეუღლეებსა და ქალებს გაუწიონ კონსულტაცია დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგებისა და წარმატების შანსების შესახებ; მათ შორის, აცნობონ მეუღლეებს და მარტოხელა ქალებს დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების უპირატესობების, ნაკლოვანებების, ხარჯების, შესაძლო სამედიცინო გვერდითი მოვლენებისა და რისკების, მათ შორის მრავალნაყოფიანი ორსულობის რისკის შესახებ. ამასთანავე, დაეხმარონ მეუღლეებს ან ქალებს ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში. ასევე, კლინიკები ვალდებული არიან აცნობონ მეუღლეებს ან ქალებს დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის უფლებების შესახებ.⁶⁷⁴ დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებასთან დაკავშირებული საქმიანობის განმახორციელებელი კლინიკა შესაბამისი მკურნალობის ან პროცედურის ჩატარებამდე აუცილებლად უნდა

⁶⁷³ The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021), 15. Registration of assisted reproductive technology clinic or assisted reproductive technology bank [As on the 7th October, 2025].

⁶⁷⁴ იქვე, 22. Written informed consent.

მიიღოს პროცედურებში მონაწილე ყველა მხარის წერილობითი ინფორმირებული თანხმობა. ამასთანავე, ქალის საშვილოსნოში ემბრიონების ან გამეტების გადატანამდე, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებაზე თანხმობის გამცემ მეუღლეს შეუძლია გააუქმოს ზემოთაღნიშნული თანხმობა.⁶⁷⁵ დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებასთან დაკავშირებული საქმიანობის განმახორციელებელი ნებისმიერი კლინიკა და რეპროდუქციული მასალის ბანკი ვალდებულია აწარმოოს დეტალური ჩანაწერები კვერცხუჯრედის და სპერმის ყველა დონორის შესახებ, ასევე, შექმნილი ემბრიონების შესახებ; მათ შორის გამოყენებული იქნება, თუ არა სასქესო უჯრედი, თუ ემბრიონი და მათი გამოყენების მეთოდისა და ტექნიკის შესახებ. აღნიშნულმა ყველა კლინიკამ და ბანკმა ეროვნულ რეესტრს, ონლაინ რეჟიმში, უნდა წარუდგინოს ინფორმაცია დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებასთან დაკავშირებული პროცედურების მიმდინარეობის შესახებ. ასევე, ინფორმაცია შენახული, ან გამოსაყენებლად გამზადებული და შემოწმებული, სპერმის და კვერცხუჯრედების რაოდენობის შესახებ. ზემოთაღნიშნული ჩანაწერები შენახულ უნდა იქნეს მინიმუმ ათი წლის განმავლობაში; ამ პერიოდის შემდეგ, კლინიკამ ან ბანკმა უნდა გადასცეს ჩანაწერები ეროვნული რეესტრის ცენტრალურ მონაცემთა ბაზას.⁶⁷⁶

ბოლოს, აღსანიშნავია, რომ N42-ე კანონი კრძალავს ნებისმიერი ქმედების განხორციელებას, რომელიც დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებისას მიზნად ისახავს ბავშვის სქესის შერჩევას/განსაზღვრას, მათ შორის X ან Y ქრომოსომის შემცველი სპერმატოზოიდებით გამდიდრებული სპერმის ფრაქციების გამოყოფა-მიღებას.⁶⁷⁷ თავის მხრივ, სპერმის დონორი შეიძლება იყოს ოცდაერთიდან ორმოცდათხუთმეტ წლამდე ასაკის მამაკაცი, ხოლო

⁶⁷⁵ The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021) [As on the 7th October, 2025], 22. Written informed consent.

⁶⁷⁶ იქვე, 23. Duties of assisted reproductive technology clinics and banks to keep accurate records.

⁶⁷⁷ იქვე, 26. Sex selection.

კვერცხუჯრედის დონორი ოცდასამი წლიდან ოცდათხუთმეტ წლამდე ასაკის ქალი; ამასთანავე, არ შეიძლება ერთი და იგივე დონორის სპერმის ან კვერცხუჯრედების გამოყენება ერთზე მეტი პოტენციური მშობლისთვის, ან მშობლებისათვის.⁶⁷⁸ N42 კანონის მიხედვით, დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვი ითვლება პოტენციური მშობლების ბიოლოგიურ შვილად და მას აქვს ყველა ის უფლება და პრივილეგია, რაც ზოგადად, შვილს აქვს მშობლის მიმართ. ხოლო რაც შეეხება დონორს, ის კარგავს მშობლის ყველა უფლებას იმ ბავშვის ან ბავშვების მიმართ, რომლებიც შეიძლება დაიბადონ მისი გამეტების გამოყენებით.⁶⁷⁹

⁶⁷⁸ The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021), 27. Sourcing of gametes by assisted reproductive technology banks, [As on the 7th October, 2025].

⁶⁷⁹ იქვე, 31. Rights of child born through assisted reproductive technology.

თავი IV. სუროგაციის ქართული მართლწესრიგი

1. საქართველოს სუროგაციის მოდელი

დღეის მდგომარეობით, საქართველოში ჩამოყალიბებული არ არის სუროგაციის მომწესრიგებელი მკაფიოდ განსაზღვრული სამართლებრივი მოდელი. წინამდებარე ნაშრომის მომზადების დროს, საქართველოში არ არის სუროგაციის მომწესრიგებელი ცალკე კანონი. სუროგაციის ურთიერთობასთან დაკავშირებული სხვადასხვა საკითხი, არასრულყოფილად მოწესრიგებულია სხვადასხვა დონის და დანიშნულების სამართლებრივ აქტში. საქართველოში დღეს მოქმედი სუროგაციის მომწესრიგებელი სამართლებრივი სივრცე შეგვიძლია მივამსგავსოთ რუსეთის ფედერაციის, ან უკრაინის სახალხო რესპუბლიკის სამართლებრივ სივრცეს. 2023 წელს მომზადდა კანონპროექტი სახელწოდებით - „მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციის შესახებ“, რომელიც მიზნად ისახავდა სუროგაციასთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირებას, თუმცა, აღნიშნული კანონპროექტი კანონად არ იქცა. მიუხედავად კანონპროექტში არსებული ნაკლოვანებებისა, ის იყო ცივილურ მსოფლიოში დომინირებული სუროგაციის მოდელის შექმნის მცდელობა.⁶⁸⁰ კანონპროექტის ძირითადი მიზანი იყო უცხო ქვეყნის მოქალაქეებისთვის კომერციული სუროგაციის ხელმისაწვდომობის შეზღუდვა/აკრძალვა და ალტრუისტული გესტაციური სუროგაციის ლეგალიზაცია საქართველოს მოქალაქეებისთვის. ზოგადად, გამართლებულად უნდა ჩაითვალოს, სუროგაციის თანამედროვე მოდელის (სამართლებრივი მიდგომის) შერჩევა, რაც აღნიშნულ შემთხვევაში, გამოიხატებოდა გესტაციური ალტრუისტული სუროგაციის მოდელის შეთავაზებაში და შემდეგ, სუროგაციის შესახებ კანონის მიღების სურვილში. თუმცა, იდეალისტური მიზნები არ უნდა იყოს მეამბიტური. რაც შეეხება საქართველოში მოქმედ სუროგაციასთან დაკავშირებულ ნორმატიულ აქტებს,

⁶⁸⁰ საქართველოს პარლამენტის ბიუროს 2023 წლის 19 ივნისის გადაწყვეტილება N 269/5 – ნორმატიული აქტის პროექტის განხილვის პროცედურის დაწყების შესახებ.

მათ ლაკონიურად დაბლა მიმოვიხილავთ სუროგაციის ქართულ მოდელზე წარმოდგენის შექმნის მიზნით.

ოვიედოს ადამიანის უფლებებისა და ბიომედიცინის შესახებ კონვენციის 21-ე მუხლის მიხედვით, „ადამიანის ორგანიზმი ან მისი ნაწილები არ შეიძლება გახდეს ფინანსური სარგებლობის წყარო“. აღნიშნული კონვენცია, საქართველოს მიერ, რატიფიცირებულ იქნა 1997 წლის 4 აპრილს. უნდა ითქვას, რომ საერთაშორისო ხასიათის ნორმატიული აქტები მოქმედებს უშუალოდ. არსებობს მოსაზრება, რომ კონვენციის აღნიშნული მოთხოვნა ეწინააღმდეგება კომერციული სუროგაციის არსს.

საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ კანონის 143-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, ექსტრაკორპორული განაყოფიერება ნებადართულია: ა) უშვილობის მკურნალობის მიზნით, აგრეთვე, ცოლის ან ქმრის მხრიდან გენეტიკური დაავადების გადაცემის რისკის არსებობისას, წყვილის ან დონორის სასქესო უჯრედების ან ემბრიონის გამოყენებით, თუ მიღებულია წყვილის წერილობითი თანხმობა; ბ) თუ ქალს არა აქვს საშვილოსნო, განაყოფიერების შედეგად მიღებული ემბრიონის სხვა ქალის („სუროგატული დედის“) საშვილოსნოში გადატანის და გამოზრდის გზით; წყვილის წერილობითი თანხმობა აუცილებელია. ამავე მუხლის, მე-2 ნაწილის მიხედვით, ბავშვის დაბადების შემთხვევაში წყვილი ითვლება მშობლებად, აქედან გამომდინარე პასუხისმგებლობით და უფლებამოსილებით; დონორს ან „სუროგატულ დედას“ არა აქვს დაბადებული ბავშვის მშობლად ცნობის უფლება. ამ მუხლის შინაარსი გაკრიტიკებულია ლიტერატურაში. კერძოდ, არსებობს მოსაზრება, რომ 143-ე მუხლი ქალს, რომელსაც არ შეუძლია იყოს გენეტიკური დედა და არ აქვს ბავშვის მუცლად ტარების უნარი ართმევს სუროგატული დედის მეშვეობით შვილის ყოლის შესაძლებლობას.⁶⁸¹ ასევე, აღსანიშნავია, რომ

⁶⁸¹ გელაშვილი ი., ჩანასახის სამოქალაქოსამართლებრივი მდგომარეობა, სადისერტაციო ნაშრომი, 2012, გვ. 104-106.

ხსენებულ მუხლთან (143) და სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №18 ბრძანების მე-19 მუხლის 1.¹ პუნქტთან დაკავშირებით, 2021 წელს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგენილ იქნა კონსტიტუციური სარჩელი, რომლის ავტორიც, სადავო ნორმების ანალიზის შედეგად, განმარტავდა, რომ აღნიშნული ნორმებით მართოხელა მამაკაცს, რომელსაც არ აქვს არც უშვილობის პრობლემა და არც გენეტიკური დაავადება, ეზღუდება ექსტრაკორპორული განაყოფიერების გზით, შვილის ყოლის უფლება.⁶⁸² მოსარჩელე მიიჩნევდა, რომ სადავო ნორმებით მომეტებულად იზღუდება მართოხელა მამაკაცის შვილის ყოლის უფლება და შესაბამისად, იგი მიიჩნევდა რომ დასახელებული მუხლები წინააღმდეგობაში მოდიოდა საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის პირველ პუნქტთან.⁶⁸³ საბოლოოდ, ვინაიდან, მოსარჩელემ სასარჩელო მოთხოვნაზე თქვა უარი, საქმე შეწყდა.⁶⁸⁴

სამოქალაქო აქტების შესახებ საქართველოს კანონის 30-ე მუხლის მიხედვით, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად გაჩენილი ბავშვის დაბადების რეგისტრაცია ხორციელდება სამოქალაქო აქტების შესახებ კანონის, „ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით დადგენილი წესის შესაბამისად. თუმცა, აღსანიშნავია, რომ ამ სამი აქტიდან, მნიშვნელოვან წესებს მხოლოდ მინისტრის ბრძანება განსაზღვრავს. კერძოდ, სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №18 ბრძანების მე-19 მუხლის 1. პუნქტის მიხედვით, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად დაბადებული ბავშვის დაბადების რეგისტრაციისათვის, საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ საბუთებთან ერთად, სამოქალაქო აქტების

⁶⁸² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2025 წლის 26 მარტის პირველი კოლეგიის განმწესრიგებელი სხდომის განჩინება №1/4/1577, აღწერილობითი ნაწილის 1-12 პუნქტები.

⁶⁸³ იქვე.

⁶⁸⁴ იქვე, სამოტივაციო ნაწილი და სარეზოლუციო ნაწილი.

რეგისტრაციის ორგანოს უნდა წარედგინოს: ა) ექსტრაკორპორული განაყოფიერების დამადასტურებელი ცნობა, რომელიც გაცემულია სამედიცინო დაწესებულების მიერ ემბრიონის იმპლანტაციისთანავე, მაგრამ არაუგვიანეს მომდევნო სამუშაო დღეს. აღნიშნული ცნობა ხელმოწერილი/შტამპდასმული უნდა იყოს კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერით/კვალიფიციური ელექტრონული შტამპით, ბ) ემბრიონის შექმნამდე (ბიოლოგიური მასალის შერწყმის გზით ლაბორატორიის პირობებში ემბრიონის მიღება) დადებული (გარდა მე-19 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა), კონკრეტული შემთხვევის შესაბამისი, სანოტარო წესით დამოწმებული ხელშეკრულება:

ბ.ა) ბავშვის გამჩენ ქალსა (სუროგატული დედა) და წყვილს შორის, რომლებიც ბავშვის გენეტიკური მშობლები არიან, ან;

ბ.ბ) ბავშვის გამჩენ ქალს, წყვილის იმ წევრს, რომელიც ბავშვის გენეტიკური მშობელია, დაბადების აქტის ჩანაწერში ბავშვის მშობლად ჩასაწერ წყვილის მეორე წევრს, რომელიც არ არის ბავშვის გენეტიკური მშობელი, და დონორს შორის, ან;

ბ.გ) ბავშვის გამჩენ ქალს, წყვილსა და დონორებს შორის.

აღნიშნული მუხლის(19) 1¹. პუნქტის მიხედვით, სუროგაციის ხელშეკრულების მხარე შეიძლება იყოს ქალისა და მამაკაცისაგან შემდგარი წყვილი, რომლის მიზანს წარმოადგენს ექსტრაკორპორული გზით დაბადებული ბავშვის აღზრდა, იმ პირობით, რომ ისინი: ა) იმყოფებიან ქორწინებაში და ქორწინებიდან გასულია, სულ მცირე, 1 წელი, ან ბ) იმყოფებიან ფაქტობრივ თანაცხოვრებაში, სულ მცირე, უკანასკნელი 1 წლის განმავლობაში. აღნიშნული მუხლის 1². პუნქტი განმარტავს, რომ ქალისა და მამაკაცის ფაქტობრივ თანაცხოვრებაში ყოფნის ფაქტი ნოტარიუსის წინაშე უნდა დადასტურდეს შესაბამისი დოკუმენტებით. აღნიშნულ დოკუმენტებს კი მიეკუთვნება საინფორმაციო-სამისამართო ბარათი, რომლითაც დასტურდება ერთ

მისამართზე რეგისტრაციის ფაქტი, ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან, რომლითაც დასტურდება საერთო სარგებლობისთვის გამიზნულ ქონებაზე თანამესაკუთრეობის ფაქტი, რელიგიური ქორწინების დამადასტურებელი საბუთი ან სხვა. 2. იმ შემთხვევაში, თუ სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის ორგანოსათვის წარდგენილი დოკუმენტებით დასტურდება, რომ ემბრიონის შექმნის შემდეგ განხორციელდა მისი კრიოპრეზერვაცია (გაყინვა) და ემბრიონის შექმნიდან მის იმპლანტაციამდე პერიოდი არ აღემატება 10 წელს, სუროგაციის ხელშეკრულება დადებული უნდა იყოს ემბრიონის იმპლანტაციამდე. ასეთ შემთხვევაში სააგენტოს უნდა წარედგინოს კრიოპრეზერვაციამდე (გაყინვა) შედგენილი ცნობა, სადაც მითითებულია წყვილის ვინაობა, რომლებიც ბავშვის დაბადების შემდეგ მიეთითებიან მის მშობლებად. ხოლო, მუხლის 3. პუნქტის მიხედვით, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად დაბადებული ბავშვის მშობლებად მიიჩნევიან: ა) გენეტიკური მშობლები, ან ბ) გენეტიკური მშობელი და ხელშეკრულების საფუძველზე დაბადების აქტის ჩანაწერში მშობლად ჩასაწერი მეორე პირი, ან გ) წყვილი. მუხლის 4. პუნქტი ადგენს, რომ დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ბავშვის მშობლად დონორის ან სუროგატული დედის მითითება დაუშვებელია. ხოლო, 5. პუნქტის მიხედვით, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად დაბადებული ბავშვის დაბადების რეგისტრაციისათვის წარმოდგენილ უნდა იქნეს ორივე მშობლის განცხადება. იმ შემთხვევაში, თუ ერთ-ერთი მშობელი გარდაიცვალა ბავშვის დაბადებამდე ან იგი ცნობილია მხარდაჭერის მიმღებად, დაბადების რეგისტრაცია განხორციელდება მხოლოდ მეორე მშობლის განცხადებით. 6. პუნქტის მიხედვით, თუ დაბადების შესახებ სამედიცინო ცნობაში მითითებულია ბავშვის ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად დაბადების შესახებ, სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის ორგანო დაბადების რეგისტრაციას ახორციელებს შესაბამისი საბუთების წარდგენისთანავე. რეგისტრაციისათვის აუცილებელი დოკუმენტები სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის ორგანოს უნდა წარედგინოს

დაბადების შესახებ სამედიცინო ცნობის წარდგენიდან 7 კალენდარული დღის განმავლობაში. აღნიშნულ ვადაში საბუთების წარუდგენლობის შემთხვევაში, სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის ორგანო იღებს გადაწყვეტილებას მოთხოვნილი მონაცემებით დაბადების რეგისტრაციაზე უარის თქმის შესახებ. ამ შემთხვევაში, დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ბავშვის მშობლები არ მიეთითება, ხოლო დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ბავშვის სახელი და გვარი მიეთითება მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს განცხადების საფუძველზე.⁶⁸⁵

უნდა აღინიშნოს საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის ბრძანება №71 საანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე. კერძოდ, აღნიშნული ბრძანების 54¹. მუხლი. აღნიშნული მუხლის 1. პუნქტის მიხედვით, მხარეები ვალდებული არიან, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) შესახებ ხელშეკრულების დადების მოთხოვნით მიმართონ ერთ ნოტარიუსს და ხელი მოაწერონ საანოტარო აქტს. არ შეიძლება ორ სხვადასხვა ნოტარიუსთან გარიგების დამოწმება; ხოლო, 2. პუნქტის მიხედვით, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) შესახებ ხელშეკრულების დადებისას ბავშვის გამჩენი ქალი (სუროგატული დედა) ვალდებულია პირადად გამოცხადდეს ნოტარიუსთან ხელშეკრულებაზე ხელის მოსაწერად. მას არ აქვს უფლება, ასეთი გარიგება დადოს წარმომადგენლის მეშვეობით; 3. პუნქტის მიხედვით, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) შესახებ ხელშეკრულების დამოწმებისას დონორი (არსებობის შემთხვევაში) ვალდებულია ნოტარიუსს წარუდგინოს ცნობა სამედიცინო დაწესებულებიდან, რომელიც ადასტურებს ფაქტს მისი დონორობის შესახებ; 4. პუნქტის მიხედვით, უკანასკნელი ერთი წლის განმავლობაში წყვილის ფაქტობრივ თანაცხოვრებაში ყოფნის ფაქტი

⁶⁸⁵ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2012 წლის 31 იანვარის ბრძანება №18 სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ, მუხლი 19. [05.01.2026].

ნოტარიუსის წინაშე უნდა დადასტურდეს შესაბამისი დოკუმენტებით (საინფორმაციო-სამისამართო ბარათი, რომლითაც დასტურდება ერთ მისამართზე რეგისტრაციის ფაქტი, ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან, რომლითაც დასტურდება საერთო სარგებლობისთვის გამიზნულ ქონებაზე თანამესაკუთრეობის ფაქტი, რელიგიური ქორწინების დამადასტურებელი საბუთი ან სხვა ნებისმიერი საჯარო დოკუმენტი, რომლითაც დასტურდება წყვილის ფაქტობრივ თანაცხოვრებაში ყოფნის ფაქტი); ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) შესახებ ხელშეკრულება მოწმდება საჯარო სანოტარო აქტით.⁶⁸⁶ რთული წერილობითი ფორმის პრინციპი.

სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №18 ბრძანების მე-19 მუხლის საკმაოდ მკაცრი მოთხოვნების გამო, ზოგიერთ შემთხვევაში, უცხო ქვეყნის მოქალაქე შემკვეთი მშობლები ვერ ახერხებენ აღნიშნული მოთხოვნების სრულყოფილად შესრულებას, რის გამოც სამოქალაქო რეესტრის სააგენტო მათ სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის მშობლებად რეგისტრაციაზე უარს ეუბნება. შედეგობრივად, სამოქალაქო რეესტრის აღნიშნული უარი არაერთხელ გამხდარა სასამართლო დავის საგანი. უნდა აღინიშნოს, რომ ვინაიდან, სამოქალაქო რეესტრის სააგენტო არის ადმინისტრაციული ორგანო, მის მიერ გამოცემული აქტების (მშობლად რეგისტრაციაზე უარი) გასაჩივრება ადმინისტრაციული წესით უნდა ხდებოდეს. თუმცადა, საქართველოში ფიქსირდება შემთხვევები, როდესაც სამოქალაქო რეესტრის უარი შემკვეთი მშობლების სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის მშობლებად რეგისტრაციაზე, სადავო გახდა სამოქალაქო წესით.⁶⁸⁷ ერთ-ერთ შემთხვევაში, სამოქალაქო რეესტრის სააგენტომ შემკვეთ მშობლებს უარი

⁶⁸⁶ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის ბრძანება №71 სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, 54¹ მუხლი. [05.01.2026].

⁶⁸⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 20 იანვრის განჩინება, საქმე №ას-1162-2020.

განუცხადა დაბადების მოწმობის გაცემაზე (მშობლებად რეგისტრაციაზე) იმ საფუძველით, რომ ემბრიონის სუროგატული დედის საშვილოსნოში გადატანისა და გამოზრდის მომსახურების შესახებ ხელშეკრულება შედგენილი იყო 2019 წლის 20 თებერვალს, ხოლო მასზე ხელმოწერები დამოწმებული იყო ამავე წლის 29 მაისს. აღნიშნულის შემდეგ, შემკვეთმა მშობლებმა, რომლებიც იყვნენ ბავშვის გენეტიკური მშობლები, სამოქალაქო სარჩელი აღძრეს სამოქალაქო რეესტრის სამსახურის მიმართ, რომლითაც მოითხოვეს ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად 2019 წლის 6 ნოემბერს დაბადებული ბავშვის მშობლებად აღიარება, არასრულწლოვნის დაბადების სააქტო ჩანაწერში შესაბამისი ცვლილების შეტანა და დაბადების მოწმობის გაცემა. სამოქალაქო რეესტრის პოზიციის მიხედვით, ის იყო არასათანადო მოპასუხე და მის მიერ გამოცემული აქტების სამართლებრივი მართებულობა ადმინისტრაციული წესით უნდა დადგენილიყო. ბავშვის მიმართ 2020 წლის 07 თებერვალს რეგისტრირებული დაბადების სააქტო ჩანაწერის მშობლების მითითების გარეშე რეგისტრაცია, არ გასაჩივრებულა, არც ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში და არც სასამართლოში.

სასამართლოს განმარტებით, შემკვეთ მშობელთა უფლება სააგენტოსაგან დარღვეულია იმდენად, რამდენადაც მოსარჩელებმა ვერ შესძლეს ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად დაბადებული ახალშობილის დაბადების რეგისტრაცია, რაც აშკარად ხელყოფს მათ, როგორც პოტენციური მშობლების და ასევე, არასრულწლოვანის უფლებებს და ინტერესებს. სასამართლომ, ასევე, დასძინა, რომ მართალია მოპასუხის უფლებამოსილებას არ წარმოადგენს მშობლად აღიარება, თუმცა, აღსანიშნავია, რომ ბავშვსა და მშობელს შორის სამართლებრივ კავშირს ადასტურებს ბავშვის დაბადების აქტის ჩანაწერში მითითებული ინფორმაცია მშობლის შესახებ და ამგვარი ჩანაწერის არსებობის გარეშე, პირი ბავშვის მამად ან დედად ვერ მიიჩნევა. სასამართლომ მიუთითა, რომ სარჩელზე მოპასუხედ დასახელებული პირი აუცილებელია იყოს

პასუხისმგებელი ანუ, მას უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა სასარჩელო მოთხოვნის ნაწილობრივ, თუ სრულად დაკმაყოფილების შემთხვევაში, აღადგინოს მოსარჩელეთა დარღვეული სამოქალაქო უფლება. სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შემთხვევაში, შეფერხდება ან/და შეუძლებელი გახდება არასრულწლოვნის უფლებების განხორციელება და იგი კანონიერი წარმომადგენლების გარეშე ვერ შეძლებს დაიცვას თავისი უფლებები სრულწლოვანების ასაკის მიღწევამდე. შესაბამისად, დაუშვებელია სასამართლოს მხრიდან იმგვარი გადაწყვეტილების მიღება, რომელიც გამოიწვევს გენეტიკური კავშირის მქონე მშობელსა და არასრულწლოვნის დაშორებას და მისი უფლებების შესაძლო ხელყოფას.

საბოლოოდ, მიუხედავად იმისა, რომ შემკვეთი მშობლების მიერ იუსტიციის მინისტრის №18 ბრძანებით განსაზღვრული დოკუმენტების სამოქალაქო რეესტრში სრულყოფილად წარმოდგენლობა გახდა სამოქალაქო რეესტრის მიერ მათთვის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი, სასამართლომ შემკვეთი მშობლების მოთხოვნა დააკმაყოფილა.⁶⁸⁸

საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ კანონის 143-ე მუხლთან და საქართველოს იუსტიციის მინისტრის N18 ბრძანების მე-19 მუხლთან მიმართებით აღსანიშნავია კიდევ ერთი სასამართლო გადაწყვეტილება. ამ გადაწყვეტილებით ხაზი გაესვა, სუროგაციის ხელშეკრულების შედეგებს, რაც გათვალისწინებულია ზემოაღნიშნული აქტების ნორმებით (143 და 19). კერძოდ, კასატორი აღნიშნავდა, რომ არ უნდა ყოფილიყო აღიარებული ბავშვის დედად სუროგაციისა და დონაციის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, ვინაიდან ეს ხელშეკრულება იყო ბათილი - კასატორისთვის ცნობილი არ იყო რა ვალდებულებები დაეკისრებოდა ამ ხელშეკრულებით. საკასაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მხარეთა შორის დადებული იყო სუროგაციისა და დონაციის შესახებ ხელშეკრულება (სათანადო ფორმით და კანონით გათვალისწინებული

⁶⁸⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 20 იანვრის განჩინება, საქმე №ას-1162-2020.

საფუძვლით). ამდენად, იმ პირობებში, როდესაც არ დასტურდება ხელშეკრულების უკანონოა, ხოლო დონაციისა და სუროგაციის ხელშეკრულების შესრულების შედეგად დაიბადა ბავშვი, მის მშობლებად სწორედ „წყვილი“ უნდა იქნეს მიჩნეული. მაშასადამე, კასატორი მართებულად იქნა არასრულწლოვანის დედად აღიარებული.⁶⁸⁹

გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი ნორმატიული აქტებისა, აღსანიშნავია ასევე პაციენტის უფლებების შესახებ საქართველოს კანონის 22-ე მუხლი, რომლის მიხედვით, სამედიცინო მომსახურების გაწევა ექსტრაკორპორული განაყოფიერების მიზნით საჭიროებს პაციენტის ინფორმირებულ წინასწარ თანხმობას.⁶⁹⁰

ასევე, საქართველოს მოქალაქეობის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის მე-10 მუხლის ბ) პუნქტი, რომლის მიხედვით, საქართველოს ტერიტორიაზე ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად (სუროგაციით) დაბადებული პირი, თუ მისი არცერთი მშობლის მოქალაქეობის ქვეყანა მას საკუთარ მოქალაქედ არ მიიჩნევს, საქართველოს მოქალაქეობას დაბადებით მოიპოვებს. ხოლო, უცხოელთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ საქართველოს კანონის 49¹ მუხლისა და საქართველოს მოქალაქეების საქართველოდან გასვლისა და საქართველოში შემოსვლის წესების შესახებ საქართველოს კანონის 8¹ მუხლის მიხედვით, საქართველოში ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) გზით დაბადებული ბავშვის საქართველოდან გასვლა შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სააგენტოს მიერ შესრულებულ დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ბავშვის ორივე მშობელია მითითებული. შესაბამისად, თუ ბავშვი პირველად ტოვებს საქართველოს ტერიტორიას, არის საქართველოში ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) გზით დაბადებული და მისი

⁶⁸⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2022 წლის 28 ივნისის განჩინება საქმე №ას-335-2022.

⁶⁹⁰ საქართველოს კანონი პაციენტის უფლებების შესახებ, 22 მუხლი.[05.01.2026].

დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში, ორივე მშობელი მითითებული არ არის, ან მის სახელზე სააგენტოს მიერ არ არის რეგისტრირებული დაბადების სამოქალაქო აქტი, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს უფლებამოსილი თანამშრომელი ვალდებულია მიიღოს გადაწყვეტილება ბავშვის საქართველოდან გაყვანაზე უარის თქმის შესახებ.⁶⁹¹

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2023 წლის 29 დეკემბერის ბრძანება №98/ნ, რომლითაც განისაზღვრა მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციის ერთიანი ეროვნული რეესტრის ცნება და ფუნქციები.

კერძოდ, მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციის ერთიანი რეესტრი მოიცავს ინფორმაციას სამედიცინო დაწესებულებების მიერ განხორციელებული მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციასთან დაკავშირებული ყველა ტიპის საქმიანობის, ინტერვენციის, დონორების, რეციპიენტების, სუროგატების, მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციით დაბადებული ბავშვების, გამეტებისა და ემბრიონების შესახებ, სამედიცინო დაწესებულების მიერ დადგენილი წესით წარმოებული ელექტრონული სამედიცინო ჩანაწერების სახით, რომელიც არსებული კანონმდებლობის შესაბამისად, იქმნება, გროვდება და იმართება ამ სამედიცინო დაწესებულების ავტორიზებული დამოუკიდებელი საექიმო საქმიანობის უფლების მქონე პირების და სხვა უფლებამოსილი პირების მიერ.⁶⁹² რეესტრის მიზანია ავტორიზებული პირებისგან შეაგროვოს, შეინახოს და დაამუშაოს მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციასთან დაკავშირებული

⁶⁹¹ საქართველოში ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) გზით დაბადებული ბავშვის საქართველოდან გასვლის წესის დამტკიცების თაობაზე საქართველოს იუსტიციის მინისტრისა და საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2016 წლის 11 აპრილის, 2016 წლის 5 აპრილის ერთობლივი ბრძანება №133–№144 [05.01.2026].

⁶⁹² საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2023 წლის 29 დეკემბერის ბრძანება №98/ნ, დანართი N1-ის მუხლი 1. [05.01.2026].

მონაცემები, უზრუნველყოს მიკვლევადობის შესაძლებლობა დონორიდან რეციპიენტამდე და პირიქით და ამით ხელი შეუწყოს უწყვეტი, ეფექტური, მომხმარებელზე ორიენტირებული და ხარისხიანი, ინტეგრირებული ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის განვითარებას.⁶⁹³

⁶⁹³ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2023 წლის 29 დეკემბერის ბრძანება №98/ნ, დანართი N1-ის მუხლი 1. [05.01.2026].

დასკვნა

სამართალი არ უნდა ჩამორჩეს ტექნოლოგიების განვითარების პროცესს. ტექნოლოგიური მიღწევების გამოყენება, თუ ეს სარგებლის მომტანია ადამიანისათვის, დათრგუნვის მაგივრად, უნდა იყოს წახალისებული. ტექნოლოგია, რომელიც ადამიანს უწყობს ხელს უფლების რეალიზაციაში, უნდა ჩაითვალოს სარგებლის მომტანად. შესაბამისად, სამედიცინო დარგში, ტექნოლოგიების განვითარება, მათ შორის დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების განვითარება ადამიანისათვის სასარგებლოა. დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების ნაირსახეობას წარმოადგენს სუროგაცია. განსხვავებული აზრით, სუროგაცია არის დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენების საშუალება. სუროგაციის თაობაზე განსხვავებული მოსაზრებების მიუხედავად, ის არის ადამიანისათვის სარგებლის მომტანი და აკრძალვის მაგივრად, საჭიროებს მწყობრ და თანმიმდევრულ რეგულირებას. საქართველოში სუროგაცია ნებადართულია. თუმცადა, აღნიშნული ურთიერთობა მეტად მინიმალისტურად არის მოწესრიგებული, რაც ქმნის მონაწილე მხარეთა ინტერესების ხელყოფის საფრთხეს. ქართულ საკანონმდებლო სივრცეში მოიძებნება მხოლოდ რამდენიმე ნორმა, რომელიც პირდაპირ ეხება სუროგაციას. ეს ნორმები განსაზღვრავს სუროგაციის გამოყენების რამდენიმე წინაპირობას და სუროგაციის ხელშეკრულების გაფორმების წესს. ასევე, სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის დაბადების რეგისტრაციის წესს. სუროგაციასთან დაკავშირებული სხვა მნიშვნელოვანი საკითხები რეგულირებული საერთოდ არ არის, ან ექსპლიციტურად რეგულირებული არ არის. მაგალითად, არ არის განსაზღვრული კრიტერიუმები, რომლებსაც ქალი უნდა აკმაყოფილებდეს, რათა შეძლოს სუროგატული დედობა; არ არის განსაზღვრული კრიტერიუმები, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდნენ პოტენციური მშობლები; არ არის განსაზღვრული სუროგაციის ხელშეკრულების შინაარსის მაკონტროლირებელი მინიმალური სტანდარტები და ა.შ.

სამართლებრივი ინსტიტუტის, მათ შორის სუროგაციის, ეფექტურად გამოყენებისათვის აუცილებელია ამ ინსტიტუტის სათანადო საკანონმდებლო მოწესრიგება. სუროგაციის სათანადოდ რეგულირება ხელს შეუწყობს მის უსაფრთხო გამოყენებას. სუროგაციის დერეგულირების პირობებში, არსებობს სუროგატული დედის, პოტენციური მშობლების, სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის და ურთიერთობის სხვა მონაწილეთა უფლებების ხელყოფის საფრთხე.

აღსანიშნავია, რომ ევროპაში, ამერიკაში და აზიაში არაერთმა ქვეყანამ მიიღო სუროგაციის მომწესრიგებელი ახალი საკანონმდებლო აქტი. სუროგაციის ახალი სამართლებრივი წესრიგები (მოდელები), როგორც წესი არ კრძალავენ სუროგაციას. სუროგაციის თანამედროვე მოდელებში (სამართლებრივ წესრიგებში) იკვეთება ალტრუისტული გესტაციური სუროგაციის სასარგებლო გადაწყვეტები. ალტრუისტული გესტაციური სუროგაციის ლეგალიზებას ამართლებენ ორი ძირითადი არგუმენტით - 1) სუროგაცია ხდება ხელმისაწვდომი და იქმნება სუროგაციით სარგებლობის რეალური შესაძლებლობა და 2) ალტრუისტული ბუნება გამორიცხავს ანგარებას და კომერციულ დაინტერესებას; შესაბამისად, ნაკლებად სავარაუდოა სუროგატული დედის ექსპლუატაცია და ბავშვებით ვაჭრობა. თუმცადა, სუროგატული დედისთვის კომპენსაციის გადახდა ყოველთვის არ ნიშნავს სუროგატული დედის ექსპლუატაციას, ან ბავშვებით ვაჭრობას. სუროგატული დედისთვის კომპენსაციის გადახდის გამორიცხვამ ასევე შეიძლება გამოიწვიოს სუროგატული დედის ექსპლუატაცია და მისი ღვაწლის ნიველირება. კომპენსაციის გამორიცხვით ითრგუნება ქალის მოტივი გახდეს სუროგატული დედა.

გესტაციური სუროგაციის სასარგებლოდ მეტყველებს ის ფაქტორი, რომ სუროგატულ დედას არ მოუწევს საკუთარი გენეტიკური შვილის გადაცემა.

სუროგაციის თანამედროვე, საზღვარგარეთული მოდელები, სუროგაციის მოწესრიგებისას ახერხებენ სუროგაციასთან დაკავშირებული საკითხების ფართო

სპექტრის გათვალისწინებას და რეგულირებას. შესაბამისად, არსებობს გამოცდილება, რომლის გაზიარებით, თუ მხედველობაში მიღებით შესაძლებელია სუროგაციის თანამედროვე, დახვეწილი მოდელის (სამართლებრივი წესრიგის) ფორმირება.

ვინაიდან, საქართველოს სუროგაციის მოდელი (სამართლებრივი წესრიგი) საჭიროებს დახვეწას (რეფორმას), მიზანშეწონილად უნდა ჩაითვალოს სუროგაციის მომწესრიგებელი სპეციალური კანონის შემუშავება. სუროგაციის შესახებ კანონი სულ მცირე უნდა ითვალისწინებდეს და არეგულირებდეს იმ საკითხებს, რომლებიც ამ თავში იქნება გამოკვეთილი და განხილული. საქართველოს სუროგაციის ახალი მოდელის ფორმირებისას რეკომენდირებულია არჩევანის ალტრუისტულ გესტაციურ სუროგაციაზე შეჩერება; ამავდროულად, სასურველია სუროგატული დედისთვის განსაზღვრული (რეგულირებული) კომპენსაციის გადახდის შესაძლებლობის შენარჩუნება. არსებობს მოსაზრება, რომ მინიმალური, ობიექტურად გამართლებული კომპენსაცია ალტრუისტულ სუროგაციას კომერციულად არ გადააქცევს. ასევე, გასაკეთებელია არჩევანი, საერთაშორისო სუროგაციის დაშვების, ან გამორიცხვის შესახებ. რეკომენდირებულია ნაციონალური სუროგაციის მოდელის დადგენა, მაგრამ იმის გათვალისწინებით, რომ პოტენციური მშობლებიდან ერთ-ერთი შეიძლება იყოს უცხო ქვეყნის მოქალაქე. სასურველია გამოირიცხოს ე.წ. სოციალური სუროგაცია. რეკომენდირებულია დადგინდეს პოზიტიური და ნეგატიური პირობები (კრიტერიუმები), რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდნენ სუროგაციის პროცესის (პროგრამის) მონაწილეები. მაგალითად, მოთხოვნა სუროგატული დედის და შემკვეთი მშობლების ასაკი მიმართ, ან შემკვეთი მშობლების და სუროგატული დედის ნასამართლეობის მიმართ (კონკრეტული დანაშაულების ჩამოთვლით).

სუროგაციის მწყობრი, თანმიმდევრული მოწესრიგება შექმნის სუროგაციის უსაფრთხოდ და ეფექტურად გამოყენების საფუძვლებს. ჯეროვანი

სამართლებრივი საფუძვლები კი, ჯანსაღი პრაქტიკის ჩამოყალიბების საწინდარი იქნება.

სუროგაციის პოპულარიზებამ, მრავალ ქვეყანაში გამოიწვია საკუთარი სუროგაციის სამართლებრივი მოდელის (სამართლებრივი რეჟიმის) შექმნა.⁶⁹⁴ ქალების, ბავშვების და პოტენციური მშობლების უფლებების და ინტერესების დაცვისთვის საჭიროა შეიქმნას სუროგაციის მარეგულირებელი კანონი. სუროგაციის შესახებ კანონის შექმნისას გასათვალისწინებელია ის ძირითადი პრინციპები, რომელიც ასახულია წინამდებარე ნაშრომში. აღნიშნული კანონის შექმნის აუცილებლობა განპირობებულია იმით, რომ საქართველოს ნორმატიულ სივრცეში არ მოიპოვება სუროგაციასთან დაკავშირებული მთელი რიგი მნიშვნელოვანი საკითხების მომწესრიგებელი დანაწესები. სუროგაციასთან დაკავშირებული ნორმატიული სივრცის ნაკლოვანებათა იდენტიფიცირებამდე, უნდა აღინიშნოს, რომ სუროგაციის აკრძალვა და მისი განდევნა უნდა ჩაითვალოს რეტროგრადულ გადაწყვეტილებად. შესაბამისად, სუროგაციის დაშვებითა და რეგულირებით უზრუნველყოფილი იქნება რეპროდუქციული უფლების განხორციელების ხელშეწყობა. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს კანონმდებლობა არ კრძალავს სუროგაციას და მინიმალისტურად არეგულირებს კიდევაც მას, უნდა აღინიშნოს რომ სასურველი იქნებოდა, შემდეგი საკითხების მოწესრიგება, რომლებიც დღეს ქართული კანონმდებლობით რეგულირებული არ არის.

1. განისაზღვროს სუროგაციის შინაარსი(დეფინიცია) და ნებადართული სახე. სუროგაციის დეფინიცია მნიშვნელოვანია განსაზღვრულობისათვის და ურთიერთობის შინაარსის გაგებისათვის, განჭვრეტისთვის. საქართველოს კანონმდებლობით პირდაპირ არ არის განსაზღვრული სუროგაციის შინაარსი. მეტიც, ექსპლიციტურად არ არის მითითებული ნებადართული სახეობა.

⁶⁹⁴ Sureshkumar S., Balancing Ethics And Legislation: The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 And Its Socio-Legal Implications In Modern India, 2024, p. 1-2, <<https://ssrn.com/abstract=5118764>> [24.12.2025].

შესაბამისად, რეკომენდირებულია არჩევანის გაკეთება ალტრუისტულ ან/და კომერციულ, მაგრამ გესტაციურ სუროგაციაზე. ტრანსნაციონალური სუროგაციის გამორიცხვის შემთხვევაში, გასათვალისწინებელია, რომ პოტენციური მშობლებიდან ერთ-ერთი შეიძლება იყოს უცხო ქვეყნის მოქალაქე. შესაბამისად, პოტენციური მშობლებისათვის სუროგაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს მაშინაც, თუ ერთ-ერთი მათგანი არ აღმოჩნდება საქართველოს მოქალაქე. სუროგატული დედის მოქალაქეობის მიმართ შეზღუდვის დადგენა არ არის რეკომენდირებული, მაგრამ მას უნდა ჰქონდეს ორსულობის განმავლობაში საქართველოში კანონიერად ყოფნის უფლება. სასურველია განისაზღვროს, რომ სუროგაციის გამოყენა დაშვებულ იქნეს მხოლოდ სამედიცინო ჩვენებების (მიზეზების მითითებით) საფუძველზე. ამით გამოირიცხება სოციალური სუროგაციის შემთხვევები. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია მარტოხელა პირსაც (ქალს, ან მამაკაცს) მიეცეს შემკვეთი მშობლის უფლება-მოვალეობების კისრების შესაძლებლობა. სქესის მიუხედავად, სუბიექტისთვის აღნიშნული შესაძლებლობის მინიჭებით, მოისპობა შესაძლო უთანასწორო მიდგომების რისკები. თუმცადა, შესაძლოა მოძველებული მოდელის არჩევაც და სუროგაციით სარგებლობის შესაძლებლობის მხოლოდ ჰეტერო წყვილისთვის შენარჩუნება; ეს უკანასკნელი მიდგომა, ქმნის მოლოდინს, რომ ბავშვს, რომელიც დაიბადება სუროგაციის გამოყენების შედეგად, ეყოლება ე.წ. „ბუნებრივი“ ოჯახი, რაც შეიძლება გამართლდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებით.

2. განისაზღვროს სუროგაციის ხელშეკრულების შინაარსი და ფორმა. აქ უნდა ითქვას, რომ დღეის მდგომარეობით, სუროგაციის ხელშეკრულების ფორმას და მხარეებს განსაზღვრავს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება, რაც სწორი არ არის ბრძანების მიზნებიდან, შინაარსიდან და ფუნქციებიდან გამომდინარე. სუროგაციის ხელშეკრულება წარმოადგენს სამოქალაქო სამართლებრივ ხელშეკრულებას; მის შინაარსს, ფორმას და მხარეებს უნდა განსაზღვრავდეს სამოქალაქო კოდექსი, ან სპეციალური კანონი. სუროგაციის ხელშეკრულების

რთული წერილობითი ფორმა და საჯარო აქტით დამოწმება სწორ გადაწყვეტად არ უნდა ჩაითვალოს, რადგან სუროგაციის ხელშეკრულების დადების წინაპირობებს, შინაარსს და კანონთან შესაბამისობას უნდა იკვლევდეს და ადგენდეს კომპეტენტური ორგანო (მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო). რეკომენდირებულია კანონით განისაზღვროს, სუროგაციის ხელშეკრულების ემბრიონის სუროგატული დედის საშვილოსნოში იმპლანტაციამდე დადების ვალდებულება. თუმცადა, გასათვალისწინებელია მართებული სასამართლო პრაქტიკაც, რომლის მიხედვითაც, სუროგაციის ხელშეკრულების დაგვიანებით გაფორმება, არ განიხილება შემკვეთი მშობლებისათვის დაუძლეველ დაბრკოლებად ბავშვზე მშობლის უფლების მოპოვების გზაზე.

3. რეკომენდირებულია სუროგაციის ხელშეკრულების დადება დამოკიდებული იყოს კომპეტენტური ორგანოს თანხმობაზე. დღეს, პოტენციური მშობლების ერთ წელზე მეტი ხნის განმავლობაში ერთად ცხოვრების ფაქტს ადგენს ნოტარიუსი. თუმცადა, ვინაიდან, ჩამოსაყალიბებელია სუროგაციით სარგებლობის სხვა წინაპირობებიც, რომელთა შემოწმება სპეციალურ კომპეტენციას მოითხოვს, აღნიშნული წინაპირობების შემოწმებისა და სუროგაციის ხელშეკრულების დადების თანხმობას უნდა გასცემდეს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო ან ამ ფუნქციის შესრულების მიზნით შექმნილი სპეციალური ორგანო.

4. რეკომენდირებულია განისაზღვროს წინაპირობები/მოთხოვნები სუროგაციის ხელშეკრულების დადების და ამ ხელშეკრულების მხარეების მიმართ. მაგალითად, უნდა განისაზღვროს პოტენციური მშობლების, სუროგატული დედის და დონორების ასაკი, როგორც მინიმალური, ასევე მაქსიმალური, ასევე, უნდა განისაზღვროს ის დანაშაულები, რისთვისაც არ უნდა იყოს ნასამართლეთი პოტენციური მშობელი და სუროგატული დედა, ასევე, უნდა განისაზღვროს რა დაავადებების, თუ მიზეზების გამო პოტენციურ მშობლებს შეუძლიათ მიმართონ სუროგაციას და ასევე, უნდა განისაზღვროს რა დაავადებები არ უნდა ჰქონდეს პოტენციურ მშობელს და სუროგატულ დედას. დღეის მდგომარეობით,

ხელოვნური განაყოფიერების მომსახურების გამწევი კლინიკები იკვლევენ სუროგატულ დედას და დონორებს გარკვეული დაავადებების არ არსებობაზე, თუმცა აღნიშნული საკითხი კანონმდებლობით არ არის რეგულირებული სუროგაციის მიზნებისათვის. მნიშვნელოვანია, ერთ დონორთან მიმართებაში შეიზღუდოს გამეტების დონაციის რაოდენობათა შესაძლებლობა. სუროგატული დედის მიმართ უნდა დადგინდეს სხვა მოთხოვნებიც, მაგალითად, პოტენციური სუროგატული დედის ქმრის თანხმობის (ქმრის არსებობისას) აუცილებლობა სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე, საკუთარი შვილების (სულ მცირე ერთი) ყოლის აუცილებლობა, სუროგატული დედის როლის შესრულების რაოდენობათა დასაშვები მაქსიმალური ზედა ზღვარი (მაგალითად ორი შემთხვევა), შემკვეთ მშობლებთან მიმართებაში ახლო ნათესაური კავშირის (მაგალითად, დედა, შვილი, ბებია და ა.შ.) არ ქონის აუცილებლობა; ამასთანავე, სუროგაციის ხელშეკრულების დადების შემდეგ, სუროგატული დედის დაქორწინების შემთხვევაში, მისი ქმრის თანხმობის საჭიროება აღარ იარსებებს. ვინაიდან, სუროგატული დედა, „დედობილის“ მსგავსად უვლის სხვის „შვილს“ (მომავალ შვილს), აუცილებელია მისგან მოითხოვებოდეს, რომ ადრე არ ჰქონდეს ჩამორთმეული, ან შეზღუდული მშობლის უფლება ბავშვზე ძალადობის, ან ბავშვის ექსპლუატაციის გამო. შესაძლოა დადგინდეს სუროგატულ ორსულობებს შორის სავალდებულო პერიოდის გასვლის საჭიროება. რეკომენდირებულია, პოტენციური სუროგატული დედისთვის სუროგაცია იყოს დაშვებული, თუ მას ჰყავს საკუთარი 10 წელს მიღწეული არასრულწლოვანი შვილი. რეკომენდირებულია განისაზღვროს, რომ შემკვეთ მშობლებს სუროგაციით სარგებლობა შეეძლებათ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სუროგაციის ხელშეკრულების დადებამდე მათ არ ჰყავთ საერთო შვილი, ან ჰყავთ საერთო შვილი, რომელიც დასნებოვნებულია სიცოცხლესთან შეუსაბამო დაავადებით. სასურველია დადგინდეს მოთხოვნა პოტენციური მშობლების და სუროგატული დედის ფსიქოლოგიური მდგომარეობის მიმართაც. სუროგაციის

ხელშეკრულების დადების ნებართვის მიღებამდე, მათ უნდა გაიარონ შესაბამისი კვლევა. რეკომენდირებულია დადგინდეს შემკვეთი მშობლებისათვის და პოტენციური სუროგატული დედისთვის სავალდებულო კონსულტაციის არსებობა და მისი შინაარსი. კონსულტაცია უნდა მოიცავდეს სამართლებრივ და სამედიცინო ასპექტებს. კონსულტაციის შედეგად, აღნიშნულ პირებს უნდა განემარტოთ ურთიერთობის შინაარსი და შედეგები, ასევე, გართულების რისკები და ამ რისკების მნიშვნელობა. მაგალითად, ორსულობის, გართულების, მუცლის მოშლის, მკვდარი ბავშვის შობის, ბავშვის გადაცემის პოზიციის შეცვლის და ა.შ. რისკები.

5. განისაზღვროს სუროგაციის ხელშეკრულების მხარეების უფლებები და იმპერატიული მოვალეობები. დღეის მდგომარეობით, სუროგაციის ხელშეკრულების შინაარსი ფორმირდება სახელშეკრულებო თავისუფლების პრინციპის საფუძველზე, რაც ესოდენ „ფაქიზი“ ურთიერთობისათვის არ უნდა ჩაითვალოს სწორად. შესაბამისად, რეკომენდირებულია განისაზღვროს სუროგატული დედის მოვალეობა მშობიარობა დაგეგმოს საქართველოში და მოვალეობა ბავშვი მშობიარობიდან გარკვეულ პერიოდში გადასცეს შემკვეთ მშობლებს. ასევე, რეკომენდირებულია, განისაზღვროს შემკვეთი მშობლების მოვალეობა აუნაზღაურონ სუროგატულ დედას კონკრეტული ხარჯები და გადაუხადონ კონკრეტული კომპენსაცია (მაგალითად, დროებითი შრომისუუნარობის გამო); ხარჯების ანაზღაურების და კომპენსაციის გადახდის რეგულირება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სუროგაციის ალტრუისტული მოდელის შემთხვევაში. ამასთანავე, რეკომენდირებულია განისაზღვროს კომპენსაციის გამოთვლის ფორმულა, რაც ერთი მხრივ, შექმნის შესაძლებლობას ურთიერთობა შენარჩუნდეს ალტრუისტული სუროგაციის ფარგლებში, ხოლო მეორეს მხრივ, შეზღუდავს ექსპლუატაციის და დაუმსახურებელი (ან ამორალური) მოგების მიღების შესაძლებლობას. რეკომენდირებულია აღინიშნოს, რომ აბორტის უფლება ეკუთვნის მხოლოდ სუროგატულ დედას;

მნიშვნელოვანია ხაზი გაესვას, რომ მხოლოდ პოტენციური მშობლები ითვლებიან ბავშვის იურიდიულ მშობლებად, მიუხედავად ბავშვთან გენეტიკური კავშირისა. ასევე, განისაზღვროს, რომ ერთზე მეტი(ტყუპები) ბავშვის დაბადების, ან მკვდარი ბავშვის დაბადების შემთხვევაში, ბავშვის კანონიერ მშობლებად ჩაითვლებიან შემკვეთი მშობლები. თუმცა, თუ ბავშვი გენეტიკურად არ იქნება დაკავშირებული შემკვეთ მშობლებთან, სუროგატული დედის სურვილის შემთხვევაში, მას უნდა ჰქონდეს ბავშვის დატოვების უფლება შემკვეთი მშობლებისათვის გაღებული ხარჯების და კომპენსაციის სრულად დაბრუნების პირობით. ასევე, უნდა მიეთითოს, რომ მკვდრადშობილი, ან შემდგომში გარდაცვლილი ბავშვის დაკრძალვის ხარჯები სრულად უნდა გაიღონ შემკვეთმა მშობლებმა. რეკომენდირებულია განისაზღვროს სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტის, თუ მოშლის საფუძვლები, კერძოდ, სასურველია ემბრიონის ტრანსფერამდე, ნებისმიერ მხარეს, დონორების გარდა, ჰქონდეს სუროგაციის ხელშეკრულების ცალმხრივი მოშლის უფლება. სუროგაციის ხელშეკრულების მოშლის შემთხვევაში, მხარეები გათავისუფლდებიან ნაკისრი ვალდებულებისგან, გარდა პოტენციური მშობლებისა, რომლებიც პასუხისმგებელნი დარჩებიან სუროგატული დედის სუროგაციასთან დაკავშირებული ხარჯების ანაზღაურებაზე. ასევე, რეკომენდირებულია მიეთითოს, რომ ემბრიონის ტრანსფერამდე ერთ-ერთი, ან ორივე შემკვეთი მშობლის გარდაცვალება შეწყვეტს სუროგაციის ხელშეკრულებას. ვინაიდან, სუროგაციის ხელშეკრულების დადებისას, შესაძლოა ერთ-ერთი შემკვეთი მშობელი დაავადებული იყოს უკურნებელი მძიმე სენით, რეკომენდირებულია განისაზღვროს, რომ ერთ-ერთი შემკვეთი მშობლის გარდაცვალება ემბრიონის ტრანსფერამდე არ გამოიწვევს სუროგაციის ხელშეკრულების შეწყვეტას, თუ ეს მშობელი წინასწარ გასცემს თანხმობას ემბრიონის ტრანსფერზე თავისი სიკვდილის შემთხვევაში(ე.წ. სუროგაციის ლეგატი). რეკომენდირებულია განისაზღვროს, რომ ემბრიონის სუროგატული დედის საშვილოსნოში

იმპლანტაციის შემდეგ, შემკვეთი მშობლების განქორწინება გავლენას არ მოახდენს მათ მშობლის სტატუსზე ბავშვის მიმართ. ასევე, რეკომენდირებულია დადგინდეს სუროგატული დედის უფლება მიიღოს ყველა გადაწყვეტილება საკუთარი ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის, ასევე ორსულობის შესახებ (აბორტის ჩათვლით). რეკომენდირებულია განისაზღვროს, რომ თუ შეცდომის გამო, რეპროდუქციული ტექნოლოგიების გამოყენებით ჩასახული ბავშვი არ აღმოჩნდება გენეტიკურად პოტენციურ მშობელთან დაკავშირებული, პოტენციური მშობელი მაინც ჩაითვლება ბავშვის მშობლად, გარდა ისეთი შემთხვევისა, როცა ბავშვი გენეტიკურად დაკავშირებულია სუროგატულ დედასთან. აქვე, გათვალისწინებული შეიძლება იყოს მშობლის უპირატესი უფლების მქონე პირების უფლებები ბავშვის მშობლად ცნობაზე. მნიშვნელოვანია დარეგულირდეს სუროგატული დედის ორსულობის გამო ინვალიდობის დაზღვევა; სუროგატულ დედას უნდა შეეძლოს სადაზღვევო ანაზღაურების ბენეფიციარის დანიშვნა.

6. რეკომენდირებულია განისაზღვროს სუროგაციის პროცესის (პროგრამის) შინაარსის საიდუმლოდ შენახვის ვალდებულება, ასევე, სუროგაციის რეკლამირების დაუშვებლობა. ვინაიდან, სუროგაციით სარგებლობის ფაქტის გასაჯაროება შეიძლება სუროგაციის ხელშეკრულების მონაწილეებისთვის და პირველ რიგში, ბავშვისთვის გახდეს უხერხულობის მიზეზი, მნიშვნელოვანია აღნიშნული ინფორმაცია იყოს დაცული გასაჯაროებისაგან. გარდა ამისა, სუროგაციასთან დაკავშირებული მომსახურების რეკლამირება ხელს შეუწყობს აღნიშნული სფეროს ბიზნეს მიმართულებად განვითარებას, რაც არ შედის სახელმწიფოს ინტერესში, სუროგაციის არსის და სუროგაციასთან დაკავშირებული რისკების გამო.

7. რეკომენდირებულია შეიქმნას სუროგაციის სახელმწიფო რეესტრი. აღნიშნულ რეესტრში სავალდებულოდ უნდა აღირიცხოს მინიმუმ შემდეგი ინფორმაცია; კერძოდ, მონაცემები სუროგატული დედის, შემკვეთი მშობლების, დონორების,

სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვის (როგორც ცოცხალი, ასევე მკვდარი) შესახებ; ასევე, ბავშვის დაბადების ადგილი და თარიღი. აღნიშნულ რეესტრში დაცული ინფორმაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს სუროგაციის გამოყენების შედეგად დაბადებული ბავშვისთვის, მის მიერ სრულწლოვანების მიღწევის შემდეგ. დღეის მდგომარეობით არ არსებობს სუროგაციის ერთიანი სახელმწიფო რეესტრი, რომლის არსებობაც მეტად მნიშვნელოვანია ამ სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის გატარებისთვის და კონტროლისათვის. ასევე, უნდა დადგინდეს რეესტრში აღნიშნული ინფორმაციის შენახვის ვადა.

8. ტრანსნაციონალური სუროგაციის დაშვებისას, სულ მცირე ჩამოსაყალიბებელია წესი, რომლითაც განისაზღვრება და შეირჩევა შემკვეთი მშობლების სამშობლო-უცხო ქვეყანა. შესაბამისად, ნებისმიერი უცხო ქვეყანა ავტომატურად არ უნდა ჩაითვალოს დასაშვებად საერთაშორისო სუროგაციის შემთხვევაში. საერთაშორისო სუროგაციის ურთიერთობაში შესვლამდე, საჭირო იქნება მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს თანხმობა. აღნიშნული თანხმობის გაცემამდე, მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო გამოიკვლევს იმ ქვეყანაში მოქმედ სუროგაციის მარეგულირებელ კანონმდებლობას, რომელშიც იგეგმება ბავშვის გაყვანა. გარდა ამისა, რეკომენდირებულია განისაზღვროს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს უფლება და მოვალეობა მოიკითხოს და გამოიკვლიოს უცხო ქვეყანაში გაყვანილი ბავშვის მდგომარეობა და ცხოვრების პირობები, მსგავსად საერთაშორისო გაშვილების შემთხვევებისა.

9. განისაზღვროს პროვაიდერი კომპანიების სავალდებულო ლიცენზირება. აღნიშნული განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კომერციული სუროგაციის დროს. განისაზღვროს პროვაიდერი კომპანიების მოვალეობები, მათ შორის მარეგულირებლის წინაშე ანგარიშვალდებულების მოვალეობა. ასევე, განისაზღვროს ის მოთხოვნები (პირობები), რომელთა არსებობაზე და შესრულებაზე იქნება პროვაიდერი პასუხისმგებელი.

10. დადგინდეს სისხლის და ადმინისტრაციულ სამართლებრივი პასუხისმგებლობა, კანონით გათვალისწინებული თითოეული მოთხოვნის შეუსრულებლობაზე. პასუხისმგებლობის გარეშე კანონის მოთხოვნებს ექნება მხოლოდ დეკლარაციული ფუნქცია. მაგალითად, სუროგაციის რეკლამირებისათვის საქმიანობის უფლების შეჩერება, ან ჯარიმა; კომერციული სუროგაციის აკრძალვის დარღვევის შემთხვევაში ან დაუშვებელი კომპენსაციის გადახდის შემთხვევაში სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობა (თავისუფლების აღკვეთის სახით).

ზემოთ ჩამოთვლილი, მოსაწესრიგებელი საკითხები ამომწურავად არ არის ჩამოთვლილი. რათქმაუნდა შესაძლებელია, სხვა არანაკლებ მნიშვნელოვანი შემთხვევების მოძიება და წარმოჩენა. თუმცადა, აღნიშნული კიდეც ერთხელ წარმოაჩენს და ადასტურებს მდგომარეობის სიმწვავესა და აქტუალურობას.

ბიბლიოგრაფია

ქართულენოვანი ნორმატიული მასალა

1. კონვენცია ბავშვის უფლებების შესახებ, 20/11/1989. [01.10.2025]
2. საქართველოს კანონი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. 26/06/1997. [20.08.2025]
3. საქართველოს კანონი ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ. 10/12/1997. [10.01.2026]
4. საქართველოს კანონი პაციენტის უფლებების შესახებ, 05/05/2000. [05.01.2026]
5. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის ბრძანება №71 სასოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, 54¹ მუხლი. 31/03/2010. [05.01.2026]
6. საქართველოს კანონი სამოქალაქო აქტების შესახებ, 20/12/2011. [20.08.2025]
7. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2012 წლის 31 იანვარის ბრძანება №18 სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ. 31/01/2012. [12.01.2026]
8. საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2014 წლის 7 ოქტომბერის ბრძანება №01-74/ნ - ორსულობის ხელოვნური შეწყვეტის განხორციელების წესების დამტკიცების თაობაზე. 07/10/2014. [12.01.2026]
9. საქართველოში ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) გზით დაბადებული ბავშვის საქართველოდან გასვლის წესის დამტკიცების თაობაზე საქართველოს იუსტიციის მინისტრისა და საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2016 წლის 11 აპრილის, 2016 წლის 5 აპრილის ერთობლივი ბრძანება №133–№144. 05/04/2016–11/04/2016. [05.01.2026]

10. საქართველოს კანონი
შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ. 04/05/2017. [03.08.2025]

11. კანონპროექტი - მედიცინის დახმარებით რეპროდუქციის შესახებ, საქართველოს პარლამენტის ბიუროს 2023 წლის 19 ივნისის გადაწყვეტილება N 269/5 – ნორმატიული აქტის პროექტის განხილვის პროცედურის დაწყების შესახებ. 19/06/2023.

12. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2023 წლის 29 დეკემბერის ბრძანება №98/ნ. 29/12/2023. [05.01.2026]

ქართულენოვანი სამეცნიერო ლიტერატურა

1. ბოგვერაძე ნ. სუროგაციის სამართლებრივი რეგულირების პრობლემები საერთაშორისო და ეროვნულ დონეზე, თბილისი, 2019.

2. გელაშვილი ი., ჩანასახის სამოქალაქოსამართლებრივი მდგომარეობა, სადისერტაციო ნაშრომი, 2012, გვ.-29, 104-108.

3. ჯორბენაძე ს., ხელშეკრულების თავისუფლების ფარგლები სამოქალაქო სამართალში, სადისერტაციო ნაშრომი, 2016, გვ. 65.

ქართულენოვანი სასამართლო გადაწყვეტილებები

1. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პირველი კოლეგიის განმწესრიგებელი სხდომის 2025 წლის 26 მარტის განჩინება №1/4/1577.

2. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2022 წლის 28 ივნისის განჩინება საქმე №ას-335-2022.

3. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 20 იანვრის განჩინება, საქმე №ას-1162-2020.

უცხოენოვანი ნორმატიული მასალა

4. New York Family Court Act (FCT), 24/04/1962,
<<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP4>> [10.01.2026],
<<https://www.nysenate.gov/legislation/laws/FCT/A5-CP2>> [10.01.2026]

5. Surrogacy Arrangements Act 1985,
<<https://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/1985/49/contents>> [19.12.2025]
6. Arkansas Code of 1987 (2024),
<<https://law.justia.com/codes/arkansas/title-9/subtitle-2/chapter-10/subchapter-2/section-9-10-201/?utm.com>> [29.11.2025]
7. Family Code – FAM, 1994,
https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=FAM&division=12.&title=&part=7.&chapter=&article [30.11.2025]
8. Wetboek Van Strafrecht, Artikel 151b, 15/12/1995,
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2024-01-01#BoekTweede_TiteldeelV_Artikel151b> [08.10.2025]
9. ״תשנ״ו, 1996, (היילוד ומעמד הסכם אישור) עוברים לנשיאת הסכמים חוק
<<https://www.gov.il/he/pages/poriut05>> [09.08.2025]
10. Norme in materia di procreazione medicalmente assistita. 24/02/2004.
Gazzetta Ufficiale Della Repubblica Italiana, Serie Generale - N. 45, 2004, p. 5-12,
<<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/02/24/004G0062/sg>> [14.10.2025]
11. National Guidelines for Accreditation, Supervision and Regulation of ART Clinics in India, 2005.
12. Ley 14, Sobre Técnicas de Reproducción Humana Asistida. 26/05/2006.
<<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-9292>> [06.11.2025]
13. Human Fertilisation and Embryology Act 2008
<<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/22/contents>> [15.10.2025]
14. The Surrogacy (Regulation) Bill, 2016, Bill No. 257 of 2016.
15. The Surrogacy (Regulation) Bill, 2019, Bill No. 156 of 2019.
16. House Bill 21-1022, Colorado Surrogacy Agreement Act, 2021,
<<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022>>
<https://leg.colorado.gov/bill_files/51534/download> [03.12.2025]

17. The Assisted Reproductive Technology (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 42 OF 2021) [As on The 7th October, 2025]
18. The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 (ACT NO. 47 OF 2021). [As on the 7th October, 2025]
19. Linee guida contenenti le indicazioni delle procedure e delle tecniche di procreazione medicalmente assistita, 9/5/2024, p. 5-14 <<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2024/05/09/24A02320/sg>> [15.10.2025]
20. Health (Assisted Human Reproduction) Act 2024, <[Health \(Assisted Human Reproduction\) Act 2024](#)> [16.10.2025]
21. Code of Alabama 2024, <<https://law.justia.com/codes/alabama/title-26/chapter-17/>> [24.11.2025]
22. Arizona Revised Statutes 2024, <<https://www.azleg.gov/ars/25/00218.htm?utm.com>> <<https://az.elaws.us/ars>> [30.11.2025]
23. Colorado Revised Statutes 2024, Title 19 - Children's Code, 2024, <<https://law.justia.com/codes/colorado/title-19/>> [03.12.2025]

უცხოენოვანი სამეცნიერო წყაროები

1. Абдусаламова М. Ш., Занкина А. М., Материальное и Процессуальное Право В Гражданско-Правовой Науке: Проблемы Соотношения и Различия, Вестник Пензенского Государственного Университета, № 3, 2024, с. 59-62.
2. Алборов С. В., Правоотношения в Сфере Суррогатного Материнства, Актуальные Проблемы Российского Права № 5 (78), 2017, с. 142-145.
3. Bewkes F. J., Surrogate or “Mother”? The Problem of Traditional Surrogacy, Tennessee Journal of Race, Gender, & Social Justice, Volume 3, 2015, p. 156-160.
4. Benshushan A. and Schenker J. G., Legitimizing Surrogacy in Israel, Human Reproduction, Volume 12, No.8, 1997, p. 1832–1834.

5. Bukovic D., Segregur J., Radan M., Sovic T., Hrgovic Z., Simon S. A., Fassbender W. J., Fajdic J., Extracorporeal Fertilization in the World and in Croatia, MED ARH Review, 2011, p. 312.
6. Brandão P., Garrido N., Commercial Surrogacy: An Overview, Federação Brasileira de Ginecologia e Obstetrícia, Volume 44, 2022, p. 1142-1147.
7. Brouwer D., Het Conceptwetsvoorstel Wet Kind, Draagmoederschap en Afstamming: Een Verademing Voor de Draagmoeder? Universiteit Van Amsterdam, 2022, p. 1-38.
8. Begum M. R., Assisted Reproductive Technology: Techniques and Limitations, Journal of Bangladesh College of Physicians and Surgeons, Volume 26, 2008, p. 135-136.
9. Bracken L., Prohibiting Commercial Surrogacy in Ireland, International Journal of Law, Policy and the Family, Vol. 39, No. 1, 2025, p. 3-4.
10. Cirión A. E., Surrogacy in Spain. Medical, Legal and Ethical Perspective, International Physical Medicine & Rehabilitation Journal, Volume 7, 2022, p. 82-83-85.
11. Caamano J. M., International, Commercial, Gestational Surrogacy Through the Eyes of Children Born to Surrogates in Thailand: A Cry for Legal Attention, Note, Boston University Law Review, Volume 96:571, 2016, p. 572-580-581.
12. Centre for Social Research (CSR), Surrogate Motherhood-Ethical or Commercial, p. 3, <<https://www.csrindia.org/csr-research-studies/>> [12.09.2024]
13. Concept Wetsvoorstel Kind, Draagmoederschap en Afstamming – Consultatieversie, Artikels 199a, 216-220.
14. Cohen I. G. and Kraschel K. L., Gestational Surrogacy Agreements Enforcement and Breach, Cambridge University Press, 2016, p. 86.
15. De Groot D., European Parliamentary Research Service, Surrogacy: The legal situation in the Eu, February 2025 (Document number: PE 769.508), p. 2-5.

16. Den Exter A., Surrogacy Reforms in the Netherlands, *Ethics, Medicine and Public Health*, v. 33, 2025, p. 1-4.
17. Eaton T. A., Comparative Responses to Surrogate Motherhood, *Eaton University of Georgia School of Law, Nebraska Law Review*, Volume 65, Issue 4 Article 3, 1986, p. 687.
18. Ellenbogen A., Feldberg D., Lokshin V., Surrogacy - A Worldwide Demand. Implementation and Ethical Considerations, *Gynecological and Reproductive Endocrinology and Metabolism*, 2021, p. 66-67, 71-72.
19. Emmanuel A. T., Sárváry A. G., A Brief Comprehensive Overview of Surrogacy, *Acta Medicinae et Sociologica*, Volume 14, No.36, 2023, p. 180-182-186, 192.
20. European Network of Migrant Women (Enomw), What is Surrogacy: Exploitation and Commodification of Women's Bodies, <<https://www.migrantwomennetwork.org/2020/11/27/surrogacy2020/>> [25.09.2024]
21. Field M. A., Surrogate Motherhood: The Legal Issues, *Nyls Journal of Human Rights*, Volume 4, Article 5, 1987, p. 482.
22. Franjic S., Legal Aspects of Surrogacy Motherhood, *Medicine & Pharmacology: Open Access*, Research Article, Volume 1, 2023, p. 24.
23. Final Fiscal Note, HB 21-1022, <https://leg.colorado.gov/bill_files/51578/download> [10.10.2025]
24. Hague Conference on Private International Law, Private International Law Issues Surrounding the Status of Children, Including Issues Arising From International Surrogacy Arrangements, 2011, p. 3-6, <<https://assets.hcch.net/docs/f5991e3e-0f8b-430c-b030-ca93c8ef1c0a.pdf>> [05.10.2025]
25. Horsey K., The Future of Surrogacy: A Review of Current Global Trends and National Landscapes, *Rrmo*, Volume 48, 2024, p. 1-4.

26. Hatzis A. N., The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece, 2010, p. 1-13, <[The Regulation of Surrogate Motherhood in Greece by Aristides N. Hatzis :: SSRN](#)> [05.01.2026]
27. Information for Patients Considering Surrogacy, Manchester University, Saint Mary's Hospital Department of Reproductive Medicine, 2020, p. 1.
28. Joslin C., Surrogacy and the Politics of Pregnancy, Harvard Law & Policy Review, Volume 14, 2020, p.-370-373.
29. Johnson L., Commercial Surrogacy is the Sale of Children? An Argument That Commercial Surrogacy Does Not Violate International Treaties, Comment, Washington International Law Journal Association, Volume 28, 2019, p. 701-713.
30. Kaur R., Joshi N., Kaur J., The Concept of Surrogacy: An Analysis, Nat. Volatiles & Essent. Oils, 2024; 11(2), p. 44-45.
31. Kasirer N., The Surrogate Motherhood Agreement: a Proposed Standard Form Contract for Quebec, 1985, p. 351-353, <https://www.usherbrooke.ca/droit/fileadmin/sites/droit/documents/RDUS/volume_16/1/Vol_16_1_-_Kasirer.pdf> [12.09.2024]
32. Konecna H., Svatos R., Issues in Determining Parenthood in Surrogacy, Institute for Research in Social Communication, Slovak Academy of Sciences, 2019, p. 129.
33. Koukoulis A. N., Medical Involvement in Procreation in Greek Law, BioLaw Journal–Rivista Di BioDiritto, N. 3, 2022, p. 129-131.
34. Lipkin N., Samama E., Surrogacy in Israel, Status Report 2010 and Proposals for Legislative Amendment, p. 5, 8-11, 14-16, 18-19, 21-23, 26-30.
35. Lasker S. P., Surrogacy, 2016, p.1, <https://www.researchgate.net/publication/299947629_Surrogacy> [15.09.2024]
36. Ламейкина Е., Правовое регулирование суррогатного материнства, Закон и право 01-2021, с. 57.

37. Li B., Clinical Genomic Analysis and Diagnosis-Genomic Analysis Ex Vivo, in Vitro and in Silico, Clinical Medicine and Diagnostics, 2012, p. 38-39.
38. Llopoulou P. AG. A., Basic Concepts of Greek Civil Law, Athens, 2005, p. 457-458.
39. Margaletić A. Č., Preložnjak B., Šimović L., Presumption of Motherhood on Crossroad of Surrogacy Arrangements in Eu, Eu and Comparative Law Issue and Challenges Series – Issue 3, 2019, p. 779, 797-798, <<https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/eclic/article/view/9031>> [15.09.2024]
40. McLatchie L., Lea L., Surrogacy, Law & Human Rights, ADF International, 2022, P. 5.
41. Meinke S. A., Surrogate Motherhood: Ethical and Legal Issues, Bioethics Research Library The Joseph and Rose Kennedy Institute of Ethics, Georgetown University Washington, 1988, p. 1-3.
42. Morrissey J. F., Surrogacy: The Process, the Law, and the Contracts, Willamette Law Review, 2015, p.463-464, 470, 471-473, 475, 476, 486-487, 488, 489, 497.
43. Myer M. L., Dr. Leon Bullard, and Dr. V. Leigh Beasley, and Danielle Gentile, Embryonic & Fetal Development, 2015, p. 1-11.
44. Mondal S. Ch., Verma A., Gupta Sh. K. and Kumar B., Genetic and Gestational Surrogacy: an Overview, Walailak Journal of Science and Technology (WJST), 2012, p. 189-190.
45. Narayan G, Mishra H, Suvvari T, et al., The Surrogacy Regulation Act of 2021: A Right Step Towards an Egalitarian and Inclusive Society?. 2023, Cureus 15(4): e37864. DOI 10.7759/cureus.37864.
46. Powell R. and Baird N., Surrogacy and Human Rights in New Zealand, Report, 2020, p. 1-3.

47. Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles), International Social Service 2021, p. 1-27.
48. Riezzo I., Neri M., Bello S., Pomara C., Turillazzi E., Italian Law on Medically Assisted Reproduction: Do Women's Autonomy and Health Matter?, BMC Women's Health, 2016, p. 1, 3-4.
49. Sajeev A., Ashwin M., A Socio-Legal Perspective on Surrogacy Laws in India, International Journal for Legal Research & Analysis, Volume 2, 2025, p. 5-23.
50. Saravanan Sh., A Transnational Feminist View of Surrogacy Biomarkets in India, 2018, p. 1-181.
51. Singh R., Regulating Surrogacy in India, International Journal of Advanced Legal Research, Volume 5, 2024.
52. Schuz R., The Developing Right to Parenthood in Israeli Law, The International Survey of Family Law, 2013, p. 198-221, 222-225, <https://isfl.world/wp-content/uploads/2022/07/ISFL_2013_j-ebook.pdf> [09.01.2026]
53. Singh A., Krishnan V., Navigating the Ethics and Legalities of Surrogacy in India: A Critical Analysis of the Surrogacy (Regulation) Act of 2021, Quru': Journal of Family Law and Culture, Volume 3, 2025, p. 106-107, 109, 116-117, 120-124.
54. Сорокина Т.В., Суррогатное Материнство: Понятие и Критерии Его Определения, Вестн. Трибуна Молодого Ученого, № 2, 2010, с. 214-216.
55. Shalev C., Surrogate Motherhood, Publisher: International Academy of Comparative Law, Edition: Colloque, volume 14, 2011, p. 175.
56. Srinivasen T., Surrogacy in India: Legal Landscape – Regulations, Rules Including Procedural Aspects, for Compliance, 2 Research Corner, 2025, p. 102-103.
57. Sureshkumar S., Balancing Ethics And Legislation: The Surrogacy (Regulation) Act, 2021 And Its Socio-Legal Implications In Modern India, 2024, p. 1-2, <<https://ssrn.com/abstract=5118764>> [24.12.2025]

58. Taebi M, Alavi N., Ahmadi SM. The Experiences of Surrogate Mothers: A Qualitative Study, *Nurs Midwifery Stud* 2020, p. 51.
59. Thapa J. D., The 'Babies M': The Relevance of Baby Manji Yamanda v. Union of India (UOI) and in The Matter of Baby "M", *Journal of Indian Law and Society*, Volume 2, 2019, p. 83-99.
60. Tobin B., Surrogacy and Consent Under Irish Law: A Problematic Copy and Paste from the UK, *Amicus Curiae*, Series 2, Volume 6, No 2, 2025, p. 260-262, 270, 272-273.
61. The American Society for Reproductive Medicine, Assisted Reproductive Technology, A Guide for Patients, 2015, p. 15, 27.
62. Urías Martínez R., Gestational Surrogacy or Wombs for Rent? An Analysis of the Surrogacy Debate in Spain, 2020, P. 1-10, <<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=9003850&fileId=9003852>> [08.11.2025]
63. Vieth P. J., Surrogate Mothering: Medical Reality in a Legal Vacuum, *Journal of Legislation*, Volume. 8:140, 1981, p. 140.
64. Vertommen S., Surrogacy at the Fertility Frontier Rethinking Surrogacy in Israel/Palestine as an (Anti) Colonial Episteme , *Universiteit of Amsterdam*, 2024, p. 113, 116, 120-122.
65. Vertommen S, Surrogacy at the Fertility Frontier, History of the present, *A Journal of Critical History*, 2024, p. 108.
66. Vonk, M. J., Maternity for Another: A Double Dutch Approach, 2011, p. 1-13, <<https://hdl.handle.net/1887/29276>> [10.10.2025]
67. Vegter M, Country Report for the European Commission, Gender equality, Netherlands, 2023, p. 46-47.

68. Weisberg D. K., The Birth of Surrogacy in Israel, Gainesville, University Press of Florida, (Surrogacy Book Review: Leora Bilsky Tel Aviv University), 2005. p. 1-7.

69. Younge J., What the Baby M Case Is Really All About, Minnesota Journal of Law & Inequality, Volume 6, 1988, p. 75-82.

ელექტრონული ბმულები

1. <<https://www.worldwidesurrogacy.org/blog/the-history-of-surrogacy-a-legal-timeline>> [05.10.2025]
2. <http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/july/25/newsid_2499000/2499411.stm> [05.10.2025]
3. <<file:///C:/Users/Giorgi/OneDrive/Desktop/IPMRJ-07-00310.pdf>> [07.11.2025]
4. [surrogacy | Etymology of surrogacy by etymonline](#) [09.09.2024]
5. <<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=13&t=2582>> [04.10.2024]
6. <<https://www.acog.org/>> [10.10.2024]
7. <<https://www.uanet.org/en/news/surrogacy-italy-universal-crime>> [15.10.2025]
8. <<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/164338/nomos-3305-2005>> [01.10.2025]
9. <<https://www.internetconsultatie.nl/kinddraagmoederschapenafstamming>> [10.10.2025]
10. <[wetten.nl - Regeling - Wetboek van Strafrecht - BWBR0001854](#)> [10.10.2025]
11. <<https://matsne.gov.ge/ka>> [01.10.2025]
12. <<https://www.asrm.org/search/?q=compares%20gestational%20surrogacy%20to%20medical%20research>> [10.10.2024]

13. <<https://www.gov.il/en/service/embryo-carrying>> [08.08.2025]
14. <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/18/enacted/en/pdf>>
[20.10.2025]
15. <<https://www.gov.il/en/service/embryo-carrying?trigger=sugg>>
[16.10.2024]
16. <<https://www.gov.il/ru/service/embryo-carrying>> [09.08.2025]
17. <https://www.gov.il/BlobFolder/service/embryo-carrying/he/services_embryo_carrying_drishot-refuiot.pdf> [15.08.2025]
18. <<https://emedicine.medscape.com/article/270156-overview>> [09.08.2025]
19. <https://www.gov.il/BlobFolder/service/embryo-carrying/he/services_embryo_carrying_mispar-pniot.pdf> [15.08.2025]
20. <<https://www.greeklawdigest.gr/topics/aspects-of-greek-civil-law/item/217-surrogacy-proceedings-in-greece-after-the-implementation-of-law-4272-2014>> [29.09.2025]
21. <[ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ](#)> [01.10.2025]
22. <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/175735/nomos-3089-2002#google_vignette> [01.10.2025]
23. <<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/809426/nomos-4958-2022>> [02.10.2025]
24. <<https://www.government.nl/topics/surrogate-mothers/surrogacy-legal-aspects>> [09.10.2025]
25. <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/36390>> [10.10.2025]
26. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/07/11/tk-vervolg-wetsvoorstel-kind-draagmoederschap-en-afstamming-36390?utm_source=chatgpt.com> [10.10.2025]
27. <[Wetsvoorstel draagmoederschap internetconsultatieversie%20\(2\).pdf](#)>
[08.11.2025]

28. <<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2025/si/468/made/en/print>>
[16.10.2025]
29. <<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11764802/>> [14.10.2025]
30. <[Surrogacy in Italy: a “Universal Crime” - Union internationale des avocats](#)> [14.10.2025]
31. <[Gestational surrogacy - Minor children - Citizens’ and family rights - Citizens - Your rights and obligations in the EU - Tu espacio europeo - Punto de Acceso General](#)> [06.11.2025]
32. <<https://www.nclrights.org/get-help/resource/us-surrogacy-laws/>>
[24.11.2025]
33. <<https://connect.asrm.org/lpg/resources/surrogacy-by-state?ssopc=1>>
[24.11.2025]
34. <<https://www.arkleg.state.ar.us/ArkansasLaw?utm.com>> [29.11.2025]
35. <<https://leg.colorado.gov/bills/hb21-1022.com>> [03.12.2025]
36. <<https://www.indiacode.nic.in/handle/123456789/17046?utm.com>>
[20.12.2025]
37. <https://www.indiacode.nic.in/handle/123456789/17031?view_type=search&col=123456789/1362> [30.12.2025]
38. <https://www.thebump.com/a/zygote?utm_source=chatgpt.com>
[12.01.2026]
39. <<https://www.gesetze-im-internet.de/eschg/BJNR027460990.html?utm.com>> [10.02.2026]
40. <<https://alison.legislature.state.al.us/code-of-alabama?utmt.com>> [01.12.2025]

უცხოური სასამართლო გადაწყვეტილებები

1. Johnson v. Calvert, [1993], Superior Court of Orange County, No. S023721.
2. Adoption of Matthew B. [1991], Superior Court of Sonoma County, No. A044280.

3. Baby Manji Yamada vs Union of India & Anr [2008], Supreme Court of India, No. 369 of 2008.
4. In re Baby M. [1988], The Supreme Court of New Jersey, No. 537 A.2d 1227.